

Tesettür Risalesi'nin Şerhi

YİRMİ DÖRDÜNCÜ LEM'A

Tesettür Risalesi'nin Şerhi

Baskı: İstanbul/Haziran 2017

ISBN: 978-605-6638-99-2

Adres: Semendel Yayıncılık Anonim Şirketi

Güven Mahallesi, Okul Sk. No: 4/1A 34160

Güngören/İSTANBUL

Tel: 0212 519 36 96-0533 488 27 02

Fax: 0212 519 36 97

WhatsApp sipariş hattı:

0533 488 27 02

E-posta: semendel@semendel.com

www.semendel.com

e-posta: semendel@semendel.com

Yayıncı Sertifika No: 335444

BU KİTABIN BÜTÜN YAYIN HAKLARI

© SEMENDEL YAYINCILIK ANONİM ŞİRKETİNE AİDDİR

Lügat: istanbul, tesettür, mahalle, sipariş, anonim, kitabı, risale, şirket, incil

Risâle-i Nûr Külliyyâtı'ndan
Yirmi Dördüncü Lem'a
Tesettür Risâlesi

Müellif

Bediüzzaman Saîd Nursî

ve

Keşfü'l-Envâr Külliyyâtı
Yirmi Dördüncü Lem'a
Tesettür Risâlesi'nin Şerhi

Şârih:

Muhammed Doğan

(Molla Muhammed el-Kersî)

Lügat: risale-i nur, bediüzzaman, muhammed, tesettür, risale, küllî

İÇİNDEKİLER

Takdîm: 7

Mukaddime: 13

Yirmi Dördüncü Lem'a: 31

Birinci Hikmet: 35

İkinci Hikmet: 44

Evlilikte denklik: 47

Üçüncü Hikmet: 53

Kadının mahremlerine karşı avreti: 57

Dördüncü Hikmet: 59

Nikâhın Hükümü: 60

Birden İhtâr edilen Bir Mes'ele-i Mühimme: 73

Âhırzaman fitnesinde çıplak kadınların rolü: 74

Kadınlar tâîfesi ile bir muhâvere: 85

Birinci Nükte: 87

İkinci Nükte: 97

Üçüncü Nükte: 107

Tesettür Hakkında Sorulan bir Suâle Cevap: 113

İslâm'da Kadının Tesettürü: 119

Birinci Bölüm: 127

Kadınlar evlerinde oturmalı, ihtiyaç olmadan dışarı çıkmamalıdır: 127

İkinci Bölüm: 145

Tesettür ve nazarla ilgili âyetlerin tefsiri ve bu husustaki şer'î hükümler: 145

Yabancı kadınlara bakmanın hükmü: 154

Erkeklerin ve kadınların avret mahalleri nereleridir ve sınırlıdır?: 155

'Şâbb-ı emred'e (tüysüz gence) bakmanın hükmü: 157

Kadının kadına karşı avreti: 160

Lügat: mukaddime, mukaddim, tesettür, mahalle, birinc, hikmet, nikâh

Erkeğin kadına karşı avreti: 160

Kadının yabancı erkeklere göstermesi harâm olan zînetleri nelerdir? 169

Kadının, yanlarında zînetlerini açabilceği mahremleri kimlerdir? 172

Kadının mahremleri: 173

Kadının, kendilerine karşı hicâbla me'mûr olmadığı çocuklar hangileridir? 180

Kadını sesi avret midir? 181

Tesettürün hikmet-i teşrîi: 186

Üçüncü Bölüm: 191

Müslüman kadınların tesettür şekli: 191

Kadının yüzünü örtmesi vâcib midir? 199

Müslüman kadının yüzünü ve ellerini örtmesi ile alâkalı fikhî hükümler: 207

Yüzü açık bırakma bid'ası: 210

Dördüncü Bölüm: 221

Kadının ev içindeki tesettürü ihticâbtır: 221

Beşinci Bölüm: 237

Tesettür-ü Şer'î olan çarşaf hakkındaki 'Hirâsetü'l-Fazileti' isimli eserin tercümesi: 237

Altıncı Bölüm: 275

Kadınlarla ilgili bazı fikhî meseleler: 275

Birinci Mes'ele: Halvet: 275

İkinci Mes'ele: Yabancı kadınlarla tokalaşmanın hükmü: 277

Üçüncü Mes'ele: Peruk takmanın, dövme yaptırmanın hükmü: 278

Dördüncü Mes'ele: Kadının saçını tıraş etmesi: 281

Beşinci Mes'ele: Karı-kocanın karşılıklı hak ve vazifeleri: 281

Kadının kocası üzerindeki hakları ile ilgili hadisler: 282

Kocanın zevcesi üzerindeki hakları ile ilgili hadisler: 288

Lügat: tesettür, birinc, hikmet, vazife, çarşaf, vâcib

TAKDİM

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِ

الْمُرْسَلِينَ مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ

Kâinâtın bütün zerrâtı, müctemian ve münferiden lisân-ı acz ve fakr ile vücûb-i vücûd ve vahdetine şehâdet ettikleri Sâni-ı Hakîm'e hamd ü senâlar olsun.

Kâinâtın tılsımını açıp, âyâtını keşf ve beyân eden Resûl-i Ekrem (asm) ile onun âl ve ashâbına ve sâir enbiyâ ve mürselîn ihvânına ve ibâd-ı sâlihîne salât ü selâmlar olsun.

Yaklaşık iki yüz elli seneden beri bütün dünyâda dînsizliğe revâc veren ve temelde 300 kişiden oluşan gizli bir ecnebî komite vardır ki; dünyâya hükmeden bu gizli komite, âlemde İslâmın nûrunu söndürmek için her türlü fitne kaynaklarını işletmektedir. İşte bu gizli komite, Kitâb ve Sünneti tebdîl, tağyir

ve tahrîf etmeye çalıştıkları gibi; Kur’ân’ın etrâfında çelikten bir sûr olan Risâle-i Nûr’u da tahrîb etmek ve dolayısıyla dîn-i İslâm’ı bozmak ve Müslümânları hâkimiyeti altına almak için, Üstâd Bediüzzamân (ra)’ın ba’zı mücmel ifâdelerini, maksûd ma’nânın hâricinde bâtil te’villerle te’vîl ederek, bu te’villeri âlem-i İslâm’ın içine atmışlardır. Ehl-i îmân da ba’zan bilmeyerek bu gibi yanlış te’villere kapılıp îmân noktasında zaafa düşmektedirler.

O gizli ecnebî komite tarafından te’vîlât-ı fâside ile te’vîl edilen konulardan biri de, tesettürle alâkalı Kur’ân âyetleri ve bu konudaki ehâdis-i nebevîyyedir. Üstâd Bediüzzamân (ra) Hazretleri ise, o gizli komitenin tesettürle alâkalı te’villerinin fâsid olduğunu ortaya koymak ve ehl-i îmânın tesettür-i şer’î hakkındaki i’tikadını düzeltmek için **“*Tesettür Risâlesi*”**ni kaleme almış ve tesettürün lüzûmunu ilmen isbât etmiştir. Nitekim, Bediüzzamân (ra) Hazretleri o gizli komiteden şöyle bahsetmektedir:

“Nasıl, İslâmîyyetin hayât-ı ictimâîyyesine ve dolayısıyla dîn-i İslâm’a zarar vermek için gençleri yoldan çıkarmak ve gençlik hevesâtıyla sefâhete sevk etmek için bir iki komite çalışıyormuş. Aynen öyle de; biçâre nisâ tâîfesinin gâfil kısmını dahi yanlış yollara sevk etmek için bir iki komitenin te’sîrlî bir sûrette perde altında çalıştığını hissettim. Ve bildüm ki: Bu millet-i İslâma bir dehşetli darbe, o cihetten geliyor.”[1]

Hem Bediüzzamân Hazretleri o ifsâd komitesine şöyle bedduâ etmiştir:

“Bu mübârekleri ifsâd eden komiteler kahrolsunlar! Ellâh

Lügat: hâkimiyet, fâsid(e), tesettür, dehş(e), dehşet, komite, millet, sid(e), sinin, âmiyy

Kur’ân’ın kesin bir emri olduğunu; manto ve başörtüsünün ise tesettür-i şer’î olmadığını ve bu husûsta böyle bir ruhsatın bulunmadığını isbât etmiştir.

İşte bizler bu çalışmamızda Kur’ân-ı Azîmüşşân’ın tesettür ile alâkalı âyetlerini, müfessirü'l-Kur’ân olan Resûl-i Ekrem (asm)’ın bu husûstaki hadislerini, Kitâb ve Sünnette geçen tesettür ile alâkalı hükümleri izâh eden bir kısım müfessirlerin re’yelerini, müceddid ve müctehidlerin icmâ’larını ve bu görüşlerden bir kısmını destekleyen akli delilleri birlikte takdîm ediyoruz. Tâ ki, **“*Tesettür Risâlesi*”**ni yazan Üstâd Bediuzzamân Hazretlerinin bu husûstaki görüşleri şahsî bir görüş olmayıp, üç yüz elli bin tefsîre muvâfık, 1400 seneden beri geçen ecdâdın itikâdlarına ve tatbikâtına uygun ve Kur’ân’a müstenid olduğu anlaşılın...

Hem tesettür-i şer’î olan çarşaf yerine manto ve başörtüsünü ikâme etmek sûretiyle mü’minlerin bu inancını bozmak isteyen o gizli ecnebî komitesinin bu fâsid te’villerinin üç yüz elli bin müfessirinin, bütün fukahâ-yi İslâm’ın ve umûm müctehidîn-i izâmın görüşlerine ve bin dört yüz seneden beri devâm edegelen bir inanç ve tatbikâta tamâmen zıd ve muhâlif olduğu ve çarşafın dışında bir ruhsat olmadığı tahakkuk etsin.

Bu çalışmamızda tesettürle alâkalı müfessirîn-i kirâmın, müctehidîn-i izâmın ve ulemâ-i İslâmın görüşlerini serd ettik. Şahsî hiçbir görüşümüz mevcûd değildir.

Bu eserin, bir çok mü’mine hânımın çarşaf husûsunda Kur’ân’ın emrine tâbî olmalarına vesîle olmasını; tâbî olamayanların ise çarşafın farz olup aksinin harâm olduğuna inanıp - kebâirle âlûde olsalar da- îmân dâiresinde kalmalarına, ve nedâmetle afvlarını Ellâh’dan istemelerine, ve tesettürü dinî ve fitrî görmeyenlerin intibâhlarına sebep olmasını ve bu hizmetimizi rızasına muvâfık kabûl buyurmasını Rabb-i Rahîm’imizden niyâz ederiz.

Lügat: tahakkuk, tesettür, hizmet, komite, sünnet, çarşaf, sinin

Risâle-i Nur Külliyyatı'ndan

Lem'alar

Yirmi Dördüncü Lem'a

Tesettür Risâlesi

ve Şerhi

Lügat: külliyyat, tesettür

bu hemşûrelerimi de bu serserilerin şerlerinden muhâfaza eylesin, âmin. [2]

O gizli ecnebî komite, Bediüzzamân Hazretlerinin vefâtından sonra bu def'a, Üstâd Bediüzzamân Hazretlerinin "**Tesettür Risâlesi**"ndeki ba'zı cümlelerini dahi te'vîlât-ı fâside ile şöyle te'vîl etmektedir.

O gizli komite diyor ki:

"Tesettür-i şer'i hususunda İslâm âlimlerinin iki görüşü mevcûddur:

"Bir kısmı, 'Çarşaf giymek ve yüzü kapatmak azûmet ve takvâdur' diyorlar.

"Bir kısmı da, 'Manto ve başörtüsü giymenin ruhsat olduğunu ve bununla da tesettürün olabileceğini' söylüyorlar.

"Üstâd Bediüzzamân Hazretleri, bu konuda azîmet ve takvâ tarafını tutmuş, ruhsatla amel etmemiştir. Demek, manto ve başörtüsü de tesettür-i şer'i sayılır."

Hâşâ, böyle fâsid ve bâtil bir fikir, İslâm âlimlerinden sudûr etmemiştir ve böyle mesnedsiz bir isnâd, İslâm âlimlerine, bâhusus Bediüzzamân Saîd Nursî Hazretlerine bir iftirâdır. Zîrâ, Üstâd Bediüzzamân Hazretleri, "**Tesettür Risâlesi**" adlı eserinde; bin üç yüz elli sene zarfında her asırda üç yüz elli milyon insanın ictimâî hayâtında kudsî bir düstûr olarak yer alan ve üç yüz elli bin tefsîrin tasdik ve ittifâklarına ve geçmiş ecdâdımızın i'tikâd ve uygulamalarına istinâd eden tesettür-i şer'inin ancak "çarşaf" olduğunu izâh ve kadınların baştan ayağa kadar yüz ve eller dâhil olmak üzere cîlbâb (çarşaf)'la örtünmelerinin

Lûgat: fâsid(e), tesettür, serseri, komite, sid(e), çarşaf

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

TESETTÜR RİSÂLESİ'NİN ŞERHİ

MUKADDİME

Yirmi üç senelik bir uygulama müddeti içinde tadrîcen indirilen Kur'ân-ı Azîmüşşân; muhâtab olarak kabûl ettiği toplumun öteden beri alışageldiği ve sürdürdüğü âdet, gelenek ve değerlerinin olduğunu, bütün bunların da bir ânda terk edilmesinin mümkün olamayacağı gerçeğini göz önüne alarak, teşrî'de (hüküm koyma husûsunda) buna muvâfık bir usûl tercîh etmiştir. İlâhî hükümlerde ehemmiyet sırasını gözönünde bulundurarak insanların ihtiyâclarını gözetmiş ve kolaydan zora doğru bir yol ta'kîb etmiştir. İşte bu hikmetlere binâen, tadrîcen farz kılınan emirlerden biri de "tesettür-i şer'î" emridir.

Müfessirlerin beyânına göre, husûsan Muhammed Ali Sabûnî'nin tesbîtine göre; "**tesettür**" emri, Müslümânlar tarafından daha kolay kabûl edilmesi ve toplumda daha râhat uygulanması için bir kaç merhalede nâzil olmuştur. En son ve en

Lügat: muhammed, tesettür, merhale, binâen, hikmet, nâzil, sinin

mükemmel şeklini ise “*cilbâb*”da, ya’nî “*çarşaf*”ta bulmuştur. Şimdi bu merhaleleri kısaca öğrenmeye çalışalım:

Birinci Merhale: Cenâb-ı Hak (cc) , kadınların tesettürü hakkında ilk merhalede Ahzâb Sûresinin gelecek 33. âyet-i kerîmesini inzâl buyurmuştur:

وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى

“*Ey Nebî (sav)’ın hânunları ve Müslümân hânunları! Hânelerinizde karâr kılın (oturun) ve kendinizi süsleyerek sokakta erkekler içine karışıp câhiliyye-i ûlâda olduğu gibi açılıp saçılmayın.*”[3]

Âyet-i kerîmede geçen “*câhiliyye-i ûlâ*” ta’biri, bir görüşe göre; İbrâhîm (as)’ın velâdetleri devri olmakla; o zamân kadınlar elbiselerini çeşitli zînetlerle donatarak, başları, yüzleri, boyun ve bacakları açık olarak erkekler arasında gezerlerdi. **Ahzâb Sûresi 33. âyet-i kerîme** ile kadınların böylece dışarı çıkmaları yasaklanmış ve yuvalarında oturmaları emredilmiştir.

“*Câhiliyye-i uhrâ*” ise; Hz. İsâ (as) ile Hz. Muhammed (asm) arasındaki devredir. Bu devirde ise, kadınların baş, bacak ve kolları örtülü olup üzerlerinde baş örtüleri ve elbiseleri vardı. Sâdece yüzleri, boyunları ve göğüsleri açıktı ve zînetleri görünüyordu.

İkinci Merhale: Kur’ân-ı Mu’cizü’l-Beyân, ikinci merhalede Nûr Sûresinin 31. âyetiyle kadınların yüz, boyun ve göğüslerinin de zînet olduğunu ve bunların setredilmesi gerektiğini emretti. Şöyle ki:

وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ

Lügat: muhammed, tesettür, merhale, birinc, çarşaf, sinin

“*Ve (kadınlar) zînetlerini izhâr etmesinler. Onlardan zâhîr olanı müstesnâ. Ve başörtülerini yakaları üzerine sarkıtsunlar ve zînetlerini açmasunlar.*”[4]

Demek, bu âyet-i kerîme, kadınların ihtiyâc durumunda dışarı çıktıklarında, “*yüz, boyun ve göğüslerini*” de örtmeleri gerektiğini emretmektedir. Bu konu ile ilgili tafsîlâtı bilgi ileride gelecektir.

Üçüncü Merhale: Bu merhalede Ahzâb Sûre-i Celîlesinin gelecek 59. âyet-i kerîmesi nâzil olmuştur:

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِّزَوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ

“*Yâ Muhammed! Zevcelerine ve kızlarına ve mü'minlerin zevcelerine söyle ki; sokağa çıktıklarında çarşaflarını üzerlerine örtsünler!*”[5]

Nâzil olan bu cîlbâb âyeti ile de, kadınların nâmahrem erkeklerle karşı çarşafı baştan ayağa kadar kapanmaları farz kılınmış ve zînetten sayılan başörtülerini ve elbiselerini de örtmeleri emredilmiştir. Böylece, bu âyet-i kerîme ile, kadınların baş örtülerini ve elbiselerini yabancı erkeklerle göstermeleri yasaklanmıştır.

Dördüncü Merhalede: Ahzâb Sûresinin 53. âyet-i kerîmesi nâzil olmuştur. Şöyle ki:

وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَسْأَلُوهُنَّ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ ذَلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ

Lügat: muhammed, merhale, çarşaf, nâzil, sinin

“Peygamber (sav)’in zevcelerinden bir şey istediğinizde, onu perde arkasından isteyin. Bu, sizin kalbleriniz için de, onların kalbleri için de daha temizdir.”[6]

Şâfiî Mezhebine göre, yukarıda zikredilen ve “hicâb âyeti” denilen Ahzâb Sûresinin bu 53. âyet-i kerîmesi Peygamberimizin zevcelerine hâstır. Bu sebeble, evzâc-ı tâhirât dışındaki mü’mine kadınların, evin içinde çarşafı bir sûrette erkeklerin huzûruna çıkması câizdir.

Bir kısım fukahâ-yi İslâm ise şöyle buyurmuştur: Bu âyet-i kerîme, evzâc-ı tâhirât (Peygamberimizin zevcelerine) hâs değildir. Belki evzâc-ı tâhirât dâhil, umûm mü’mine kadınların ev içindeki hicâblarını beyân etmektedir. Bu görüşe göre, kadınlar, evin içinde nâmahrem erkeklerle ancak bir perde veya duvar veya hûd kapı arkasından konuşabilirler. Böyle bir hicâb olmadan evin içinde erkeklerle karşılıklı konuşamazlar. Âlem-i İslâmın tatbikâtı bu hâlde devâm edegelmiş, haremlik ve selâmlık muhâfaza edilmiştir. Mü’mine kadınlar dışarı çıkınca da her iki mezhebe göre, Ahzâb Sûresinin 59. âyet-i kerîmesinin delâletince çarşaf giyeceklerdir.

İHTÂR: Hazret-i Peygamber (asm) başta olmak üzere sahâbe-i kirâmın erkeklerinin tesettürsüz kadınlarla konuşmaları ve başta evzâc-ı tâhirât olmak üzere sahâbe-i kirâmın hânımlarının tesettürsüz erkeklerle konuşmaları ile alâkalı hadîs-i şerifler ve târîhî vak’alar, daha tesettür emri nâzil olmadan önceki devreye âiddir ve bu hüküm, tesettür ve hicâb âyetleriyle mensûhtur.

Lügat: peygamber, tesettür, çarşaf, nâzil, sinin

Abdullah İbn-i Mes'ûd (ra)'ın rivâyet ettiğine göre, Nebiyy-i Muhterem (sav) şöyle buyurmuştur.

المرأة عورة فاذا خرجت استشرفها الشيطان. واقرب ما تكون من رحمة ربها وهي في قصر بيتها

“Kadın avrettir. Dışarı çıktığında şeytân onu gözetler (fitneye sevk eder.) Kadının, Rabbinin rahmetine en yakın olduğu hâl, evinin içinde bulunduğu vakittir.”[7]

Yukarıda bahsi geçen âyet-i kerîmeler ve Tirmizî ve İbn-i Hibbân'ın rivâyet ettiği hadîs-i şerîf gibi bu konudaki sâir ehâdîs-i nebeviyye; kadınların yuvalarında kalmalarını, zarûret ve ihtiyâc olmadıkça erkeklerin içine karışmamaları gerektiğini ve dışarı çıktıklarında nâmahrem erkeklere karşı çarşafa bürünmelerini emretmektedir.

İşte, Üstâd Bediüzzamân Saîd Nursî Hazretleri, bu âyet-i kerîmelerin ve ehâdîs-i nebeviyyenin hükmüne dayanarak, **“Lemâat”** adlı eserinde ve daha başka risâlelerinde, **“Kadınlar yuvalarından çıkıp beşeri yoldan çıkarmış, yuvalarına dönmeli!”** deyip ve **“Tesettür Risâlesi”**nde kadının **“siperi ve kal'ası çarşafı”** olduğunu beyân buyurup, kadının nâmahrem erkeklere karşı çarşafa bürünerek örtünmesinin hem emr-i ilâhî, hem de kadının fitratının muktezâsı olduğunu îzâh etmiştir. Hem kadınların hürmetleri, sıyânetleri, dünyâ ve âhiret saâdetleri ancak evlerinde karar kılmaları ile mümkün olduğunu; tebezzül ve teberrüc sûretiyle erkeklerin içine karıştıkları takdîrde iffet ve nâmûslarının pâ-yi mâl olacağını, bu sûretle sû-i ahlâka

ve fuşşıyyâta sebep olacaklarını ilmen ve hikmeten îzâh ve isbât etmiştir. Bugünkü hâl-i âlem ve bilhâssa memleketimizdeki açık saçıklık ve bunun netîcesi olarak meydâna gelen sukût-ı ahlâk örnekleri bunun şâhididir.

Üstâd Bediüzzamân Saîd Nursî Hazretleri, Ehl-i Sünnet ve ehl-i sünnet olmayan (Mu'tezile, Şîa, Vehhâbîlik gibi) mezheblerin ittifâken **“şer’î tesettür”** olarak kabul ettikleri **“çarşaf”**ın farziyyetini, hikmetleriyle berâber eserlerinde îzâh ve isbât etmiştir. Manto ve başörtüsünü tesettür-i şer’î olarak kabûl etmeyen Üstâd Bediüzzamân Hazretleri, kadınların manto giyip başörtüsü takmak sûretiyle daha câzibedâr bir hâle gelip erkeklerin bulunduğu meclislere, sempozyum ve konferanslara katılmalarına da aslâ fetvâ vermemiş; haremlik ve selâmlığı ortadan kaldırmamış; bilakis kadınların yuvalarında kalmalarını, dışarıya çıktıkları zamân ise **“hicâb-ı şer’î”** olan **“çarşaf”**a bürünmelerini müdâfaa etmiş ve Kur’ân’ın bu farz hükmünü isbât etmiştir.

Ma’lûm olsun ki; **kadınlara çarşafı farz kulan cîlbâb âyeti nâzil olunca, başta Peygamber Efendimiz (asm)’un ezvâc-ı tâhirâtı olmak üzere, bütün sahâbe-i kirâmun hânunları ve onlardan sonra gelen bütün Müslümânların hânunları**, Üstâd Bediüzzamân Hazretlerinin ifâdesiyle, **bin üç yüz elli sene boyunca bilfiil çarşafa bürünmüşlerdir**. Ancak, **kuluk-kıyâfet inkılâbı ile berâber, Kur’ân-ı Azîmüşşân’un kadınlara farz kıldığı bu tesettür-i şer’î olan çarşaf kaldırıldı**. Onun yerine, **şer’an zînet sayılan ve üzerleri çarşaf ile örtünmeleri gereken manto ve başörtüsü ikâme edildi**. Üstâd Bediüzzamân Hazretleri hayâtta iken ve **“Tesettür Risâlesi”**ni yazdığı devirde resmen baş açıklık yoktu. Çarşaf yerine manto ve başörtüsü getirilmişti. Üstâd Bediüzzamân Hazret-

Lügat: ehl-i sünnet, konferans, peygamber, memleket, tesettür, bilakis, bilfiil, efendi, hikmet, meclis, sünnet, çarşaf, nâzil

leri, açık saçıklık ile değil; manto ve başörtüsü ile, yüzü açık bırakma bid'ası ile mücadele etti. Çünkü, kılık-kıyâfet inkılâbı, çarşafa karşı yapılmıştı. Bu kıyâfet, ya'nî manto ve başörtüsü, 1960 Cemâl Gürsel inkılâbına kadar devâm etti. Daha sonra açık saçıklık yayıldı. Hattâ, okullarda okutulan ders kitâblarında, Kur'ân'ın farz emri olan çarşafın kadınlar için bir esâret alâmeti olduğu, onun yerine ikâme edilen manto ve başörtüsünün ise gûyâ kadınlar için hürriyyet ve serbestiyyet alâmeti ve medeniyyet-i sefihenin mehâsini olduğu fotoğraflarla gösterilmiş; böylece bin üç yüz elli seneden beri devâm edegelen Kur'ân'ın bu hükmüne karşı muâraza edilmiştir. Dolayısıyla, sâdece ders kitâblarındaki fotoğraflara bakılsa bile, tesettür-i şer'inin çarşaf olduğu, manto ve başörtüsünün ise onun yerine ikâme edildiği bedâhетен görülecektir.

İşte, şerh ve izâhını yaptığımız **“Tesettür Risâlesi”**nde Bediuzzamân Said Nursî Hazretleri, Kur'ân-ı Azimüşşân'ın emrettiği tesettür-i şer'î olan çarşafa bürünmelerinin kadınlara hem farz olduğunu, hem fitratlarının muktezâsı olduğunu, hem de onları tecâvüzâtтан koruyan bir kal'a ve siper olduğunu ilmen ve hikmeten isbât ederek müdâfaa etmiştir. Yoksa, hâşâ, o zât, manto ve başörtüsünü tesettür-i şer'î yerinde kabûl edip müdâfaa etmemiştir. Belki eserlerinde açık ifâde ile kadının siperi ve kal'ası **“çarşaftı”** olduğunu ifâde etmekle berâber, el ve yüzün de kapanması gerektiğini yine aynı eserin şu cümlesinde, **“Çünkü, mahremîn sümâsı, mahremiyyetten haber verir ve nâmahreme benzemez”** buyurmak sûretiyle, yüz ve el mahremlere karşı kapanmaz, ancak nâmahremlere karşı onların da kapanması gerektiğini açıkça ifâde etmişlerdir. Evet, bu cümle ifâde eder ki; “yüz” mahremiyyetten haber veriyor ve

Lûgat: mahremiyyet, tesettür, deniyye, remiyye, serbest, alâmet, hikmet, medeni, çarşaf

nâmahreme benzemiyor. Bu sebeble kadın, **yüzünü mahreme karşı açabilir, nâmahreme karşı açamaz.**

Bediüzzamân Hazretleri, şerhini yaptığımız “**Tesettür Risâlesi**”nde, bin üç yüz elli sene zarfında her asırda üç yüz elli milyon insânın ictimâî hayâtında kudsi bir düstûr olarak yer alan ve üç yüz elli bin tefsirin tasdik ve ittifâklarına ve geçmiş ecdâdımızın i’tikâd ve uygulamalarına istinâd eden **tesettür-i şer’inin çarşaf olduğunu izâh; ve kadınların baştan ayağa kadar, yüz ve eller dâhil olmak üzere cilbâb (çarşaf)’la örtünmelerinin** Kur’ân’ın kesin bir emri olduğunu isbât etmiştir.

Hem dellâl-ı Kur’ân olan Bediüzzamân Hazretlerinin, Kur’ân’ın kadınlara yönelik bir emri olan çarşafı müdâfaa etmesi; mahkemelerde ve yirmi sekiz senelik hapis müddetinde en mühim bir suç ve cezâ unsuru olarak kabûl edilmiş, ve mahkûmiyyetinin en mühim sebeblerinden biri olarak gösterilmiş olduğu unutulmamalıdır.

Demek, manto ve başörtüsünü kadının şer’i tesettürü yerinde kabûl edip müdâfaa eden bir kimse; hem Kur’ân’ın “**cilbâb**” (çarşaf) emrine karşı muâraza etmiş, hem üç yüz elli bin müfessirin ve fukahâ-yı İslâm’ın ittifâkıyla sâbit olan “**Müslümân kadının şer’i tesettürü çarşaftır**” hükmünü tezkîb etmiş, ve bin üç yüz elli senelik Âlem-i İslâm’ın uygulamasını reddetmiş, aynı zamânda bu hükm-i Kur’ânî’yi kaldıran ecnebî ve bid’atkâr komitenin fikirlerine ve uygulamalarına destek ve revâc vermiş ve onlara tâbî olmuş olur.

Hem Ahzâb Sûresi 59. âyet-i kerîmesindeki cilbâb âyeti; tesettürün keyfiyyetini, manto ve başörtüsünün şer’i bir tesettür olmadığını gayet açık bir şekilde beyân ettiği hâlde; bu asırdaki ekser insânlar gaflet, iğfâl, gelenek, görenek ve cehâlet gibi

Lügat: keyfiyyet, tesettür, mahkeme, komite, mahkûm, çarşaf, şekil

sebeblerle böyle bedîhî bir mes'eleda bile aldanmakta; hattâ geniş bir mantonun da tesettür yerine geçebileceğini iddiâ etmektedirler: **Onların temeldeki hatâları**, âyetin sâdece **“setr-i avret”**ı emrettiğini zannetmeleridir. Hâlbuki, âyet, **setr-i avretle berâber, asıl setr-i zîneti emretmektedir**. Âyetin ma'nâsını anlamak için, nâzil olduğu zamâna fikren gitmek lâzımdır.

Şöyle ki: Bu âyet-i kerîme Medîne'de nâzil olmuştur. O zamânki Arab kadınları, setr-i avrete riâyet etmekteydiler. Ya'nî, baş örtüleri ve elbiseleri vardı. Cilbâb âyeti, Müslümân kadınların baş örtülerini ve elbiselerini örtmeleri için nâzil olmuştur. **Demek, cilbâb âyetinin nüzûl sebebi, sâdece setr-i avret için değil, belki kadunun -yüz dâhil- baştan ayağa kadar bütün bedenini ve başörtüsü, elbise ve zînetlerini setretmek içindir.**

Böylece, cilbâb âyeti; Müslümân kadınların, giydikleri elbiseler cinsinden olmayan başka bir örtü ile örtünmelerini ve Kur'ân nazarında zînet kabûl edilen elbiselerini de o örtüyle örtmelerini emretmektedir. Üstteki örtünün alttaki elbise ile aynı cinsten olmasıyla, ya'nî bir elbisenin üstüne bir başka elbise giymekle tesettür emrinin yerine gelmeyeceği açıktır. Eğer Kur'ân'ın tesettür emri bu şekilde olsaydı; bu durumda Kur'ân-ı Hakîm'in bu emri -hâşâ- abes olurdu. Manto ise; bluz, kazak, ceket ve etek gibi bir elbisedir. Çünkü, **“elbise”**; giyilen ve süs sayılan ve onunla setr-i avret yapılan şeydir. **“Örtü”** ise; giyilmeyip, başın üstünden sarkıtılarak, bütün beden ve elbiselerin onunla saklandığı şeydir. Bu mevzûun daha iyi anlaşılması için şöyle bir îzâhât getirilebilir: Bir kadın manto giyse, setr-i avret tahakkuk etmiş olur ve onunla namâz kılabilir. Fakat, nâmahrem erkeklere karşı onunla tesettür etmiş sayılmaz. Ancak, baştan ayağa kadar bütün vücûdu örten, şeffâf ve ince

Lügat: setr-i avret, tahakkuk, tesettür, fikren, nâzil, şekil

olmayan, vücüd hatlarını belli etmeyecek derecede geniş olan, zînet özelliği taşımayan, erkeklerin nazar-ı dikkatini celbetmeyen ve erkeklerin elbiselerine de benzemeyen bir örtü ile örtünürse tesettür etmiş sayılır.

Bilindiği gibi, Kur'ân-ı Kerîm'de erkek elbisesi konusunda detaylı açıklama bulunmadığı hâlde, kadın kıyâfeti konusunda teferruâtli emir ve yasaklar vardır. Bunlardan birkaçını şöyle sıralayabiliriz:

- a) Kadınlara evlerinde oturmaları ve zînetlerini izhâr ederek sokağa çıkmamaları,
- b) Zînetlerini ve zînet yerlerini açmamaları,
- c) Başörtülerini yakalarını kapatacak biçimde üzerlerine sarkıtmaları,
- d) Zînetlerini izhâr için ayaklarını yere vurmamaları,
- e) **“Cilbâb”**larını üzerlerine örtmeleri emredilmiştir ki; bütün bunlar, kadının tesettürü hususunda Kur'ân'ın ne kadar tafsîlât verdiği açık delilleridir. Bunlara bir de Resûlullâh (asm) Efendimizin açıklamaları eklenirse, kadın kıyâfetinin üzerinde ne kadar ehemmiyetle durulduğu akl-ı selîm sâhibleri tarafından anlaşılmış olur.

Ellâh (cc), Nûr Sûresi 31. âyet-i kerîmesinde, **“Kadınlar, başörtülerini, yakalarını örtecek biçimde başlarına örtsünler”** emrini vermiştir. Bu âyetten daha sonra gelen Ahzâb Sûresi 59. âyeti ile de Ellâh, **“Mü'minlerin kadınlarına da söyle, cilbâblarını üzerlerine sarkıtsınlar, yaklaştırsınlar”** emrini vermiştir. İşte, daha sonra gelen bu **“cilbâb” âyeti**, önceki âyet ile aynı şeyi anlatmış olmayacağına göre, birincisinde anlatılan başörtüsüne ilâve olarak başka bir örtüyü emrediyor demektir. İşte ulemâ-i

Lügat: tesettür, birinc, dikkat, efendi

İslâm, bu ince noktadan ve bu âyetin başta Asr-ı Saâdet olmak üzere bin dört yüz sene zarfında uygulanma biçiminden hareket ederek, “cilbâb” hakkında çeşitli îzâh ve ta’rîfler getirmişlerdir. Biz de o îzâh ve ta’rîflerden nümûne olarak bir kısmını nakledip tafsîlâtını inşâellâh gelecek bölümlerde ele alacağız.

Ahzâb Sûresi 59. âyet-i kerîmesinde geçen “cilbâb” nedir?

Tefsîrlere ve Arapça sözcüklere baktığımızda, “**cilbâb**” için şu değişik ta’rîflerin yapılmış olduğunu görürüz: “**Milhafe**”, *ya’nî çarşaf, vücûdu baştan ayağa kadar örten bir örtü; “mikna’a”, ya’nî peçe, başörtünün üzerinden örtülen “ridâ”; kadının elbisesinin ve başörtüsünün üzerinden büründüğü çarşaf.* (Bu açıklamalar, “**cilbâb**” kelimesinin pek çok tefsîrden çıkarılan ta’rîfinin özetidir.)

Görüleceği gibi, bu ta’rîflerde umûmiyyetle belirlenen ortak özellik, “**cilbâb**”ın, “**giyilen**”den çok, “**bürünülen ve normal elbisenin üzerine örtülen**” bir “**örtü**” olduğudur.

Cilbâbın giyiniş şekli:

Müfessirler, bize cilbâb’ın nasıl giyildiğini ve uygulama biçimini de anlatırlar. Meselâ:

İbnü'l-Cevzî, “Başlarını ve yüzlerini örterler” demiştir.

Ebû Hayyân, “Ahzâb Sûresi 59. âyet-i kerîmede geçen ‘**Cilbâblarını üzerlerine örtsünler**’ ifâdesi, bütün bedeninin örtülmesini anlatır. ‘**Üzerlerine**’ ifâdesiyle de, yüzlerini örtmeleri kastedilmiştir. Çünkü, câhiliyye devrinde kadınların açık olan yerleri yüzleri idi” demiştir.

Lügat: hareket, milhafe, kelime, çarşaf, sinin

Ebu's-Suûd, “Kadın, cîlbâbı başına atar ve kenârını da göğsüne sarkıtır. Bu âyet, ‘**Kadınlar herhangi bir sebeble dışarı çıkarlarsa, yüzlerini ve bedenlerini örterler’** **ma'nâsuna gelir**” demiştir.

Süddî, “Bir gözleri hâric, bütün yüzlerini kapatırlar” demiştir.

İbn-i Kuddâme, “Cîlbâb, giyilmeyerek, entari üzerinden kuşanılır” demiştir.

İbn-i Abbâs, “Kadınlar, hür olduklarının bilinmesi için tek gözleri hâric, başlarını ve yüzlerini örterler” demiştir.

İbn-i Sürîn diyor ki: “Ubeyde es-Sem'ânî'ye cîlbâbın nasıl örtüldüğünü sordum. Bir çarşaf alıp kuşandı. Başının tamamını kaşlarına kadar örttü. Sol gözünü açık bırakarak yüzünü de örttü; ‘**İşte cîlbâb böyle kuşanılır**’ demiş oldu.” [8]

Elmalılı Hamdi Yazır, Ahzâb Sûresi 59. âyet-i kerîmede geçen, “Cîlbâblarını sarkıtsınlar, yaklaştırsınlar” ifâdesini anlattıktan sonra şunları ekler:

“Bu açıklamada da iki şekil vardır:

“**Birisi, kaşlarına kadar başlarını örttükten sonra, büküp yüzünü de örtmek ve sâdece tek bir gözünü açık bırakmak.** (Bizler yetiştiğimiz zamân vâlidelerimizin tesettür tarzı bu idi.)

“**İkincisi de, alınının üzerinden sıkıca sardıktan sonra burnunun üzerinden dolayıp, gözlerinin ikisi de açık kalsa bile, yüzünün ekserisini ve göğsü tamâmen örtmüş bulunmaktır.** (1310'da İstanbul'a geldiğim zamân, İstanbul hânımlarının, bir peçe eklemek ve elde açık bir şemsiye bulunmak şartıyla tesettür tarzları da bu idi.)”[9]

Lügat: tesettür, ekseri, emsiye, çarşaf, şekil

Cilbâbda renk mühim midir?

Ümmü Seleme vâlidemiz şöyle demiştir: “Cilbâb âyeti nâzil olduğu zamân, Ensâr kadınları siyâh çarşaflara büründüklerinden ötürü, başlarında siyâh kargalar varmış gibi çıktılar.”[10]

Demek, başta ezvâc-ı tâhirât ve Peygamberimizin kızları olmak üzere sahâbe-i kirâmın hânımları siyâh çarşaf giymişler ve uygulama ekseriyyetle günümüze kadar “**siyâh çarşaf**” şeklinde gelmiştir. Cilbâbın verdiğimiz ta’rîflerinden de anlaşılacağı gibi, **cilbâbun asıl vazîfesi kadunun zînetlerini örtmesi ve dışarıda kadunun çekiciliğini azaltmasıdır; bunu ise siyâh renk daha iyi te’mîn eder.**

Müfessir Alûsî şöyle der: “Sonra bilirsiniz ki, bana göre günümüzde ileri düzeyde (müreffeh) hayât süren bir çok kadının, evlerinden çıkarken, üst elbise olarak giydikleri şeyler cilbâb olamayacakları gibi, gösterilmesi yasaklanan zînetler türündendir. Çünkü, bunlar nakışlı, desenli ve göz alıcı giysilerdir. Bana göre, erkeklerin, kadınlarına dışarıya bu şekilde çıkma izni vermeleri, bundan hışlanmaları ve kadınlarının yabancı erkekler arasında bu şekilde dolaşmaları gayret azlığındandır. Bu, yaygın bir musîbet hâlini almıştır. Böyle yaygın musîbet hâline gelen şeylerden biri de, kadınların, kayınbirâderlerinden sakınmamaları, kocalarının da buna aldurmamaları, hattâ çoğu zamân da bunu bizzât kendilerinin emretmeleridir. Bütün bunlar, Ellâh ve Resûlü’nün müsâade etmediği şeylerdir. Lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâh...”[11]

Lügat: peygamber, seriyye, ekseri, seriyy, çarşaf, nâzil, şekil

Cilbâbda aranan özellikler:

Fukahâ-yi İslâm, kadının avreti ve tesettürü ile ilgili olan bütün âyet ve hadîsleri gözönünde bulundurarak, kadının tesettürü için aşağıdaki özelliklerin şart olduğunu belirlemişlerdir:

1. **“Cilbâb”** bütün bedeni örten bir örtüdür. Cilbâbın farz kılınmasının asıl hikmeti, fitneyi ortadan kaldırmak için yüz ve eller dâhil bütün bedeni örtmektir, sâdece avret mahallini örtmek değildir. Çünkü, avret mahalli elbise ile örtülmektedir.

2. Cilbâb, ince ve şeffâf olmamalıdır. Çünkü, tesettürden maksad, bedeni göstermemektir. Hâlbuki, şeffâf bir örtü vücûdu gösterir, hattâ ba’zan daha câzib hâle getirir. Dolayısı ile, bu tür bir örtü ile örtünen bayan, *“Zînet yerlerini göstermesinler”* emrine uymuş olmaz. Resûlullâh (sav) Efendimiz, ince bir örtü ile yanına giren baldızı Esmâ’dan yüzünü çevirmiştir (Ebû Dâvûd). Âişe vâlidemiz, ince bir başörtüsü ile gördüğü Abdurrahmân kızı Hafsâ’nın başörtüsünü yırtmış ve ona kalın bir başörtü örtmüştür.[12]

3. Cilbâb, dar olup vücûd hatlarını belli etmemelidir. Hz. Ömer (ra) halife iken halka dağıttığı bir çeşit örtünün, vücûd hatlarını belli edeceği için kadınlara giydirilmesini emretmiştir.[13]

Kadının vücûd hatlarını dışarı vuran bir elbiseye bakmak, fukahâ-yi İslâm’ca, o uzuvlara bakmak sayılmıştır.

İbn-i Âbidîn, *“Kim bir kadını arkadan hayâle dalar ve kemiklerinin şekli belirecek derecede elbisesini görürse, Cennet’in*

Lügat: tesettür, efendi, hikmet

kokusunu duymaz” hadisini delil tutarak, “Uzuvların şeklini belli eden elbise, kalın olsa ve cildi göstermese bile yasaktır” demiştir.

4. Kokusunu yabancılar duymamalıdır. Ellâh Resûlü (sav) Efendimiz, kokuyu çok övmek ve tavsiye etmekle berâber, başkalarının duyacağı şekilde koku sürünüp dışarı çıkan kadının zinâ etmiş gibi günâh alacağını bildirmiştir. Ya’nî, koku sürünüp câmiye giden kadının namâzının kabul olunmayacağını haber vermiştir.[14]

5. Kadının tesettür-i şer’isi erkek elbisesine benzememelidir: Resûlullâh (sav) Efendimiz, “**Erkeğe benzeyen kaduna ve kaduna benzeyen erkeğe Ellâh la’net etsin**” buyurmuş ve “**Böyle olanları evlerinize sokmayın**” diye emir vermiştir. [15]

6. Kadının şer’i tesettürünün kendisi de süslü olmamalıdır. Çünkü, kadınların yabancılara zînetlerini göstermeleri âyetle yasaklanmıştır. Ellâh Resûlü (sav) kendisine bîat eden kadınlardan, câhiliyye kadınları gibi zînetlerini göstererek çıkmamaları üzere bîat almıştır.[16] Kadının nâmahremlere göstermediği elbisesi ise istediği kadar süslü olabilir.

7. Kadının bürünmekle emrolunduğu şer’i tesettür, gayrı müslimlerin özel elbiselerine benzememelidir. Çünkü, Efendimiz (asm), “**Kîm, bir kavme benzerse, o da onlardan olur**” [17] buyurmuş ve Müslümânları devâmlı, başkalarından ayrı olmaya çağırmıştır.

Lügat: tesettür, efendi, şekil

8. Ayakkabılar, dikkat çekecek derecede ses çıkaran türden olmamalıdır. Ellâh (cc) bu konuda; **“Kadınlar, gizlediklerinin bilinmesi için ayaklarını yere vurmasınlar”** (Nûr, 31) buyurmuştur.

İslâm dîni, sanıldığı gibi kadının süslenmesini ve güzel giyinmesini yasaklamamış, aksine buna izin vermiştir. Hattâ, altın ve ipek gibi değerli takı ve kumaşları erkeğe yasaklarken, kadınlara serbest etmiştir. Çünkü, kadınlar tabiaten süslenmeye eğilimlidir. Ancak, kadın, süslü elbiselerini nâmahrem olmayan yerde, evinde, özellikle kocasının yanında giyecektir.

Bu ta’rîfler muvâcehesinde anlaşıldı ki, **“cîlbâb”**, yüz ve eller dâhil baştan aşağı bütün vücûdu örten ve beden hatlarını belli etmeyen bir örtüdür.

Elhâsıl: Tesettür ikidir:

Biri: **“Avretin tesettürü”**dür ki; bu, **“elbise ve başörtüsü”** ile olur.

Diğeri: Fitne ve fesâddan mahfûz kalmak için **“kadının nâmahrem erkeklere karşı olan tesettürü”**dür ki; bu da **“çarşaf”**tır.

Tesettür-i şer’î olan çarşafın farziyyetine ve kadının başörtüsü, elbisesi, yüzü ve eli zînet ve sebep-i fitne olduğundan onların da örtünmesi gerektiğine dâir kitâb, sünnet, icmâ-ı ümmet (sahâbe ve müctehidîn-i izâmın icmâi) ve kıyâs-ı fukahânın tafsîlâtli delîlleri bu eserin sonuna bir lâhika olarak eklenmiştir.

Mukaddime burada bitti. Tevfik-ı İlâhînin refik olmasıyla Üstâd Bediüzzamân Hazretlerinin **“Yirmi Dördüncü Lem’a Tesettür Risâlesi”** adlı eserini şerhiyle berâber takdîm ediyoruz.

Lügat: mukaddime, mukaddim, tesettür, serbest, dikkat, lâhika, sünnet, çarşaf

YİRMİ DÖRDÜNCÜ LEM'A VE ŞERHİ

Yirmi Dördüncü Lem'a

Tesettür hakkında

(On Beşinci Nota'nın İkinci ve Üçüncü Mes'eleleri iken, ehemmiyyetine binâen Yirmi Dördüncü Lem'a olmuştur.)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِّأَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ

Şerh

Yirmi Dördüncü Lem'a

(**Tesettür**) Kur'an'ın ta'rif ettiği şekilde Müslümân bir kadının örtünmesi (**hakkındadır**).

On Beşinci Nota'nın İkinci ve Üçüncü Mes'eleleri iken, ehemmiyyetine binâen Yirmi Dördüncü Lem'a olmuştur.)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِّأَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ

“Ey Peygamber! Zevcelerine, kızlarına ve mü'minlerin kadınlarına söyle, başlarını ve yüzlerini kapatacak şekilde çarşaflarından bir kısmıyla üzerlerini örtsünler”[16]

ilâ âhir âyeti, tesettürü emrediyor. Medeniyet-i sefihe ise, Kur'ân'ın bu hükmüne karşı muhâlif gidiyor. Tesettürü, fitrî görmüyor, "**Bir esârettir**" diyor.*

* Mahkemeye karşı ve mahkemeyi susturan lâyiha-yi Temyiz'in müdâfaâtından bir parça:

"Ben de Adliyenin mahkemesine derim ki: Bin üç yüz elli senede ve her asırda üç yüz elli milyon insanların hayât-ı ictimâiyyesinde en kudsî ve hakikî ve hakikatlı bir düstür-i ilâhiyi,

Şerh

runa söyle, başlarını ve yüzlerini kapatacak şekilde çarşaflarından bir kısmıyla üzerlerini örtsünler" [16] (ilâ âhir âyeti, tesettürü) kadının örtünmesini (emrediyor. Medeniyet-i sefihe) Kur'ân'la muâraza eden sefih medeniyet (ise, Kur'ân'ın bu hükmüne karşı muhâlif gidiyor. Tesettürü,) Müslümân kadınların, nâmahrem erkeklere karşı Kur'ân'ın ta'rîf ettiği şekilde bir örtü ile örtünmesini, (fitrî) kadının yaradılışına uygun (görmüyor, "**Bir esârettir**") köleliktir (diyor.*)

(*) (Mahkemeye karşı ve mahkemeyi susturan, lâyiha-yi Temyiz'in müdâfaâtından) mahkemelerce verilen bir kararın kânûn ve usûl yönünden incelenmesi için Yargıtay'a verilen dilekçeden (bir parça:

(Ben de Adliyenin mahkemesine derim ki: Bin üç yüz elli senede ve her asırda üç yüz elli milyon insanların hayât-ı ictimâiyyesinde) toplum hayatında (en kudsî ve hakikî ve hakikatlı bir düstür-i ilâhiyi,) Müslümân kadınların çarşaf ile örtünmeleri hakkında Cenâb-ı Hakk'ın koyduğu hakikatdâr

Lügat: tesettür, deniyye, dilekçe, mahkeme, adliye, lâyiha, medeni, çarşaf, şekil

Üç yüz elli bin tefsirin tasdiklerine ve ittifâklarına istinâden ve bin üç yüz elli sene zarfında geçmiş ecdâdımızın i'tikâdlarına iktidâen tefsir eden bir adamı mahkûm eden haksız bir karârı, elbette rû-yi zemînde adâlet varsa, o karârı red ve bu hükmü nakzedecektir!..”

Şerh

bir emri (üç yüz elli bin tefsirin tasdiklerine ve ittifâklarına istinâden) bugüne kadar yazılmış üç yüz elli bin tefsirin, “*Müslüman bir kadunun, nâmahremlere karşı çarşaf ile örtünmesinin*” Allah’ın emri olduğu hususunda fikir birliğine varmasına istinâden (ve bin üç yüz elli sene zarfında geçmiş ecdâdımızın i'tikâdlarına iktidâen) Asr-ı Saâdetten günümüze kadar gelip-geçen bütün ecdâdımızın, “*Müslümân kadunun nâmahremlere karşı çarşaf ile örtünmesinin*” Allah’ın emri olduğuna îmân ederek ve ecdâdımızın bu emr-i ilâhîye imtisâl etmiş olmalarına dayanarak (tefsir eden bir adamı) Üstâd Bediüzzamân (ra)’ı (mahkûm eden haksız bir karârı, elbette rû-yi zemînde) yeryüzünde (adâlet varsa, o karârı red ve bu hükmü nakzedecektir!..) Bu kadar kuvvetli ve yüksek hakikatlere dayanan bir müceddidi ve bir müfessiri mahkûm eden bir yanlış karârı, elbette değil Türkiye’de, belki yeryüzünde tamâmen adâlet silinmemişse, böyle bir karârı reddedecektir.Tesettür-i şer’inin çarşaf olduğuna dâir deliller pek çoktur. En mühimleri Müellif (ra)’ın tesbitiyle şunlardır:

1) Çarşaf; bin üç yüz elli sene zarfında her asırda üç yüz elli milyon insanların toplum hayatında tatbik etmiş olduğu kudsi ve hakiki ve hakikatli bir düstûr-i ilâhidir. Başta ezvâc-ı tâhirât ve Peygamberimizin kızları olmak üzere, sahâbe-i kirâmın hâanımları ve Asr-ı Saâdetten bugüne kadar bütün Müslümânların hâanımları Kur’ân’ın tesettür emrini, çarşaf giyerek ve yüzlerini ve ellerini örterek tatbik etmişlerdir. Bu kadar kesretli bir cemâatin bu ameli ittifâkı, Kur’ân’ın tesettür emrinin çarşaf olduğu ve kadının yüz ve ellerini de kapatması gerektiği hususunda en birinci delildir. 1400 seneden beri Müslümân hâanımlarının bilfiil çarşaf giymek sûretiyle tesettür-i şer’i emrine uy-

Lügat: peygamber, tesettür, bilfiil, elbette, birinc, mahkûm, tefsir, çarşaf, sinin

maları, tatbikât noktasında bir icmâ' teşkil etmektedir. Ümmetin o günden bugüne kadar hatâda ve yanlışta ittifâk etmesi ise muhâldir.

Evet, bu âyetin ilk muhâtabı Hazret-i Peygamber (sav)'in hânımları ve kızları ile sahâbe-yi kirâmın hânımları ve kızlarıdır. Onlar bu hükm-i ilâhîyi nasıl tatbik etmişlerse, hak ve doğru olan odur. Bunun dışında tesettür-i şer'î için getirilen yorumlar bâtil ve yanlıştır. Mâdem başta Hazret-i Peygamber (sav)'in zevceleri ve kızları ile sahâbe-yi kirâmın hânımları ve kızları ciltbâb âyeti nâzil olur olmaz siyâh çarşafa büründüler, yüzlerini örttüler; öyle ise, şer'î tesettür onların uyguladığı şekildir.

Müellif (ra), bu delili, **“Bin üç yüz elli senede ve her asırda üç yüz elli milyon insanların hayât-ı ictimâiyyesinde en kudsi ve hakiki ve hakikatlı bir düstûr-i ilâhî”** cümlesiyle ifâde etmiştir.

2) Üç yüz elli bin tefsîr, Kur'ân'ın tesettür-i şer'î emrini **“çarşaf”** ile tefsîr etmişlerdir. Müellif (ra) bu delili, **“Üç yüz elli bin tefsîrin tasdiklerine ve ittifâklarına istinâden”** cümlesiyle ifâde etmiştir.

3) Asr-ı Saâdetten bu güne kadar bütün ecdâdımız Kur'ân'ın tesettür-i şer'î emrinin çarşaf olduğu husûsunda i'tikâd birliğine varmışlardır. Bu delili de Müellif (ra), **“Bin üç yüz elli sene zarfında geçmiş ecdâdımızın i'tikâdlarına iktidâen”** cümlesiyle ifâde etmiştir.

İşte, bin üç yüz elli sene zarfında geçmiş ecdâdımızın i'tikâd ve tatbikâtına ve üç yüz elli bin tefsîrin tasdik ve ittifâklarına binâen şer'î tesettürün ancak çarşaf ile olabileceğini kabûl ve da'vâ eden ve tesettür-i şer'înin çarşaf olduğunu ilmen ve hikmeten isbât eden bir zâtı, elbette değil Türkiye'de, belki yeryüzünde adâlet varsa, bu zâtın aleyhinde verilen haksız kararı reddedecek ve bu hükmü bozacaktır.

Üstâd Bediuzzaman Said Nursi Hazretlerinin, yirmi sekiz senelik mahkumiyet ve hapse atılmasının sebeplerinden biri, belki en mühimmi olarak **“Tesettür Risâlesi”** gösterilmiştir. Ve o zât mahkemelerde tesettür-i şer'î olan çarşafı müdafaa etmiştir.

Lügat: peygamber, tesettür, elbette, mahkeme, binâen, hikmet, çarşaf, nâzil, şekil

Elcevâb: Kur'ân-ı Hakîm'in bu hükmü tam fitrî olduğuna ve muhâlifî gayr-ı fitrî olduğuna delâlet eden çok hikmetlerinden, yalnız "dört hikmet"ini beyân ederiz.

BİRİNCİ HİKMET: Tesettür, kadınlar için fitrîdir ve fitratları iktizâ ediyor. Çünkü, kadınlar hilkaten zaîf ve nâzik olduklarından, kendilerini ve hayâtından ziyâde sevdiği yavrularını himâyeye edecek bir erkeğin himâyeye ve yardımına muhtâc bulunduğundan, kendini sevdirmek ve nefret ettirmemek ve istiskâle ma'rûz kalmamak için, fitrî bir meyli var.

Şerh

(**Elcevâb:** Kur'ân-ı Hakîm'in bu hükmü tam fitrî olduğuna ve muhâlifî gayr-ı fitrî olduğuna) kadının çarşaf ile örtünmesinin yaradılışına tam uygun olup, çarşaf dışındaki bir tesettürün ise kadının yapısına uygun olmadığına (delâlet eden çok hikmetlerinden, yalnız "dört hikmet"ini beyân ederiz.

BİRİNCİ HİKMET: Tesettür, kadınlar için fitrîdir ve fitratları iktizâ ediyor.) Tesettür-i şer'î olan çarşaf ile örtünmek, kadının yaradılışının îcâbıdır ve yaradılışındaki özellikleri örtünmeyi gerektiriyor. (Çünkü, kadınlar hilkaten) yaradılış itibâriyle (zaîf ve nâzik olduklarından, kendilerini ve hayâtından ziyâde sevdiği yavrularını himâyeye edecek) koruyacak (bir erkeğin himâyeye ve yardımına muhtâc bulunduğundan, kendini sevdirmek ve nefret ettirmemek ve istiskâle ma'rûz kalmamak) soğuk karşılanmamak (için,) örtünmeye (fitrî bir meyli var.)

Müellif (ra), metinde geçen üç delille tesettür-i şer'î olan çarşafın kadınlar için fitrî olduğunu isbât etmektedir. Şöyle ki:

1) Kadınlar yaradılış itibâriyle zaîf ve nâzik oldukları için,

Lügat: tesettür, hikmet, çarşaf, nâzik, sinin

Hem kadınların on adedden altı-yedisi ya ihtiyârdır, ya çirkindir ki; ihtiyârlığını ve çirkinliğini herkese göstermek istemezler. Ya kıskançtır; kendinden daha güzellere nisbeten çirkin düşmemek veyâ tecâvüzden ve ittihâmdan

Şerh

şer'î tesettür olan çarşafa örtünmelerini fitratları iktizâ eder. Böyle zaîf ve nâzik yaratılan bir kadını koruyacak ve muhâfaza edecek siper ve kal'a ise, ancak tesettür-i şer'î olan çarşaftır.

2) Kadınlar, kendilerini ve hayâtından fazla sevdikleri yavrularını koruyacak bir erkeğin himâyesine ve yardımına fîraten ihtiyâc duydukları için, o himâye ve yardımı devâm ettirecek tesettür-i şer'î olan çarşafa bürünmeye muhtâcdırlar. O hâlde, zaîf ve nâzik yaratılan bir kadın, ancak tesettür-i şer'î olan çarşafa bürünmekle kocasının himâye ve yardımını elde edebilir.

3) Hem kadının kendisini kocasına sevdirmek ve onun nefretini kazanmamak ve kocası nazarında soğuk karşılanmamak için örtünmeye fitrî bir meyli olduğundan, Cenâb-ı Hak, kadına çarşaf ile örtünmesini emretmiştir. Demek, zaîf ve nâzik yaratılan bir kadın, ancak tesettür-i şer'î olan çarşaf vâsıtasıyla kocasının sevgi ve güvenini kazanır. Tesettür-i şer'î olan çarşaf ile örtünmeyen bir kadın ise, kocası nazarında güvenini kaybeder.

(Hem kadınların on adedden altı-yedisi ya ihtiyârdır, ya çirkindir ki; ihtiyârlığını ve çirkinliğini herkese göstermek istemezler. Ya kıskançtır;) kendilerinde bulunmayan ba'zı özelliklerin başkalarında bulunmasını hoş karşılamazlar, **(kendinden daha güzellere nisbeten çirkin düşmemek veyâ tecâvüzden ve ittihâmdan)** sefîh erkeklerin el veyâ dil ile hakâretlerinden

Lügat: nisbeten, tesettür, kindir, nisbet, çarşaf, çirkin, nâzik

korkar, taarruza ma'rûz kalmamak ve kocası nazarında hıyânetle müttehem olmamak için, fıtraten tesettür isterler. Hattâ dikkat edilse, en ziyâde kendini saklayan ihtiyârlardır. Ve on adedden ancak iki-üç tânesi bulunabilir ki; hem genç olsun, hem güzel olsun, hem kendini göstermekten sıkılmasın. Ma'lûmdur ki; insân sevmediği ve istiskâl ettiği adamların nazarından sıkılır, müteessir olur. Elbette, açık-saçıklık kıyâfetine giren güzel bir kadın, bakmasına hoşlandığı nâmahrem erkeklerden onda iki üçü varsa, yedi sekizinden istiskâl eder.

Şerh

ve kocaları tarafından ittihâm edilmekten (**korkar, taarruza ma'rûz kalmamak ve kocası nazarında hıyânetle müttehem olmamak**) vefâsızlık ve sadâkatsizlikle suçlanmamak (**için, fıtraten tesettür**) çarşaf ile örtünmek (**isterler**).

Hattâ, dikkat edilse, en ziyâde kendini saklayan ihtiyârlardır. Ve on adedden ancak iki-üç tânesi bulunabilir ki; hem genç olsun, hem güzel olsun, hem kendini göstermekten sıkılmasın. Ma'lûmdur ki; insân sevmediği ve istiskâl ettiği) hoşlanmadığı (adamların nazarından sıkılır, müteessir olur. Elbette, açık-saçıklık kıyâfetine giren güzel bir kadın, bakmasına hoşlandığı nâmahrem) kendisine karşı örtünmesi lâzım gelen (erkeklerden onda iki üçü varsa, yedi sekizinden istiskâl eder) hoşlanmaz.

Müellif (ra)'ın mezkûr cümlelerinden, kadının fıtratının hikmeten ve maslahaten çarşaf ile örtünmeyi iktizâ ettiği anlaşılmaktadır. Şöyle ki:

1) On kadından altı yedisi ihtiyâr veya çirkin olduklarından,

Lügat: maslahat, tesettür, elbette, taarruz, dikkat, hikmet, mezkûr, teessi, çarşaf, çirkin

Hem tefahhuş ve tefessüh etmeyen bir güzel kadın, nâzik ve seriü't-teessür olduğundan, maddeten te'siri tecrübe edilen, belki semlendiren pis nazarlardan elbette sıkılır. Hattâ, işitiyoruz; açık-saçıklık yeri olan Avrupa'da çok kadınlar, bu dikkat-i nazardan sıkılarak, "Bu alçaklar bizi göz hapsine alıp sıkıyorlar" diye polislere şekvâ ediyorlar. Demek, medeniyetin ref'-ı tesettürü, hilâf-i fitrattır.

Şerh

ihtiyârlıklarını veya çirkinliklerini başkalarına göstermemek için, zaif fitratları çarşaf ile örtünmelerini, husûsan yüzlerini örtmelerini iktizâ eder. Çünkü, çirkinlik ve yaşlılık en fazla yüzde tebâruz etmektedir.

2) Kadınlar kıskanç olduğundan, kendilerinden daha güzel olanlara nisbeten çirkin düşmemek için, şer'î tesettür olan çarşaf ile örtünmeyi ve yüzlerini setretmeyi fitratları ister.

3) Kadınlar fitraten tecâvüzden ve ittihâmdan korkarlar. Bu sebeble, bir kadın, taarruza ma'rûz kalmamak ve kocası nazarında hıyânetle müttehem olmamak için çarşafı örtünmeyi fitratı iktizâ eder.

(Hem tefahhuş ve tefessüh etmeyen) kötü yola düşmemiş ve ahlâkı bozulmamış (bir güzel kadın, nâzik ve seriü't-teessür) ince yapılı ve çabuk üzülür (oldüğundan, maddeten te'siri tecrübe edilen belki semlendiren) ma'nen zehirlemek sûretiyle zarar veren (pis nazarlardan) bakışlardan (elbette sıkılır. Hattâ, işitiyoruz; açık-saçıklık yeri olan Avrupa'da çok kadınlar, bu dikkat-i nazardan) dikkatli bakışlardan (sıkılarak, "Bu alçaklar, bizi göz hapsine alıp sıkıyorlar" diye polislere şekvâ) şikâyet (ediyorlar. Demek, medeniyetin ref'-ı tesettürü,) te-

Lügat: dikkat-i nazar, maddeten, nisbeten, tesettür, deniyye, elbette, taarruz, tecrübe, teessür, dikkat, medeni, nisbet, çarşaf, çirkin, nâzik

Kur'ân'ın tesettür emri fitrî olmakla berâber, o ma'den-i şefkat ve kıymetdâr birer refika-i ebediyye olabilen kadınları, tesettür ile sukûtta, zilletten ve ma'nevî esâretten ve sefâletten kurtarıyor.

Şerh

tesettür-i şer'î olan çarşafı kaldırması, yerine manto ve başörtüsünü ikâme etmesi (**hilâf-i fîtrattur**), kadının yaradılışına zıddır. (**Kur'ân'ın tesettür emri fitrî olmakla berâber, o ma'den-i şefkat**) şefkat ve merhametin kaynağı (**ve kıymetdâr birer refika-i ebediyye**) ebedî Cennet'te de bir hayât arkadaşı (**olabilen kadınları, tesettür**) tesettür-i şer'î olan çarşaf ile örtünmek (**ile sukûtta**) alçak bir vaz'iyete düşmekten, (**zilletten**) hor ve hakîr olmaktan, (**ve ma'nevî esâretten**) nâmahrem erkeklerin nazarlarına ma'rûz kalmakla ma'nen esir durumuna düşmekten (**ve sefâletten**) ma'nen perişân olmaktan (**kurtarıyor.**) Müellif (ra)'ın mezkûr cümlelerinden anlaşıldı ki; tesettür-i şer'î olan çarşafa bürünmek ve yüzü örtmek, kadın için hâşâ esâret değil; belki hürriyettir. Çünkü:

1) Günâh bataklığına düşmeyen ve fîtratı bozulmayan her kadın, ma'nevî zehir hükmünde olan harâm-ı nazardan müteessir olur. Böyle kadınlar, harâm-ı nazar sebebiyle ma'nen zehirlenmekten kurtulmak için, Cenâb-ı Hakk'ın emri gereği çarşafı örtünmeye muhtâcdırlar. Hadîs-i Kudîde şöyle gelmiştir:

"Harâm-ı nazar, İblîs-i laînin zehirli oklarından bir oktur. Her kim ki, Benden korkarak harâma bakmay ı terk ederse, ona öyle bir îmân şuûru veririm ki, onun halâvetini (tatlılığını) kalbinde bulur." [17]

Lügat: hadîs-i kudî, merhamet, tesettür, kurt(a), ediyye, mezkûr, teessi, zillet, çarşaf, şefkat

Hem kadınlarda, ecnebî erkeklere karşı fıtraten korkaklık, tahavvûf var. Tahavvûf ise, fıtraten tesettürü iktizâ ediyor. Çünkü, sekiz dokuz dakika bir zevkî cidden acılaştırarak sekiz dokuz ay ağır bir veled yükünü zahmet ile çekmekle berâber, hâmisiz bir veledin terbiyesiyle sekiz dokuz sene, o sekiz dokuz dakika gayr-ı meşrû' zevkî belâsını çekmek ihtimâli var. Ve kesretle vâkı' olduğundan, cidden şiddetle nâmahremlerden fıtratı korkar ve cibilliyeti sakınmak ister.

Şerh

2) Kadınların sıkılıp müteessir oldukları nâmahremlerin göz hapsinden ve sevmedikleri ve hoşlanmadıkları kimselerin gayr-ı meşrû' nazarlarından kurtulabilmeleri, ancak tesettür-i şer'î olan çarşafa bürünmek ile mümkündür.

3) Şefkat ma'deni ve ebedî bir âlemde hayât arkadaşı olan kadınları sukûtta, zilletten, ma'nevî esâretten ve sefâletten kurtaracak çâre-i yegâne, ancak çarşaftır.

(Hem kadınlarda, ecnebî erkeklere) mahremi olmayan kimselere (karşı fıtraten korkaklık, tahavvûf) korkuya düşmek (var. Tahavvûf ise, fıtraten tesettürü iktizâ ediyor) gerektiriyor. (Çünkü, sekiz dokuz dakika bir zevkî cidden acılaştırarak sekiz dokuz ay ağır bir veled) çocuk (yükünü zahmet ile çekmekle berâber,) dünyâya geldikten sonra (hâmisiz) korumasız (bir veledin terbiyesiyle sekiz dokuz sene, o sekiz dokuz dakika gayr-ı meşrû' zevkî belâsını çekmek ihtimâli var. Ve kesretle vâkı' olduğundan,) bu gibi hâdiseler pek çok def'a vukû' bulduğundan, (cidden şiddetle nâmahremlerden) kendilerine karşı örtünmesi icâb eden erkeklerden (fıtratı) zaîf, nâzik ve çabuk müteessir olan yaradılışı (korkar ve cibilliyeti)

Lügat: tahavvûf, tesettür, illiyye, kurt(a), terbiye, cibill, cidden, hâdis, kündür, teessi, yegâne, zillet, çarşaf, şiddet, hâdis, nâzik

Ve tesettür ile nâmahremiñ iştihâsını açmamak ve tecâvüzüne meydân vermemek, zaîf hilkatı emreder ve kuvvetli ihtâr eder. Ve bir siperi ve kal'ası çarşafı olduğunu gösteriyor.

Şerh

yaradılışının gereği (**sakınmak ister. Ve tesettürle**) çarşaf ile (**nâmahremiñ iştihâsını açmamak**) kendisine şehvet nazarı ile baktırmamak (**ve tecâvüzüne**) serkeş ve sefih insanların el, dil ve bakışlarının hücumuna (**meydân vermemek, zaîf hilkatı**) zaîf bir yaradılışa sâhib olması (**emreder ve kuvvetli ihtâr eder.**) Kadınlar fitraten korkaktır. Ecnabilerin tecâvüzâtından korkmaları sebebiyle de örtünmeye muhtâcdırlar. Tâ ki, erkekler, âdî bir metâ' gibi onları kullanmasın ve perişân etmesin.

Bu metinde de Müellif (ra), **kadının çarşafı ile örtünmesinin fitrî ve zarûrî olduğunu gelecek hikmetlerle beyân etmektedir:**

a) Kadınlarda yabancı erkeklerle karşı fıtratları gereği korkaklık mevcûd olduğu için, fitraten şer'î tesettür olan çarşaf ile örtünmeye muhtâcdırlar.

b) Kadınların, nâmahremlerin iştihâlarını açmamaları için çarşafı ile örtünmelerine ihtiyâc vardır.

c) Yabancı erkeklerin tecâvüzlerine meydân vermemek için, kadınlar yüzleri dâhil baştan ayağa kadar çarşafı ile örtünmeleri icâb eder.

Baştan buraya kadar tesbît ettiğimiz on iki hüccet, kadının fıtratının tesettürü iktizâ ettiğini (**ve bir siperi**) kendisini el, dil ve hâin bakışıyla râhatsız eden sefih erkeklerle karşı sığınağı (**ve kal'ası**) iffet ve nâmûsunu, haysiyyet ve şerefini koruyacağı yeri ancak (**çarşafı olduğunu gösteriyor.**

Lügat: tesettür, hikmet, hüccet, serkeş, çarşaf, şehvet, sinin

Mesmûâtıma göre: Merkez ve pâ-yi taht-ı hükûmette, çarşı içinde, gündüzde, âhâlinin gözleri önünde, gâyet âdî bir kundura boyacısı, dünyâca rûtbeten büyük bir adamın açık bacaklı karısına bilfiil sarkıntılık etmesi, tesettür aleyhinde olanların hayâsız yüzlerine bir şamar vuruyor!..

Şerh

Mesmûâtıma duyduğuma (**göre: Merkez-i pâ-yi taht-ı hükûmette,**) başkentte (**çarşı içinde, gündüzde, âhâlinin gözleri önünde, gâyet âdî bir kundura boyacısı, dünyâca rûtbeten büyük bir adamın açık bacaklı karısına bilfiil sarkıntılık etmesi, tesettür aleyhinde olanların**) kadının çarşaf ile örtünmesini kadın için bir esâret sayıp açık-saçıklığı ise hoş görenlerin (**hayâsız yüzlerine bir şamar vuruyor!**)

Akıl ve nakil, kadının tesettür-i şer'î olan çarşaf ile örtünmesinin fitrî, zarûrî ve sebep-i hürriyyet; ref'-ı tesettür ise her cihetle kadın için gayr-ı fitrî ve sebep-i esâret olduğu hususunda ittifâk etmiş iken; ve açık saçık bir kadının, bilfiil tecâvûze uğradığı gözle görülmüş iken; hâlâ kadının çarşaf ile örtünmesi aleyhinde bulunanların utanmaz yüzlerine yüzlerce ma'nevî tokatlar indirilse yeridir!..

Hulâsâ: Müellif (ra)'ın yukarıdaki beyânâtından tesbîtt ettiğimiz on iki hüccet ile anlaşıldı ki, kadının tesettür-i şer'î olan çarşaf ile örtünmesini fıtratı iktizâ etmektedir. Bu on iki hücceti, toplu hâlde bir kez daha zikretmekte fayda mülâhaza ediyoruz. Şöyle ki:

1) Kadınlar, yaradılış i'tibâriyle zaîf ve nâzik oldukları için, şer'î tesettür olan çarşaf ile örtünmeleri fıtratları iktizâ eder.

Lügat: tesettür, başkent, bilfiil, hükûmet, hüccet, çarşaf, nâzik, sinin

- 2)** Kadınlar, kendilerini ve hayâtundan fazla sevdikleri yavrularını koruyacak bir erkeğin himâyesine ve yardımına fıtraten ihtiyâc duydukları için, o himâye ve yardımı devâm ettirecek tesettür-i şer'î olan çarşafa bürünmeye muhtâcdırlar.
- 3)** Kadınlarda kendilerini kocalarına sevdirmek ve nefret ettirmemek ve kocaları nazarında soğuk karşılanmamak için örtünmeye fıtrî meyilleri olduğundan; Cenâb-ı Hak, onlara çarşaf ile örtünmelerini emretmiştir.
- 4)** On kadından altı-yedisi ihtiyâr ve çirkin olduğundan ihtiyârlıklarını ve çirkinliklerini başkalarına göstermemek için, zaîf fıtratları çarşaf ile örtünmelerini ve yüzlerini örtmelerini iktizâ eder. Çünkü, çirkinlik ve yaşlılık en fazla yüzde belirmektedir.
- 5)** Kadınlar kiskanç olduğundan, kendilerinden daha güzel olanlara nisbeten çirkin düşmemek için şer'î tesettür olan çarşaf ile örtünmeyi ve yüzlerini setretmeyi fıtratları iktizâ eder.
- 6)** Kadınlar fıtraten tecâvüzden ve ittihâmdan korkarlar. Bu sebeble taarruza ma'rûz kalmamak ve kocaları nazarında hıyânetle müttehem olmamak için çarşaf ile örtünmeyi fıtratları iktizâ eder.
- 7)** Kadınlar, ma'nevî bir zehir hükmünde olan gayr-ı meşrû' nazarlardan müteessir olmaları sebebiyle, ma'nen zehirlenmekten kurtulmak için Cenâb-ı Hak'ın emri gereği çarşaf ile örtünmeye muhtâcdırlar.
- 8)** Kadınların sıkılıp müteessir oldukları nâmahremlerin göz hapsinden ve sevmedikleri ve hoşlanmadıkları kimselerin nazarından kurtulmaları ancak tesettür-i şer'î olan çarşaf ile olur.

Lügat: nisbeten, tesettür, taarruz, nisbet, teessi, çarşaf, çirkin

İKİNCİ HİKMET: Kadın ve erkek ortasında gâyet esâslı ve şiddetli münâsebet, muhabbet ve alâka; yalnız dünyevî hayâtın ihtiyâcından ileri gelmiyor. Evet, bir kadın, kocasına yalnız hayât-ı dünyeviyyeye mahsûs bir refika-i hayât değildir. Belki, hayât-ı ebediyyede dahi bir refika-i hayâttır. Mâdem hayât-ı ebediyyede dahi kocasına refika-i hayâttır; elbette, ebedî arkadaşı ve dostu olan kocasının nazarından gayrı başkasının nazarını kendi mehâsinine celbetmemek ve onu darıltmamak ve kışkırtmamak lâzım gelir. Mâdem mü'min olan kocası, sırr-ı îmâna binâen onun ile alâkası hayât-ı dünyeviyyeye münhasır ve yalnız hayvânî ve güzellik vaktine mahsûs muvakkat bir muhabbet değil; belki hayât-ı ebediyyede dahi bir refika-i hayât noktasında esâslı ve ciddî bir muhabbetle, bir hürmetle alâkadardır.

Şerh

9) Kadınları sukûttan, zilletten, ma'nevî esâretten ve sefâletten kurtaracak çâre-i yegâne, ancak çarşaftır.

10) Kadınlarda yabancı erkeklere karşı **fıtratları gereği korkaklık mevcûd olduğundan, fıtraten şer'î tesettür olan çarşaf ile örtünmeye muhtâcdırlar.**

11) Kadınların **nâmahremlerin iştihâlarını açmamaları için** çarşaf ile örtünmelerine ihtiyâc vardır.

12) Yabancı erkeklerin tecâvüzlerine meydân vermemek için, kadınlar yüzleri dâhil baştan ayağa kadar çarşaf ile örtünmeleri icâb eder.

Müellef (ra)'ın yukarıdaki cümlelerinden tesbît ettiğimiz bu on iki hüccet kat'î olarak isbât eder ki; kadın fıtraten tesettüre muhtâcdır ve onun tesettürü, Hâlık'ının emriyle ancak çarşaf iledir ve ecnebî erkeklere karşı siperi ve kal'ası çarşafıdır.

(İKİNCİ HİKMET: Kadın ve erkek ortasında gâyet esâslı ve şiddetli münâsebet, muhabbet ve alâka; yalnız dünyevî hayâtın ihtiyâcından ileri gelmiyor. Evet, bir kadın, kocasına yalnız hayât-ı dünyeviyyeye mahsûs bir refika-i hayât) sâdece dünyâda bir hayât arkadaşı (**değildir. Belki**) muhakkak (**hayât-ı ebediyyede**) Cennet'in sonsuz hayâtında (**dahi bir refika-i hayâttır**) bir hayât arkadaşıdır. Bu cümledeki "**belki**"

Lügat: alâkadar, muhabbet, tesettür, dünyevî, elbette, kurt(a), muhakka, binâen, ediyye, hikmet, hüccet, yegâne, zillet, çarşaf, şiddet, ciddî, sinin

Mâdem hayât-ı ebediyyede dahi kocasına refika-i hayâtıdır; elbette, ebedî arkadaşı ve dostu olan kocasının nazarından gayrı başkasının nazarını kendi mehâsinine celbetmemek ve onu darıltmamak ve kıskandırmamak lâzım gelir. Mâdem mü'min olan kocası, sırr-ı îmâna binâen onun ile alâkası hayât-ı dünyeviyyeye münhasır ve yalnız hayvânî ve güzellik vaktine mahsûs muvakkat bir muhabbet değil; belki hayât-ı ebediyyede dahi bir refika-i hayât noktasında esâslı ve ciddî bir muhabbetle, bir hürmetle alâkadardır.

Şerh

ta'bîri, Türkçe'de şübhe ma'nâsını ifâde etmesine rağmen, Müellif (ra) bu kelimeyi "**muhakkak**" ma'nâsında kullanmıştır. (**Mâdem hayât-ı ebediyyede dahi kocasına refika-i hayâtıdır; elbette, ebedî arkadaşı ve dostu olan kocasının nazarından gayrı başkasının nazarını**) kendine nâmahrem olan erkeklerin bakışını (**kendi mehâsinine**) kendi güzelliğine (**celbetmemek**) çekmemek (**ve onu darıltmamak ve kıskandırmamak lâzım gelir. Mâdem mü'min olan kocası, sırr-ı îmâna binâen**) karısının sonsuz Cennet hayâtında da berâber olacağına îmân etmiş olması i'tibârıyla (**onun ile alâkası hayât-ı dünyeviyyeye münhasır**) hânımı ile olan bağı sâdece bu fânî dünyâya âid (**ve yalnız hayvânî**) sâdece şehvî bir arzû için (**ve güzellik vaktine mahsûs muvakkat bir muhabbet değil; belki, hayât-ı ebediyyede dahi bir refika-i hayât noktasında**) muhakkak âhirette, Cennet'in sonsuz olan hayâtında dahi berâber olacağını düşünmesi cihetiyle (**esâslı ve ciddî bir muhabbetle, bir hürmetle alâkadardır.**) Karısına olan sevgisi ve hürmeti yapmak değil; belki ciddî ve samîmîdir.

Lügat: alâkadar, muhabbet, elbette, muhakka, binâen, ediyye, kelime, rağmen, âhiret, şehvî, ciddî, sinin, âhire, şübhe

Hem yalnız gençliğinde ve güzellik zamânında değil, belki ihtiyârlık ve çirkinlik vaktinde dahi o ciddî hürmet ve muhabbeti taşıyor; elbette ona mukâbil, o da kendi mehâsinini onun nazarına tahsis ve muhabbetini ona hasretmesi muktezâ-yı insâniyyettir. Yoksa, pek az kazanır, fakat pek çok kaybeder.

Şerh

(Hem yalnız gençliğinde ve güzellik zamânında değil, belki ihtiyârlık ve çirkinlik vaktinde dahi o ciddî hürmet ve muhabbeti taşıyor. Elbette ona mukâbil, o da kendi mehâsinini onun nazarına tahsis ve muhabbetini ona hasretmesi muktezâ-yı insâniyyettir.) Mâdem kocanın, karısına olan sevgi ve hürmeti, sâdece gençlik ve güzellik zamânına münhasır değildir; belki ihtiyârlık ve çirkinlik zamânında ve âhiret hayâtında da hânımına olan sevgi ve hürmeti devâm ediyor. Kadının da güzelliğini nâmahremden saklayıp, sâdece kocasına hâs kılması insâniyyetinin icâbidir. (Yoksa, pek az kazanır, fakat pek çok kaybeder.) Kadın, kadınlığa âid bütün güzelliğini samîmî ve dîndâr kocasına hâs kılmazsa, kötülûğü arzû eden nefsinin tatmîn etmekle az bir şey kazansa da; hem kocasının sevgi ve itimâdını, hem âile saâdetini, hem de âhirette ebedî refika-i hayâtını ve dâimî Cennet'i kaybetmekle büyük bir zarar eder ve

حَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ

"O, dünyasını da, âhiretini de kaybetmiştir. İşte bu, ap açık ziyânın ta kendisidir" [18] sırrına mazhar olur.

Lügat: muhabbet, elbette, âhiret, çirkin, ciddî, sinin, âhire

Şer'an koca, karıya küfuv olmalı; ya'nî birbirine münâsib olmalı. Bu küfuv ve denk olmak, en mühimmi diyânet noktasındadır.

Şerh

(Şer'an) hukûk-ı İslâmiyyeye göre (koca, karıya küfuv) denk (olmalı; ya'nî birbirine münâsib olmalı. Bu küfuv ve denk olmak, en mühimmi diyânet) dîndârlık (noktasındadır.) Fukahâ-yı İslâm, evlilikte küfuv (denk) olma mes'elesini şöyle ifâde etmişlerdir:

EVLİLİKTE DENKLİK

"**Kefâet**", lügatta "**benzerlik ve eşitlik**" ma'nâsındadır. Istılâhta ise, evlilik hayâtında istikrârın devâm etmesi ve eşler arasında saâdetin te'mîni için bir takım ictimâî mes'elelerde eşitliğin ve denkliğin sağlanmasıdır. Tâ ki, kadın ve velîleri örfi olarak koca ile ayıplanmasınlar. Mezheblere göre denklikte aranan şartlar şunlardır:

Hanefî Mezhebine göre: Denklikte altı şart mevcûddur:

1) Dîn (diyânet): Dînî hükümlere itâat etmek ve sâlih olmaktır. Bu sebeble, fîsk ve fücûr ehli olan biri, iffetli olan bir kadına denk değildir.

2) İslâmiyyet: Usûlün, ya'nî evlenecek kimselerin babalarının Müslümân olmasıdır. Şu hâlde, karı ve kocanın da Müslümân olması evliyyetle sâbit olmuş olur.

Dîn-i Hak olan İslâm'a göre, insânın değeri ancak îmân iledir. Ellâh katında, köle ve câriye bile olsa, îmânlı kimse daha

Lügat: iffetli, leviyye, hanefî, âmiyy

üstündür ve daha temizdir. Onun için, erkek veyâ kadın bir Müslümânın, dînsiz ve putperestlerle evlenmesi dînimizce kesin olarak harâm kılınmıştır. Böyle bir nikâh akdi de geçersizdir. Bakara Sûresinin 221. âyet-i kerîmesi bu husûsu şöyle ifâde etmektedir:

وَلَا تَنْكِحُوا الْمُشْرِكَاتِ حَتَّى يُؤْمِنَ وَلَا مِمَّنْ مُؤْمِنَةٌ خَيْرٌ مِنْ مُشْرِكَةٍ

وَلَوْ أَغَبَتْكُمْ وَلَا تُنْكِحُوا الْمُشْرِكِينَ حَتَّى يُؤْمِنُوا وَلَعَبْدٌ مُؤْمِنٌ خَيْرٌ مِنْ مُشْرِكٍ

وَلَوْ أَغَبَتْكُمْ أُولَئِكَ يَدْعُونَ إِلَى النَّارِ وَاللَّهُ يَدْعُوا إِلَى الْجَنَّةِ وَالْمَغْفِرَةِ بِإِذْنِهِ

وَيُبَيِّنُ آيَاتِهِ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ

“Îmân etmedikçe müşrik kadınlarla evlenmeyin. Elbette mü'mîn bir câriye, müşrik bir kadundan daha hayırlıdır. -O müşrik kadın hoşunuza gitse bile. - Ve ey mü'mîne olan hâtûnların velîleri! Îmân etmedikçe, müşrik erkekleri de mü'mîn kadınlarla evlendirmeyin. Elbette mü'mîn bir köle, hür bir müşrikten daha hayırlıdır. -O müşrik erkek, hoşunuza gitse bile. - İşte şu erkek ve kadın müşrikler, sizi Cehennem âteşine da'vet ederler. Hâlbuki, Ellâhu Teâlâ, Kendi izni ve tevfikıyla mü'minleri Cennet ve mağfiretine da'vet eder. İnsânlar tezekkür ve düşünsünler diye, Ellâhu Teâlâ ahkâmuna delâlet eden âyetlerini beyân eder.”

Demek, bu âyet-i kerîmenin nassıyla, Müslümân bir kadının müşrik bir erkekle veyâ Müslümân bir erkeğin müşrike bir kadınla evlenmesi harâmdır.

Her ne kadar ehl-i kitâb sayılan Yahûdî ve Hristiyanlar,

Lügat: bakara sûresi, cehennem, tezekkür, elbette, nikâh, sinin

İtikâd ve uhrevî muâmele noktasında müşrik kabûl edilmiş olsa bile, onların kızlarının nikâhlanması gibi ba'zı dünyevî muâmelelerde diğer gayr-ı müslimlerden farklılıkları vardır. Şöyle ki: Müslümân bir erkeğin, ehl-i kitâbdan olan bir kadın ile evlenmesi, kerâhetle berâber câizdir. Bununla berâber, eğer kendisinin veya çocuklarının îmânı tehlikeye gireceğini biliyorsa; o zamân böyle bir evlilik harâm olur. Bu husûsta Cenâb-ı Hak, şöyle buyurmaktadır:

وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ الْمُؤْمِنَاتِ وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ

إِذَا أَتَيْتُمُوهُنَّ أَجُورَهُنَّ مُحْصِنِينَ غَيْرَ مُسَافِحِينَ وَلَا مُتَّخِذِي أَخْدَانٍ

"Mü'min kadınlardan iffetli olanlar ile ehl-i kitâbdan iffetli olan kadınlar da ehirlerini vermeniz şartıyla, nâmûslu olmak, zinâ etmemek ve gizli dost tutmamak şartıyla size helâldir." [19]

Müslümân bir kadının Yahûdî veya Hristiyan bir erkekle evlenmesi ise dîn-i İslâm'a göre kesin olarak harâmdır ve böyle bir nikâh akdi geçersizdir.

3) Hürriyyet: Bir köle, hür bir kadına -sonradan hür olsa bile- denk değildir.

4) Soy (neseb): İnsânın baba ve dedelerden oluşan usûlü ile olan nesebî bağıdır. Soydan kasıd, kişinin babasının belli olmasıdır.

Lügat: dünyevî, iffetli, tehlike, ermeni, nesebî, tehlik, uhrevî, nikâh, sinin

5) San'at: Kişinin, rızkını ve geçimini te'mîn etmek için yaptığı iştir. Me'mûriyyet de buna dâhildir. Kocanın veyâ âilesinin mesleği, kadının veyâ âilesinin mesleğine denk olmalıdır. Düşük bir meslek sâhibi olan (dokumacı, çöpçü, bekçi, çoban gibi) bir adamın kızı, yüksek bir meslek sâhibi olan (âlim, tâcir gibi) bir adamın oğluna denk değildir.

6) Mal: Eli dar olan erkek, hâli vakti yerinde olan bir kadına denk değildir.

Şâfiî Mezhebine göre: Denklikte beş şart vardır:

1) Neseb.

2) Dîn.

3) Hürriyyet

4) San'at.

5) Hât: Nikâhta muhayyerlik (tercîh) hakkı veren ayıplardan sâlim olmak. Delilik, cüzzâm ve alaca hastalığı gibi. Kendisinde bu ayıplardan birisi bulunan kimse, ister erkek ister kadın olsun, ayıpsız olana denk değildir. Çünkü, insân, böyle ayıpların kendisinde bulunduğu kimseyle birlikte olmak istemez, böylelikle nikâhın gâyesi bozulur.

Hanbelî Mezhebine göre: Denklikte beş şart vardır:

1) Diyânet.

2) San'at.

3) Mal.

Lügat: muhayyer, hanbelî, nikâh, sinin

4) Hürriyyet.

5) Neseb.

Mâlikî Mezhebine göre:

Denklikte iki şart vardır:

1) Dîn.

2) Hâl: Nikâhta muhayyerlik (tercîh) hakkı veren delilik, cüzzâm ve alaca hastalığı gibi ayıplardan sâlim olmak. Ya'nî, bu hastalıklar olduğu zamân nikâh feshedilebilir.

Denkliğin, kadının ve velîlerin hakkı olduğunda, fukahâ-yi İslâm ittifâk etmişlerdir. Eğer kadın denk olmayan biriyle evlenirse; velîlerin, nikâhı feshetmeyi istemeye hakları vardır. Velî de kadını denk olmayan biriyle evlendirirse, kadının feshetme hakkı vardır. Çünkü, bu, üzerine akid yapılan şeyde bulunan bir noksândan kaynaklanan bir tercihtir.

Hanbelîlerde râcih, Mâlikîlerde mu'temed, Şâfiîlerde azhar olan görüşe göre; denkliğin, nikâhın sıhhatinin şartı değil de, evliliğin lüzûmunun şartı olduğuna dâir dört mezhebin fakihleri ittifâk etmişlerdir. Eğer kadın, denk olmayan biriyle evlenmişse, akid (nikâh) sahîhtir, velîlerinin de başkalarınca ayıplanma zararını kendilerinden def'etmek için buna i'tirâz etmeye ve ibtâlini istemeye hakları vardır. Ancak, i'tirâz etme haklarından vaz geçince, nikâh kesinleşir. Nikâh Bahsi." style="text-indent: 35.4pt; font-size: 1rem;">Denklik sıhhat şartı olsaydı, velîler i'tirâz etme hakkından vaz geçseler bile nikâh sahîh olmazdı; çünkü sıhhat şartı vaz geçmekle ortadan kalkmaz.Nikâh Bahsi." data-toggle="tooltip"> [20]

Lûgat: muhayyer, hanbelî, nikâh

Ne mutlu o kocaya ki; kadınının diyânetine bakıp taklîd eder, refikasını hayât-ı ebediyyede kaybetmemek için mütediyyin olur.

Bahtiyârdır o kadın ki; kocasının diyânetine bakıp, “Ebedî arkadaşımı kaybetmeyeyim” diye takvâya girer.

Veyl o erkeğe ki; sâliha kadını ebedî kaybettirecek olan sefâhete girer. Ne bedbahttır o kadın ki; mütteki kocasını taklîd etmez, o mübârek ebedî arkadaşını kaybeder.

Binler veyl o iki bedbaht zevc ve zevceye ki; birbirinin fıskını ve sefâhetini taklîd ediyorlar. Biribirine âteşe atılmasında yardım ediyorlar!..

Şerh

(Ne mutlu o kocaya ki; kadınının diyânetine) dîndârlığına **(bakıp taklîd eder,)** o da hânımı gibi dînin emirlerini yerine getirir; **(refikasını hayât-ı ebediyyede kaybetmemek için mütediyyin olur.)** Cennet'te hânımıyla berâber olmak için dîndâr olur.

(Bahtiyârdır o kadın ki; kocasının diyânetine) kocasının dîndâr oluşuna ve dînin emirlerini yerine getirişine **(bakıp, “Ebedî arkadaşımı kaybetmeyeyim” diye takvâya girer.)** Ellâh'tan korkarak günâhlardan sakınır. Böylece ebedî arkadaşını kaybetmemiş olur

(Veyl) yazıklar olsun **(o erkeğe ki; sâliha kadını)** hukûkullâha ve hukûku'l-ibâda riâyet eden hânımını **(ebedî kaybettirecek olan sefâhete)** gayr-ı meşrû' zevk ve eğlenceye **(girer. Ne bedbahttır)** tâlî'sizdir **(o kadın ki; mütteki)** harâmlardan sakınan **(kocasını taklîd etmez, o mübârek ebedî arkadaşını kaybeder.**

(Binler veyl o iki bedbaht zevc) koca **(ve zevceye)** kariya **(ki; birbirinin fıskını ve sefâhetini taklîd ediyorlar. Biribirine âteşe atılmasında yardım ediyorlar.)** Saâdet-i ebediyye olan Cennet'ten mahrûm kalıp Cehennem'e atılmalarına sebep olan günâhları işlemekte birbirlerine yardımcı oluyorlar!

Lügat: cehennem, bedbaht, ediyye

ÜÇÜNCÜ HİKMET: **Bir âilenin saâdet-i hayâtiyyesi; koca ve karı mâbeyninde bir emniyyet-i mütekâbile ve samîmî bir hürmet ve muhabbetle devâm eder.**

Tesettürsüzlük ve açık-saçıklık, o emniyyeti bozar, o mütekâbil hürmet ve muhabbeti de kırar. Çünkü, açık-saçıklık kılığına giren on kadından ancak bir tânesi bulunur ki, kocasından daha güzeli görmediğinden, kendini ecnebîye sevdirmeye çalışmaz. Dokuzu, kocasından dahi iyisini görür. Ve yirmi adamdan ancak bir tânesi, karısından daha güzelini görmüyor. O vakit, o samîmî muhabbet ve hürmet-i mütekâbile gitmekle berâber,

Şerh

(ÜÇÜNCÜ HİKMET: **Bir âilenin saâdet-i hayâtiyyesi; koca ve karı mâbeyninde bir emniyyet-i mütekâbile**) karşılıklı güven (ve samîmî bir hürmet ve muhabbetle devâm eder.)
Âile hayatının saâdeti, eşlerin karşılıklı bir emniyyete, ya'nî birbirine sâdik kalmalarına bağlıdır.

(**Tesettürsüzlük ve açık-saçıklık,**) kadının nâmahremlere karşı tesettür-i şer'î olan çarşafı örtünmemesi (**o emniyyeti bozar, o mütekâbil hürmet**) karşılıklı saygı (ve muhabbeti de kırar. Çünkü, açık-saçıklık kılığına giren on kadından ancak bir tânesi bulunur ki, kocasından daha güzeli görmediğinden, kendini ecnebîye) nâmahrem olan erkeğe (**sevdirmeye çalışmaz. Dokuzu, kocasından daha iyisini görür. Ve yirmi adamdan ancak bir tânesi, karısından daha güzelini görmüyor. O vakit o samîmî muhabbet ve hürmet-i mütekâbile**) karşılıklı sevgi ve saygı (**gitmekle berâber,**)

Lügat: muhabbet, tesettür, hikmet, çarşaf

gáyet çirkin ve gáyet alçakça bir his uyandırmaya sebebiyyet verebilir. Şöyle ki: İnsân, hemşîre misillü mahremlerine karşı fıtraten şehevânî his taşıyamıyor. Çünkü, mahremlerin sîmâları, karâbet ve mahremiyyet cihetindeki şefkat ve muhabbet-i meşrûayı ihsâs ettiği cihetle; nefsi, şehevânî temâyülâtı kırar. Fakat, bacaklar gibi şer'an mahremlere de göstermesi câiz olmayan yerlerini açık-saçık bırakmak, süfli nefislere göre gáyet çirkin bir hissin uyanmasına sebebiyyet verebilir. Çünkü, mahremin sîmâsı mahremiyyetten haber verir ve nâmahreme benzemez. Fakat, meselâ açık bacak, mahremin gayrıyla müsâvîdir.

Şerh

kadınlar tesettür-i şer'îye riâyet etmemekle (gáyet çirkin ve gáyet alçakça bir his uyandırmaya sebebiyyet verebilir. Şöyle ki: İnsân, hemşîre) kız kardeş (misillü mahremlerine karşı fıtraten şehevânî his taşıyamıyor. Çünkü, mahremlerin sîmâları,) yüzleri (karâbet ve mahremiyyet) akrabâlık ve yakınlık (cihetindeki şefkat ve muhabbet-i meşrûayı ihsâs ettiği cihetle; nefsi, şehevânî temâyülâtı) karşı cinse duyulan şehevî meyli (kırar. Fakat, bacaklar gibi şer'an mahremlere de göstermesi câiz olmayan yerlerini açık-saçık bırakmak, süfli nefislere göre) şehevî arzûlarına mağlûb olanlar için (gáyet çirkin bir hissin uyanmasına sebebiyyet verebilir. Çünkü, mahremin sîmâsı) yüzü (mahremiyyetten haber verir ve nâmahreme) bakılması harâm olan yüze (benzemez. Fakat, meselâ açık bacak, mahremin gayrıyla müsâvîdir.) Bir kadının bacağını nâmahreme göstermesi harâm olduğu gibi, mahremine göstermesi de

Lügat: mahremiyyet, muhabbet, tesettür, remiyye, çirkin, şefkat, şehevî, misil, süfli

Mahremiyeti haber verecek bir alâmet-i fârikası olmadığından, hayvânî bir nazar-ı hevesi, bir kısım süflî mahremlerde uyandırmak mümkündür. Böyle nazar ise, tüyleri ürpertecek bir sukût-ı insâniyettir!..

Şerh

harâmdır. Hem bir erkeğe, nâmahrem bir kadının bacağına bakması yasak olduğu gibi, mahreminin, meselâ kız kardeşinin bacağına bakması da câiz değildir. Ya'nî, hem bakmak, hem de baktırmak harâmdır. Çünkü, kadının bacakları mahremiyetten haber vermiyor.

(Mahremiyeti haber verecek bir alâmet-i fârikası olmadığından,) ya'nî mahrem in simâsında nâmahreme nisbeten bir alâmet-i fârika mevcûd iken, bacakta bu alâmet mevcûd olmadığından; **(hayvânî bir nazar-ı hevesi, bir kısım süflî mahremlerde)** mahremi olduğu hâlde gösterilmesi ve bakılması fitneye sebebiyet verebileceği ihtimâli olan açık bacağa bakan bir kısım nefsânî arzûlarına mağlûb erkeklerde şehevî bir nazar-ı hevesi **(uyandırmak mümkündür.)** Müellif (ra), *"Hayvânî bir nazar-ı hevesi bilfiil uyandırır"* demiyor, *"Belki uyandırması mümkündür"* diyor. Mâdem böyle süflî bir hevesi uyandırması muhtemeldir, öyle ise bütün mezheblere göre, kadının mahremlerine karşı bacaklarını kapatması gerekir. Çünkü, bir kısım mezhebler, *"Kadının mahremlerine karşı bacaklarını açık bırakması harâmdır"* diyorlar. Bir kısmı da, *"Bu husûs fitneye sebebiyet verdiği için harâmdır"* diyorlar. Dolayısıyla, Müellif (ra), bu mes'eled e bütün mezheblerin ortak görüşünü dile getirmiştir. Bir mezhebin görüşünü esâs almayıp, bütün mezheblerin re'yini kabul etmiştir. **(Böyle nazar ise, tüyleri ürpertecek bir sukût-ı insâniyettir.)** Demek, kadınların

Lügat: alâmet-i fârika, mahremiyet, muhtemel, nisbeten, bilfiil, remiyye, alâmet, kündür, nisbet, rebile, şehevî, süflî

mahremlerine karşı bacalarını açık bırakmaları, muhtemel bir fitneye sebebiyet verdiğinden, bütün mezheblere göre harâm kabûl edilmiştir.

Müellif (ra)'ın, “**Mahremin sîmâsı mahremiyyetten haber verir ve nâmahreme benzemez**” cümlesi ifâde ediyor ki: Kadının sîmâsı, mahremiyyetten haber verdiği ve nâmahreme benzemediği için; şer'an kadın, mahremlerine karşı yüzünü açabilir. Bu cümle, mefhûm-i muhâlifîyle ifâde ediyor ki; kadının nâmahremlere karşı yüzünü açması ise câiz değildir.

Mezheblerin ihtilâfına göre, kadın yüzünü ya avret olduğu için kapatacaktır, ya da fitneye sebebiyet verdiği için kapatacaktır. Demek, her iki durumda da kadının yüzünü kapatması farz ve vâcibdir. Bu konuyla alâkalı tafsîlâtı bilgi ileride verileceğinden, burada kısa kesiyoruz.

“**Mahremin sîmâsı mahremiyyetten haber verir ve nâmahreme benzemez**” cümlesinde geçen “**sûmâ**” ta'birinden murâd, bir yüzü diğer yüzden ayıracak hatlar ve alâmetlerdir. Yüzün belirli ve ayırd edici vasıflara sâhib olmasıdır. Nitekim, **Feth Sûresinin** 29. âyet-i kerîmesi bu ma'nâyı ifâde etmektedir: **سِيمَاهُمْ فِي وُجُوهِهِمْ مِنْ أَثَرِ السُّجُودِ**

“**Secde eserinden olan alâmetleri, yüzlerindedir.**”

Kadının mahremlerine karşı olan avreti:

Kadının mahreminden murâd, ebedî olarak kendisine nikâhı harâm olan kimselerdir. Bu da “**neseb**”, “**musâhare**” (evlenme) ve “**rudâ**” (süt bağı) ile olur. Ya'nî, bu üç vecihle kadının

Lügat: mahremiyyet, muhtemel, remiyye, alâmet, nikâh, sinin, vâcib

nikâhının ebedî olarak harâm olduğu kimselere “**mahrem**” denir. Kadının kendisine ebedî olarak harâm olan erkeklere karşı avreti, mezheblere göre şöyledir:

Mâlikî ve Hanbelî mezheblerine göre; kadının yüz, baş, eller ve ayakları hâricindeki yerleri avret sayılır. Bu uzuvların hâricindeki göğüs ve benzeri gibi yerleri kadının kendi mahremi yanında açması kadına harâm olduğu gibi; mahremlerin, kadının bu a'zâlarına bakması da harâmdır. Demek, hem göstermek, hem de bakmak harâmdır. Kadının mahremlerinden herhangi birisinin kadının yüz, baş, eller ve ayakları hâricindeki göğüs ve benzeri gibi uzuvlarına bakması harâmdır. Velez şehvet ve telezzüz olmasa dahi câiz değildir.

Hanefî mezhebine göre; şehvetle olmamak ve fitneden de emîn olmak kaydıyla, göbek ile diz arası hâricindeki ve karın ile bel dışındaki yerlere bakmak helâl olduğu gibi, kadının bu a'zâlarını mahremlerine göstermesi de helâldir. Ya'nî, kadının kendisine ebedî olarak harâm olan bir mahremine şehvet olmadan ve fitneden de emîn olduğunda göbek ile diz hâricindeki, karın ile bel dışındaki yerlerini göstermesi, mahremlerinin de kadının bu a'zâlarına bakmaları câizdir. Şâyet fitneden emniyyet yoksa ve bakan kişi de şehvetle bakarsa, o zamân câiz değildir. Bununla berâber, fitne ihtimâli olmasa bile, kadının bu a'zâlarını mahremlerine göstermemesi, mahremlerinin de kadının bu a'zâlarına bakmaması takvâdır.

Şâfiî mezhebine göre ise; göbek ile diz hâricindeki yerlere bakmak câizdir. Şâyet fitneden emniyyet yoksa ve bakan kişi de şehvetle bakarsa, o zamân câiz değildir.

Lügat: telezzüz, hanbelî, hanefî, şehvet, nikâh, sinin

Şâfiî mezhebinin bir kavline göre ise, âdet üzerine evde çalışırken açılan baş, boyun ve elin dirseklere kadar ve ayağın dize kadar olan kısmına bakmak helâldir. Bu da, fitneden emin olmak şartıyla câizdir.[23]

Fukahâ-yi İslâmın şehvet ve fitne hakkındaki beyânâtları:

“**Şehvetle bakma**’dan murâd: İnsânın kalbinin harekete gelmesi ve tabîatıyla lezzete meyletmesidir. **‘Şehvetin ademi’** (olmaması) da odur ki, insânın kalbinin böyle bir şeyle hiç harekete gelmemesidir. Kendi güzel oğluna ve güzel kızına baktığı gibi, bakmakla hiç kendisinde şehvet hissi ve kalb hareketi olmasa; o zamân şehvetle bakılmamış demektir.”[24]

“**Fitne**, nefsin, kadına dokunmayı veyâhûd onunla tek kalmayı arzûlamasıdır.”

“**Şehvet** ise, -fitneden emîn olsa dahi- ona bakmakla lezzet duymasıdır. Dinde her ikisi de harâmdır.” [25]

Demek, Müellif (ra)’ın, “**Açık bacak, mahremin gayrıyla müsâvidir. Mahremiyyeti haber verecek bir alâmet-i fârikası olmadığından, hayvânî bir nazar-ı hevesi, bir kısım süflî mahremlerde uyandırmak mümkündür**” cümlesi, bütün mezheplerin görüşünü içine almıştır. Çünkü, Mâlikî ve Hanbelî mezheblerine göre, kadının bacakları mahremlerine göre avrettir. Bu sebeble, kadının bacaklarını mahremlerine göstermesi, mahremlerinin de onun bacaklarına bakmaları harâmdır.

Lügat: alâmet-i fârika, mahremiyyet, hanbelî, hareket, remiyye, alâmet, diz(e), kündür, şehvet, süflî

DÖRDÜNCÜ HİKMET: Ma'lûmdur ki; kesret-i nesil herkesçe matlûbdur. Hiçbir millet ve hükûmet yoktur ki, kesret-i tenâsüle tarafdâr olmasın. Hattâ, Resûl-i Ekrem aleyhissalâtü vesselâm fermân etmiş: **تناكحوا تكاثروا فانی اباہی بكم الامم** -ev kemâ kal- Ya'nî: "İzdivâc ediniz; çoğalınız. Ben kıyâmette, sizin kesretinizle iftîhâr edeceğim."

Şerh

Hanefî ve Şâfiî mezheblerine göre ise, kadının mahremlerine karşı bacakları avret değildir. Bu sebeble, şehvetle olmamak ve fitneden emin olmak kaydıyla kadının mahremlerine bacaklarını göstermeleri, mahremlerinin de onun bacaklarına bakmaları câizdir. Fitne olduğunda ise harâmdır.

Müellif (ra) diyor ki: **Mâdem kadının bacaklarının açık olmasının bir kısıım süflî mahremlerde şehvânî hisleri uyandırma ihtimâli vardır; demek fitneden emniyyet yoktur. Öyle ise, kadının bacaklarını mahremlerine karşı kapatması gerekir.**

(DÖRDÜNCÜ HİKMET: Ma'lûmdur ki; kesret-i nesil) neslin çokluğu (herkesçe matlûbdur) herkes tarafından arzû edilen ve istenilen bir şeydir. (Hiçbir millet ve hükûmet yoktur ki, kesret-i tenâsüle) milletin çok olmasına (tarafdâr olmasın. Hattâ, Resûl-i Ekrem aleyhissalâtü vesselâm fermân etmiş: **تناكحوا تكاثروا فانی اباہی بكم الامم**

الامم -ev kemâ kâl- (Ya'nî: "İzdivâc ediniz;) evleniniz (çoğalınız. Ben kıyâmette, sizin kesretinizle) çokluğunuzla (iftîhâr edeceğim.")

Fukahâ-yi İslâm tarafından evlenmenin hükmü şöyle îzâh edilmiştir:

Lügat: vesselâm, hükûmet, hanefî, hikmet, millet, şehvet, süflî

NİKÂHIN (EVLENMENİN) HÜKMÜ

Fıkıh kitâbları, insânların durumuna göre nikâhın (evlenmenin) hükmünün değişik olduğunu beyân etmektedir. Şöyle ki:

1) Kendisine evlenmenin “farz” olduğu kimseler:

Şâyet kişi, evlenmediği takdirde;

- Yakinen (kesin olarak) zinâyâ düşeceğini bilirse,
- Kadının mehrini ve nafakasını helâl maldan te'mîn etmeye gücü varsa,
- Oruç vb şeylerle de şehvî arzûlarını kırmak sûretiyle zinâdan nefsini koruyamazsa; bu şartları hâiz olan bir kimsenin evlenmesi umûm fakîhlere göre **farz**dır.

2) Kendisine evlenmenin “vâcib” olduğu kimseler: Hanefî mezhebine göre, şâyet kişi, evlenmediği takdirde yakinen değil, belki zann-ı gâlib ile zinâ fiilini işleyeceğini bilirse; böyle bir kimse için evlenmek **vâcib**dir.

3) Kendisine evlenmenin “harâm” olduğu kimseler: Şâyet kişi evlendiği takdirde; evleneceği kadına zulmedeceğini, ona zarar vereceğini, nafakasını te'mîn edemeyeceğini ve evliliğe âid emirleri yerine getirmekten âciz olduğunu yakinen bilirse; böyle bir kimseye evlenmek **harâm**dır.

Evli olan bir kimse, ikinci bir hânımla evlendiği takdirde hânımları arasında adâleti te'mîn edemeyeceğini kesin bilirse; bu ikinci evlilik de o kimseye **harâm** olur.

4) Kendisine evlenmenin “mekrûh” olduğu kimseler: Şâyet

Lügat: hanefî, şehvî, nikâh, vâcib

Hâlbuki, tesettürün ref'ı, izdivâcî teksîr etmeyip, çok azaltıyor. Çünkü, en serseri ve asrî bir genç dahi, refika-i hayâtını nâmûslu ister. Kendi gibi asrî, ya'nî açık-saçık olmasını istemediğinden bekâr kalır, belki de fuhûşa sülûk eder. Kadın öyle değil, o derece kocasını inhisâr altına alamaz.

Şerh

kişi evlendiği takdirde; evleneceği kadına zulmedeceğinden ve ona zarar vereceğinden korkarsa; fakat bu korku yakın (kesinlik) mertebesine ulaşmazsa; böyle bir kimsenin evlenmesi **mekrûh** olur.

5) Kendisine evlenmenin “mübâh ve mendûb” olduğu kimseler: Kişinin mizâcî orta hâllî olup; evlenmediği takdirde zinâdan ve evlendikten sonra hânımına zulmetmekten korkmazsa ve evleneceği kadının nafakasını te'mîn etmekten de âciz değilse; böyle bir evlilik, cumhûr-i ulemâya göre **sünnet** kabul edilir.

Şâfillere göre, bu durumda olan bir kimsenin evlenmesi sünnet olmayıp **mübâh**dır. Bu tür insanların kendilerini ibâdete ve ilme vermeleri, evlenmekten daha efaldır. [24]

(Hâlbuki, tesettürün ref'ı,) tesettür-i şer'î olan çarşafın kaldırılması (izdivâcî teksîr etmeyip,) meşrû' olan evliliği çoğaltmayıp, tam aksine (çok azaltıyor. Çünkü, en serseri ve asrî bir genç dahi, refika-i hayâtını nâmûslu ister. Kendi gibi asrî, ya'nî açık-saçık olmasını istemediğinden bekâr kalır, belki de fuhûşa) gayr-ı meşrû' ilişkilere (sülûk eder) gider. (Kadın öyle değil, o derece kocasını inhisâr) kontrol (altına alamaz.

Lügat: tesettür, mertebe, serseri, sünnet, çarşaf, dilir, işkil

Çünkü, kadının -âile hayatında müdür-i dâhilî olmak haysiyyetiyle kocasının bütün malına, evlâdına ve herşeyine muhâfaza me'mûru olduğundan- en esâslı hasleti sadâkattır, emniyettir. Açık-saçıklık ise bu sadâkatı kırar, kocası nazarında emniyeti kaybeder, ona vicdân azâbı çektirir. Hattâ, erkeklerde iki güzel haslet olan "cesâret ve sehâvet" kadınlarda bulunsa, bu emniyete ve sadâkata zarar olduğu için, ahlâk-ı seyyiedendir, kötü haslet sayılırlar. Fakat, kocasının vazîfesi, ona hazînedârlık ve sadâkat değil, belki himâyet ve merhamet ve hürmettir. Onun için, o erkek inhisâr altına alınmaz. Başka kadınları da nikâh edebilir. Memleketimiz Avrupa'ya kıyâs edilmez.

Şerh

Çünkü, kadının -âile hayatında müdür-i dâhilî olmak ev işlerini idâre etmesi (haysiyyetiyle kocasının bütün malına, evlâdına ve her şeyine muhâfaza me'mûru olduğundan- en esâslı hasleti) en güzel ahlâkı (sadâkattır,) kocasına bağlı ve dürüst olmasıdır, (emniyettir) canını, malını, nâmûsunu, evlâdını, kısaca her şeyini kendisine emânet eden kocasına hıyânet etmemesidir. (Açık-saçıklık ise bu sadâkatı kırar, kocası nazarında emniyeti) güvenilirliğini (kaybeder, ona vicdân azâbı çektirir. Hattâ, erkeklerde iki güzel haslet) ahlâk (olan cesâret ve sehâvet) cömertlik (kadınlarda bulunsa, bu emniyete ve sadâkata zarar olduğu için, ahlâk-ı seyyiedendir,) bunlar kadında kötü ahlâk kabûl edilir ve (kötü haslet sayılırlar. Fakat, kocasının vazîfesi, ona hazînedârlık ve sadâkat değil, belki himâyet) muhâfaza etmek (ve merhamet ve hürmettir. Onun için, o erkek inhisâr altına) bir hudûd içerisine (alınmaz. Başka kadınları da nikâh edebilir. Memleketimiz Avrupa'ya kıyâs edilmez.

Lügat: memleket, merhamet, cömert, dürüst, seyyie, dilir, nikâh

Çünkü, orada düello gibi çok şiddetli vâsıtalarla açık-saçıklık içinde nâmûs bir derece muhâfaza edilir. İzzet-i nefis sâhibi birisinin karısına pis nazarla bakan, boynuna kefenini takar, sonra bakar. Hem memâlik-i bâride olan Avrupa'daki tabiatlar, o memleket gibi bârid ve câmiddirler.

Bu Asya, ya'nî Âlem-i İslâm kıt'ası, ona nisbeten memâlik-i hârredir. Ma'lûmdur ki; muhîtin, insânın ahlâkı üzerinde te'siri vardır. O bârid memlekette, soğuk insânlarda hevesât-ı hayvâniyyeyi tahrik etmek ve iştihâyı açmak için açık-saçıklık, belki çok sû'-i isti'mâlâta ve isrâfâta medâr olmaz.

Şerh

Çünkü, orada düello) şahidler karşısında iki kişinin karşılıklı silâhlı vuruşması (gibi çok şiddetli vâsıtalarla açık-saçıklık içinde nâmûs bir derece muhâfaza edilir. İzzet-i nefis sâhibi) nâmûsunu koruma hissi taşıyan gayretli (birisinin karısına pis nazarla bakan, boynuna kefenini takar, sonra bakar. Hem memâlik-i bâride) soğuk memleketler (olan Avrupa'daki tabiatlar o memleket gibi bârid) soğuk (ve câmiddirler) cansız, ölü gibidirler.

(Bu Asya, ya'nî Âlem-i İslâm kıt'ası) Müslümânların çoğunlukla yaşadığı kıt'a ise, (ona nisbeten memâlik-i hârredir) sıcak memleketlerdir. (Ma'lûmdur ki; muhîtin, insânın ahlâkı üzerinde te'siri vardır. O bârid memlekette, soğuk insânlarda hevesât-ı hayvâniyyeyi) şehvânî hisleri (tahrik etmek ve iştihâyı açmak için açık-saçıklık, belki) -"belki" kelimesi burada "**muhtemelen**" ma'nâsında kullanılmıştır- (çok sû'-i isti'mâlâta) kötüye kullanmaya (ve isrâfâta) aşırı sarfiyyâta (medâr olmaz.

Lügat: memleket, muhtemel, nisbeten, düello, kelime, nisbet, şiddet, dilir, sinin

Fakat, serü'î't-teessür ve hassâs olan memâlik-i hârredeki insânların hevesât-ı nefsâniyyesini mütemâdiyyen tehyîc edecek açık-saçıklık, elbette çok sû'-i isti'mâlâta ve isrâfâta ve neslin zaafîyyetine ve sukût-ı kuvvete sebebdır. Bir ayda veyâ yirmi günde ihtiyâc-ı fıtrîye mukâbil, her birkaç günde kendini bir isrâfa mecbûr zanneder. O vakit, her ayda on beş gün kadar hayız gibi ârızalar münâsebetiyle kadından tecennüb etmeye mecbûr olduğından, nefsine mağlûb ise fuşşıyyâta da meyleder.

Şerh

Fakat, serü'î't-teessür ve hassâs çabuk harekete geçen ve uyanık **(olan memâlik-i hârredeki)** sıcak memleketlerdeki **(insânların hevesât-ı nefsâniyyesini)** nefsin şehvî arzûlarını **(mütemâdiyyen)** devâmlı olarak **(tehyîc edecek)** harekete getirecek **(açık-saçıklık, elbette çok sû'-i isti'mâlâta ve isrâfâta ve neslin zaafîyyetine)** zayıf bünyeli nesillerin yetişmesine **(ve sukût-ı kuvvete)** kuvvetten düşmesine **(sebebdır. Bir ayda veyâ yirmi günde ihtiyâc-ı fıtrîye mukâbil, her birkaç günde kendini bir isrâfa mecbûr zanneder. O vakit, her ayda on beş gün kadar hayız gibi ârızalar münâsebetiyle kadından tecennüb etmeye)** cinsî münâsebetten uzak durmaya **(mecbûr olduğından, nefsine mağlûb ise fuşşıyyâta da)** helâl olmayan münâsebetlere de **(meyleder.)**

Müellif (ra), bu cümlelerinde tesettürün hikmetlerini izâh ediyor. Yoksa, hâşâ, Avrupa'da tesettüre riâyet etmemek gibi bir ruhsattan bahsetmiyor. "Asya'dakiler tesettüre riâyet edecek, Avrupa'dakiler ise tesettüre riâyet etmeyecek" diye bir ma'nâyı kasdetmiyor; tesettür emrinin yere göre değişebileceğini söylemiyor. Belki, ehl-i dalâletin, "Avrupa açıktır, biz de açık saçık

Lügat: ehl-i dalâlet, memleket, tecennüb, tesettür, elbette, hareket, teessür, hikmet, âdiyye, şehvî, cinsî

olalum" diye yapmış oldukları kıyâsın yanlış olduğunu beyân ediyor. Çünkü, tesettür-i şer'îye riâyet etmek Ellâh'ın emridir ve bu emr-i İlâhî zamân ve mekânla mukayyed değildir.

Fukahânın beyânına göre; umûmiyyet i'tibâriyle erkeklerin her gün cinsî münâsebet kâbiliyyet ve ihtiyâcları vardır. Ekseriyyet i'tibâriyle kadınların ise dört günde bir cinsî münâsebet ihtiyâcları vardır. Nisâ Sûresinin 4. âyet-i kerîmesinde geçen "**bir erkeğin dört kadınla evlenme**" ruhsatının bir hikmeti de budur.

Umûmiyyet i'tibâriyle erkeklerin her gün, kadınların ise dört günde bir cinsî münâsebet ihtiyâclarının bulunması, normal yiyen ve içen ve bünyeleri mu'tedil olan umûm kadın ve erkekler hakkında geçerlidir. İktisâda tam riâyet eden, ya'nî yemesinde ve içmesinde zarûret mikdârını gözeten bir erkeğin veyâ kadının cinsî münâsebette bulunmadan dayanabileceği süre ise bir ay veyâ yirmi günden başlar; Bakara Sûresinin 226. âyet-i kerîmesinde beyân edilen "**ilâ**" müddeti olan dört ayda son bulur. Demek, iktisâda tam riâyet eden bir erkek veyâ kadın, mizâcına ve iktisâda riâyet etmesine göre, cinsî münâsebette bulunmadan bir ay ve yirmi günden başlayarak en fazla dört ay dayanabilir. Nitekim, Hazret-i Ömer (ra) bir kadına sormuş:

"Bir kadın kocasından ne kadar ayrı kalabilir?"

"İki ay kalır, üçüncü ayda sabrı azalır, dördüncü ayda sabrı tamâmen tükenir" diye cevâb vermiş.[25]

Müellif (ra), "**Bir ayda veyâ yirmi günde ihtiyâc-ı fitriye mukâbil, her birkaç günde kendini bir isrâfa mecbûr zanneder**"

Lügat: bakara sûresi, mukayyed, tesettür, seriyye, ekseri, hikmet, seriyy, cinsî, sinin

cümlesiyle, normal yiyen ve içen ve bünyeleri mu'tedil olan umûm erkek ve kadınlara âid bir ihtiyâcı değil; belki iktisâda tam riâyet eden, ya'nî yemesinde ve içmesinde zarûret mikdârını gözeten bir erkeğin veyâ kadının dayanabileceği ilk müddeti tesbît etmiş ve ilk zarûret mikdârını belirtmiştir.

Müellif (ra)'ın bu cümlesinden, "*Bir erkek veyâ kadın, bir ayda veyâ yirmi günde bir cinsî münâsebette bulunmalıdır*" hükmü anlaşılmamalıdır.

Hâşâ, Müellif (ra)'ın murâdı bu değildir. Belki, Müellif (ra)'ın bu cümlesinden murâdı şudur ki:

İktisâda tam riâyet eden, ya'nî yemesinde ve içmesinde zarûret mikdârına riâyet eden bir erkek veyâ kadın, cinsî münâsebette bulunmadan ilk merhalede bir ay veyâ yirmi gün dayanabilir. Böyle bir kimsenin bu süreyi, ya'nî bir ay veyâ yirmi günü aştığında zinâya düşme ihtimâli doğar. Normal yiyen ve içen ve bünyeleri mu'tedil olan erkekler ve kadınlarda, hele yemesinde içmesinde isrâfâta düşenlerde bu süre elbette daha kısadır.

O hâlde, cinsî münâsebet hakkında fukahânın tesbît ettiği süre, normal yiyen ve içen ve bünyeleri mu'tedil olan umûm erkekler ve kadınlara âid bir ruhsattır. Müellif (ra)'ın tesbît ettiği süre ise; iktisâda tam riâyet eden veyâ riyâzet çeken husûsî eşhâs hakkında bir azimettir. Ta'bir-i diğerle, bu konuda fukahâ-yi İslâm "*fetvâ*" tarafını, Müellif (ra) ise "*takvâ*" tarafını tutmuştur.

Eğer iktisâda tam riâyet eden veyâ riyâzet çekmek sûretiyle cinsî münâsebet husûsunda azimetle amel eden bir erkeğin yanında normal yiyen ve içen ve bünyesi mu'tedil olan ve cinsî münâsebet husûsunda ruhsatla amel eden bir kadın bulunursa; o erkeğin azimetle değil, ruhsatla amel etmesi ve hânımının hakkına riâyet etmesi zarûrîdir. Çünkü, hânımının zinâya ve

Lügat: elbette, merhale, cinsî

Şehirliler; köylülere, bedevilere bakıp tesettürü kaldıramaz. Çünkü, köylerde, bedevilerde, derd-i maişet meşgalesiyle ve bedenen çalışmak ve yorulmak münâsebetiyle, hem şehirlilere nisbeten nazar-ı dikkati az celbeden ma'sûme işçi ve bir derece kaba kadınların kısmen açık olmaları, hevesât-ı nefsâniyyeyi tehyice medâr olamadığı gibi; serseri ve işsiz adamlar az bulunduğundan, şehirdeki mefâsidin onda biri onlarda bulunmaz. Öyle ise, onlara kıyâs edilmez.

Şerh

fuhşiyâta düşme ihtimâli doğar. Eğer iktisâda tam riâyet eden veyâ riyâzet çekmek sûretiyle cinsî münâsebet husûsunda azîmetle amel eden bir kadının yanında normal yiyecek ve içecek ve bünyesi mu'tedil olan ve cinsî münâsebet husûsunda ruhsatla amel eden bir erkek bulunursa; o kadının azîmetle değil, ruhsatla amel etmesi ve kocasının hakkına riâyet etmesi zarûrîdir. Çünkü, kocasının zinâya ve fuhşiyâta düşme ihtimâli doğar.

(Şehirliler; köylülere, bedevilere bakıp tesettürü kaldıramaz. Çünkü, köylerde, bedevilerde,) kırsal kesimlerde yaşayanlarda (derd-i maişet meşgalesiyle) geçimini te'mîn etmek sebebiyle (ve bedenen çalışmak ve yorulmak münâsebetiyle, hem şehirlilere nisbeten nazar-ı dikkati az celbeden ma'sûme işçi ve bir derece kaba kadınların kısmen açık olmaları, hevesât-ı nefsâniyyeyi) nefsin şehvî arzûlarını (tehyice) harekete ve heyecâna getirmeye (medâr olamadığı gibi; serseri ve işsiz adamlar az bulunduğundan, şehirdeki mefâsidin) ahlâk dışı hareketlerin (onda biri onlarda bulunmaz. Öyle ise onlara kıyâs edilmez.)

Lügat: nisbeten, tesettür, bedenen, hareket, meşgale, serseri, bedevî, dikkat, nisbet, şehvî, cinsî, şehir

Müellif (ra)'ın "**Şehirli; köylü, bedevilere bakıp tesettürü kaldıramaz**" cümlesindeki mukâyese, köylü kadınların tesettür-i şer'î olan çarşaf ile örtünmemelerine ruhsat bulunduğu, şehirli kadınların ise tesettür-i şer'î olan çarşaf ile örtünmelerinin mecbûr olduğu hususunda bir mukâyese değildir. Çünkü, tesettür-i şer'î olan çarşaf ile örtünmek, hem şehirli kadınlara, hem de köylü ve bedevî kadınlara farzdır ve Kur'ân'ın emridir. Kur'ân-ı Hakîm ise, tesettür hususunda şehirli veya köylü kadınlar arasında bir ayırım yapmamıştır.

O hâlde, buradaki mukâyese, fitne ve hevesât-ı nefsâniyyeyi tahrike medâr olacak hâllerin azlığı veya çokluğu mes'elesidir. Müellif (ra)'ın ifâdelerinden anlaşıldığı üzere; köylerde, şehirlere nisbeten fitne ve hevesât-ı nefsâniyyeyi tahrike medâr olacak hâller şehirlere nisbeten daha azdır ve şehirlerde olan mefâsidin onda biri köylerde bulunmaz.

Çünkü, köylerde ve kırsal kesimlerde yaşayan kadınlar, ekseriyetle mahremleriyle beraber çalıştıkları ve nâmahremlerle ihtilâ etmedikleri için; hem köyde yaşayan kadınlar, şehirlilere nisbeten daha kaba ve çalışmaya da mecbûr oldukları için; hem de köyde ve kırsal kesimde onlara bakacak işsiz ve ahlâksız kimseler bulunmadığı için; köylerde mefâsid, şehirlere nisbeten daha azdır.

Şehirli kadınlar ise, köylü kadınlara göre daha latîf ve nâzik olmaları, hem şehirde onları râhatsız edecek serseri ve işsiz adamların çok bulunmaları sebebiyle şehirli hânımların tesettür-i şer'î olan çarşaf ile örtünmeye köylü kadınlara nisbeten daha ziyâde dikkat etmeleri, dîni emirlerin muhâfazası ve toplum ahlâkının korunması bakımından zarûridir.

Lügat: nisbeten, tesettür, seriyye, serseri, bedevî, dikkat, ekseri, nisbet, seriyye, çarşaf, nâzik, şehir

Mâdem şehirlerde fitne ve hevesât-ı nefsâniyyeyi tahrîke medâr olacak hâller köylere nisbeten daha çoktur; öyle ise, şehirlilerin tesettüre daha fazla riâyet etmeleri gerekir.

O hâlde, Müellif (ra), yukandaki cümlelerinde -hâşâ-, “**Köylerde yaşayan kadınların kollarını, yüzlerini açmaları câizdir, tesettür- i şer’i olan çarşafı örtünmeyebilirler**” demek istemiyor. Zîrâ, tesettür- i şer’i hem şehirli kadınlara, hem de köylü kadınlara farzdır. Yalnız şu kadar fark var ki; şehirli kadınlar, tesettür- i şer’i olan çarşaf ile örtünmeye riâyet etmemekle hem harâm işliyorlar, hem de fitneye daha fazla sebep oluyorlar.

Köylü kadınlar ise nâmahremlere karşı tesettür- i şer’i olan çarşafı örtünmezlerse, harâm işlemiş olurlar. Ama, şehirdeki kadar fitneye sebep olmazlar. Çünkü, tesettür- i şer’iye riâyet etmemekten meydana gelen fitne ve hevesât-ı nefsâniyyenin tahrîki, köylere nisbeten şehirlerde daha ziyâdedir. (Eserin bu son baskısının yapıldığı 2017 senesinde ise, üzülerek görüyoruz ki, artık şehirli ve köylü kadınlar arasında neredeyse fark kalmamış gibidir!..)

Lügat: nisbeten, tesettür, nisbet, çarşaf, şehir

BİRDEN İHTÂR EDİLEN BİR MES'ELE-İ MÜHİMME

Lügat: mes'ele

Birden ihtâr edilen bir mes'ele-i mühimme

Âniden kalbe ilhâm olunan ehemmiyetli bir mes'eledir.

Âhîrzamânın fitnesinde en dehşetli rolü oynayan, táife-i nisâiyye ve onların fitnesi olduğu hadîsin rivâyetlerinden anlaşılıyor. "[26]

Şerh

(BİRDEN İHTÂR EDİLEN BİR MES'ELE-İ MÜHİMME

(Âniden kalbe ilhâm olunan ehemmiyetli bir mes'eledir.

(Âhîrzamânın fitnesinde en dehşetli rolü oynayan, táife-i nisâiyye ve onların fitnesi olduğu hadîsin rivâyetlerinden anlaşılıyor.)[26]

O rivâyetlerden biri şudur: Üsâme b. Zeyd (ra)'dan Nebî (sav)'in şöyle buyurduğu rivâyet olunmuştur:

"Benden sonra erkeklere, kadınlardan daha zararlı bir fitne ve fesâd âmîli olarak hiçbir şey bırakmadım." [27]

Lügat: dehş(e), mes'ele, dehşet

Evet, nasıl ki târîhlerde, eski zamânlarda “Amazonlar” nâmında gâyet silâhşör kadınlardan mürekkebe bir tâife-i askeriyye olarak hârika harbler yaptıkları naklediliyor. Aynen öyle de: Bu zamânda zındika dalâleti, İslâmiyyete karşı muhârebesinde, nefs-i emmârenin plânıyla, şeytân kumândâsına verilen fırkalardan en dehşetlisi yarım çıplak hânımlardır ki; açık bacağıyla dehşetli bıçaklarla ehl-i îmâna taarruz edip saldırıyorlar. Nikâh yolunu kapamağa, fuhûşhâne yolunu genişletmeğe çalışarak; çokların nefislerini birden esîr edip, kalb ve rûhlarını kebâir ile yaralıyorlar. Belki, o kalblerden bir kısmını öldürüyorlar.

Şerh

(Evet, nasıl ki târîhlerde, eski zamânlarda) Milâddan önce yaşamış olan İskitler devrinde (“Amazonlar” nâmında gâyet silâhşör kadınlardan mürekkebe bir tâife-i askeriyye olarak hârika harbler yaptıkları naklediliyor. Aynen öyle de: Bu zamânda zındika dalâleti, İslâmiyyete karşı muhârebesinde, nefs-i emmârenin plânıyla, şeytân kumândâsına verilen fırkalardan en dehşetlisi yarım çıplak hânımlardır ki; açık bacağıyla dehşetli bıçaklarla ehl-i îmâna taarruz edip saldırıyorlar.) Âhîr zamânda bütün beşeriyyeti ifsâd eden ve bütün dünyâyı sarsan gizli bir zındika komitesinin İslâmiyyete karşı muhârebesinde nefs-i emmârenin çizdiği plân dâhilinde şeytân kumândâsı altına verilen en dehşetli askerlerden bir fırkası, kadınlar tâifesidir ve onların en dehşetli silâhları dahi açık bacaklarıdır. O bıçaklı bacaklar, ehl-i îmânın, husûsan gençlerin ma'neviyyâtını yaralamakta, hattâ öldürmektedir. Bununla (nikâh yolunu kapamağa, fuhûşhâne yolunu genişletmeğe çalışarak; çokların nefislerini birden esîr edip,

Lügat: beşeriyyet, dehş(e), taarruz, dehşet, keriy, komite, nikâh, sinin, âmiyy

kalb ve rûhlarını kebâir ile yaralıyorlar. Belki, o kalblerden bir kısmını öldürüyorlar.

Şerh

kalb ve rûhlarını kebâir ile yaralıyorlar. Belki, o kalblerden bir kısmını öldürüyorlar.) Kadının açık bacağını gören kimsede şehevî bir arzû meydana gelmekte ve bu arzûyu serbest olan fuhûş ve zinâ yoluyla tatmîn ederek büyük bir günâh işlemekte ve bununla mahall-i î mân olan kalb yaralanmaktadır. **Zîrâ, fuḥṣa ve zinâyâ alışan bir kimse bu günâhlara ülfet peydâ eder, zamânla bunu terk edemeyecek bir hâle düşer.** Râhat günâh işleyebilmesi için Ellâh'ı, melekleri, mahall-i cezâ olan âhireti ve o günâhın harâm olduğunu inkâr etmeye kadar gider. Demek, günâhlar, mahall-i î mân olan kalbden nûr-i î mânı çıkarıncaya kadar te'sîr eder.

Müellif (ra), bu hakikati eserlerinin ba'zı yerlerinde şöyle ifâde etmektedir:

"Evet, günâh kalbe işleyip, siyâhlandıra siyâhlandıra tâ nûr-i î mânı çıkarıncaya kadar katılaştırıyor. **Herbir günâh içinde küfre gidecek bir yol var. O günâh istiğfâr ile çabuk imhâ edilmezse, kurt değil, belki küçük bir ma'nevî yılan olarak kalbi ısırtıyor.** Meselâ: Utandırarak bir günâhı gizli işleyen bir adam, başkasının ıttılaundan çok hicâb ettiği zamân, melâike ve rûhâniyyâtın vücûdu ona çok ağır geliyor. **Küçük bir emâre ile onları inkâr etmek arzû ediyor.** Hem meselâ: Cehennem azâbını intâc eden büyük bir günâhı işliyen bir adam, Cehennem'in tehdîdâtını işittikçe istiğfâr ile ona karşı siper almazsa, bütün rûhuyla Cehennem'in ademini arzû ettiğinden; küçük bir emâre ve bir şübhe, Cehennem'in inkârına

Lügat: cehennem, serbest, âhiret, şehevî, inkâr, âhire, şübhe

cesâret veriyor. Hem meselâ: Farz namâzını kılmayan ve vazîfe-i ubûdiyyeti yerine getirmeyen bir adamın, küçük bir âmirinden küçük bir vazîfesizlik yüzünden aldığı tekdîrden müteessir olan o adam, Sultân-ı Ezel ve Ebed'in mükerrer emirlerine karşı farzında yaptığı bir tenbellik, büyük bir sıkıntı veriyor ve o sıkıntıdan arzû ediyor ve mânen diyor ki: **'Keşki o vazîfe-i ubûdiyyeti bulunmasa idî.'** Ve bu arzûdan bir ma'nevî adâvet-i ilâhiyyeyi işmâm eden bir inkâr arzûsu uyanır. Bir şübhe, vücûd-i ilâhiyyeye dâir kalbe gelse, kat'î bir delîl gibi ona yapışmaya meyleder. Büyük bir helâket kapısı ona açılır. O bedbaht bilmiyor ki: İnkâr vâsıtasıyla, gâyet cüz'î bir sıkıntı vazîfe-i ubûdiyyetten gelmeye mukâbil; inkârda milyonlar ile o sıkıntıdan daha müdhiş ma'nevî sıkıntılara kendini hedef eder. Sineğin ısırmasından kaçıp, yılanın ısırmasını kabûl eder. Ve hâkezâ... Bu üç misâle kıyâs edilsin ki **بَلَىٰ**

رَأَىٰ عَلَىٰ قُلُوبِهِم sırrı anlaşılsın." [28]

"İ'lem eyyühe'l-azîz! Ma'siyyetin mâhiyyetinde, bilhâssa devâm ederse, küfür tohumu vardır. Çünkü, o ma'siyyete devâm eden, ülfet peydâ eder. Sonra ona âşık ve mübtelâ olur. Terkine imkân bulamayacak dereceye gelir. Sonra o ma'siyyetinin ikâba mûcib olmadığını temennîye başlar. Bu hâl böylece devâm ettikçe, küfür tohumu yeşillenmeye başlar. En nihâyet, gerek ikâbı ve gerek dârü'l-ikâbı inkâra sebeb olur.

"Ve kezâ, ma'siyyete terettüb eden hacâletten dolayı, o ma'siyyetin ma'siyyet olmadığını iddiâ etmekle, o ma'siyyete muttali' olan melekleri bile inkâr eder. Hattâ, şiddet-i hacâletten, yevm-i hesâbın gelmeyeceğini temennî eder.

Lügat: terettüb, bedbaht, teessi, terkin, şiddet, imkân, inkâr, şübhe

Metin

birkaç sene nâmahrem hevesâtına göstermenin tam cezâsı olarak o bıçaklı bacaklar Cehennem'in odunları olup, en evvel o bacaklar yanacaklarını ve dünyâda emniyyet ve sadâkatı kaybettiği için, hilkaten çok istediği ve fitraten çok muhtâc olduğu münâsib kocayı daha bulamaz. Balsa da başına belâ bulur. Hattâ, bu hâlin neticesi olarak o âhîrzamânda, ba'zı yerlerde nikâha râğbetsizlik ve riâyetsizlik yüzünden, kırk kadına bir erkek nezâret edecek derecede ehemmiyyetsiz, sâhibsiz, kıymetsiz bir sûrete gireceği, hadîsin rivâyetinden anlaşıyor.

Şerh

"Şâyet yevm-i hesâbı nefyeden ednâ bir vehmi bulursa, o vehmi kocaman bir bürhân addeder. En nihâyet, nedâmet edip terk etmeyenlerin kalbi kûsûfa tutulur, mahvolur gider. El'iyâzû billâh." [29]

Kadının çıplak bacaklarını **(birkaç sene nâmahrem hevesâtına göstermenin tam cezâsı olarak;)** kısa bir müddet nâmahreme gösterilen **(o bıçaklı bacaklar Cehennem'in odunları olup, en evvel o bacaklar yanacaklarını ve dünyâda emniyyet ve sadâkatı kaybettiği için, hilkaten çok istediği ve fitraten)** yaradılış itibâriyle **(çok muhtâc olduğu münâsib kocayı daha bulamaz. Balsa da başına belâ bulur. Hattâ, bu hâlin neticesi olarak o âhîrzamânda, ba'zı yerlerde nikâha râğbetsizlik ve riâyetsizlik)** meşrû' dâirede, Ellâh (cc)'nün emri ve Peygamber (asm)'in sünneti gereği evlenmeye isteksizlik ve hürmetsizlik **(yüzünden, kırk kadına bir erkek nezâret edecek derecede ehemmiyyetsiz, sâhibsiz, kıymetsiz bir sûrete gireceği, hadîsin rivâyetinden anlaşıyor.)** Müellif (ra), bu konuda şöyle buyurmaktadır:

Lügat: peygamber, cehennem, ermeni, râğbet, sünnet, nikâh

Metin

Mâdem hakikat budur. Ve mâdem her güzel, güzelliğini sever ve elinden geldiği kadar muhâfaza etmek ister ve bozulmasını istemez. Ve mâdem güzellik bir ni'mettir. Ni'mete şükredilse, ma'nen ziyâdeleşir. Şükredilmezse değişir, çirkinleşir.

Şerh

"Rivâyette var ki: 'Âhîrzamânda bir erkek kırk kadına nezâret eder.' Ellâhu a'lem bissavâb, bunun iki te'vîli var:

"Birisi: O zamânda meşrû' nikâh azalır veya Rusya'daki gibi kalkar. Bir tek kadına bağlanmaktan kaçıp, başıboş kalan kırk bedbaht kadınlara çoban olur.

"İkinci te'vîli: O fitne zamânında, harblerde erkeklerin çoğu telef olmasından, hem bir hikmete binâen ekser tevellüdât kızlar bulunmasından kinâyedir. Belki, hürriyyet-i nisvân ve tam serbestiyyetleri kadınlık şehvetini şiddetle âteşlendirdiğinden, fıtratça erkeğine galebe eder; veledi kendi sûretine çekmeğe sebebiyyet verdiğiinden, emr-i îlâhîyle kızlar pekçok olur." [30]

(Mâdem hakikat budur. Ve mâdem her güzel, güzelliğini sever ve elinden geldiği kadar muhâfaza etmek ister ve bozulmasını istemez. Ve mâdem güzellik bir ni'mettir. Ni'mete şükredilse ma'nen ziyâdeleşir. Şükredilmezse değişir, çirkinleşir.) Güzellik, Cenâb-ı Hak tarafından kadına verilmiş bir ni'mettir. Kadın da bu güzelliğini hem sever, hem de elinden çıkmasını istemez. O hâlde, akı başında olan her kadının, bu güzelliği kendine veren Cemîl-i Zülcemâl'in emri istikâmetinde güzelliğini kullanması, ya'nî nâmahremlerden muhâfaza ederek iffet ve nâmûsluluk dâiresinde kalması gerekir ki; hem ni'metin şükrü edâ edilmiş olsun, hem de güzelliği ma'nen devâm etsin; ya'nî âhirette ebedî bir güzelliğe namzed olsun. **(Elbette)** o kadının **(aklı varsa, hüsün ve cemâlini)** güzelliğini **(günâhları kazanmak ve kazandırmak ve çirkin ve zehirli yapmak ve o ni'meti, küfrân ile medâr-ı azâb bir sûrete çevirmekten bütün kuvvetiyle kaçacak.)** Kadın, açık saçıklık sebebiyle emr-i îlâhîye muhâlif hareket ettiği için âhirette cezâyı müstehak olacağı gibi; kendisini nâmahremlere göstermekle hem o nâmahremlerin günâha girmelerine, hem de bunun neticesi olarak o nâmahremlerin âhirette cezâ görmelerine sebeb olduğu için ayrıca cezâ çekeceğinden; bu kadın, açık saçıklıktan şiddetle kaçınmalıdır. **(Ve o fânî, beş-on senelik cemâlî)** güzelliğini **(bâkîleşirmek için,)** bâkî olan Cennet'teki güzelliğinin de ebedî olarak kalmasını sağlamak için **(meşrû' bir tarzda isti'mâl ile,)** Ellâh'ın emri doğrultusunda kullanmak sûretiyle **(o ni'mete şükredecek.)** Cenâb-ı Hakk'ın emri gereği tesettür-i şer'î olan çarşafa bürünmek sûretiyle o güzelliği veren Zât'a teşekkür edecek. **(Yoksa),** şâyet güzelliğini emr-i îlâhî dâiresinde kullanmamak sûretiyle, o güzelliği kendisine ihsân eden Cenâb-ı Hakk'a şükretmezse, **(ihtiyârlıkta uzun zamân istiskâle ma'rûz kalıp, me'yûsâne ağlayacak.)** İhtiyârlığında

Lügat: tesettür, tevellüd, teşekkür, bedbaht, elbette, hareket, serbest, binâen, hikmet, âhiret, çarşaf, çirkin, şehvet, şiddet, nikâh, âhire

Metin

Elbette akılsa, hüsün ve cemâlini günâhları kazanmak ve kazandırmak ve çirkin ve zehirli yapmak ve o ni'meti, küfrân ile medâr-ı azâb bir sûrete çevirmekten bütün kuvvetiyle kaçacak. Ve o fânî, beş-on senelik cemâli bâkileştirmek için meşrû' bir tarzda isti'mâl ile o ni'mete şükredecek. Yoksa, ihtiyârlıkta uzun zamân istiskâle ma'rûz kalıp, me'yûsâne ağlayacak.

Şerh

ni'metin şükürü edâ edilmiş olsun, hem de güzelliği ma'nen devâm etsin; ya'nî âhirette ebedî bir güzelliğe namzed olsun.

(Elbette) o kadının (aklı varsa, hüsün ve cemâlini) güzelliğini (günâhları kazanmak ve kazandırmak ve çirkin ve zehirli yapmak ve o ni'meti, küfrân ile medâr-ı azâb bir sûrete çevirmekten bütün kuvvetiyle kaçacak.) Kadın, açık saçıklık sebebiyle emr-i İlâhiye muhâlif hareket ettiği için âhirette cezâyı müstehak olacağı gibi; kendisini nâmahremlere göstermekle hem o nâmahremlerin günâha girmelerine, hem de bunun neticesi olarak o nâmahremlerin âhirette cezâ görmelerine sebep olduğu için ayrıca cezâ çekeceğinden; bu kadın, açık saçıklıktan şiddetle kaçınmalıdır. (Ve o fânî, beş-on senelik cemâli) güzelliğini (bâkileştirmek için,) bâkî olan Cennet'teki güzelliğinin de ebedî olarak kalmasını sağlamak için (meşrû' bir tarzda isti'mâl ile,) Ellâh'ın emri doğrultusunda kullanmak sûretiyle (o ni'mete şükredecek.) Cenâb-ı Hakk'ın emri gereği tesettür-i şer'î olan çarşafa bürünmek sûretiyle o güzelliği veren Zât'a teşekkür edecek. (Yoksa), şâyet güzelliğini emr-i İlâhî dâiresinde kullanmamak sûretiyle, o güzelliği kendisine ihsân eden Cenâb-ı Hakk'a şükretmezse, (ihtiyârlıkta uzun zamân istiskâle ma'rûz kalıp, me'yûsâne ağlayacak.) İhtiyârlığında

Lügat: tesettür, teşekkür, elbette, hareket, âhiret, çarşaf, çirkin, şiddet, âhire

sevmek beklediği nazarlardan nefret gördüğü için ağlayacak. Dünyâda hiçbir maddî ve ma'nevî menfaati olmayan, sâdece şeytânın desîsesine kapılıp zındıkanın plânlarına aldanarak, medeniyet ve ilericiilik nâmı altında örtülmesi lâzım gelen yerlerini, husûsan bacıklarını örtmeyip açık bırakmalarının dünyâdaki cezası, ihtiyârlığında çirkinleşmesi; kabirde o bacıkların yılan sûretine girip sâhibine azâb vermesi ve Cehennem'de yanarak -şâyet kâfirse ebediyyen, îmânlı kalabilmiş ise uzun müddet- azâb ve elem çekmesidir. Müellif (ra), bu konuda şöyle buyurmaktadır:

"Nev-ı beşerin ağlanacak gülmelerine, endîşe-i istikbâl ve âkıbet-bînlîk adesesıyla, gâyet şa'şaalı bir gece bayramında, hapishâne penceresinden bakarken, nazar-ı hayâlîme inkişâf eden bir vaz'iyeti beyân ediyorum. Sinemada, eski zamânda mezâristânda yatanların vaz'iyet-i hayâtîyeleri görüldüğü gibi; yakın bir istikbâlde mezâristân ehli olanların, müteharrik cenâzelerini görmüş gibi oldum. O gülenlere ağladım. Birden bir tevahhuş, bir acımak hissi geldi. Akluma döndüm, hakikattan sordum: **'Bu hayâl nedir?'** Hakikat dedi ki: **'Elli sene sonra, bu kemâl-i neş'e ile gülen ve eğlenen zavallılardan, elliden beşi, belî бүкүлмүш yetmiş yaşlı ihtiyârlar gibi; kırk beşi, mezâristânda çürümüş bulunacaklar. O güzel sîmâlar, o neş'eli gülmeler, z ıdlarına inkılâb etmiş olacaklar. كُتِلَ اَنْتِ قَرِيبٌ kâidesiyle; mâdem yakunda gelecek şeylerin gelmiş gibi görülmesi bir derece hakîkattır; elbette gördüğün hayâl değildir. Mâdem dünyânın gafletkârâne gülmeleri, böyle ağlanacak acı hâllerin perdesidir ve muvakkat ve zevâle ma'rûz**

Lügat: ebediyyen, cehennem, tevahhuş, deniyye, elbette, menfaat, ediyye, medeni, çirkin, kâfir

dur; elbette, bîçâre insânların ebedperest kalbini ve aşk-ı bekâya meftûn olan rûhunu güldürecek, sevindirecek, meşrû' dâiresinde ve müteşekkîrâne, huzûrkârâne, gafletsiz, ma'sûmâne eğlencelerdir ve sevâb cihetiyle bâkî kalan sevinçlerdir.' " [31]

"Bir zamân, Eskişehir hapishânesinin penceresinde, bir cumhûriyyet bayramında oturmuştum. Karşısındaki lise mektebinin büyük kızları, onun avlusunda gülerek raks ediyorlardı. Birden ma'nevî bir sinema ile elli sene sonraki vaz'iyetleri bana göründü. Ve gördüm ki: O elli- altmış kızlardan ve talebelerden kırk-ellisi kabirde toprak oluyorlar, azâb çekiyorlar. Ve on tânesi; yetmiş-seksen yaşında, çirkinleşmiş, gençliğinde iffetini muhâfaza etmediğinden, sevmek beklediği nazarlardan nefret görüyorlar. Kat'î müşâhede ettim. Onların o acunacak hâllerine ağladım. Hapishânedeki bir kısım arkadaşlar ağladığımı işittiler, geldiler, sordular. Ben dedim: Şimdi beni kendi hâlime bırakınız, gidiniz.

"Evet, gördüğüm hakikatdır; hayâl değil. Nasıl ki, bu yaz ve güzün âhiri kıştır. Öyle de: Gençlik yazı ve ihtiyârlık güzünün arkası, kabir ve berzah kışdır. Geçmiş zamânın elli sene evvelki hâdisâtı sinema ile hâl-i hâzırda gösterildiği gibi, gelecek zamânın elli sene sonraki istikbâl hâdisâtını gösteren bir sinema bulunsa, ehl-i dalâlet ve sefâhetin elli- altmış sene sonraki vaz'iyetleri onlara gösterilse idi; şimdiki güldüklerine ve gayr-i meşrû' keyiflerine nefretler ve teellümlerle ağlayacaklardı." [32]

Lügat: ehl-i dalâlet, elbette, teellüm, teşekki, dürece, çirkin, hâdis, sinin, şehir

Metin

Eğer terbiye-yi İslâmiyye dâiresinde, âdâb-ı Kur'âniyye zînetiyle o cemâl güzelleştirilse; o fânî hüsün ma'nen bâkî kalacağı ve Cennet'te hûrîlerin cemâlinden daha şîrîn ve daha parlak bir tarzda kendine verileceği hadîste kat'ıyyetle sâbittir. Eğer o güzelin zerre mikdâr akli varsa, bu güzel ve parlak ve ebedî netîceyi elinden kaçırmayacak...

Şerh

(Eğer terbiye-yi İslâmiyye dâiresinde, âdâb-ı Kur'âniyye zînetiyle o cemâl güzelleştirilse; o fânî hüsün ma'nen bâkî kalacağı ve Cennet'te hûrîlerin cemâlinden daha şîrîn ve daha parlak bir tarzda kendine verileceği hadîste kat'ıyyetle sâbittir.) Kadın, Kur'ân'ın emri ve İslâm dîninin îcâbı olarak kendisi için emredilen tesettür- i şer'î olan çarşafa bürünse; yukarıda açıklanan dünyevî ve uhrevî hasâretten ve elem verici âkıbetten kurtulmakla berâber, güzelliği o derecede artacak ki; sağının bir teli dünyâyâ görünse, o bir tek telin parlaklığı, güneşin ışığını gölgede bırakacak derecede güzel olan hûrîlerden daha güzel olup ve onların sultânı mesâbesinde olacağını Resûl-i Ekrem (asm) haber vermektedir. (Eğer o güzelin zerre mikdâr akli varsa, bu güzel ve parlak ve ebedî netîceyi elinden kaçırmayacak...)

Lügat: tesettür, dünyevî, terbiye, uhrevî, çarşaf, âmiyy

EHL-İ İMÂN ÂHİRET HEMŞİRELERİM OLAN KADINLAR TÂİFESİ İLE BİR MUHÂVEREDİR

Metin

باسمه سبحانه

Ehl-i î mân âhiret hemşîrelerim olan kadınlar tâifesi ile bir muhâveredir.

Ba'zı vilâyetlerde tâife-i nisâdan samîmî ve harâretli bir sûrette nûrlara karşı alâkalarını gördüğüm ve haddimden pek ziyâde, onların nûrlara âid derslerime i'timâdlarını bildiğim sıralarda, mübârek Isparta'ya ve ma'nevî Medresetü'z-Zehrâ'ya

Şerh

باسمه سبحانه

Ehl-i î mân âhiret hemşîrelerim olan kadınlar tâifesi ile bir muhâveredir.

Î mân hakikatlarına inanan ve Ellâhu Teâlânın, **إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ** *"Ancak mü'minler birbirinin kardeşidir"* [33] emri üzere âhiret kardeşlerim olan kadınlar sınıfı ile bir konuşmadır.

(Ba'zı vilâyetlerde tâife-i nisâdan) kadınlar tâifesinden (samîmî ve harâretli) ciddî ve çok istekli (bir sûrette nûrlara karşı alâkalarını gördüğüm ve haddimden pek ziyâde, onların nûrlara âid derslerime i'timâdlarını bildiğim sıralarda, mübârek Isparta'ya ve ma'nevî Medresetü'z-Zehrâ'ya) -Müellif (ra)

Lügat: medrese, âhiret, ciddî, âhire

Metin

üçüncü def'a geldiğim zamân işittim ki; o mübârek âhiret hemşirelerim olan tâife-i nisâ, benden bir ders bekliyorlarmış. Gûyâ vaaz sûretinde câmilerde onlara bir dersim olacak. Hâlbuki, ben dört beş vecihle hastayım ve hem perişân, hattâ konuşmaya ve düşünmeğe iktidârsız bulunduğum hâlde, bu gece şiddetli bir ihtâr ile kalbime geldi ki: Mâdem on beş sene evvel gençlerin istemeleriyle “Gençlik Rehberi”ni onlar için yazdın ve pek çok istifâde edildi. Hâlbuki, hânımlar tâifesi, gençlerden daha ziyâde bu zamânda öyle bir rehber muhtâcdırlar. Ben de bu ihtâra karşı gâyet perişân ve zaaf ü aczimle

Şerh

Mısır'daki Câmiü'l-Ezher'e mukâbil Türkiye'de Medresetü'z-Zehrâ nâmında Van, Bitlis ve Sason çevrelerinde şu'besi olmak üzere büyük bir medrese kurmak istiyordu. Bu tahakkuk etmeyince, Risâle-i Nûrun küçük dâiresindeki Isparta medresesi Medresetü'z-Zehrâ'nın bir şu'besi yerine geçti- Medresetü'z-Zehrâ'nın vazifesini bir derece gören Isparta'ya (üçüncü def'a geldiğim zamân işittim ki; o mübârek âhiret hemşirelerim olan tâife-i nisâ, benden bir ders bekliyorlarmış. Gûyâ vaaz sûretinde câmilerde onlara bir dersim olacak. Hâlbuki, ben dört beş vecihle hastayım ve hem perişân, hattâ konuşmaya ve düşünmeğe iktidârsız bulunduğum hâlde, bu gece şiddetli bir ihtâr ile) ilhâm-ı Rabbânî ile (kalbime geldi ki: Mâdem on beş sene evvel gençlerin istemeleriyle “Gençlik Rehberi”ni onlar için yazdın ve pek çok istifâde edildi. Hâlbuki, hânımlar tâifesi, gençlerden daha ziyâde bu zamânda öyle bir rehber muhtâcdırlar. Ben de bu ihtâra karşı gâyet perişân ve zaaf ü aczimle berâber “Üç Nükte” ile gâyet muhtasar)

Lügat: muhtasar, tahakkuk, medrese, âhiret, şiddet, istif, âhire, âmile

Metin

berâber “Üç Nükte” ile gâyet muhtasar ba’zı lüzûmlu maddeleri, o mübârek hemşîrelerime ve ma’nevî genç evlâdlarıma beyân ediyorum.

BİRİNCİ NÜKTE: Risâle-i Nûr'un en mühim bir esâsı şefkat olmasından, nisâ tâifesi şefkat kahramânları bulunmaları cihetiyle daha ziyâde Risâle-i Nûr'la fîtraten alâkadardırlar. Ve lillâhilhamd,

Şerh

gâyet kısa (ba’zı lüzûmlu maddeleri, o mübârek hemşîrelerime ve ma’nevî genç evlâdlarıma) ma’nevî kızlarıma (beyân ediyorum.)

Metinde geçen “nükte” kelimesinin asıl lûgat ma’nâsı; “*bir insânın tefekkür ederken elindeki çubuğu yere vurup iz bırakması*”dır. Bu kelimenin cümledeki ma’nâsı ise; “*dikkat edildiğinde ancak anlaşılabilen ince ve gizli ma’nâ*”dır.

(BİRİNCİ NÜKTE: Risâle-i Nûr'un en mühim bir esâsı şefkat olmasından,) -Risâle-i Nûr'un “*acz, fakr, şefkat ve tefekkür*” olmak üzere dört esâsı vardır. Bu dört esâsından en mühimmi şefkattir- (nisâ tâifesi şefkat kahramânları bulunmaları cihetiyle daha ziyâde Risâle-i Nûr'la fîtraten alâkadardırlar.) Kadınlar tâifesi, Rahîm ismine daha ziyâde mazhar olmaları cihetiyle, şefkat onlarda daha ziyâde hâkimdir. Evet, bir vâlidenin, yeri geldiği zamân hayâtını kemâl-i lezzetle evlâdının hayâtı için fedâ etmesi isbât eder ki; yaradılış i’tibâriyle kadınlardaki şefkat, erkeklerin şefkatinden daha ziyâdedir. İşte bu sırdan dolayı, şefkat kahramânları olan kadınlar tâifesi, Risâle-i Nûr'un dört esâsından biri olan şefkat sebebi ile Risâle-i Nûr'la daha ziyâde alâkadardırlar. (Ve lillâhilhamd,) bütün

Lûgat: alâkadar, muhtasar, tefekkür, lillahi, dikkat, kelime, şefkat, sinin

Metin

bu fitrî alâkadarlık çok yerlerde hissediliyor. Bu şefkatteki fedâkârlık, hakikî bir ihlâsı ve mukâbelesiz bir fedâkârlık ma'nâsını ifâde ettiğinden, şimdi bu zamânda pek çok ehemmiyeti var.

Evet, bir vâlide veledini tehlikeden kurtarmak için hiçbir ücret istemeden rûhunu fedâ etmesi ve hakikî bir ihlâs ile vazife-i fitriyyesi i'tibâriyle kendini evlâdına kurban etmesi gösteriyor ki; hânımlarda gâyet yüksek bir kahramânlık var. Bu kahramânlığın inkişâfı ile; hem hayât-ı dünyeviyyesini, hem hayât-ı ebediyyesini onunla kurtarabilir.

Şerh

medih ve minnet, hamd ü senâ Âlemlerin Rabbine olsun ki, **(bu fitrî alâkadarlık çok yerlerde hissediliyor. Bu şefkatteki fedâkârlık, hakikî bir ihlâsı)** samimî bir hissi **(ve mukâbelesiz)** karşılıksız **(bir fedâkârlık ma'nâsını ifâde ettiğinden, şimdi bu zamânda pek çok ehemmiyeti var.)** Kadınlar tâifesi, sînelerinde dercedilen şefkat sebebiyle, evlâdlarından herhangi bir karşılık beklemeden samimî bir hisle fedâkârlık yaparlar.

(Evet, bir vâlide) bir anne **(veledini)** çocuğunu **(tehlikeden kurtarmak için hiçbir ücret istemeden rûhunu fedâ etmesi ve hakikî bir ihlâs ile vazife-i fitriyyesi i'tibâriyle kendini evlâdına kurban etmesi gösteriyor ki; hânımlarda gâyet yüksek bir kahramânlık var.)** Bir annenin çocuğunu besleyip büyötmek husûsunda hiçbir karşılık beklemeksizin onu himâye etmesi ve bu uğurda hiçbir fedâkârlıktan geri kalmaması, fitratındaki samimî ihlâs ve karşılıksız fedâkârlığın bir neticesidir. Bu ise kadınlarda bir kahramânlıktır. **(Bu kahramânlığın inkişâfı ile; hem hayât-ı dünyeviyyesini, hem hayât-ı ebediyyesini onunla kurtarabilir.)** Mâdem mezkûr izâhâttan kadınlar tâifesinin

Lügat: alâkadar, kurt(a), tehlike, cedile, ediyye, mezkûr, minnet, tehlik, şefkat, sinin

Metin

Fakat, ba'zı fenâ cereyânlarla, o kuvvetli ve kıymetdâr seciyye inkişâf etmez veyâhûd sû'-i isti'mâl edilir. Yüzer nümûnelerinden bir küçük nümûnesi şudur:

O şefkatli vâlide, çocuğunun hayât-ı dünyeviyyede tehlikeye girmemesi, istifâde ve fayda görmesi için her fedâkârlığı nazara alır, onu öyle terbiye eder.

Şerh

şefkat ma'denleri oldukları anlaşıldı; öyle ise, o şefkat ma'denlerinin şefkatlerini sû-i isti'mâl etmemeleri için ahkâm-ı ilâhiyyeye göre o şefkatlerini kullanmaları gerekir.

(Fakat, ba'zı fenâ cereyânlarla,) kadında bulunan mezkûr yüksek seciyyeleri, şefkat ve kahramânlık gibi meziyyetleri, verilîş gâyesinin dışında kullandırmaya çalışan gizli ifsâd komitelerinin bu hisleri yanlış yola sevk etmeleri ile **(o kuvvetli ve kıymetdâr seciyye)** yüksek ahlâk olan şefkat **(inkişâf etmez)** gelişmez **(veyâhûd sû-i isti'mâl edilir.)** Kadınlarda fıtraten yüksek bir şefkat vardır. Kadınlar, fıtralarında dercedilen bu yüksek şefkat sebebiyle evlâdlarına hem dünyâ, hem de âhiret saâdetini kazandırmak için gayret göstermeleri lâzım gelirken; ba'zı gizli komiteler onların bu şefkatlerini sû-i isti'mâl ederek, evlâdlarını terbiye-yi İslâmiyyeden uzak bir tarzda yetiştirmek sûretiyle evlâdlarının dünyâlarını ve âhiretlerini helâk ederler. **(Yüzer nümûnelerinden bir küçük nümûnesi şudur:**

O şefkatli vâlide, çocuğunun hayât-ı dünyeviyyede) dünyâ hayâtında **(tehlikeye girmemesi, istifâde ve fayda görmesi için her fedâkârlığı nazara alır,)** belki bu fedâkârlık saikasıyla ölümü bile kabûl eder, **(onu öyle terbiye eder.**

Lügat: meziyyet, cereyân, tehlike, terbiye, cedile, komite, mezkûr, tehlik, âhiret, şefkat, dilir, istif, sinin, âhire, âmiyy

Metin

“Oğlum paşa olsun” diye bütün malını verir; hâfız mektebinden alır, Avrupa'ya gönderir. Fakat, o çocuğun hayât-ı ebediyyesi tehlikeye girdiğini düşünmüyor ve dünyâ hapsinden kurtarmağa çalışıyor, Cehennem hapsine düşmesini nazara almıyor. Fitrî şefkatin tam zıddı olarak o ma'sûm çocuğunu, âhirette şefâatçi olmak lâzım gelirken da'vâcı ediyor. O çocuk, “Niçin benim imânımı takviye etmeden bu helâketime sebebiyyet verdin?” diye şekvâ edecek.

Şerh

“Oğlum paşa olsun” diye bütün malını verir; hâfız mektebinden alır, Avrupa'ya gönderir. Fakat, o çocuğun hayât-ı ebediyyesi) işlediği günâhlar sebebiyle âhiretteki sonsuz hayâtı **(tehlikeye girdiğini düşünmüyor ve dünyâ hapsinden kurtarmaya çalışıyor, Cehennem hapsine düşmesini nazara almıyor.)** Bir anne, çocuğu dünyevî hapse girdiği zamân onu kurtarmak için bütün imkânlarını seferber eder. Fakat, bu anne, çocuğunun İslâmî bir ta'lîm, terbiye ve tedrîs görmediği takdîrde günâhlara gireceğini ve buna bağlı olarak imânının tehlikeye düşeceğini, netîce olarak da ebedî saâdeti kaybetmekle berâber dehşetli Cehennem hapsine düşeceğini nazara almıyor ve bu husûsta en küçük bir gayret bile göstermiyor. **(Fitrî şefkatin tam zıddı olarak o ma'sûm çocuğunu, âhirette şefâatçi olmak lâzım gelirken da'vâcı ediyor. O çocuk, “Niçin benim imânımı takviye etmeden bu helâketime sebebiyyet verdin?” diye şekvâ)** şikâyet **(edecek.)** Bir anne, İslâm fitratı üzere yaratılan çocuğunu terbiye-yi İslâmiyye ile büyütürse, o çocuk, kıyâmet gününde anne ve babasına şefâat eder. Ya'nî, terbiye-yi İslâmiyye ile büyüyen

Lügat: cehennem, seferber, dehş(e), dünyevî, kurt(a), takviye, tehlike, terbiye, dehşet, ediyye, gönder, tehlik, âhiret, şefkat, imkân, âhire, âmiyy

Metin

Dünyâda da terbiye-yi İslâmiyyeyi tam almadığı için, vâldesinin hârika şefkatinin hakkına karşı lâıykıyla mukâbele edemez, belki de çok kusûr eder.

Şerh

bir çocuk; anne ve babasına; hesâbsız Cennet'e girmek, Cehennem âteşinden kurtulmak, Cennet'te âlî makâm sâhibi olmak gibi husûslarda izn-i İlâhî ile şefâat eder. Eğer bir çocuk, terbiye-yi İslâmiyye ile terbiye edilmezse; ya'nî Kur'ân, hadîs, fıkıh gibi İslâmın temel ilimlerini ve zarûriyyât-ı dîniyyesini öğrenme husûsunda gayret gösterilmezse; bu çocuk İslâmiyyete karşı câhil kalır, günâh işler, günâhlar sebebiyle îmânı tehlikeye girer ve netîcede saâdet-i ebediyyeyi kaybeder. Bu kaybettiği saâdetten dolayı kıyâmet gününde anne babasından da'vâcı olur.

(Dünyâda da terbiye-yi İslâmiyyeyi) İslâmın güzel ahlâkı olan Kur'ân ahlâkını ve Kur'ân'ın ahlâkı ile ahlâklanmış olan iki cihân efendisi Hazret-i Muhammed aleyhissalâtü vesselâmın o güzel ahlâkını **(tam almadığı için,)** ya'nî Kur'ân'ın evâmîr ve nevâhîsini tam bilmediği ve bu emirlere ve nehiylere riâyet etmemek sebebiyle onlara terettüb eden cezâyı bilmediği için; anne-baba hakkı ne olduğunu bilmez; **(vâldesinin hârika şefkatinin hakkına)** dokuz ay gibi bir zamân karnında taşımasına, senelerce uykusunu ve bütün istirahatını fedâ ederek onun terbiyesi için çalışmasına **(karşı lâıykıyla mukâbele edemez, belki de çok kusûr eder.)** Terbiye-yi İslâmiyyeyi tam almayan o evlâd, dünyâda da anne ve babasına merhamet etmez. Zîrâ, anne ve baba hakkına riâyet etmenin ehemmiyyeti ve bu hukûka riâyet edilmediği takdîrde cezânın ne olacağı husûsundaki Kur'ânî emir ve yasakları tam bilmiyor.

Lügat: cehennem, merhamet, muhammed, terettüb, vesselâm, tehlike, terbiye, ediyye, efendi, tehlik, şefkat, sinin, âmiyy

Metin

Eğer hakikî şefkat sû-i isti'mâl edilmeyerek, biçâre veledini haps-i ebedî olan Cehennem'den ve i'dam-ı ebedî olan dalâlet içinde ölmekten kurtarmaya o şefkat sırrı ile çalışsa; o veledin bütün ettiği hasenâtının bir misli vâlidesinin defter-i a'mâline geçeceğinden, vâlidesinin vefâtından sonra her vakit hasenâtları ile rûhuna nûrlar yetiştirdiği gibi, âhirette de değil da'vâcı olmak, bütün rûh u canı ile şefâatçı olup ebedî hayâtta ona mübârek bir evlâd olur. Evet, insânın en birinci üstâdı ve te'sirli muallimi, onun vâlidesidir. Bu münâsebetle, ben kendi şahsımda kat'î ve dâimâ hissettiğim bu ma'nâyı beyân ediyorum:

Şerh

dini tedrîsât görmemiş, Kur'ân, hadîs ve fıkıh bilfiil okumamış, dîn hakkında kulaktan duyma bir bilgisi mevcûddur.

(Eğer hakikî şefkat sû-i isti'mâl edilmeyerek, biçâre veledini haps-i ebedî olan Cehennem'den ve i'dam-ı ebedî olan dalâlet içinde) Kur'ân'a muhâlif i'tikâd, söz ve fiiller içinde (ölmekten kurtarmaya o şefkat sırrı ile çalışsa; o veledin bütün ettiği hasenâtının) işlediği güzel amellerden, hayırlardan, ibâdetlerden hâsıl olan sevâbların (bir misli, vâlidesinin defter-i a'mâline) işlediği hayır ve şerlerin kaydedildiği amel defterine (gececeğinden, vâlidesinin vefâtından sonra her vakit hasenâtları ile) kazandığı sevâblarla (rûhuna nûrlar yetiştirdiği gibi; âhirette de değil da'vâcı olmak, bütün rûh u canı ile şefâatçı olup ebedî hayâtta ona mübârek bir evlâd olur. Evet, insânın en birinci üstâdı ve te'sirli muallimi, onun vâlidesidir. Bu münâsebetle ben kendi şahsımda kat'î ve dâimâ hissettiğim bu ma'nâyı beyân ediyorum:

Lügat: cehennem, bilfiil, kurt(a), muallim, birinc, âhiret, şefkat, sinin, âhire

Metin

Ben bu seksen sene ömrümde, seksen bin zâtlardan ders aldığım hâlde, kasem ediyorum ki; en esâslı ve sarsılmaz ve her vakit bana dersini tâzeler gibi merhûm vâlidemden aldığım telkînât ve ma'nevî derslerdir ki; o dersler fıtratımda, âdetâ maddî vücûdumda çekirdekler hükmünde yerleşmiş. Sâir derslerimin o çekirdekler üzerine binâ edildiğini, aynen görüyorum. Demek, bir yaşımdaki fıtratıma ve rûhuma, merhûm vâlidemin ders ve telkînâtını, şimdi bu seksen yaşımdaki gördüğüm büyük hakikatler içinde birer çekirdek-i esâsiyye müşâhede ediyorum.

Ezcümle; meslek ve meşrebimin dört esâsından en mühimmi olan şefkat etmek ve

Şerh

Ben bu seksen sene ömrümde, seksen bin zâtlardan ders aldığım hâlde, kasem yemîn (ediyorum ki; en esâslı ve sarsılmaz ve her vakit bana dersini tâzeler gibi merhûm vâlidemden aldığım telkînât) öğütler (ve ma'nevî derslerdir ki; o dersler fıtratımda, âdetâ maddî vücûdumda çekirdekler hükmünde yerleşmiş. Sâir derslerimin) sonradan tahsîl ettiğim maddî ve ma'nevî derslerin (o çekirdekler üzerine binâ edildiğini, aynen görüyorum. Demek, bir yaşımdaki fıtratıma ve rûhuma, merhûm vâlidemin ders ve telkînâtını, şimdi bu seksen yaşımdaki gördüğüm büyük hakikatler içinde birer çekirdek-i esâsiyye müşâhede ediyorum.

Ezcümle; meslek ve meşrebimin) Risâle-i Nûr'un meslek ve meşrebinin (dört esâsından) acz, fakr, şefkat ve tefekkürden (en mühimmi) en ehemmiyetlisi (olan şefkat etmek ve

Lügat: tefekkür, meşreb, şefkat

Metin

Risâle-i Nûr'un da en büyük hakikatı olan acımak ve merhamet etmeyi, o vâlidemin şefkatli fiil ve hâlinden ve o ma'nevî derslerinden aldığımı yakinen görüyorum. Evet, bu hakikî ihlâs ile hakikî bir fedâkârlık taşıyan vâlidelik şefkati sû'-i isti'mâl edilip, ma'sûm çocuğunun elmas hazinesi hükmünde olan âhiretini düşünmeyerek, muvakkat fânî şişeler hükmünde olan dünyâya o çocuğun ma'sûm yüzünü çevirmek ve bu şekilde ona şefkat göstermek, o şefkati sû'-i isti'mâl etmektir.

Evet, kadınların şefkat cihetiyle bu kahramânlıklarını hiçbir ücret ve hiçbir mukâbele istemeyerek, hiçbir fâide-i şahsiyye, hiçbir gösteriş ma'nâsı olmayarak rûhunu fedâ ettiklerine; o şefkatin küçücük bir nümûnesini taşıyan bir tavuğun yavrusunu kurtarmak

Şerh

Risâle-i Nûr'un da en büyük hakikatı olan acımak ve merhamet etmeyi, o vâlidemin şefkatli fiil ve hâlinden ve o ma'nevî derslerinden aldığımı yakinen görüyorum. Evet, bu hakikî ihlâs ile hakikî bir fedâkârlık taşıyan), ya'nî karşılık beklemeden samimî bir tarzda çocuğuna fedâkârlık yapan (vâlidelik şefkati sû'-i isti'mâl edilip), veriliş gâyesinin aksine kullanılıp (ma'sûm) günâhsız (çocuğunun elmas hazinesi hükmünde olan âhiretini düşünmeyerek, muvakkat fânî şişeler hükmünde olan) dünyâya (o çocuğun ma'sûm yüzünü çevirmek ve bu şekilde ona şefkat göstermek, o şefkati sû'-i isti'mâl etmektir.

Evet, kadınların şefkat cihetiyle bu kahramânlıklarını hiçbir ücret ve hiçbir mukâbele istemeyerek, hiçbir fâide-i şahsiyye), şahsî bir menfaat (hiçbir gösteriş) kendini beğendirme (ma'nâsı olmayarak rûhunu fedâ ettiklerine, o şefkatin küçücük bir nümûnesini taşıyan bir tavuğun yavrusunu kurtarmak

Lügat: merhamet, kurt(a), menfaat, âhiret, şefkat, fâide, sinin, âhire, şekil, şişe

Metin

için arslana saldırması ve rûhunu fedâ etmesi isbât ediyor.

Şimdi terbiye-yi İslâmiyyeden ve a'mâl-i uhreviyyeden en kıymetli ve en lüzümlü esâs, ihlâstır. Bu çeşit şefkatteki kahramânlıkta o hakikî ihlâs bulunuyor.

Şerh

için arslana saldırması ve rûhunu fedâ etmesi isbât ediyor.

Şimdi terbiye-yi İslâmiyyeden ve a'mâl-i uhreviyyeden) âhirete yönelik amellerden (en kıymetli ve en lüzümlü esâs, ihlâstır.)

Eğer İslâmî terbiye ve âhirete âid ameller, kadınlar tâifesinde inkişâf etse ve o ihlâsı, ya'nî karşılıksız ve samimî fedâkârlıklarını Kur'ân'a göre ayarlasalar; dâire-i İslâmiyyede pek büyük bir saâdete medâr olurlar. Erkeklerin bu noktadaki kahramânlıkları ise mukâbelesiz olmuyor. Belki yüz cihette mukâbele istiyorlar. Bu cihette erkekler, kadınlara yetişemiyorlar. Evet, bir vâlîde, evlâdına şefkat gösterirken onu terbiye-yi İslâmiyye ile terbiye etmesi ve evlâdının âhiretini düşünerek ona fedâkârlıkta bulunması lâzım ve elzemdir.

İşte o zamân dâire-i İslâmiyyette büyük bir saâdet başlar. Mâdem terbiye-yi İslâmiyyede ve a'mâl-i uhreviyyede en lüzümlü esâs "**ihlâs**"tır ve kadınlarda bu ihlâs fîtrîdir; eğer Ellâh'a ve âhirete îmân o terbiyede inkişâf ederse, o zamân kurtulur. Ya'nî, bir vâlîde, evlâdını Ellâh'ın emrettiği şekilde terbiye etse ve yaptığı bu hizmetin karşılığı olarak yalnız rızâ-yı İlâhiyi düşünse; bu durumda hem kendi, hem de evlâdı saâdet-i dâireye mazhar olur.

Metinde geçen "**terbiye-yi İslâmiyye**" ta'birinden murâd, "**Ellâh'a îmân**" rûknünün inkişâfıdır. "**A'mâl-i uhreviyye**" ta'birinden murâd ise, "**âhiret gününe îmân**" rûknünün inkişâf etmesidir. **(Bu çeşit şefkatteki kahramânlıkta o hakikî ihlâs bulunuyor.)** Zâten kadının fitratında bu ihlâs ve

Lügat: terbiye, hizmet, âhiret, şefkat, âhire, âmiyy, şekil

Metin

Eğer bu iki nokta o mübârek tâifede inkişâfa başlasa, dâire- i İslâmiyyede pek büyük bir saâdete medâr olur. Hâlbuki, erkeklerin kahramânlıkları mukâbelesiz olamıyor; belki, yüz cihette mukâbele istiyorlar. Hiç olmazsa şân ü şeref istiyorlar. Fakat, maatteessüf biçâre mübârek tâife-i nisâiyye, zâlim erkeklerinin şerlerinden ve tahakkümlerinden kurtulmak için, başka bir tarzda, zaafiyyetten ve aczden gelen başka bir nev’ide riyâkârlığa giriyorlar.

Şerh

samîmiyyet vardır. Eğer bu ihlâs ve samîmiyyet Ellâh ve âhiret hesâbına olursa, nûrun alâ nûr olur.

(Eğer bu iki nokta) Ellâh’a ve âhirete îmân noktaları (o mübârek tâifede) kadınlar tâifesinde (inkişâfa başlasa, dâire-i İslâmiyyede pek büyük bir saâdete medâr) sebeb (olur. Hâlbuki, erkeklerin kahramânlıkları mukâbelesiz olamıyor; belki, yüz cihette mukâbele istiyorlar. Hiç olmazsa şân ü şeref istiyorlar.) Erkekler, yapmış oldukları bir iyiliğe mukâbil fazlasıyla karşılık istiyorlar, en azından övülmek ve kendilerine bir pâye verilmesini arzû ediyorlar. (Fakat, maatteessüf biçâre mübârek tâife-i nisâiyye zâlim erkeklerinin) -metinde geçen “zâlim” ta’birinden murâd; “terbiye-yi İslâmiyye görmemiş veyâ terbiye-yi İslâmiyyeye göre hareket etmeyen” kadının kocasıdır- (şerlerinden ve tahakkümlerinden) zararlarından ve haksız muâmelelerinden (kurtulmak için, başka bir tarzda, zaafiyyetten ve aczden gelen başka bir nev’ide riyâkârlığa giriyorlar.)

Riyâkârlık iki çeşittir:

Birisî: Riyâkârlık eden şahıs güçlüdür, bu gücüyle kendisini halka gösterip kabûl ettirir.

Lügat: tahakküm, hareket, teessüf, terbiye, âhiret, âhire, âmiyy

Metin

İKİNCİ NÜKTE: Bu sene inzivâda iken ve hayât-ı ictimâyyeden çekildiğim hâlde ba'zı Nûrcu kardeşlerimin ve hemşirelerimin hâtırları için dünyâyâ baktım. Benimle görüşen ekserî dostlardan, kendi âilevî hayâtlarından şekvâlar işittim. *"Eyvâh!"* dedim. *"İnsânın, husûsan Müslümânın tahassüngâhı ve bir nev'ı Cennet'i ve küçük bir dünyâsı âile hayâtıdır. Bu da mı bozulmağa başlamış?"* dedim. Sebebini aradım. Bildim ki: Nasıl, İslâmiyyetin hayât-ı ictimâyyesine

Şerh

Diğeri: Riyâkârlık eden şahıs zâiftir, zaafından dolayı zillete düşer, başkalarına karşı tabasbusa mecbûr olur. Kadınlar tâifesi, bu sınıfta dâhildir.

Evet, kadınlar, fitraten şefkatli ve fedâkârdırlar. Fakat, ba'zan zâlim, ya'nî terbiye-yi İslâmiyye görmemiş bir erkeğe rastgelir, o erkek kendisine hakâret eder. O da zaafından dolayı riyâkârlığa, ya'nî tabasbusa mecbûr olur; esâsen fitratında ihlâs ve samîmiyyet varken, o erkeğin zulmü sebebiyle riyâkârlık gösterir.

İKİNCİ NÜKTE: (Bu sene inzivâda iken ve hayât-ı ictimâyyeden çekildiğim hâlde) toplum hayâtından ayrılıp tek başıma bir kenâra çekilmiş olmama rağmen (ba'zı Nûrcu kardeşlerimin ve hemşirelerimin hâtırları için dünyâyâ baktım. Benimle görüşen ekserî dostlardan, kendi âilevî hayâtlarından şekvâlar) âilevî şikâyetler (işittim. *"Eyvâh!"* dedim, *"İnsânın, husûsan Müslümânın tahassüngâhı* dünyânın çeşitli sıkıntılarından kurtulup sığınacağı bir yeri *(ve bir nev'ı Cennet'i ve küçük bir dünyâsı âile hayâtıdır. Bu da mı bozulmağa başlamış?"* dedim. Sebebini aradım. Bildim ki: Nasıl, İslâmiyyetin hayât-ı ictimâyyesine

Lügat: tabasbus, terbiye, rağmen, zillet, şefkat, âmiyy

Metin

ve dolayısıyla dîn-i İslâma zarar vermek için gençleri yoldan çıkarmak ve gençlik hevesâtıyla sefâhete sevk etmek için bir iki komite çalışıyormuş. Aynen öyle de; biçâre nisâ tâifesinin gâfil kısmını dahi yanlış yollara sevk etmek için bir iki komitenin te'sirli bir sûrette perde altında çalıştığını hissettim. Ve bildim ki: Bu millet-i İslâma bir dehşetli darbe, o cihetten geliyor. Ben de siz hemşirelerime ve gençleriniz olan ma'nevî evlâdlarıma kat'ıyyen beyân ediyorum ki: Kadınların saâdet-i uhreviyyesi gibi, saâdet-i dünyeviyyeleri de ve fitratlarındaki ulvî seciyyeleri de bozulmaktan kurtulmanın çâre-i yegânesi, dâire-i İslâmiyyedeki terbiye-yi dîniyyeden başka yoktur!..

Şerh

ve dolayısıyla dîn-i İslâma zarar vermek için gençleri yoldan çıkarmak ve gençlik hevesâtıyla sefâhete sevk etmek için bir iki komite çalışıyormuş. Aynen öyle de; biçâre nisâ tâifesinin gâfil kısmını) dîn-i İslâm'ı bilmeyenleri (dahi yanlış yollara sevk etmek için bir-iki komitenin te'sirli bir sûrette perde altında) gizli bir şekilde (çalıştığını hissettim. Ve bildim ki: Bu millet-i İslâma bir dehşetli darbe, o cihetten geliyor.) Gizli bir ifsâd komitesi, bu husûsta hummâlî bir şekilde çalışıp kadınlar tâifesini kullanarak İslâm dinine ve Müslümân gençlere zarar veriyorlar. (Ben de siz hemşirelerime) hânım kardeşlerime (ve gençleriniz olan ma'nevî evlâdlarıma) ma'nevî kızlarıma (kat'ıyyen beyân ediyorum ki: Kadınların saâdet-i uhreviyyesi gibi, saâdet-i dünyeviyyeleri de ve fitratlarındaki ulvî seciyyeleri) yüksek ahlâkları da (bozulmaktan kurtulmanın çâre-i yegânesi, dâire-i İslâmiyyedeki terbiye-yi dîniyyeden başka yoktur!..

Lügat: dehş(e), terbiye, dehşet, komite, millet, yegâne, sinin, âmiyy, şekil

Metin

Rusya'da o bîçâre tâifenin ne hâle girdiğini işitiyorsunuz. Risâle-i Nûr'un bir parçasında denilmiş ki:

Aklı başında olan bir adam; refikasına muhabbetini ve sevgisini, beş on senelik fânî ve zâhirî hüsn-i cemâline binâ etmez. Belki, kadınların hüsn-i cemâlinin en güzeli ve dâimîsi, onun şefkatine ve kadınlığa mahsûs hüsn-i sîretine sevgisini binâ etmeli. Tâ ki, o bîçâre ihtiyârladıkça, kocasının muhabbeti ona devâm etsin. Çünkü, onun refikası, yalnız dünyâ hayâtındaki muvakkat bir yardımcı refika değil, belki hayât-ı ebediyyesinde ebedî ve sevimli bir refika-i hayât olduğundan, ihtiyârlandıkça daha ziyâde hürmet ve merhamet ile birbirine muhabbet etmek lâzım geliyor. Şimdiki terbiye-yi medeniyye perdesi altındaki hayvâncasına

Şerh

Rusya'da o bîçâre tâifenin ne hâle girdiğini işitiyorsunuz. Risâle-i Nûr'un bir parçasında denilmiş ki:

Aklı başında olan bir adam; refikasına) hânımına olan (muhabbetini ve sevgisini, beş on senelik fânî ve zâhirî hüsn-i cemâline) maddî güzelliğine (binâ etmez. Belki, kadınların hüsn-i cemâlinin en güzeli ve dâimîsi, onun şefkatine ve kadınlığa mahsûs hüsn-i sîretine) güzel ahlâkına (sevgisini binâ etmeli. Tâ ki, o bîçâre ihtiyârladıkça, kocasının muhabbeti ona devâm etsin. Çünkü, onun refikası, yalnız dünyâ hayâtındaki muvakkat bir yardımcı refika değil, belki hayât-ı ebediyyesinde) âhiret hayâtında da (ebedî ve sevimli bir refika-i hayât olduğundan, ihtiyârlandıkça daha ziyâde hürmet ve merhamet ile birbirine muhabbet etmek lâzım geliyor. Şimdiki terbiye-yi medeniyye perdesi altındaki hayvâncasına

Lügat: merhamet, muhabbet, deniyye, terbiye, ediyye, medeni, âhiret, şefkat, âhire

Metin

muvakkat bir refâkattan sonra ebedî bir müfârakata ma'rûz kalan o âile hayâtı, esâsiyla bozuluyor.

Hem Risâle-i Nûr'un bir cüz'ünde denilmiş ki: Bahtiyârdır o adam ki; refika-i ebediyyesini kaybetmemek için sâliha zevcesini taklid eder, o da sâlih olur. Hem bahtiyârdır o kadın ki; kocasını mütedeyyin görür, ebedî dostunu ve arkadaşını kaybetmemek için o da tam mütedeyyin olur;

Şerh

muvakkat bir refâkattan berâberlikten **(sonra ebedî bir müfârakata)** ayrılığa **(ma'rûz kalan o âile hayâtı, esâsiyla bozuluyor.)** O gizli ifsâd komitesi, medeniyyet perdesi altında yaptığı ifsâdâtla âilevî hayâtı zir u zeber etmiş, bunun vahim netîcesi olarak saâdet-i ebediyyede dâimî hayât arkadaşı olacak zevc ve zevceleri ebediyyen birbirinden ayırmıştır. Bu ise medeniyyet değil, belki deniyettir.

(Hem Risâle-i Nûr'un bir cüz'ünde denilmiş ki: Bahtiyârdır o adam ki; refika-i ebediyyesini) Cennet'te de ebedî olarak berâber olacağı zevcesini **(kaybetmemek için sâliha)** hukûkullâha bihakkin riâyet etmekle berâber hukûku'l-ibâda da riâyet eden **(zevcesini taklid eder,)** aynen hânımı gibi Ellâh'ın hakkına riâyet etmekle berâber kulların hakkına da riâyet eder. Böylece **(o da sâlih olur. Hem bahtiyârdır o kadın ki; kocasını mütedeyyin)** dîndâr **(görür, ebedî dostunu ve arkadaşını kaybetmemek için o da tam mütedeyyin olur;)** kocası gibi Cenâb-ı Hakk'ın kudsî emirlerini bihakkin yerine getirir ve bilhâssa kadın için yerine getirilmesi farz olan tesettür-i şer'î olan çarşafı örtünmeye riâyet eder ve harâmlardan kaçınarak

Lügat: ebediyyen, tesettür, deniyye, fâka(t), ediyye, komite, medeni, çarşaf

Metin

saâdet-i dünyeviyyesi içinde saâdet-i uhreviyyesini kazanır. Bedbahttır o adam ki; sefâhete girmiş zevcesine ittibâ' eder; vaz geçirmeye çalışmaz, kendisi de iştirâk eder. Bedbahttır o kadın ki; zevcinin fiskına bakar, onu başka bir sûrette taklîd eder. Veyl o zevc ve zevceye ki; birbirini âteşe atmakta yardım eder. Ya'nî; medeniyet fantaziyelerine birbirini teşvîk eder.

İşte, Risâle-i Nûr'un bu meâldeki cümlelerinin ma'nâsı budur ki:

Şerh

dîndâr olur ve **(saâdet-i dünyeviyyesi içinde saâdet-i uhreviyyesini kazanır. Bedbahttır o adam ki; sefâhete girmiş zevcesine ittibâ' eder;)** Ellâh'ın yasakladığı açık saçıklık kıyâfetine girmekle dünyâ ve âhiret hayâtını mahveden işleri yapmakta olan karısına tâbi' olur; **(vaz geçirmeye çalışmaz, kendisi de iştirâk eder.)** Karısının yaptığı kötü işleri o da yapar. **(Bedbahttır o kadın ki; zevcinin fiskına bakar,)** kocasının dîne muhâlif olan söz, fiil ve davranışlarını görür, **(onu başka bir sûrette taklîd eder.)** Kadın da kendisi için dînen konulmuş olan yasakları işlemek sûretiyle Cenâb-ı Hakk'a isyân etmekle kocasını taklîd eder. **(Veyl o zevc ve zevceye)** azâb olsun veyâ Cehennem'deki Veyl Deresine girsin o koca ve karı **(ki; birbirini âteşe atmakta)** Cehennem'e sokmakta **(yardım eder. Ya'nî; medeniyet fantaziyelerine birbirini teşvîk eder.)** Bedbahttır o karı ve koca ki; medeniyet-i Kur'âniyyeye muhâlif olan medeniyet-i hâzıra adına dînin emirlerini terk edip yasaklarını işlemekte âdetâ yarış ediyorlar. Böylece hem kendilerini yakıyorlar, hem de başkalarına kötü örnek oluyorlar.

(İşte, Risâle-i Nûr'un bu meâldeki cümlelerinin ma'nâsı budur ki:

Lügat: fantaziye, cehennem, bedbaht, deniyye, medeni, âhiret, âhire

Metin

Bu zamânda âile hayâtının dünyevî ve uhrevî saâdetinin ve kadınlarda ulvî seciyyelerin inkişâfının sebebi, yalnız dâire-i şeriattaki âdâb-ı İslâmiyyetle olabilir.

Şimdi âile hayâtında en mühim nokta budur ki; kadın, kocasında fenâlık ve sadâkatsızlık görse, o da kocasının inâdına kadının vazife-i âilevîsi olan sadâkat ve emniyyeti bozsa; aynen askerîdeki itâatın bozulması gibi, o âile hayâtının fabrikası zir u zeber olur. Belki o kadın, elinden geldiği kadar kocasının kusûrunu ıslâha çalışmalıdır ki, ebedî arkadaşını kurtarsın. Yoksa, o da, kendini açıklık ve saçıklıkla başkalara göstermeğe ve sevdirmeye çalışsa; her cihetle zarar eder. Çünkü, hakikî sadâkatı bırakan, dünyâda da cezâsını görür

Şerh

Bu zamânda âile hayâtının dünyevî ve uhrevî saâdetinin ve kadınlarda ulvî seciyyelerin) yüksek huyların (inkişâfının sebebi, yalnız dâire-i şeriattaki âdâb-ı İslâmiyyetle olabilir.

Şimdi âile hayâtında en mühim nokta budur ki: Kadın, kocasında fenâlık ve sadâkatsızlık görse, o da kocasının inâdına kadının vazife-i âilevîsi olan sadâkat ve emniyyeti bozsa; aynen askerîdeki itâatın bozulması gibi, o âile hayâtının fabrikası zir u zeber) alt üst olur. Belki o kadın, elinden geldiği kadar kocasının kusûrunu ıslâha) düzeltmeye çalışmalıdır ki, ebedî arkadaşını kurtarsın. Yoksa, o da, kendini açıklık ve saçıklıkla başkalara göstermeğe ve sevdirmeye çalışsa, her cihetle zarar eder.

Çünkü, hakikî sadâkatı bırakan,) kocasının gıyâbında nâmûs ve iffetini, mal ve evlâdını muhâfaza etmeyen (dünyâda da cezâsını görür.

Lügat: dünyevî, fabrika, kurt(a), askerî, uhrevî, âmiyy

Metin

Çünkü, nâmahremlerin nazarından fitratı korkar, sıkılır, çekilir. Nâmahrem yirmi erkeğin on sekizinin nazarından istiskâl eder. Erkek ise, nâmahrem yüz kadından ancak birisinden istiskâl eder, bakmasından sıkılır. Kadın o cihette azâb çektiği gibi, sadâkatsızlık ittihâmı altına girer; zaafiyyetiyle berâber, hukûkunu muhâfaza edemez. Elhâsıl: Nasıl ki kadınlar kahramânlıkta, ihlâsta şefkat i'tibâriyle erkeklere benzemedikleri gibi, erkekler de o kahramânlıkta onlara yetişemiyorlar; öyle de o ma'sûm hânımlar dahi, sefâhette hiçbir vecihle erkeklere yetişemezler.

Şerh

Çünkü, nâmahremlerin nazarından fitratı korkar, sıkılır, çekilir. Nâmahrem yirmi erkeğin on sekizinin nazarından istiskâl eder. Erkek ise, nâmahrem yüz kadından ancak birisinden istiskâl eder, bakmasından sıkılır. Kadın o cihette azâb çektiği gibi, sadâkatsızlık ittihâmı altına girer; zaafiyyetiyle berâber, hukûkunu muhâfaza edemez.) Açık saçıklık kıyâfetine giren bir kadın, mahremi olmayan erkeklerin bakışlarından sıkıldığı kimselere mâni' olamadığı gibi, onu sadâkatsızlıkla suçlayan kimselere karşı da kendini müdâfaadan âciz kalır. Dâimâ râhatsız olur. Ancak tesettür-i şer'î olan çarşafa bürünmekle bu iki tehlikeden korunmuş olur.

(Elhâsıl; nasıl ki kadınlar kahramânlıkta, ihlâsta şefkat i'tibâriyle erkeklere benzemedikleri gibi, erkekler de o kahramânlıkta onlara yetişemiyorlar; öyle de o ma'sûm hânımlar dahi, sefâhette) İslâma muhâlif hareketlerde **(hiçbir vecihle erkeklere yetişemezler.**

Lügat: tesettür, hareket, tehlike, tehlik, çarşaf, şefkat

Metin

Onun için fıtratlarıyla ve zaif hılkatleriyle nâmahremlerden şiddetli korkarlar ve çarşaf altında saklanmağa kendilerini mecbûr bilirler. Çünkü, erkek, sekiz dakika zevk ve lezzet için sefâhete girse, ancak sekiz lira kadar birşey zarar eder. Fakat, kadın, sekiz dakika sefâhetteki zevkın cezâsı olarak dünyâda dahi sekiz ay ağır bir yükü karnında taşır ve sekiz sene de o hâmisiz çocuğun terbiyesinin meşakkatine girdiği için sefâhette erkeklere yetişemez, yüz derece fazla cezâsını çeker. Az olmayan bu nev'ı vukûât da gösteriyor ki; mübârek tâife-i nisâiyye, fıtraten yüksek ahlâka menşe' olduğu gibi, fışk u sefâhette dünyâ zevkı için kâbiliyyetleri yok hükmündedir.

Şerh

Onun için, fıtratlarıyla ve zaif hılkatleriyle nâmahremlerden şiddetli korkarlar ve ÇARŞAF altında saklanmağa kendilerini mecbûr bilirler. Çünkü, erkek, sekiz dakika zevk ve lezzet için sefâhete girse,) meşrû' olmayan bir ilişkiye girse (ancak sekiz lira kadar birşey zarar eder.) Ya'nî, âhirette çekeceği cezâsı kesin olmakla berâber, dünyâda ise ancak sekiz lira kadar bir cezâ görür. (Fakat, kadın sekiz dakika sefâhetteki zevkın) meşrû' olmayan bu ilişkinin (cezâsı olarak) âhirette göreceği o suçun cezâsından başka (dunyâda dahi sekiz ay ağır bir yükü karnında taşır ve sekiz sene de o hâmisiz) sâhibsiz (çocuğun terbiyesinin meşakkatine girdiği için sefâhette) meşrû' olmayan zevklerde (erkeklere yetişemez, yüz derece fazla cezâsını çeker. Az olmayan bu nev'i vukûât da) bu türlü hâdiseler dahi (gösteriyor ki; mübârek tâife-i nisâiyye, fıtraten yüksek ahlâka menşe' olduğu gibi, fışk u sefâhette dünyâ zevkı için kâbiliyyetleri yok hükmündedir.

Lügat: meşakkat, terbiye, hâdis, âhiret, çarşaf, şiddet, hâdis, sinin, âhire

Metin

Demek, onlar dâire-i terbiye-yi İslâmiyye içinde mes'ûd bir âile hayâtını geçirmeğe mahsûs bir nev'î mübârek mahlûkturlar. Bu mübârekleri ifsâd eden komiteler kahrolsunlar!.. Ellâh bu hemşirelerimi de bu serserilerin şerlerinden muhâfaza eylesin, âmîn.

Hemşirelerim! Mahremce bu sözümü size söylüyorum: Maişet derdi için; serseri, ahlâksız, firenkeşreb bir kocanın tahakkümü altına girmektense, fitratınızdaki iktisâd ve kanâatla, köylü ma'sûm kadınların nafakalarını kendileri çıkarmak için çalışmaları nev'inden kendinizi idâreye çalışınız, satmağa çalışmayınız.

Şerh

Demek, onlar dâire-i terbiye-yi İslâmiyye içinde mes'ûd bir âile hayâtını geçirmeğe mahsûs bir nev'î mübârek mahlûkturlar. BU MÜBÂREKLERİ IFSÂD EDEN) kadınları baştan çıkarıp sefâhete sürükleyen **(KOMİTELER KAHROLSUNLAR!.. ELLÂH, BU HEMŞİRELERİMİ BU SERSERİLERİN ŞERLERİNDEN MUHÂFAZA EYLESİN, ÂMÎN.**

Hemşirelerim! Mahremce) husûsî olup ifşâsını istemediğim **(bu sözümü size söylüyorum: Maişet derdi için;)** geçim sıkıntısından dolayı **(serseri, ahlâksız, firenkeşreb)** İslâm ahlâkından uzaklaşıp Avrupa ahlâkını benimseyen **(bir kocanın tahakkümü)** zâlimâne baskısı **(altına girmektense, fitratınızdaki)** yaradılışınız îcâbı güzel hasletlerinizden biri olan **(iktisâd ve kanâatla, köylü ma'sûm kadınların nafakalarını kendileri çıkarmak için çalışmaları nev'inden)** nasıl ki köylü hânımlar, geçimlerini te'mîn edebilmek için meşrû' dâirede çalışıyorlarsa; siz de iktisâd ve kanâatla **(kendinizi idâreye çalışınız, satmağa çalışmayınız.**

Lügat: tahakküm, serseri, terbiye, komite, meşreb, âmiyy

Metin

Şâyet size münâsib olmayan bir erkek kısmet olsa, siz kısmetinize râzı olunuz ve kanâat ediniz. İnşâellâh rızanız ve kanâatinizle o da ıslâh olur. Yoksa, şimdiki işittiğim gibi, mahkemelere boşanmak için mürâcaat edeceksiniz. Bu da, haysiyyet-i İslâmiyye ve şeref-i milliyyemize yakışmaz!

Şerh

İslâm ahlâkından uzak bir erkeğin sizi beğenip evlenmesi için siz de İslâma muhâlif bir hâl ile, hele hele açılıp saçılmakla kendinizi onlara beğendirmeye çalışmayın. Müellif (ra) yukarıdaki cümleleriyle kadınlara meâlen şöyle diyor: Meşrû’ dâirede, ya’nî kendi el emeğinizle (dantel, oya ve terzilik san’atı gibi kadınlara mahsûs işlerde çalışmak sûretiyle) geçiminizi te’min edin. Yoksa, hâşâ, “**Dîn-i mübîn-i İslâma muhâlif bir tarzda çalışın, maişetinizi te’min edin**” demek istemiyor.

(Şâyet size münâsib olmayan bir erkek kısmet olsa, siz kısmetinize râzı olunuz ve kanâat ediniz.) Ellâh’ın takdîrine boyun eğiniz. **(İnşâellâh rızanız ve kanâatinizle)** İlm-i Ezeli ile takdîr edilmiş olan hükme râzı olmanızla **(o da ıslâh olur. Yoksa)** kısmetinize râzı olup kanâat etmezseniz, **(şimdiki işittiğim gibi, mahkemelere boşanmak için mürâcaat edeceksiniz. Bu da,)** boşanmak için mahkemelere başvurmak da **(haysiyyet-i İslâmiyye)** İslâm dîninin kudsîyyetine **(ve şeref-i milliyyemize yakışmaz!)** İslâmiyyetten ibâret olan milliyyetimizin şerefine uygun düşmez.

Lügat: boşanmak, illiyye, mahkeme, meâlen, terzil, âmiyy

Metin

ÜÇÜNCÜ NÜKTE: Azîz hemşîrelerim; kat'ıyyen biliniz ki: Dâire-i meşrûanın hâricindeki zevklerde, lezzetlerde; on derece onlardan ziyâde elemeler ve zahmetler bulunduğunu, Risâle-i Nûr yüzer kuvvetli delîllerle, hâdisâtlarla isbât etmiştir. Uzun tafsîlâtı Risâle-i Nûr'da bulabilirsiniz.

Ezcümle: Küçük Sözlerden Altıncı, Yedinci, Sekizinci Sözler ve Gençlik Rehberi benim bedelime sizlere tam bu hakikatı gösterecek. Onun için, dâire-i meşrûadaki keyfe iktifâ ediniz ve kanâat getiriniz. Sizin hânenizdeki ma'sûm evlâdlarınızla ma'sûmâne sohbet, yüzer sinemadan daha ziyâde zevklidir. Hem kat'ıyyen biliniz ki; bu hayât-ı dünyeviycede hakikî lezzet, îmân dâiresindedir ve îmândadır. Ve a'mâl-i sâlihanın

Şerh

ÜÇÜNCÜ NÜKTE: (Azîz hemşîrelerim; kat'ıyyen biliniz ki: Dâire-i meşrûanın hâricindeki) İslâm dîninin helâl kıldığı dâire dışındaki (zevklerde, lezzetlerde; on derece onlardan ziyâde elemeler ve zahmetler bulunduğunu Risâle-i Nûr yüzer kuvvetli delîllerle, hâdisâtlarla isbât etmiştir. Uzun tafsîlâtı Risâle-i Nûr'da bulabilirsiniz.

Ezcümle: Küçük Sözler'den Altıncı, Yedinci, Sekizinci Sözler ve Gençlik Rehberi benim bedelime sizlere tam bu hakikatı gösterecek. Onun için dâire-i meşrûadaki) İslâm dîninin helâl kıldığı (keyfe iktifâ ediniz ve kanâat getiriniz. Sizin hânenizdeki ma'sûm evlâdlarınızla ma'sûmâne sohbet, yüzer sinemadan daha ziyâde zevklidir. Hem kat'ıyyen biliniz ki; bu hayât-ı dünyeviycede hakikî lezzet, îmân dâiresindedir ve îmândadır. Ve a'mâl-i sâlihanın her birisinde bir ma'nevî lezzet var. Ve a'mâl-i sâlihanın

Lügat: hâdis

Metin

her birisinde bir ma'nevî lezzet var. Ve dalâlet ve sefâhette, bu dünyâda dahi gâyet acı ve çirkin elemeler bulunduğunu Risâle-i Nûr yüzer kat'î delillerle isbât etmiştir.

Âdetâ imânda bir Cennet çekirdeği ve dalâlette ve sefâhette bir Cehennem çekirdeği bulunduğunu, ben kendim çok tecrübelerle ve hâdiselerle aynelyakîn görmüşüm ve Risâle-i Nûr'da bu hakikat tekrâr ile yazılmış. En şedîd muannid ve mu'terizlerin eline girip; hem resmî ehl-i vukûflar ve mahkemeler o hakikatı cerhedememişler. Şimdi sizin gibi mübârek ve ma'sûm hemşirelerime ve evlâdlarım hükmünde küçüklerinize, başta Tesettür Risâlesi ve Gençlik Rehberi ve Küçük Sözler benim bedelime sizlere ders versin.

Şerh

her birisinde bir ma'nevî lezzet var. Dalâlet ve sefâhette, bu dünyâda dahi gâyet acı ve çirkin elemeler bulunduğunu Risâle-i Nûr yüzer kat'î delillerle isbât etmiştir.

Âdetâ imânda bir Cennet çekirdeği ve dalâlette) imânsızlıkta (ve sefâhette) günâh işlemekte (bir Cehennem çekirdeği bulunduğunu, ben kendim çok tecrübelerle ve hâdiselerle aynelyakîn görmüşüm ve Risâle-i Nûr'da bu hakikat tekrâr ile yazılmış. En şedîd muannid ve mu'terizlerin) hakkı kabûl etmemekte çok inâd- cı ve itirâzçıların (eline girip; hem resmî ehl-i vukûflar) Risâle-i Nûr eserlerini inceleyen mahkemelerin vazifelendirdiği kimseler (ve mahkemeler o hakikatı cerh edememişler) çürütememişler. (Şimdi sizin gibi mübârek ve ma'sûm hemşirelerime ve evlâdlarım hükmünde küçüklerinize, başta Tesettür Risâlesi ve Gençlik Rehberi ve Küçük Sözler benim bedelime sizlere ders versin.

Lügat: cehennem, tesettür, mahkeme, muannid, tecrübe, hâdis, çirkin, hâdis

Metin

Ben işittim ki; benim size câmide ders vermekliğimi arzû ediyorsunuz. Fakat, benim perîşâniyetimle berâber hastalığım ve çok esbâb, bu vaz'ıyyete mûsâade etmiyor. Ben de sizin için yazdığım bu dersimi okuyan ve kabûl eden bütün hemşirelerimi, bütün ma'nevî kazançlarıma ve duâlarıma nûr şâkirdleri gibi dâhil etmeğe karâr verdim. Eğer siz benim bedelime Risâle-i Nûr'u kısmen elde edip okusanız veya dinleseniz, o vakit kâidemiz mücibince; bütün kardeşleriniz olan nûr şâkirdlerinin ma'nevî kazançlarına ve duâlarına da hissedâr oluyorsunuz.

Şerh

Ben işittim ki; benim size câmide ders vermekliğimi arzû ediyorsunuz. Fakat, benim perîşâniyetimle berâber hastalığım ve çok esbâb, bu vaz'ıyyete) câmide ders vermekliğime (mûsâade etmiyor. Ben de sizin için yazdığım bu dersimi okuyan ve kabûl eden bütün hemşirelerimi,) hânım kardeşlerimi (bütün ma'nevî kazançlarıma) yaptığım ibâdetlerimden hâsıl olan sevâblarıma (ve duâlarıma nûr şâkirdleri gibi) nûr talebelerine duâ ettiğim gibi, sizleri de o duâlara (dâhil etmeğe karâr verdim. Eğer siz benim bedelime Risâle-i Nûr'u kısmen elde edip okusanız veya dinleseniz, o vakit kâidemiz mücibince;) âdetimiz gereği (bütün kardeşleriniz olan nûr şâkirdlerinin) nûr talebelerinin yaptıkları îmân ve Kur'ân hizmetlerinden ve ibâdetlerinden meydâna gelen (ma'nevî kazançlarına) sevâblarına (ve duâlarına da hissedâr oluyorsunuz.

Lûgat: hizmet

Metin

Ben şimdi daha ziyâde yazacaktım; fakat çok hasta ve çok zaif ve çok ihtiyâr ve tashihât gibi çok vazifelerim bulunduğundan, şimdilik bu kadarla iktifâ ettim

الباقي هو الباقي

Duânıza muhtâc kardeşiniz

Saîd Nursî

Şerh

Ben şimdi daha ziyâde yazacaktım; fakat çok hasta ve çok zaif ve çok ihtiyâr ve tashihât gibi çok vazifelerim bulunduğundan, şimdilik bu kadarla iktifâ ettim

الباقي هو الباقي

Duânıza muhtâc kardeşiniz

Saîd Nursî

TESETTÜR HAKKINDA SORULAN BİR SUÂLE VERİLEN CEVÂBDIR

TESETTÜR HAKKINDA SORULAN BİR SUÂLE
VERİLEN CEVÂBDIR

باسمه سبحانه

وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ

الْسَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ

Aziz Siddik Kardeşlerim

Üstâd Bediüzzamân (ra) Hazretlerinin birinci muhâtabı olan el-Hâc İbrâhîm Hulûsî Bey (rh)'a isnâd edilen şöyle bir mes'eleyi soruyorsunuz:

Bir gencin düğünü olmuş. Müteyyin genç, evleneceği kıza, "Çarşaf giymezen düğün yapmayacağım" diye ısrâr etmiş.

Kız tarafı ise, "Kızımıza çarşaf giydirmeyiz. Ancak manto giydiririz" deyip çarşafa karşı çıkmışlar.

Bu mes'ele o zât-ı merhûma intikâl ettirilerek, "Ne yapalım?" diye sormuşlar. O da cevâben, "Uzun bir manto giydirip düğün yapın" demiş.

Lügat: birinc, çarşaf

O zâtın bu sözlerinden, mantının İslâm kıyâfeti olduğu fetvâsı çıkarılıyor. *“Bu mes’elenin fıkhi yönü nedir?”* diye soruyorsunuz. Cevâben deriz ki:

Evvelâ: Bu abd-i âciz, def’alarca o zât-ı merhûmdan şöyle işitmiştir: *“Kadının tesettürü; eli, yüzü ve bütün a’zalarını çarşafı ile kapatmaktır. Ancak bu şekilde ecnebîlere karşı tesettür-i şer’îye girebilir. Bu husûsta yeni icâdlar bid’atdır.”*

Yine Hacı Hulûsî Bey (rh), evlendiğim yıl, tesettür-i şer’înin ancak çarşaf olduğunu, bu abd-i âcize ifâde etmiştir.

Sâniyen: O zâta sorulan suâllere vermiş olduğu yazılı cevâblar arasında, tesettür-i şer’înin ancak çarşaf olduğu husûsunda bir çok ifâdeler mevcûddur. Mürâcaat edilsin. Husûsan Hazret-i Mehdî ile ilgili bir konuyu izâh ederken, Hazret-i Mehdî’nin hânımının çarşafı olacağını söylemiştir. Hâşâ bin kere hâşâ! Bu zât, bin dört yüz seneden beri hiçbir din âliminin kabûl etmediği gayr-i İslâmî bir kıyâfeti, tesettür-i şer’î olan çarşaf yerinde kabûl edemez.

Sâlisen: Hem o zâtın en ağır şartlarda bile hânımına çarşaf giydirmiş olması, tesettür-i şer’înin çarşaftan başka olamayacağı inancını taşıdığıının en bâriz bir delîlidir.

Râbian: Bu tip fetvâlar; *إِنَّمَا الصَّرُورَاتُ يُبَيِّحُ الْمَحْظُورَاتِ* kâidesi sırıncı zarûrete mebnî, husûsî şahıslara, husûsî mekânlarda ve fitne kapısını kapatmak için verilen fetvâlardır.

Bununla berâber, bu husûsta dört mezheb imâmlarının beyân buyurduğu şer’î ölçüler, Üstâd Bediüzzamân Hazretlerinin bu konuyla alâkalı açık ifâdeleri ve onun birinci muhâtabı olan Hacı Hulûsî Bey merhûmun yazıları mu’teberdir ve iktidâ edilecek ölçüler, yazılı ifâdelerdir. Şifâhî ifâdeler, yazılı ifâdelere

Lügat: sâlis(e), tesettür, sâlisen, birinc, çarşaf, şekil

muvâfık ise kabûl edilir; değilse edille-i şer'iyeye göre te'vîl edilir.

Hacı Hulûsî Bey merhûma bu konuda sorulan bir suâl ve cevâbı, mes'elemize ışık tutması hasebiyle aynen naklediyoruz:

"Suâl: Merhûm Üstâdımıza atfedilen ba'zı sözleri, bir kısım hizmetleri mesbûk zevâtın duyuyoruz. Bu husûsta kanâat verecek bir düstûr yok mu?

"Elcevâb: Merhûm Üstâdın eserlerinde bulunmayan bu gibi sözler, eğer şer'ata uygun ise kabûl edilir. Uymazsa reddedilir. Merhûm Üstâdın ba'zı zevâta husûsî tenbîhi olabilir. Fakat, o tenbîh, o zâtın şahsına âiddir; umûma düstûr olamaz. Bu gibi sözler fikirlerin dağılmasına sebep olur.

"Nur şâkirdleri, Kur'ân'ın tilmîzleri ve hakâik-ı Kur'âniyye ve îmâniyyenin hâdimleri, birbirlerine karşı rûchânları olmadığına inanan ihlâslı mü'minlerdir. Öyle ise, hiçbir şâkirdin kendisine çağırmaya, halkın etrâfında toplanmalarını istemeye ve beklemeye hakları yoktur. Böyleleri varsa, bundan böyle de böyle kimseler zuhûr ederse, hakkı bırakıp onların arkasından koşmak hakîkî nûr şâkirdlerine yakışmaz. Bütün mü'minlerle kardeş olduğumuzun zevkı, bizi enâniyyete, gurûra, nâsın teveccühüne, medhine, yardımına muhtâc ve mecbûr etmemek gerektir. Dâimâ ve herhâlde rızâ-yi llâhî gâyemiz olmalı. Tevfîk ve hidâyeti Erhamürrâhimîn'den istemeliyiz.

El Bâkî El Hubbu Fillâh

Hulûsî"

Hâmisen: Müfessirîn-i izâmın ve hak mezheb imâmlarının tesettür-i şer'î hakkında Kur'ân ve Hadîsten istinbât ettikleri hükümleri suâlinize cevâb sadedinde naklediyoruz:

Lügat: tesettür, teveccüh, edhine, edille, hizmet, dilir

İSLÂM'DA KADININ TESETTÜRÜ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى

سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ

Müfessir Muhammed Ali es-Sâbûnî'nin "Revâiü'l-Beyân Tefsîru Âyâtî'l-Ahkâm Mine'l-Kur'ân" adlı eserinde kadının tesettürü hakkında kaleme aldığı bir kısım beyânâtının tercümesidir:

İSLÂM'DA KADININ TESETTÜRÜ

TESETTÜR HAKKINDA VÂRİD OLAN

ÂYET-İ KERÎMELER

"1- Cenâb-ı Hak şöyle buyuruyor:

وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى

" 'Evlerinizde oturun ve câhiliyye-yi ûlâ kadınlarının zînetlerini izhâr ettikleri gibi, zînetlerinizi izhâr etmeyin.' [34]

Lügat: muhammed, tesettür

"2- Cenâb-ı Hak şöyle buyuruyor:

وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ
وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ

" 'Mü'min kadınlara da söyle: Gözlerini harâma bakmaktan korusunlar; tenâsül uzuvlarını muhâfaza etsinler; izhârı zarûrî olandan başka zînetlerini göstermesinler; baş örtülerini yakalarının üzerine kadar örtsünler.' [35]

"3- Cenâb-ı Hak, Nebiyy-i Muhterem (sav)'e hitâben şöyle buyurmaktadır:

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِّأَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ
مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ ذَلِكَ أَدْنَى أَنْ يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذَيْنَ وَكَانَ اللَّهُ عَفُورًا رَحِيمًا

" 'Ey Peygamber! Zevcelerine, kızlarına ve sâir mü'minlerin hânunlarına söyle, başlarını ve yüzlerini kapatacak şekilde dış örtülerinden (çarşaflarından) bir kısmıyla üzerlerini örtsünler! Bu çarşafı yüzünü ve bedenini örtme emri, hür olan kadınların câriyelerden fark olunmalarına ve zânîlerin ezâ ve tasallutundan emîn olmalarına daha yakındır (daha elverişlidir.) Ellâhu Teâlâ, tevbe edenlerin günâhlarını mağfîret ve rahmet edicidir.' [36]

" 4- Cenâb-ı Hak şöyle buyuruyor:

وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَسْأَلُوهُنَّ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ ذَلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ

Lügat: peygamber, muhterem, tasallut, nebiyy, çarşaf, şekil

“ ‘Ezvâc-ı tâhirâtın bir şey istediğinizde, o şeyi onlardan perde arkasından isteyin. İşte şu perde arkasından istemeniz hem sizin kalbleriniz, hem de onların kalbleri için daha temiz bir davranıştır.’ [37]

“Bu nusûsât-ı Kur’âniyyeden bedâhетен anlaşıyor ki; tesettür, Müslümân kadınlara farzdır. Çünkü, Kur’ân-ı Kerîm’deki bu nasslar, delâlet-i kat’î ile kadının örtünmesinin farz olduğunu bildirmektedir.

“Hâşâ! bin kere hâşâ! Kadınların, hayâ perdelerini yırtıp açılmalarını da’vâ eden ehl-i dalâletin dediği gibi; tesettür, **Abbâsî** döneminin icâd ettiği onlara mahsûs âdetlerden ve taklîdçilikten ibâret bir örtünme şekli olmadığı gibi, dîn-i İslâmın fer’î bir mes’elesi de değildir. Belki, kadınların tesettür-i şer’î olan çarşafı örtünmeleri, nass-ı Kur’ân ve Hadîsle Müslümân kadına farz olan aslî bir mes’eledir. Demek, bu isnâd, asılsız ve mesnedsizdir.

“İşte bu âyât-ı kerîmelerin ışığında deriz ki: İslâm dîni kadına tesettürü farz kılmiştir. Tâ ki; şübehât ve vesvese-yi şeytânîyyenin yolunu kapatarak, erkeklerin ve kadınların kalblerinde kötü ve hayvânî hislerin dolaşmasına engel olmak sûretiyle fitne ve fuhşîyyâtın yayılmasına sed çeksın. Bu husûs âyet-i kerîmede şöyle bildirilmektedir:

ذٰلِكُمْ اَطْهَرُ لِقُلُوْبِكُمْ وَقُلُوْبِهِنَّ ‘Bu (ya’ni perde arkasında kadınlarla konuşmanız) **sizin ve onların kalblerine** (nefsânî ve şehvânî düşüncelerin gelmemesi için) **daha fazla medâr-ı temizliktir.**’

“İslâmîyyetin kadına tesettürü emretmekteki ilk hedefi; ancak kadının şeref ve haysiyyetini korumak, iffet ve hürmetini muhâfaza etmektir.

Lügat: ehl-i dalâlet, tesettür, vesvese, çarşaf, sinin, âmiyy, şübeh

"Unutmamalıyız ki; toplum içinde zaaf-ı îmandan veyâ vesvese-yi şeytâniyyeden veyâhûd küfür ve nişâktan dolayı kalbi zaafa uğramış, bozulmuş, hastalanmış pek çok erkekler vardır ki, dâimâ Müslümân kadınlarını kem gözleriyle tarassud edip, gözetlemektedirler. Tâ ki, onları, iffet ve faziletlerinin perdesini kaldırmaya teşvik edip, fitneye düşürsünler.

"Evet, hiçbir akıl sâhibi şübhe etmez ki, kadınların nâmûslarının pâyimâl olması ve şer'î hicâblarını ref'edip yuvalarından dışarı çıkarak açık-saçık gezmeleri, evlenmenin yolunu kapatmış, fuhşıyyâtın hayât-ı ictimâiyyede yayılmasına meydân vermiştir.

"Çok gençler vardır ki, evlenmekten vaz geçmektedirler. Çünkü, onlar, meşakkat ve zahmet çekmeden, kolay bir şekilde gayr-ı meşrû' dâirede, şehvânî arzularını tatmîn yollarını buluyorlar. Gayret-i îmâniyyeden mahrûm olan bu tip erkekler, kadın tâifesinin açık saçıklığından ve iffetsizliğinden istifâde edip, bu şekilde müteaddid kadınla teşrîk-i mesâî etmek sûretiyle artık evlenmeye ihtiyâc hissetmezler. Böylece hayât-ı ictimâiyyede fücûr ve fuhuşun intişârına sebebiyet verirler. Bu durum ise hiç şübhesiz ki, memleketin harâbiyyetine ve hayât-ı ictimâiyyenin zîr u zeber olmasına sebebiyet verir. Saâdet, nâmûs ve iffet nâmına hiçbir şey bırakmaz. Elbette karı-koca arasındaki hıyânet ve huzûrsuzluğun meydâna gelmesi, aralarındaki samîmiyyet ve muhabbetin kalkması ve âile hayâtının saâdeti zîr u zeber olup harâb olması, ancak kadınların yuvalarından dışarı çıkarak açık-saçık gezmelerinin netîcesidir." [38]

Şimdi tesettür hakkında nâzil olan mezkûr âyet-i kerîmeler hakkındaki müfessirîn-i izâmın tefsîr ve tahlillerini ve

Lügat: memleket, meşakkat, muhabbet, tarassud, tesettür, elbette, kem göz, vesvese, mezkûr, teaddi, istif, nâzil, sinin, şekil, şübhe

fukahâ-yi İslâm'ın re'y ve görüşlerini altı bölüm hâlinde ele alacağız:

Birinci Bölüm: Ahzâb Sûresinin 33. âyet-i kerîmesiyle alâkalı tefsîr ve şer'î hükümleri ihtivâ etmektedir.

İkinci Bölüm: Nûr Sûresinin 30 ve 31. âyet-i kerîmeleriyle alâkalı tefsîr ve şer'î hükümleri ihtivâ etmektedir.

Üçüncü Bölüm: Ahzâb Sûresinin 59. âyet-i kerîmesiyle alâkalı tefsîr ve şer'î hükümleri ihtivâ etmektedir.

Dördüncü Bölüm: Ahzâb Sûresinin 53. âyet-i kerîmesiyle alâkalı tefsîr ve şer'î hükümleri ihtivâ etmektedir.

Beşinci Bölüm: Tesettür-i şer'î olan çarşaf hakkında, Bekr bin Abdillâh Ebû Zeyd'in te'lîf ettiği "**Hirâsetü'l-Fazîlet**" adlı eserinin tercümesidir.

Altıncı Bölüm: Kadınlarla alâkalı birkaç fikhî mesâil ihtivâ etmektedir.

Lügat: tesettür, birinc, çarşaf, sinin

BİRİNCİ BÖLÜM

BİRİNCİ BÖLÜM

KADINLAR EVLERİNDE OTURMALI,
İHTİYÂC OLMADAN DIŞARI ÇIKMAMALIDIRLAR

Cenâb-ı Hak, Ahzâb Sûresinin 33. âyet-i kerîmesinde meâlen şöyle buyurmaktadır:

وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَىٰ وَأَقِمْنَ الصَّلَاةَ وَآتِينَ الزَّكَاةَ وَأَطِعْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا

“(Ey kadınlar!) Hânelerinizde karâr edin, oturun. Ve câhiliyye-yi ülâda olduğu gibi, kendinizi süsleyip sokaklarda dolaşmayın. Namâzı ikâme edin, malınızın zekâtını verin ve Ellâh ve Resûlünün emir ve nehiyelerine itâat edin. Ey ehl-i beyt! Ellâh, bu emir ve nehiyelerle sizden ancak günâhı giderip, kemâl üzere sizi tathîr etmek istiyor.”[39]

Lügat: ehl-i beyt, meâlen, sinin

Şerh

Bu âyet-i kerîme hakkında bir kısım müfessirlerin görüşlerini naklediyoruz:

“Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm Li İbn-i Kesîr” adlı eserde meâlen şöyle denilmektedir:

“Bu âyeti kerîmede Ellâh; Peygamberin hânımlarına, hem de onun ümmetinin hânımlarına edeb tarzını emretmektedir. Cenâb-ı Hak, Peygamberin hânımlarına hitâb ederek, kendilerine emredildiği gibi Ellâh'tan korkmalarını ve onların diğer kadınlara benzemediklerini, fazîlet ve mertebe bakımından diğer kadınlarla aynı olmadıklarını belirtiyor.

“ 'Evlerinizde oturun, ihtiyâcunuz olmadığı takdirde evlerinizden dışarı çıkmayın.' 'Şer'i ihtiyâclar' içinde, şartlarına uyularak câmide namâz kılmak da yer alır. Nitekim Resûlullâh (sav) bir hadîs-i şerîflerinde şöyle buyurmuşlardır: 'Ellâh'ın câriyelerini (kadınları) Ellâh'ın mescidlerinden alıkoymayın. Ancak onlar câmilere koku sürünmeden çıksınlar.' ”

“Bir başka rivâyette ise; 'Onların evleri, kendileri için daha hayırlıdır' buyurmuşlardır.

“Enes (ra) şöyle demiştir: Kadınlar Hz Peygamber (sav)'e gelerek, 'Ey Ellâh'ın Resûlü! Erkekler bizden ayrı olarak cihâda gidiyor. Biz ise cihâda gidemiyoruz. Bizim için Ellâh yolunda cihâda gidenlerin ameline ulaşabilmemizi sağlayacak bir amel yok mu?' Resûlullâh (sav) Efendimiz buyurdular ki: 'Sizlerden her kim evinde oturursa; o, Ellâh yolunda cihâd edenlerin ameline ulaşır.' ”

“Resûlullâh (sav) diğer bir hadîs-i şerîflerinde de şöyle buyurmaktadır: 'Kadın avrettir. Evinden çıktığı zamân şeytân onu karşılar. Kadının, Rabbine en yakın olduğu zamân, evinde olduğu zamândır.' ”

Lügat: peygamber, mertebe, efendi, mescid, meâlen, âmile

Şerh

"Bir başka hadîste ise Resûl-i Ekrem (sav) şöyle buyurmuşlardır: **'Kadının evinin içindeki odasında namâz kılması, evinde namâz kulmasından daha fazîletlidir. Evinde namâz kılması ise, evinin avlusunda namâz kulmasından daha fazîletlidir.'**

وَلَا تَبْرُجْنَ تَبْرُجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى 'İlk câhiliyye devrinde olduğu gibi açılıp saçılmayın.' Âyetin bu kısmı hakkında Mücâhid der ki: **'Câhiliyye devrinde kadın, erkekler arasında gezinip dururdu. İşte câhiliyye devrinin açılıp saçılması budur.'**

"Katâde der ki: **'O devirde kadınlar, yürürken salına salına yürürlerdi. Ellâhu Teâlâ bunu, bu âyetiyle yasaklamıştır.'**

"Mukâtil İbn-i Hayyân der ki: **وَلَا تَبْرُجْنَ تَبْرُجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى** 'İlk câhiliyye devrinde olduğu gibi açılıp saçılmayın' âyetinde geçen **'teberrüc'** kelimesi, örtüyü başın üzerine atıp, bağlamamaktır. Böylece hânımların boynu, gerdâni, küpesi ve diğer süs eşyaları görünürdü. İşte âyette geçen açılıp saçılmaktan maksad budur. Bilâhare bu yasak, bütün mü'min kadınlara da teşmil edilmiştir.

"İbn-i Cerîr Taberî de der ki: Bana İbn-i Züheyr, İbn-i Abbâs'dan nakletti ki: O, **وَلَا تَبْرُجْنَ تَبْرُجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى** 'İlk câhiliyye devrinde olduğu gibi açılıp saçılmayın' âyetini okudu, sonra şöyle dedi: **'Hz. Nûh ile İdrîs (aleyhimesselâm) arasında bin sene vardı ve Hz. Âdem (as)'un çocukları iki batundan gelmişlerdi. Bir kısmı ovalarda, bir kısmı dağlarda otururdu. Şeytân ova halkundan bir adamın yanına genç bir çocuk şeklinde geldi ve kendisini onun yanında hizmetçi kıldı. Adama hizmet ediyordu. Şeytân çobanların çaldığı kavala benzer bir şey getirdi ve o gün insanların duymadıkları bir sesi onlara duyurdu. Bu durum**

Lügat: teberrüc, gerdân, hizmet, kelime, taberî, züheyr

etrâfa yayıldı. Halk çevreden gelip onu dinlemeye başladılar. Bunu her yıl toplandıkları bir bayram şekline dönüştürdüler. Bu bayramda kadınlar, erkekler için açılıp saçılıyor ve süsleniyorlardı. Dağ âhâlîsinden bir adam, o bayram günü oradakilere saldırdı. Kadınların güzelliklerini gördü ve arkadaşlarına gelip onların güzelliklerini bildirdi. Onlar da adamın etrafında toplanarak ovadakilerin yanına gittiler. Böylece aralarında fuhûş yapılmaya başlandı. İşte Ellâhu Teâlânın; **وَلَا تَبْرَجْنَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى** ‘İlk câhiliyye devrinde olduğu gibi açılıp saçılmayın’ kavliyle kasedilen budur.’

وَأَقِمْنَ الصَّلَاةَ وَآتِينَ الزَّكَاةَ وَأَطِعْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ ‘Namâz kılın, zekât verin, Ellâha ve Resûlüne itâat edin.’ Ellâhu Teâlâ, Peygamberin hânımlarını önce kötülükten nehyettikten sonra, hayır işler yapmalarını emrediyor. Bunlar arasında yalnız ve yalnız Ellâh’a kulluğun nişânesi olan namâzı kılmalarını, Ellâh’ın mahlûkâtına ihsân etmek olan zekâtı vermelerini, Ellâh ve Resûlüne itâat etmelerini bildiriyor. Bu, umûmun husûsa atfı kabîlindedir. Bu âyetin sebab-i nüzûlü hâstır. Hazret-i Peygamber (sav)’in hânımları hakkındadır. Fakat, hüküm umûmîdir. Bütün kadınlara hitâbdır.” [40]

“Tefsîr-i Beydâvî”de ise şöyle buyurulmaktadır: **وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى** ‘Evlerinizde oturun. Câhiliyye çağındaki kadınlarda olduğu gibi, dışarı çıktığınızda yürüyüşünüzde tekebbür etmeyin, açılıp saçılmayın.’

“Bir kavle göre âyet-i kerîmede geçen ‘câhiliyye-i ülâ’, Âdem

Lügat: peygamber, tekebbür

(as) ile Nûh (as) arasındaki zamandır. Bir kavle göre ise **'câhiliyye-i ûlâ'**, İbrâhîm (as)'ın doğduğu zamandır. Câhiliyye-i ûlâ'da kadın, inciyle donatılmış bir kaftan giyerek yolun ortasında yürürdü ve kendini erkeklere arz ederdi. **'Câhiliyye-i uhrâ'** ise, İsâ (as) ile Muhammed (asm) arasındaki zamandır. Diğer bir kavle göre ise **'câhiliyye-i ûlâ'**, İslâmiyyetten önceki küfür cehâletidir." [41]

"Safvetü't-Tefâsûr" adlı eserde meâlen şöyle denilmektedir:

"Evlerinizde durun. İhtiyâcsız dışarı çıkmayın. Zarûret olmaksızın yollara dökülen, nereye gittiklerini bilmeyen kadınlar gibi yapmayın. Câhiliyye-i ûlâ'daki kadınların yaptıkları gibi zînetlerinizi ve güzelliklerinizi yabancı erkeklere göstermeyin. Câhiliyye devrinde kadın sokağa çıkıp kendi güzelliklerini gösteriyor, açılması lâzım gelmeyen yerlerini açıyordu.

"Ey nübüvvet beytinin ehli! Ellâh bunları emretmekle, sizi, günâhların kirlerinden kurtarmak ve günâhlarınızı temizlemek irâde ediyor. Öyle günâhlar ki; nasıl ki necâsetle insânın bedeni kirlenir; öyle de kadınların evlerinde oturmayıp, süslenerek, açılıp saçılarak dışarı çıkmalarından meydana gelen günâhlar, o ev halkının nâmûsunu ve ırzını kirlendir, lekedâr eder. İşte, Ellâhu Teâlâ bu tür günâh kirlerinden ve ma'sıyyetin zararlarından sizleri temizlemek için bunları emreder." [42]

"Ahkâmü'l-Kur'ân li'l-Cessâs" isimli eserde meâlen şöyle deniliyor:

*" 'Evlerinizde oturun' âyeti hakkında Muhammed b. Sîrin şöyle demiştir: Sevd binti Zem'a (r.anha)'ya denildi ki : **'Diğer Müslümân kadınlar gibi sen de dışarı çıkmaz mısın ?***
Neden dışarı

Lügat: muhammed, nübüvvet, kurt(a), übüvvet, meâlen, âmiyy

çıkıyorsa?" O da şöyle cevâb verdi: **'Vallâhi ben hac ve umre yaptım. Daha sonra Ellâhu Teâlâ bana evimde karar kılmamı, evimde oturmamı emir buyurdu. Vallâhi ben ölünceye kadar evimden çıkmayacağım.'** Ve cenâzesi çıkarılınca kadar evinden dışarı çıkmadı.

"Bu âyet delâlet ediyor ki; kadınlar evlerinde kalmakla emredilmiş ve evlerinden dışarı çıkmalarından nehyedilmişlerdir.

وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى **'İlk câhiliyye devrinde olduğu gibi açılıp saçılmayın.'** İbn-i Necîh, Mücâhid'den rivâyet ediyor ki: **'Câhiliyye devrinde kadın, erkekler arasında gezinip dururdu. İşte câhiliyye devrinin açılıp saçılması budur.'**

"Katâde diyor ki: **'Bu âyetin ma'nâsı; ya'nî evinizden dışarı çıktığınızda böyle yapmayın. Çünkü, o devirde kadınlar yürürken salına salına, cılve yaparak, erkeklere kendilerini arz ederek yürürlerdi. Cenâb-ı Hak bunu, bu âyet-i kerîme ile yasaklamıştır.'**

"Ba'zılarına göre **وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى** kavli-i kerîminden maksad; kadının, güzelliğini erkeklere izhâr etmesidir.

"Ba'zılarına göre **'câhiliyye-i ülâ'**, İslâm öncesi devredir. **'Câhiliyye-i sâniye'** ise, İslâmiyyet geldikten sonra, yine İslâm öncesi amellerin işlendiği devirdir.

"Bütün bu emirler ve yasaklarla Ellâh (cc) , Hz. Peygamber (asm)'ın zevcelerinin sıyâneti için onlara edebi öğretiyor. Sâir mü'minlerin hânımları da bu emir ve nehiylerle mükelleftirler." [43]

Ya'nî, bu âyet-i kerîmenin her ne kadar sebep-i nüzûlü evvâc-ı tâhirât hakkında ise de; hüküm cihetiyle hem

Lügat: peygamber, âmiyy

Peygamberimizin zevceleri, hem de bütün mü'mine kadınlar murâddır. Nasıl ki, bu âyet-i kerîmede Cenâb-ı Hak, Hz. Peygamber (sav)'in zevcelerinin nâmûslarını korumak için onlara dışarı çıkmamalarını emrediyor ve böylelikle onlara edeb tarzını öğretiyor. Öyle de, bütün mü'minlerin hânımlarına da şöyle hitâb ediyor:

"Ey kadınlar ve içinde kadın bulunan hâne sâkinleri; eğer nâmûsunuza ve urunuza leke konmasını istemiyorsanız, dünyâ ve âhiret saâdetine nâil olmak arzû ediyorsanız, Ellâh'un size bu âyette emretmiş olduğu edeb tarzına riâyet edin. Yuvalarınızdan çıkmayın. Ancak böylelikle nâmûsunuzu, urunuzu muhâfaza edebilirsiniz. Yoksa, evlerinizden ihtiyâc olmadan ve süslenerek, elbise ile dışarı çıksarsanız ve kocalarınız da buna engel olmayıp sizin bu günâhunza iştirâk ederse; artık nâmûsunuz ortadan kalkmış, ahlâkunuz sukût etmiş, hadîs-i şerîfin ifâdesiyle erkekleriniz de 'deyyus' unvân-ı âdisini almış olur!"

"Tefsîr-i Nesefti" de şöyle denilmektedir: وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى 'Evlerinizde oturun. Ve câhilliye-i ûlâda olduğu gibi kendinizi süsleyip, sokaklara düşmeyin' âyet-i kerîmesinde geçen 'teberrüc' kelimesinin ma'nâsı; 'yürüyüşte gururlu olmak ve zînetin yabancı erkeklere izhâr edilmesi'dir. Takdîr-i kelâm şöyle olması gerekir: 'Câhilliye-i ûlâdaki kadınların gururlu yürümeleri ve zînetlerini izhâr etmeleri gibi yapmayın!'

" 'Câhiliyye-i ûlâ', Hz. İbrâhîm (as)'un tevellüd zamânuna veya Âdem (as) ile Nûh (as) arasındaki zamâna veya Dâvûd (as) ve Süleymân (as) zamânına denilir. 'Câhiliyye-i uhrâ' ise, Hz. İsâ (as) ile Hz. Muhammed (asm) arasındaki zamândır. Veyâ

Lügat: peygamber, muhammed, teberrüc, tevellüd, kelime, âhiret, sinin, âhire

'**câhiliyye-i ûlâ**', İslâm öncesi küfür devri, '**câhiliyye-i uhrâ**' ise İslâmiyyette fîsk u fücûr devresidir." [44]

"**Mefâtihü'l-Gayb**" adlı eserde meâlen şöyle deniliyor:

"Ellâh (cc), Ahzâb Sûresi 33. âyet-i kerîmesiyle kadınlara bu emirleri vermekle menfaat görecek değildir ve sizler, bu emirleri yerine getirmekle Ellâh'a menfaat verecek de değilsiniz. Menfaati ancak sizdir. Ellâh bunları, ancak sizin menfaatiniz için emreder.

"Âyetin başında Cenâb-ı Hak, ezvâc-ı tâhîrât ve nisâ-i mü'minin ile konuşmakta; onlara evlerinde durmalarını, dışarıya salınarak süslenerek çıkmamalarını, namâzlarını kılmalarını, zekâtlarını vermelerini ve Ellâh ve Resûlüne her husûsta itâat etmelerini emretmektedir. Âyet-i kerîmenin sonunda ise, müzekker zamîrini kullanarak hitâb etmekle, şöyle latîf bir nükteyi beyân etmektedir: '**Ey ehl-i beytin kadınları ve erkekleri! Ellâh sizlere bunları emretmekle günâhlarınızı temizlemek, nâmûsunuzu korumak ve nâmûsunuza gelebilecek her türlü kîr ve lekelerden sizi sakındırmak istiyor.**'

fâtihü'l-Gayb, c. 6, s. 783.">"Evet, Cenâb-ı Hak, bu âyet-i kerîmede geçen evâmîr ve nevâhînin kadınlar tarafından yerine getirilmesiyle, o hâne erkeklerinin de temize çıkacaklarını netîce olarak göstermektedir. Aksi takdîrde, erkeklere de günâh ve nâmûs lekesi bulaşacağını âyet ifâde etmektedir." [45]

"**Ebû Suud Tefsîri**"nde meâlen deniliyor ki:

"Cenâb-ı Hak, kadınları bu âyet-i kerîmede geçen evâmîre imtisâl ve nevâhîden ictinâb etmeye sevk ederken, günâhlarının temizlenmesini, nâmûs lekesinin ortadan kalkmasını buna illet

Lügat: ehl-i beyt, menfaat, âmir(e), meâlen, fâtih, sinin, âmiyy

göstermiştir. (Ya'nî, ne zamân evlerinizde oturur, dışarıda dolaşmazsanız; o zamân ırzınızı, nâmûsunuzu muhâfaza etmiş olursunuz. Yok böyle yapmayıp, evlerinizi bırakıp, çarşı ve sokakları kendinize mesken edinirseniz; o zamân sizin bu hareketiniz hem size, hem de âilenize zarar getirir. Cem'iyet arasında âilenizin nâmûsu hiçe iner, toplumun yüz karası olursunuz.)

"Bu sebeble Cenâb-ı Hak, ezvâc-ı tâhirâtтан gayri nisâlara da âyetin hükmünü umûmî yaptı. (Ya'nî, Hz. Peygamber (sav)'in hânımları gibi diğer Müslümân hânımlar dahi bu evâmire uymağa mükeleffirler.)

"Her ne kadar âyetin sebab-i nüzûlü ezvâc-ı tâhirât hakkında ise de; fakat âyetin hükmü umûmîdir. Bu umûmiyyet, '**ehl-i beyt**' kelimesinin âyette nidâ ve medh tarîkiyle zikredilmesinden anlaşılmaktadır." [46]

"**Fi Zilâli'l-Kur'ân**" adlı tefsîrde meâlen şöyle denilmektedir: **وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ** '**Hem de vakar ve haşmetinizle evlerinizde oturun.**' Âyet-i kerîmedek **وَقَرَّوْقَرْنَ** fiilinden emir sîgasıdır. Ağır başlılık ve istikrâr ifâde eder. Bu İlâhî emir, mü'minlerin analarının eve kapanıp, dışarı aslâ çıkmamaları anlamına gelmez. Bu, ancak onların yaşayacakları yerde asıl olan mekânın ev olduğunu ince bir üslûbla işâretlemektedir. Evet, ev meskendir, karârgâhtır. Evin hâricinde bulunmaları ise istisnâ nev'ündendir, geçicidir. Orada uzun uzadıya kalıp oturamazlar. Bir iş için, ihtiyâc için çıkmışlardır. İhtiyâcları nisbetinde kalır, işleri biter bitmez yuvalarına dönerler.

Lügat: ehl-i beyt, peygamber, hareket, âmir(e), bit(e), haşmet, kelime, meâlen, nisbet, sinin

"Kadının yeri yuvasıdır. Kadın bu yuvada Ellâh'ın irâdesine uygun aslî hüviyyet ve hakikati içinde kendini bulur. Çirkinleşmemiş, yoldan sapmamış, bataklığa düşmemiş ve yüce Yaratıcının onun tabîatına uygun olarak ta'yîn ettiği vazîfenin hâricine çıkıp didinip durmamış olarak kendini bulur.

"İslâm, âile yuvasına gerekli havayı sağlamak ve içindeki yavruların en iyi vasıfta yetişmelerini te'mîn etmek için geçimi erkeğin omuzuna yüklemiştir. Çoluğun çocuğun geçimini te'mîne çalışmak, âile reîsi olan erkeğe farz kılınmıştır. Henüz tüyü bitmemiş tâze yavrularına, kalb huzuru ile, sükûn ve emniyyet içinde bakıp yetiştirmek için çaba sarf etmek, zamân harcamak anaya âiddir. Bu imkâna sâhib olan ana; evi düzenleyecek, yuvaya güzel koku ve ferahlık getirecektir.

"Kazanç peşinde koşup yorulan, işinin ağırlığı altında bunalıp kalan, belirli mesâî sâatlerine bağlı olarak çalışmak sûretiyle tâkattan kesilen bir kadın... Böyle bir kadının, toplumca özlemi çekilen tatlı havayı ve güzel kokuyu eve bahşetmesi mümkün değildir. Evinin hâricinde çalışan kadınların evlerinde otel ve hân havâsından başka bir şey bulunmaz. İdeal evde hissedilen o tatlı kokuya, o biçim evlerde rastlanmaz. Evin hakikatını ancak ev hânımı olan kadın meydâna getirir. Evin mis gibi kokusunu ancak öyle hânımlar sağlar. Evde görülen sevgi ve şefkat tezâhürlerini de vasıflı analar te'mîn eder. Bütün vaktini, güç ve tâkatini ev hâricindeki işte harcıyıp tüketen bir kadın, bir zevce veyâ bir ana, o eve ağırlık ve bezginlikten başka hiçbir hayır getiremez.

"Kadının çalışmak için evden çıkması, o yuva için çok üzücü bir hâdisedir. Zarûret olursa, meşrû' dâirede kadının çalışmasına bir şey denemez. Ortada böyle bir mecbûriyyet yokken, çalışabilecek erkekler mevcûdken kadın çalışmaya zorlanırsa; bu, geri

Lügat: hüviyyet, hâdise, şefkat, hâdis, imkân, sükûn

kalmış olan şer ve dalâlet asırlarında rûhlara, vicdân ve akıllara musallat olmuş kötü bir zihniyetten başka bir şey değildir. Kadının çalışmak için değil de başka herhangi bir maksadla sokağa çıkma mes'elesine gelince; erkeklerle kol kola eğlence yerlerine gitmesi, türlü sahne ve toplantılarda boy göstermesi, beşeriyeti hayvândan aşağıya indirecek ölçüde bataklığa saplanış buna denir.

"Peygamber (sav) devrinde kadınlar namâz için çıkarlardı. Şeriat yönünden buna bir engel yoktu. Fakat, o zamân iffet vardı, takvâ vardı. Kadın namâza kapalı olarak gider, kimse onu tanımaz, câzib yerlerini kimseye göstermezdi. Buna rağmen Peygamber (sav)'in vefâtından sonra, Hz. Âişe (ra) onların namâza gitmelerini hós görmüyordu. Buhârî ile Müslim'in sahîhlerinde Hz. Âişe (r.anha)'nın şöyle dediği rivâyet edilmektedir: **'Mü'minlerin kadınları, Peygamber (sav) ile berâber sabah namâzı kılar, sonra da örtülü hâlde evlerine dönerler, karanlıktan kim oldukları belli olmazdı.'**

"Yine Buhârî ve Müslim'de Hz. Âişe (r.anha)'nın, **'Eğer Ellâh'ın Resûlü ba'zı kadınların mescidde yaptıkları bid'aları görmüş olsaydı, İsrâîl oğullarının kadınlarını men' ettiği gibi, onları câmiye gelmekten mutlaka men' ederdi'** dediği rivâyet edilmektedir.

"Hz. Âişe (ra)'nın sağlığında, kadınlar ne gibi bid'atlar ihdâs etmişlerdi acabâ? Ne yapmış olabilirlerdi ki, Hz. Âişe (r.anha)'nın kanâatine göre Ellâh'ın Resûlü (asm) onları namâza gelmekten men' etmiş olsun?.. Bugünlerde gördüklerimize kıyasla, onların ne olacak?

" **'Evvelki câhilliyet devri kadınlarının kurula döküle zînetlerini göstererek yürüyüşü gibi süslenip, çıkmayınız.'** Evlerde vakarla oturmayı emrettikten sonra, icâb ettiği zamân sokağa çıkarken

Lügat: beşeriyet, peygamber, illiyet, mescid, rağmen

takınacakları tavrın tesbîtidir bu.

"Câhilliyette kadınlar açık gezerdi. Fakat, bizim bugünkü câhiliyye devrimizdeki açıklıkla ilk câhilliyet devri açıklığına dâir rivâyet olunan şekil ve sûretlerin arasında bir kıyâslama yapılmış olsa, onlarınki basit veya hürmete şâyân olarak kendini gösterir.

"Mücâhid der ki: '**Kadın çıkar, erkekler arasında gezebilirdi.**' İşte câhiliyyetin açıklığı.

"Katâde der ki: '**Onların kurıtan, dikkati çeken bir yürüyüşleri vardı. Ellâh bunu men' etti.**'

"Mukâtil b. Hayyân dedi ki: '**Âyet-i kerîmede geçen 'teberrüc' kelîmesinin ma'nâsı: Kadının örtüyü başına atıp, onu bağlamadan bırakması; gerdânlık, küpe, boyun ve boğazını açık bulundurması...**' İşte o günün teberrücü budur.

"İbn-i Kesîr tefsîrinde diyor ki: '**Câhilliyet devri kadını, göğsünü açarak, ba'zan boğazını, saçlarının ucunu, kulağının küpelerini de açık bulundurarak, erkekler arasında gezer dolaşrdı. Bunun üzerine Ellâh, mü'min kadınlara giyim kuşam husûsunda örtülü olmalarını emretti.**'

"Kur'ân-ı Kerîm'in tedâvî etmeğe çalıştığı câhilliyet devrinin **teberrüc** (açıklık) âdetinin ba'zı örnekleri işte bunlar...

"Kur'ân, İslâm toplumunu, bu teberrücün doğuracağı felâketlerden korumak, cem'iyeti fitne unsurlarından ve sapıklığa sürükleyen sebeplerden uzaklaştırıp temizlemek; bunların yerlerine İslâmın edebini, hikmetini, şuûrunu ve zevkini yerleştirmek istiyor. '**Zevkuni**' diyoruz. Çıplak cesedîn câzibesine meftûn olan insânın zevkı, ibtidâî ve kaba bir zevktir. Hiç şübhesiz bu zevk, haşmet ve vakar güzelliğine, rûh güzelliğine, iffet güzelliğine, his güzelliğine tutkun olanın zevkünden daha düşüktür.

Lügat: teberrüc, illiyet, dikkat, gerdân, haşmet, hikmet, kelime, sinin, şekil, şübhe

"Bu ölçü, insân seviyesinin derecesini bilmede dahi isâbetli olarak uygulanabilir. Haşmet, ağırbaşlılık, hürmet ve saygı hissi telkîn etmek, hakikaten çok güzel, yüce bir haslettir. Fakat, bu üstün güzelliği, câhilliye devrinin kaba zevkine sâhib kaba kişiler idrâk edemezler. Onlar, çıplak vücûd güzelliğinden başka bir güzellik göremez, açık vücûdun çekiciliğinden başkasını bilemezler.

"Kur'ân'ın âyeti câhiliyyetin açıklığına işâret ederek, açıklığın câhilliyetten kalma bir âdet olduğunu, o asrı geride bırakmış olan, düşünce ve hisleri o asırdakilerin fevkinde bulunan insânların bu köhne âdetin üstüne çıkmaları gerektiğini ilhâm etmektedir.

"Câhilliyet, akıp giden zamân içinde muayyen bir devirden ibâret değildir. Câhilliyet, kendine mahsûs bir hayât anlayışına sâhib ictimâî, belirli bir yaşayış hâlidir. Bu hâlin, bu vasıfların herhangi bir zamân ve mekânda bulunması mümkündür. Bu takdîrde, orada câhilliyetin varlığına hükmolunur.

"Bu ölçüye vurduğumuzda, bugün bizim koyu bir cehâlet, kaba bir his, hayvânî bir düşünce içinde ve insânlıkta; düşük, alçak ve âdî derekede bulunduğumuzu görüyoruz. Ve anlıyoruz ki; böylesine bir yaşantıya sâhib olan ve Ellâh'ın beşeriyyet için kirlilikten temizleme ve câhiliyyet hâlinen kurtulma çâresi kıldığı ve herkesten önce Peygamber (asm)'ın ehl-i beytine temizlik, nezâfet ve nûrâniyyetin zirvesinde olmalarına rağmen uygulamalarını emrettiği nezâhet şartlarına sarılmayan bir cem'iyette temizlikten, nezâhet ve bereket gibi faziletlerden söz etmek abes ve fuzûlîdir.

"Kur'ân-ı Kerîm, Peygamber (sav)'in hânımlarını, işte bu nûrlu hedefe yöneltir. Sonra kalblerini Ellâh'a bağlar. Gözlerini feyiz alacakları nûrânî ufka çevirir. O parıl parıl parlayan ufkun

Lügat: beşeriyyet, ehl-i beyt, peygamber, bereket, illiyet, muayyen, haşmet, kündür, rağmen, sinin

basamaklarında yavaş yavaş yükselmelerine yardımcı olur." [47]

Bediüzzamân Saîd Nursî (ra) de eserlerinde bu konu hakkında şöyle buyurmaktadır:

"Hem Kur'ân merhameten, kadınların hürmetini muhâfaza için, hayâ perdesini takmasını emreder. Tâ, hevesât- ı rezîlenin ayağı altında o şefkat ma'denleri zillet çekmesinler. Âlet-i hevesât, ehemmiyetsiz bir metâ' hükmüne geçmesinler. Medeniyet ise, kadınları yuvalarından çıkarıp, perdelerini yırtıp, beşeri de yoldan çıkarmıştır. Hâlbuki, âile hayâtı, kadun-erkek mâbeyninde mütekâbil hürmet ve muhabbetle devâm eder. Hâlbuki, açık saçıklık, samûmî hürmet ve muhabbeti izâle edip, âilevî hayâtı zehirlemiştir." [48]

"Kadınlar Yuvalarından Çıkıp Beşeri Yoldan Çıkarmış; Yuvalarına Dönmeli

إِذَا تَأَنَّكَ الرِّجَالُ السُّفَهَاءُ بِالْهُوسَاتِ

إِذَا تَرَجَّلَ النِّسَاءُ النَّاشِرَاتِ بِالْوَقَاحَاتِ

(Meâli: Sefih olan erkekler, hevâ ve heveslerine uyarak kadınlaştıkları zamân; geçimsiz/huysuz olan kadınlar da hayâsızlaşarak erkekleşirler.)

"Mümsiz medeniyet, táife-i nisâyı yuvalardan uçurmuş, hürmetleri de kurmuş, mebzûl metâi yapmış. Şer'-ı İslâm onları/ Rahmeten da'vet eder eski yuvalarına. Hürmetleri orada, râhatları evlerde, hayât-ı âilede. Temizlik zînetleri./ Haşmetleri, hüsn-i hull; lûtf-i cemâli, ismet; hüsn-i kemâli, şefkat; eğlencesi, evlâdı.

Lügat: merhameten, merhamet, muhabbet, deniyye, haşmet, medeni, zillet, şefkat

Bunca esbâb-ı ifsâd, demir-sebât kararı/ Lâzımdır, tâ dayansun. Bir meclis-i ihvânda güzel karı girdikçe riyâ ile rekâbet, hased ile hódgâmluk debretir damarları!/ Yatmış olan hevesât, birdenbire uyanır. Tâife-i nisâda serbestî inkişâfı, sebeb olmuş beşerde ahlâk-ı seyyienin birdenbire inkişâfı. Şu medenî beşerin hurçunlaşmış rûhunda, şu sûretler denilen küçük cenâzelerin, mütebessim meyyitlerin rolleri pek azûmdır; hem müdhiştir te'sîri. Memnû' heykel, sûretler: Ya zulm-i mütehaccir, ya mütecessid riyâ , ya münce mid hevesdir. Ya tılsımdır: Celbeder o habîs ervâhları.” [49]

“Azîz hemşîrelerim!

“Kat’iyyen biliniz ki; dâire-i meşrûanın hâricindeki zevklerde, lezzetlerde on derece onlardan ziyâde elemeler ve zahmetler bulunduğunu Risâle-i Nûr yüzer kuvvetli delillerle, hâdisâtlarla isbât etmiştir. (. ...) Onun için dâire-i meşrûadaki keyfe iktifâ ediniz ve kanâat getiriniz. Sizin, hânenizdeki ma’sûm evlâdlarınızla ma’sûmâne sohbet, yüzer sinemadan daha ziyâde zevklidir.

“Hem kat’iyyen biliniz ki; bu hayât-ı dünyevîyyede hakîkî lezzet, îmân dâiresindedir ve îmândadır. Ve a’mâl-i sâlihanın her birisinde bir ma’nevî lezzet var. Ve dalâlet ve sefâhette, bu dünyâda dahi gâyet acı ve çirkin elemeler bulunur.” [50]

Hulâsa: Cenâb-ı Hak, bu âyet-i kerîmede bütün Müslümân âilelerinin ferdlerine, husûsan âile reislerine hitâben diyor ki: Eğer kadınlarınız evlerinde durmaz, süslenerek, aqlıp saçılarak çarşılarda, caddelerde, sokaklarda dolaşırlarsa; fuhûş, evinize girmiş demektir. Temizlik ve nâmûs ise artık o eve girmez. Nâmûsunuz lekedâr olmuş ve büyük bir günâha girmiş sayılırsınız.

Lügat: serbestî, serbest, enbire, meclis, meyyit, seyyie, çirkin, hâdis

Âile saâdetiniz ortadan kalkar, cem'iyet arasında kıymetiniz sukût eder. Mâdem bu âyet-i kerîmede geçen evâmire itâat edilmezse netîce böyle olur ve bu husûs tüyleri ürpertecek kadar tehlikelidir; kadınlarınızın evlerinde oturmalarını te'mîn edin, ihtiyâcsız ve sizden izin almadan dışarı çıkmalarına engel olun. Eğer bir ihtiyâca mebnî dışarı çıkacaklarsa; tesettür-i şer'î olan çarşafa bürünerek, koku sürünmeden ve yürüyüşüne çok dikkat ederek dışarı çıkabileceğini kendisine emredin. Şâyet Kur'ân ve Hadîsin bu emirlerine riâyet etmezlerse, onları dışarı çıkarmayın.

“Câhiliyye-i ülâ” devrinde kadınlar elbiselerini çeşitli zînetlerle donatarak başları, yüzleri, boyun ve bacakları açık olarak erkekler arasında gezerlerdi. Kadınların tesettürü hakkında ilk merhalede nâzil olan Ahzâb Sûresi 33. âyet-i kerîme ile kadınların böylece dışarı çıkmaları yasaklanmış ve yuvalarında oturmaları emredilmiştir.

Lügat: tesettür, merhale, tehlike, âmir(e), dikkat, kabile, tehlik, çarşaf, nâzil

İKİNCİ BÖLÜM

İKİNCİ BÖLÜM

TESETTÜR VE NAZARLA İLGİLİ ÂYETLERİN TEFSİRİ

VE

BU HUSÚSTAKİ ŞER'İ HÜKÜMLER

Müfessir Muhammed Ali es-Sâbüni'nin "Revâiü'l-Beyân Tefsiru Âyâtî'l-Ahkâm Mine'l-Kur'ân" adlı eserinde kadının tesettürü hakkında kaleme aldığı bir kısım beyânâtının tercümesidir:

Cenâb-ı Hak, Nûr Sûresinde erkek ve kadınların tesettür ve nazarlarıyla alâkalı olarak şöyle buyurmaktadır:

قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ

ذَلِكَ أَزْكَى لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ

"Mü'minlere söyle ki: gözlerini sebeb-i fitne olan nâmahreme nazardan sarf etsinler (çevirsinler) ve ferclerini (tenâsül uzuvlarını) zinâdan hıfz etsinler. Bu, onlar için daha temiz bir davranıştır. Şüphesiz Ellâhu Teâlâ, onların bütün yaptıklarından haberdârdır." [51]

Lügat: muhammed, tesettür

وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ آبَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنَى إِخْوَانِهِنَّ أَوْ نِسَائِهِنَّ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ أَوْ التَّابِعِينَ غَيْرِ أُولَى الْأَرْبَةِ مِنَ الرِّجَالِ أَوْ الطِّفْلِ الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلَى عَوَاتِ النِّسَاءِ وَلَا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِنْ زِينَتِهِنَّ وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

"Ve mü'mine kadınlara da söyle: Gözlerini harâma bakmaktan korusunlar; tenâsül uzuvlarını muhâfaza etsinler; izhârı zarûrî olandan başka zînetlerini göstermesinler; baş örtülerini yakalarının üzerine kadar örtsünler. Kocaları, babaları, kocalarının babaları, kendi oğulları, üvey oğulları, erkek kardeşleri, erkek kardeşlerinin oğulları, kız kardeşlerinin oğulları, Müslümân kadınlar, ellerinin altında bulunanlar (câriyeler), erkeklerden kadınlara şehvet duymayan ve onlara ihtiyacı hissetmeyen mi'desinden başka bir şey düşünmeyen kimseler ve erkeklikten kesilmiş pîr-i fânîler, yâhûd henüz kadınların gizli kadınlık husûsiyyetlerinin farkında olmayan mürâhik ve bâliğ olmayan çocuklardan başkasına zînetlerini göstermesinler. (Dayı ve amca, kadının mahremleri oldukları hâlde âyette zikredilmemesinin hikmeti; fitne korkusundan dolayıdır. Zîrâ, amca ve dayılar, yeğenlerini oğullarına ta'rîf edebilirler, bu ise fitneyi mücib olabilir.) Gizledikleri zînetleri

Lügat: hikmet, şehvet, bâliğ, sinin

bilinsin diye, ayaklarını yere vurmasınlar. (Kadınlar, erkekleri kendilerine meylettirmesinler, dikkatleri üzerlerine çekecek tarzda yürümesinler.) ***Ey mü'minler! Hepiniz Ellâh'a tevbe ediniz ki; dünyâ ve âhiret saâdetine kavuşasınız.*** [52]

BU ÂYET-İ KERÎMELERİN LAFZÎ TAHLÎLİ

Âyet-i kerîmede geçen "**ğadd-ı basar**"ın aslı şudur: Göz kapaklarını görmeye mâni' olacak şekilde birbiri üstüne getirip kapatmak demektir. Âyette bundan kasd edilen ma'nâ ise; bakılması helâl olmayan şeyden nazarı çevirip bakmamaktır. Ya'nî, ya yere bakmak veya gözünü başka bir cihete çevirmek sûreti ile bakmaktan kendini muhâfaza etmektir.

وَيَحْفَظُوا أَرْوَاجَهُمْ "**Ferclerini** (tenâsül uzuvlarını) **muhâfaza etsinler.**" Ba'zı müfessirler şöyle demişler: " '**Ferclerini** (tenâsül uzuvlarını) **muhâfaza etsinler**' cümlesinden murâd, '**Avret mahallini setretmek sûretiyle, başkalarının bakmasından avretlerini muhâfaza etsinler**' demektir."

Ba'zıları da, "**Ferclerini** (tenâsül uzuvlarını) **muhâfaza etsinler**' cümlesinden murâd, ya'nî, '**Ferclerini zinâ yapmaktan hıfzetsinler**' demektir" demişler. Fakat, sahîh olan, Kurtubî'nin zikrettiği gibidir ki; bu ma'nâların hepsi murâddır. Çünkü, âyetin lafzı umûmîdir, hepsine şâmilidir. O hâlde, âyet-i kerîmenin bu kısmında, fûrûcun, hem gözlerden, hem de zinâdan setredilip hıfzedilmesi emredilmektedir.

Cenâb-ı Hak, şöyle buyurmaktadır:

Lügat: kurtubî, dikkat, âhiret, âhire, şekil

وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ إِلَّا عَلَىٰ أَزْوَاجِهِمْ

أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ

“O mü'minler ki, ferclerini (tenâsül uzuvlarını, hem zinâdan, hem de başkasına göstermekten) muhâfaza ederler. Ancak zevceleri ve sâhib oldukları câriyeleri hâric. (Bunlara avretlerini gösterebilirler.) Bu husûsta onlara levm ve itâb yoktur.” [53]

Hadîs-i Nebevî'de ise bu ma'nâda şöyle vârid olmuştur: “Avretini muhâfaza eyle. Ancak, zevcene ve mâlik olduğun câriyeye karşı müstesnâ.”

“Erkeğin erkeğe karşı avretini muhâfaza etmesi nasıl olur?” diye sorulunca; Resûl-i Ekrem (asm), “Eğer avretini örtmek imkânın ve kudretin varsa, o hâlde erkeğe karşı da avretini setreyle, ona da gösterme!” dedi.

Hadîsi rivâyet eden râvi diyor: “Dedim ki: ‘Kişi tek başına kalınca yine avret mahallini örtmesi lâzım mıdır?’ diye sordum. Ellâh Resûlü (sav), cevâben buyurdular ki: ‘Cenâb-ı Hak, hayâ edilmeye herkesten daha lâyuktur.’ ” [54]

أَزْكَىٰ لَهُمْ Ya'nî: “Bu, onların kalbleri için daha medâr-ı tahâret ve onların dînleri için daha medâr-ı kemâl ve temizliktir.”

Hadîs-i Kudside şöyle gelmiştir ki: “Harâm-ı nazar, İblis-i laînin zehirli oklarından bir oktur. Her kim Benden korkarak harâma bakmayı terk ederse, ona öyle bir îmân şuûru veririm ki; onun halâvetini (tatlılığını) kalbinde bulur.” [55]

Lügat: hadîs-i kudsî, udre(t), nebevî, imkân

خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ Cenâb-ı Hak, kullarının yaptıklarından hakkıyla haberdârdır, Alîm-i Mutlaktır. Tam ve kemâl derecesinde bir ilme sâhibdir. Bu sebeble, amelin zâhirini de, bâtınını da hakkıyla bilir. Hiçbir gizli şey O'na gizli kalmaz. Bu, emr-i ilâhiye muhâlefet edip isyân edenlere ve muharremâtı (harâmları) irtikâb edenlere karşı şiddetli bir tehdid-i ilâhîdir.

زَيْنَتُهُنَّ "Zînet", kadının âdet olarak kendisiyle zînetlendiği elbisesi, zînet eşyâsı ve benzeri demektir. Zamânımızdaki gibi, kadının güzelleşmek maksadıyla kullandığı eşyâlar ma'nâsına gelir.

Allâme Kurtubî şöyle demiştir: "Zînet iki kısma ayrılır: Biri, 'Varadılıştaki mevcûd olan zînet'tir. Diğeri ise 'Sonradan kesbedilen zînet'tir.

"Varadılıştaki zînet: Kadının yüz kısmıdır. Çünkü, yüz, hem zînetin aslı ve cemâl-i hilkatin insânda tezâhür ettiği yerdir. Hem de ekser zâhirî ve bâtınî hâsselerin ma'nâsı dahi yüzde tezâhür eder.

"Ammâ sonradan elde edilen zînet ise: Kadının güzelleşmek maksadıyla kullandığı şeylerdir. Meselâ; elbise, zînet eşyâsı, sürme, boya gibi şeylerdir. Bu ma'nâda Cenâb-ı Hak şöyle buyuruyor:

يَا بَنِي آدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ Ey Benî Âdem! Her mescidde veyâhûd namâzunuzda zînetli elbiselerinizi giyiniz. ' " [56]

إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا Ba'zı müfessirler şöyle demişler:

إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا kavlinden murâd; "İhtiyâca binâen zâhir olan

Lügat: muharremât, muharrem, harr(e), irtikâb, kurtubî, allâme, binâen, mescid, şiddet

şeyler” demektir. Meselâ; elbise, boya, sürme ve yüzük gibi ki, bunları gizlemek müşkildir.

Ba'zıları da, **إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا** kavlinde murâd şudur demişler: **“Ancak o zînetlerden, kasden ve bile bile değil de, gayr-i ihtiyârî zâhîr olanı müstesnâdur.”**

Ba'zıları da **مَا ظَهَرَ مِنْهَا** kavlinde murâd, **“yüz ve eller’dir”** demişler. Ahkâm kısmında bunun tafsilâtı gelecektir.

يُخْمَرُ İbn-i Kesir demiştir ki: “ **‘Humur’** kelimesi, **‘hîmar’** kelimesinin çokluk hâlidir. **‘Başörtüsü’** demektir. **جُبُورِيَّةٌ** Ya'nî, gerdânlığın yeri, yakalar ve göğüs demektir.

Bundan murâd, kadınların başlarını, boyunlarını, göğüslerini ve bu mahallerdeki gerdânlık vesâire gibi zînet eşyâlarını şer'î usûl dâiresinde örtünler demektir.”

Âlûsî (rh) şöyle demiştir: “İbn-i Ebi Hatim’in rivâyet ettiği gibi, âyetten murâd, **Cenâb-ı Hak, kadınlara göğüslerini ve gerdânlık vesâire zînet eşyâlarının takıldığı boyunlarını ve baş kısımlarını hîmar denilen başörtüsüyle örtmelerini emrediyor.”**

بُعُولَتِهِنَّ İbn-i Abbâs (ra) demiştir ki: “**Kadınlar, bütün vücûdlarını örten cîlbâblarını ve baş ve boyun kısımlarının örtüsü olan hîmarlarını açmasınlar. Ancak kocaları için müstesnâ –Onlara her tarafını gösterebilirler demektir.”**

مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ Köle ve câriyeler demektir. Ba'zı müfessirler demişler ki, **“köleler”** demektir. Kölelerin hem erkeği, hem de kadın kısmı murâddır.

Lügat: mahalle, gerdân, kelime, sinin

Saîd b. Müseyyeb (ra)'den şöyle rivâyet edilmiştir: **"Bu âyet sizi aldatmasın. مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ 'dan maksad câriyelerdir. Kölelerin erkek kısmı kasedilmemiştir."** Sahîh olan ma'nâ da budur.

الْإِزْبَةِ İhtiyâc ma'nâsındadır. Cenâb-ı Hakk'ın

غَيْرِ أُولَى الْإِزْبَةِ مِنَ الرِّجَالِ kavlinden murâd; ya'nî **"kadınlara karşı meyli, şehveti ve ihtiyâcı olmayan ve bunu hissetmeyenler"** demektir. Meselâ; **"ebleh, ahmak ve gâfil erkekler"** gibi ki; böyleleri kadınlara karşı meyil ve şehvet hissetmezler. Onlara karşı münâsebetten tamâmen gâfildirler. Bunlar müstesnâdır.

الطِّفْلِ **"Bülûğ çağına ermemiş küçük çocuk"** demektir.

لَمْ يَظْهَرُوا عَلَى عَوْرَاتِ النِّسَاءِ Ya'nî, **"kadınların gizli kadınlık husûsiyetlerine muttali' olmayanlar"** demektir.

أَوْ الطِّفْلِ الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلَى عَوْرَاتِ النِّسَاءِ Âyetin bu kısmının ma'nâsı ise: **"Şehveti bilmeyen, anlamayan ve küçük olduklarından dolayı daha cinsî münâsebeti idrâk etmeyen çocuklar"** demektir ki; bunlara karşı kadınların ibda-i zînet etmelerinde, ya'nî zînetlerini bunlara karşı izhâr etmelerinde bir beis yoktur.

Mezkûr âyât-ı kerîmelerin icmâli ma'nâsı:

قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ

ذَلِكَ أَزْكَى لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ

Lügat: mezkûr, şehvet, cinsî

"Yâ Muhammed (asm)! Sana tâbi' olan erkek mü'minlere de ki: Gözlerini harâma bakmaktan kapatsınlar. Mahremleri olmayan yabancı kadınlardan gözlerini çevirip, onlara bakmasınlar. Ancak kendilerine bakılması helâl olanlar müstesnâ. Hem ferclerini (tenâsül uzuvlarını) zinâdan muhâfaza etsinler, hem de avret mahallerini hiç kümsenin görmeyeceği şekilde setredip örtsünler. (Bakmaları helâl olan kimseler müstesnâ.) Muhakkak ki, bu, harâma bakmaktan gözleri çevirmek ve avret mahallerini zinâdan ve başkalarına göstermekten muhâfaza etmek, kendileri ve kalbleri için şübhe ve vesvese-i şeytânîyye kîrinden en mükemmel bir temizliktir ve fücûr ve fuhşîyyâta gitmekten insânı muhâfaza eden en güzel bir vikâye ve engeldir. Çünkü, harâm- ı nazar, kalb-i insânîye şehvet ve heves eken bir vâsıtaadır. Çok şehvetler vardır ki, insân için çok uzun bir hüznün kapısını açar ve insânın felâketine sebebiyyet verir. Eğer kasden değil de, gayr-i ihtiyârî olarak âniden mü'min erkeklerin gözleri bir nâmahreme değerse, hemen gözlerini o harâma nazar etmekten çevirsinler; ya'nî ikinci bir def'a daha bakmasınlar ve harâm-ı nazara devâm etmesinler. Çünkü, Cenâb- ı Hak, onların üzerinde rakîbdür. Onları dâimâ gözetleyip kontrol etmektedir. Alûm-i Mutlaktır. Bütün amellerine muttali'dür. Hiçbir gizli şey O'ndan gizlenemez. Kulların gizli ve âşikâre olan bütün hâl ve hareketlerinden haberdârdır.

يَعْلَمُ حَائِنَةَ الْأَعْيُنِ وَمَا تُخْفِي الصُّدُورُ *surruncu*: 'Gözlerin hâinâne bakışını ve kalblerin gizlediklerini hakkıyla bilir.' " [57]

Daha sonra Cenâb-ı Hak, bu husústaki emrini kadınlara karşı daha fazla te'kîd ederek, onlara da gözlerini nâmahreme

Lügat: muhammed, hareket, mahalle, muhakka, vesvese, şehvet, şekil, şübhe

bakmaktan çekmelerini ve ferclerini muhâfaza etmelerini emretmiştir. Hem erkeklerden fazla olarak, kadınlara; zînetlerini, mahremlerinden ve bakmaları helâl olan akrabâlarından başka kimselere karşı izhâr etmemelerini emr buyurmuştur. Çünkü, kadınların örtünmeleri kendileri için daha menfaatli ve daha medâr-ı güzelliiktir. Ancak, bu zînetleri, gayr-i kasdî, ihtiyârsız, kötülük niyeti olmadan zâhir olursa (görünürse), o zamân bu durumda onlara günâh yoktur. Cenâb-ı Hak Gafûr ve Rahîm'dir.

Câhiliyyet devrinde (İslâmiyyetten önce) -asrımızda olduğu gibi- kadınlar, erkekler arasına göğsü, boynu ve kolları açık bir şekilde karışarlardı. Bu yerlerini çoğu zamân kapatmazlardı. Ba'zan da bu kadınlar, vücûdlarının fitne yerlerini ve saçlarının zülûflerini, erkekleri yoldan çıkarmak için izhâr edip, bu şekilde erkekleri fitneye düşürürlerdi. Câhiliyyet kadınları, başörtülerini başlarının arkasına doğru atarlardı. Bu şekilde göğüsleri açık kalırdı. İşte fitne ve fuşşıyyâtın kapısını kapatmak, kadınların sıyânetini muhâfaza etmek ve şerli insanların şerlerinden onları korumak maksadıyla; mü'min kadınlar baş kısımlarını ve göğüslerini kapatmak maksadıyla, başörtülerini ön taraflarına, göğüsleri üzerine örtmeye bu âyet-i kerîme ile emrolundular. Ahzâb Sûresi 59. âyet-i kerîmesi ile de kadınlar, bütün vücûdlarını tamâmen örten cîlbâb (çarşaf) giymekle emrolundular. Hem de erkekler halhâlın sesini işitip de kalbinde fitne marazı olanlar fitneye ve harâma girmemeleri için, kadınların ayaklarını yere sert vurmamaları emredildi.

Daha sonra Cenâb-ı Hak, bu evâmir ve nevâhisini şöylece hitâma erdirdi, bütün kadınlar ve erkeklerin umûmen günâhlardan tevbe edip, Cenâb-ı Hakk'a rücû' ve inâbe etmelerini

Lügat: menfaat, çarşaf, âmiyy, şekil

emretti. Tâ ki, tevbe ve istiğfâr vâsıtasıyla mü'min ve mü'minâtlar, saıdler derecesine çıkıp, Cenâb-ı Hak yanında felâh bulanların ve iyi kimselerin sınıfına ilhâk olsunlar.

NÛR SÛRESİ 30-31. ÂYET-İ KERÎMELERDEN

İSTİFÂDE EDİLEN ŞER'İ HÜKÜMLER

BİRİNCİ HÜKÛM : Yabancı kadınlara bakmanın hükmü nedir?

İslâm dîni, yabancı kadınlara bakmayı harâm kılmıştır. Çünkü, kişinin, kendi irâdesiyle harâma nazar etmesi fitneye sebebdır ve bu, fuhşıyyâta yol açar. Nebiyy-i Muhterem (sav) bu şekilde irâde ve ihtiyâr ile meydâna gelen harâma nazarı, “**göz zinâsı**” ile ta'bir etmiştir.

Sahih-i Buhârî ve Sahih-i Müslim'de şöyle bir hadis-i şerif vârid olmuştur ki: “**Âdem oğlunun zinâdan nasibi yazılmıştır. Hiç şübhe yok ki, o, buna kavuşacaktır. Binâenaleyh, gözün zinâsı, bakulması harâm olan şeylere bakmasıdır. Dilin zinâsı, söylenmesi helâl olmayan bir sözü söylemesidir. Kulağın zinâsı, işitilmesi harâm olan şeyleri dinlemesidir. Ellerın zinâsı, dokunulması harâm olan şeye dokunup kavramasıdır. Ayakların zinâsı, harâm olan yerlere gitmesidir. Nefs ise bunu temennî edip ister. Nefsin zinâsı da budur. Tenâsül uzvu ise bunu ya bizzât tasdik edip bilfiil zinâ eder veya bu arzuları tehzib edip vaz geçer.**” [58]

Mü'min, harâma karşı gözlerini kapatmakla mükâfatlanır ve sevâb kazanır. Çünkü, bu şekilde harâmdan ictinâb etmiş olur. Nebiyy-i Muhterem (sav) buyurmuştur ki: “**Bir kadının**

Lügat: binâenaleyh, muhterem, bilfiil, binâen, nebiyy, şekil, şübhe

mehâsinine baktığı zamân, hemen gözünü kapatıp nazarını ondan çeviren hiçbir Müslümân yoktur ki; Cenâb-ı Hak ona, buna mukâbil kalbinde halâvetini hissedeceği bir ibâdet ve îmân şuûru vermiş olmasın."

İKİNCİ HÜKÜM: Erkeklerin ve kadınların avret mahalleri nereleridir ve sınırı nedir?

وَيَحْفَظُوا أَرْوَاجَهُمْ âyet-i kerîmesi, avret mahallinin örtülmesinin vâcib olduğuna işâret ediyor. Çünkü, fercin muhâfaza edilmesinin emredilmesi, zinâdan hıfz edilmesine şâmil olduğu gibi; aynı zamânda başkaların nazarından da setredilmesine şâmilidir. (Ya'nî, nasıl ki ferici zinâdan hıfz etmek farz ise; fercin izhârı da harâm olup, örtünmesi farzdır.)

Bütün fukahâ-yi İslâm, avret mahallini açık bırakmanın ve başkasının avret mahalline bakmanın harâm olduğu husûsunda ittifâk etmişlerdir. Ancak, fukahâ-yi İslâm, avret mahallinin hudûdunda ihtilâf etmişlerdir. İnşâellâh her mezhebin görüşünü, delili ile berâber tafsîlen ileride zikredeceğiz. Cenâb-ı Hak'tan yardım etmesini dileyerek diyoruz ki, **"avret"** mes'elesi dört kısma ayrılır:

1. Erkeğin erkeğe karşı avretî.

2. Kadının kadına karşı avretî.

3. Erkeğin kadına karşı avretî.

4. Kadının erkeğe karşı avretî.

1. Erkeğin erkeğe karşı avretî: Diz kapağı ile göbek dâhil olmak üzere bunların arasındır. Erkeğe helâl olmaz ki, diğer bir erkeğin avret mahalline baksın. (Ya'nî, hem kendi avretini

Lügat: mahalle, sinin, vâcib

açık bırakmak sûretiyle başkasına göstermek, hem de başka bir erkeğin avret mahalline bakmak, her ikisi de harâmdır.) Diz kapağı ile göbek arası hâric, erkeğin sair a'zalarına bakmak ise, erkek için câizdir.

Resûl-i Ekrem (sav) şöyle buyurmuştur: **"Erkek, erkeğin avret mahalline, kadın da kadının avret mahalline bakmasın."** [59]

Cumhûr-i fukahâya göre **"erkeğin avreti"**, **"diz kapağı ile göbek arası"**dır. (Hanefî mezhebine göre: diz ve göbek arası avrettir. Ancak göbek avret değildir, diz ise avrettir. **Şâfiî, Hanbelî ve Mâlikî** mezhebinin meşhûr kavline göre, diz kapağı ile göbek arası avrettir. Fakat, diz ile göbek avret mahallinden değildir. Mâlikî mezhebinin bir kavline göre ise; uyluklar avret değildir. Ancak, açılması mekrûhtur. [60]

Cumhûr-i fukahânın re'yini te'yîd eden hadîs-i şerîflerden birisi, Cürhûd el-Eslemî (ra)'dan -ki bu zât, Ashâb-ı Suffedendir- rivâyet edilen şu hadîs-i şerîftir: Cürhûd (ra) diyor ki: **"Resûl-i Ekrem (sav) bizim yanımıza oturdu. O zamân benim uyluklarım açıldı. Nebiyy-i Muhterem (sav) bana dedi ki: 'Uylukların avret olduğunu bilmiyor musun?' "** [61]

Hem yine Resûlullâh (sav), Hz. Ali (ra)'ya şöyle buyurmuştur: **"Uyluklarını açık bırakma."** [62]

Başka bir rivâyette ise Resûl-i Ekrem (sav) Hz. Ali (ra)'ye şöyle fermân etmiştir: **"Uyluklarını açık bırakma, ve ne dîrî ne de ölünün uyluklarına da bakma."** [63]

Lügat: muhterem, hanbelî, hanefî, nebiyy

Hem Resûl-i Ekrem (sav), kişi yalnız kalsa bile, uryân (çıplak) kalmasını, -ihtiyâc ânı müstesnâ- avret mahallini açık bırakmasını nehyetmiş ve bu husûsta şöyle buyurmuştur: **“Sakın çıplak kalmayınız! Çünkü, dâimâ berâberinizde öyleleri (melekler) var ki, sizden hiç ayrılmazlar. Ancak kazâ-yi hâcet vaktinde ve sizden birisi ehline yaklaştığı zamân müstesnâ.”**

"ŞÂBB-I EMRED"E (TÜYSÜZ GENÇE) BAKMANIN HÜKMÜ:

Suâl: Şâbb-ı emred (sakalsız, tüysüz) olan gençlerin yüzüne bakmak câiz midir ?

Cevâb: Alış veriş, tedâvî ve ilim öğrenme vb gibi şer'î ihtiyâc olmadıkça -ister şehvetle olsun, ister şehvetsiz olsun- güzel ve tüysüz yüzlü bir gencin yüzüne bakmak harâmdır. İhtiyâc hâlinde ise ihtiyâc kadarıyla tüysüze bakmak helâl, ihtiyâcdan fazla bakmak ise harâmdır.

Cenâb-ı Hak şöyle buyuruyor:

قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ “Ey Muhammed! Mü'min erkeklere söyle, gözlerini bakılması harâm olandan çevirsinler.” [64]

İmâm-ı Şâfiî ve diğer âlimler, ihtiyâc olmadıkça tüysüz gençlere bakmanın kesinlikle harâm olduğunu söylemişlerdir. Delîl olarak da bu âyet-i celîleyi göstermişlerdir.

İkinci delîl de şudur: Tüysüz yüzlü bir kimse, kadını andırmaktadır. Belki bunların ba'zıları bir çok kadından daha güzeldir.

Lügat: muhammed, şehvet

Şerh

Üçüncü delil de şudur: İmkân bakımından bunlarla yapılan kötülük, kadınla yapılan kötülükten daha kolaydır. Öyle ise, harâmlık bakımından tüysüz ve yalın yüzlüye bakmak daha kötüdür.

Selef-i Sâlihînin, bunlardan kaçmak ve bunların yüzüne bakmak hakkında söyledikleri sözler sayılmayacak kadar çoktur. Tüysüz bir gençle tenhâ bir yerde berâber kalmak, yüzüne bakmaktan daha harâmdır. (Harâmlığı daha çok şiddetlidir.) Çünkü, bu hâl, şerre ve fuhûşa daha yakındır. [65]

Fukahâ-yi İslâm demişler ki: **Şehvet, kasd-ı telezzüz ve güzelliği ile istîmta' kasdı varsa; bu durumda şâbb-ı emredin yüzüne bakmak cumhûr-i fukahânın ittîfâkıyla harâmdır. Bu husûsta, tüysüz gencin güzel ve yakışıklı olup olmaması husûsunda fark yoktur. Eğer şehvet ve lezzet yoksa, fîtneden de emîn ise; bu durumda şâbb-ı emredin yüzüne bakmakta bir günâh yoktur.**

Cumhûr-i fukahâyâ göre, güzel ve yakışıklı şâbb-ı emred ile telezzüz kasdı ile musâfaha etmek ve ona dokunmak da harâmdır. [66]

Şâfiî mezhebinin esahh ve kuvvetli görüşüne göre, şehvet olmasa dahi ihtiyâc olmaksızın şâbb-ı emrede bakmak harâmdır. [67]

Köse (sakalsız ve yalın yüzlü) olan kimse ile tokalaşmak harâmdır. Çünkü, onların fitneleri kadınların fitnelerinden daha şiddetlidir.

Sahâbeden ba'zıları şöyle demiştir: *Bana göre âbid bir gencin, tüysüz olan bir kimsenin yanında oturması; yurtıcı bir*

Lügat: telezzüz, şehvet, şiddet, istim

Şerh

hayvânın yanında oturmasından daha korkuludur.

Hâsıl-ı kelâm; selef-i sâlihîn, tüysüz -sakalı çıkmayan- kimselerden kaçmak, onların aralarına girmemek ve onların fitnelerine düşmemek için sayılmayacak kadar sözler söylemişlerdir. Selef-i sâlihîn bunlara "leş" ismini vermiştir. Çünkü, şeriat bunlara bakmayı çirkin görmüştür. Onlarla berâber bulunmayı men' etmiştir.

Ellâh rahmet eylesin, şâir ne güzel söylemiştir: **"Ey akıllı adam, tüysüz olan adama arkadaşlık yapma, sevgisini terk et ve arkadaşlığından vaz geç. Çünkü, o, dâimâ noksân ve belâ yeridir. Bütün belâ onun fitnesinden gelir!"**

Bir gün Süfyân-ı Sevrî hamâma girer. Bu arada yanına emred -ya'nî tüysüz- bir adam da girer. Süfyân-ı Sevrî, **"Bunu yanımdan çıkarın"** der. **"Çünkü, ben her kadının yanında bir şeytân, her emredin yanında yedi şeytân görüyorum"** der.

Tüysüz kimsenin güzelliğine gelince, İbn-i Hacer şöyle demiştir: **"Emredin güzelliği insândan insâna değişir. Çünkü, mizâc bakımından bu kimse ba'zı insânlara güzel, ba'zılarına da çirkin görünür."**

İmâm Remlî demiştir ki : **"Bu kimsenin güzelliği, sağlam mizâclı kimselere göre örfen güzel sayılan bir güzelliiktir."** [68]

Câ-yi Dikkat Bir Hâdis: Bir genç talebe, hocasıyla berâber yolda yürürken, hüsn-i cemâl sâhibi bir şâbb-ı emrede rast gelirler. Talebe, hocasına der ki: **"Acabâ, Cenâb-ı Hak bu güzel yüzü ta'zib eder mi?"** Gencin hüsnüne taaccüb eder. Hocası talebesine der ki: **"Sen bu bakışının âkubetini göreceksin. Bak nasıl olacak!"**

Lügat: taaccüb, dikkat, hâdis, çirkin, hâdis

Talebe der ki : **“O bakıştan sonra, yirmi seneye kadar Kur’ân hâfızamdan çıktı.”** [69]

İşte, harâm-ı nazar bu derece hem kuvve-i hâfızada, hem de hissiyyât-ı ulviyye-i insâniyyede tahrîbât yapar.

2. Kadının kadına karşı avretî ise: Bu da aynen erkeğin erkeğe nisbeten avretî gibidir. Ya’nî, diz kapağı ile göbek arasındır. Bundan mâadâ, bir kadının diğer bir kadının sâir a’zâlarına bakması câizdir. Ancak, bu hükümden **“zımmî”** ve **“kâfire”** olan kadınlar müstesnâdır. Bunlara nisbeten avretin ne şekilde olacağını inşâellâh ileride beyân edeceğiz.

3. Erkeğin kadına karşı avretine gelince: Bu mes’elede şöyle bir tafsîlât vardır:

Eğer erkek, kadının mahremlerinden (baba, kardeş, amca, dayı gibi) ise, o zamân, bu erkeğin avretî, o mahremlerine nisbeten, diz kapağı ile göbek arasındır. Eğer bu erkek, kadına nisbeten yabancı ise, yine avretî diz kapağı ile göbek arasındır. Ba’zıları demişler ki; erkeğin, yabancı kadına nisbeten, bütün vücûdu avrettir. Bu kavle göre, yabancı bir kadının erkeğe bakması câiz değildir. Nasıl ki, erkeğin yabancı bir kadına bakması harâm ise, öyle de kadının daşehvet uyandırmadığı takdirde- bu avret dışındaki yerlerine bakabilir demektir. Yoksa, her hâlûkârda kadın erkeğe bakabilir, câizdir, demek değildir. Fitneye (şehvet nazarıyla bakmaya) sebebiyyet vermesi muhtemel olduğu takdirde, bu durumda erkeğin kadına bakması harâm olduğu gibi; kadının da yabancı erkeğe bakması harâmdır. " data-toggle="tooltip" style="text-indent: 14.15pt; font-size: 1rem;"> yabancı (mahremi olmayan) bir erkeğe bakması harâmdır. Evvelki görüş esahdır. [şehvet uyandırmadığı takdirde- bu avret dışındaki yerlerine bakabilir demektir. Yoksa, her hâlûkârda kadın erkeğe bakabilir, câizdir, demek değildir. Fitneye (şehvet nazarıyla bakmaya) sebebiyyet vermesi muhtemel olduğu takdirde, bu durumda erkeğin kadına bakması harâm olduğu gibi; kadının da yabancı erkeğe bakması harâmdır. " data-toggle="tooltip">70] **HÂŞİYE**

HÂŞİYE: Burada evvelki görüş esahtır cümlesi, erkeğin avretî ile ilgilidir. Ya’nî, erkeğin bütün vücûdu değil de, diz kapağı ile göbek arası avrettir. Sâir vücûdu avret değildir, açık kalabilir. Ve kadın da -şehvet uyandırmadığı takdirde- bu avret dışındaki yerlerine bakabilir demektir. Yoksa, her hâlûkârda kadın erkeğe bakabilir, câizdir, demek değildir. Fitneye (şehvet nazarıyla bakmaya) sebebiyyet vermesi muhtemel olduğu takdirde, bu durumda erkeğin kadına bakması harâm olduğu gibi; kadının da yabancı erkeğe bakması harâmdır. şehvet uyandırmadığı takdirde- bu avret dışındaki yerlerine bakabilir demektir. Yoksa, her hâlûkârda kadın erkeğe bakabilir, câizdir, demek değildir. Fitneye (şehvet nazarıyla bakmaya) sebebiyyet vermesi muhtemel olduğu takdirde, bu durumda erkeğin kadına bakması harâm olduğu gibi; kadının da yabancı erkeğe bakması harâmdır. " data-toggle="tooltip" style="text-indent: 14.15pt; font-size: 1rem;">

Lügat: muhtemel, nisbeten, nisbet, şehvet, kâfir, şekil

Şerh

Şâfiî mezhebine göre; kadınların, yabancı erkeklere, fitne olmazsa, diz ile göbek arası hâric diğer yerlerine bakmaları câizdir. Fitne olduğu takdirde ise böyle bir nazar harâmdır. Şâfiî mezhebinin esahh olan kavline göre; fitne olmasa dahi, yüz ve eller hâric erkeğin diğer yerlerine bakmaları harâmdır.

Mâlikî mezhebine göre ise; kadınların, yabancı erkeklerin yüz, baş, eller ve ayakları hâric diğer yerlerine bakmaları harâmdır.

Hanefî ve **Hanbelî** mezheblerine göre ise; şehvet olmamak kaydıyla, kadınların, yabancı erkeklerin diz ile göbek arası hâric diğer yerlerine bakmaları câizdir. [71]

Ammâ, kadının kocasına gelince, burada avret söz konusu değildir. Ya'nî, ne kocanın karısına, ne de karının kocasına nisbeten avretleri yoktur. Her ikisi de birbirinin her tarafına bakabilirler. Çünkü, âyet-i kerîmede şöyle buyruluyor:

وَالَّذِينَ هُمْ لِأُزْوَاجِهِمْ حَافِظُونَ إِلَّا عَلَى أَزْوَاجِهِمْ

أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ

"**O mü'minler ki, ferclerini** (tenâsül uzuvlarını hem zinâdan, hem de başkasına göstermekten) **muhâfaza ederler. Ancak, zevceleri ve sâhib oldukları câriyeleri hâric.** (Bunlara avretlerini gösterebilirler.) **Bu husûsta onlara levm ve itâb yoktur.**" [72]

Bununla berâber **Şâfiiler** ve **Hanbelîler**, erkek ve kadının birbirlerinin tenâsül uzuvlarına bakmalarını mekrûh görmüşlerdir.

Lügat: nisbeten, hanbelî, hanefî, nisbet, şehvet

Hanefî mezhebine göre, eşlerin avret mahallerine bakmamaları edebdendir. [73]

4-Ammâ kadının erkeğe nisbeten avretî ise: Sahih olan kavle göre, kadının bütün vücûdu avrettir. Bu görüş, **Şâfî** ve **Hanbelî** mezhebinin görüşüdür. İmâm-ı Ahmed (ra) bu husûsu nass olarak kabûl edip şöyle demiştir: "**Kadının her tarafı, hattâ turnakları bile avrettir.**"

İmâm-ı A'zam Ebû Hanîfe (ra) ile İmâm-ı Mâlik (ra) ise; kadının ellerinden ve yüzünden mâadâ, bütün vücûdu avret olduğuna zehâb etmişlerdir. (Kadının yüz ve ellerini fitneden dolayı kapatmasının farz olduğunu da beyân etmişlerdir.)

Her mezhebin istinâd ettiği delilleri vardır. İnşâellâh kısaca bahs edeceğiz:

Mâlikî ve Hanefîlerin delilleri: Mâlikî ve Hanefî mezhepleri, yüz ve ellerin avret olmadığına dâir şöylece delil getirmişlerdir:

Birinci Delil: Cenâb-ı Hakk'ın, "**Zînetlerini izhâr etmesinler. Ancak, o zînetlerden zâhîr olanlar müstesnâdur**" kavl-i kerîmine binâen, izhârı (açılması) müstesnâ olan kısım ise kadının elleri ve yüzüdür. Bu husûs ba'zı sahâbe-i kirâm (ra)'den ve tâbiîn (ra)'den nakledilmiştir. Şöyle ki:

Saîd b. Cübeyr (ra) demiştir ki: "**Cenâb-ı Hakk'ın, 'Ancak o zînetten zâhîr olanı müstesnâdur' kavlinden murâd; kadının elleri ve yüzüdür.**"

Atâ ve Dahhâk (ra) de, "**Cenâb-ı Hakk'ın, 'Ancak o zînetten zâhîr olanı müstesnâdur' kavlinden murâd, el ve yüzdür**" demişlerdir.

Lügat: nisbeten, hanbelî, mahalle, binâen, birinc, hanefî, nisbet

İkinci Delil: Hz. Âişe (ra)'dan rivâyet edilen şu hadîs-i şerîftir: "Hz. Ebubekir (ra)'ın kızı Esmâ (ra), üzerinde ince bir örtü olduğu hâlde, Resûl-i Ekrem (sav)'in huzûruna girdi. Resûlullâh (sav) ondan yüzünü çevirerek şöyle dedi: **'Ey Esmâ! Bir kadın hayz çağına geldikten sonra (ya'nî bâliğa olduktan sonra), ona câiz olmaz ki, vücûdundan bu ve bundan başka bir tarafı görünsün.'** Resûlullâh (sav), bunu söylerken, mübâreke ellerine ve yüzüne işâret etti."

Üçüncü Delil: Hanefî ve Mâlikî mezheblerine göre, el ve yüzün avret olmayışı, bunların yabancı erkeklere izhâr edilmesi câizdir, ma'nâsında değildir. Belki, fitneye sebebiyyet verdiği takdirde, Hanefî ve Mâlikî mezheblerinin ittifâkıyla, bu durumda el ve yüzün örtülmesi farzdır, açılması ise harâmdır. Mezhebler arasındaki ihtilâf, yüz ve ellerin avret olup olmayışındandır. Binâenaleyh, Şâfiî ve Hanbelîlere göre; el ve yüz avret olduğundan dolayı, yabancı erkeklere gösterilmesi harâmdır. Bu husûsta fitne olup olmaması müsâvidir. Hanefî ve Mâlikîler ise; el ve yüz avret olmayıp, belki fitneyi uyandırdığı (ya'nî şehveti tahrik ettiği) için, onlara göre de yüz ve ellerin örtülmesi farzdır diye hükmetmişlerdir. Demek, her iki hâlde de (ya'nî ister avret olduklarından dolayı, ister fitneye sebebiyyet verdikleri için) kadının yüzünü ve ellerini nâmahremlere karşı kapatması mezheb imâmlarının ittifâkıyla farzdır. " data-toggle="tooltip" style="text-align: justify; text-indent: 14.15pt; font-size: 1rem;">Mâlikîler ve Hanefîler demişler ki: Kadının elleri ve yüzü avret olmadığına delâlet eden delillerden birisi de şudur ki: **Kadın namâzda ve ihrâma girerken ellerini ve yüzünü açık bırakır, örtmez. Eğer kadının elleri ve yüzü avret olsaydı, namâzda dahi örtmekle mükellef olurdu. Çünkü, namâzda avret mahallî açık olursa namâz sahîh olmaz.** Hanefî ve Mâlikî mezheblerine göre, el ve yüzün avret olmayışı, bunların yabancı erkeklere izhâr edilmesi câizdir, ma'nâsında değildir. Belki, fitneye sebebiyyet verdiği takdirde, Hanefî ve Mâlikî mezheblerinin ittifâkıyla, bu durumda el ve yüzün örtülmesi farzdır, açılması ise harâmdır. Mezhebler arasındaki ihtilâf, yüz ve ellerin avret olup olmayışındandır. Binâenaleyh, Şâfiî ve Hanbelîlere göre; el ve yüz avret olduğundan dolayı, yabancı erkeklere gösterilmesi harâmdır. Bu husûsta fitne olup olmaması müsâvidir. Hanefî ve Mâlikîler ise; el ve yüz avret olmayıp, belki fitneyi uyandırdığı (ya'nî şehveti tahrik ettiği) için, onlara göre de yüz ve ellerin örtülmesi farzdır diye hükmetmişlerdir. Demek, her iki hâlde de (ya'nî ister avret olduklarından dolayı, ister fitneye sebebiyyet verdikleri için) kadının yüzünü ve ellerini nâmahremlere karşı kapatması mezheb imâmlarının ittifâkıyla farzdır. " data-toggle="tooltip" style="text-align: justify; text-indent: 14.15pt; font-size: 1rem;">Hanefî ve Mâlikî mezheblerine göre, el ve yüzün avret olmayışı, bunların yabancı erkeklere izhâr edilmesi câizdir, ma'nâsında değildir. Belki, fitneye sebebiyyet verdiği takdirde, Hanefî ve Mâlikî mezheblerinin ittifâkıyla, bu durumda el ve yüzün örtülmesi farzdır, açılması ise Harâmdır. Mezhebler arasındaki ihtilâf, yüz ve ellerin avret olup olmayışındandır. Binâenaleyh, Şâfiî ve Hanbelîlere göre; el ve yüz avret olduğundan dolayı, yabancı erkeklere gösterilmesi harâmdır. Bu husûsta fitne olup olmaması müsâvidir. Hanefî ve Mâlikîler ise; el ve yüz avret olmayıp, belki fitneyi uyandırdığı (ya'nî şehveti tahrik ettiği) için, onlara göre de yüz ve ellerin örtülmesi farzdır diye hükmetmişlerdir. Demek, her iki hâlde de (ya'nî ister avret olduklarından dolayı, ister fitneye sebebiyyet verdikleri için) kadının yüzünü ve ellerini nâmahremlere karşı kapatması mezheb imâmlarının ittifâkıyla farzdır. " data-toggle="tooltip" style="text-align: justify; text-indent: 14.15pt; font-size: 1rem;">[74] HAŞİYE

Şâfiî ve Hanbelî mezhebinin delilleri: Şâfiîler ve Hanbelîler, kadının eli ve yüzü avret olduğuna dâir kitâb, sünnet ve akli delillere dayanmışlardır. Şöyle ki:

HAŞİYE: Hanefî ve Mâlikî mezheblerine göre, el ve yüzün avret olmayışı, bunların yabancı erkeklere izhâr edilmesi câizdir, ma'nâsında değildir. Belki, fitneye sebebiyyet verdiği takdirde, Hanefî ve Mâlikî mezheblerinin ittifâkıyla, bu durumda el ve yüzün örtülmesi farzdır, açılması ise harâmdır. Mezhebler arasındaki ihtilâf, yüz ve ellerin avret olup olmayışındandır. Binâenaleyh, Şâfiî ve Hanbelîlere göre; el ve yüz avret olduğundan dolayı, yabancı erkeklere gösterilmesi harâmdır. Bu husûsta fitne olup olmaması müsâvidir. Hanefî ve Mâlikîler ise; el ve yüz avret olmayıp, belki fitneyi uyandırdığı (ya'nî şehveti tahrik ettiği) için, onlara göre de yüz ve ellerin örtülmesi farzdır diye hükmetmişlerdir. Demek, her iki hâlde de (ya'nî ister avret olduklarından dolayı, ister fitneye sebebiyyet verdikleri için) kadının yüzünü ve ellerini nâmahremlere karşı kapatması mezheb imâmlarının ittifâkıyla farzdır. " data-toggle="tooltip" style="color: rgb(0, 0, 0); font-size: 1rem; text-align: justify; text-indent: 14.15pt;">Hanefî ve Mâlikî mezheblerine göre, el ve yüzün avret olmayışı, bunların yabancı erkeklere izhâr edilmesi câizdir, ma'nâsında değildir. Belki, fitneye sebebiyyet verdiği takdirde, Hanefî ve Mâlikî mezheblerinin ittifâkıyla, bu durumda el ve yüzün örtülmesi farzdır, açılması ise Harâmdır. Mezhebler arasındaki ihtilâf, yüz ve ellerin avret olup olmayışındandır. Binâenaleyh, Şâfiî ve Hanbelîlere göre; el ve yüz avret olduğundan dolayı, yabancı erkeklere gösterilmesi harâmdır. Bu husûsta fitne olup olmaması müsâvidir. Hanefî ve Mâlikîler ise; el ve yüz avret olmayıp, belki fitneyi uyandırdığı (ya'nî şehveti tahrik ettiği) için, onlara göre de yüz ve ellerin örtülmesi farzdır diye hükmetmişlerdir. Demek, her iki hâlde de (ya'nî ister avret olduklarından dolayı, ister fitneye sebebiyyet verdikleri için) kadının yüzünü ve ellerini nâmahremlere karşı kapatması mezheb imâmlarının ittifâkıyla farzdır.

Lûgat: binâenaleyh, hanbelî, binâen, hanefî, sünnet, şehvet, bâliğ

Kitâbdan (Kur'ân'dan) delîlleri:

1) Cenâb-ı Hak Teâlâ'nın şu kavl-i kerîmidir: **وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ** "**Kadınlar zînetlerini izhâr etmesinler, yabancı erkeklere göstermesinler**" [75] meâlindeki âyet-i kerîme, zînetin izhârını (açılmasını) harâm etmiştir. **Zînet** ise iki kısma ayrılır:

Birincisi: İnsânın yaradılışında ve vücûdunda mevcûd olan fitrî zînettir. Bu zînetten murâd, kadının yüzüdür. Çünkü, yüz, beden-i insânide güzelliğin tezâhür ve temerkûz ettiği yerdir.

İkincisi: İnsânın kesbiyle meydana gelen zînettir. Kesben elde edilen bu zînet ve güzellik ise, kadının güzellik için giyinip süslendiği elbisesi, zînet eşyaları, sürmesi, boyası vs gibi şeylerdir.

Nûr Sûresinin 31. âyet-i kerîmesi mutlak sûrette kadının ibda-ı zînet etmesini, (ya'nî ister fitrî zînet olsun, ister kesbî zînet olsun, zînetlerini nâmahremlere göstermesini) men' etmiş; Müslümân kadınlarına, yabancı erkeklerin yanında vücûd a'zâlarından herhangi birini açmalarını veyâhûd kesbî zînetlerini izhâr etmelerini harâm kılınmıştır. Şâfiiler ve Hanbelliler, Cenâb-ı Hak'ın

(**إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا**) kavl-i kerîmini isteyerek değil, kasden açılan kısımlar müstesnâ şeklinde te'vîl etmişlerdir. Meselâ; rûzgârın, kadının ya göğsünü, ya boynunu, ya baldırını açması hâlinde, kadın bundan mes'ûl değildir. Bu durumda kadın, hemen açılan yerlerini kapatmak şartıyla günâhkâr olmaz. Çünkü, gayr-i ihtiyârî meydana gelen şeyde

Lügat: temerkûz, hanbelî, birinc, rûzgâr, sinin

mes'ûliyyet yoktur. O hâlde, âyetin bu te'vile göre ma'nâsı şöyle olur:

"Kadınlar nâmahremlere karşı hiçbir zamân irâdeleriyle fitrî ve kesbî zînetlerini izhâr etmesinler. Bu durumda zînetlerini gösterdikleri takdîrde, mes'ûldürler. Ancak, irâdeleri dışında zînetleri kendi kendine zâhîr olursa, ya'nî inkişâf edip açılrsa; onlar bu durumda mes'ûl olmazlar. O hâlde, kadının yüzü ve eli, açılması ve gösterilmesi harâm olan zînetindendir."

2) Cenâb-ı Hakk'ın şu kavli-i kerîmidir:

وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَسْأَلُوهُنَّ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ
ذَلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ

"Ezvâc-ı Mutahharât-ı Nebvî (sav)'den bir şey istediğinizde, perde arkasından isteyiniz." [76]

Bu âyet-i kerîme, nazarın câiz olmadığını sarâhaten ifâde ediyor. Âyet-i kerîme her ne kadar Ezvâc-ı Nebvî (sav) hakkında nâzil olmuşsa da, bu âyetin hükmü, sâir mü'minât kadınlara da şâmilidir. Çünkü, **Ezvâc-ı Tâhirât**, sâir mü'minât kadınlara rehberdirler. Dolayısıyla, Müslümân kadınlar da onlara kıyâs edilir. Onlara bakmanın câiz olmamasının illeti ise, kadının bütün vücûdu -yabancı erkeklere karşı- avret olduğu içindir.

Şâfiî ve Hanbelîlerin sünnetten delîlleri ise: Bu konuda çok hadîs-i şerîf vardır. Bunlardan birkaçını zikrediyoruz:

1- Cerîr b. Abdullah (ra)'dan rivâyet edilen şu hadîstir: "Ben Resûlullâh (sav)'den, âniden, gayr-i ihtiyârî meydâna gelen bakıştan sordum. Cevâben buyurdular ki: 'Hemen nazarını on-

Lügat: abdullah, hanbelî, nebevî, sünnet, dilir, nâzil

çevir.’ (Ya’nî, tekrâr ikinci def’a bakma.)” [77]

2- Hazret-i Ali (ra)’dan rivâyet edilen şu hadîs-i şerîftir: **“Ey Ali! Bir kadınla karşılaşınca ilk ânda, füc’eten meydâna gelen bakıştan sonra tekrâr tekrâr bakma.”** (Çünkü, birinci nazar, gayr-i ihtiyârî ve ânî meydâna geldiği için sana câiz, ikinci bakışı tekrârlamak ise, ihtiyârla olduğu için câiz değildir.) [78]

3- Hazret-i İbn-i Abbâs’ın rivâyet ettiği şu hadîs-i şerîftir: **“Resûl-i Ekrem (sav), Fazl b. Abbâs’ı kurban bayramı gününde terkisine almıştı. Hz. Fazl ise, saçları güzel, beyaz tenli ve hüsn-i cemâl sâhibi idi. O ânda Has’am’dan bir kadın gelip onu fitneye sokmak için uğraşıp bakıyordu. Böylece Fazl o kadına bakmaya başladı, hem de kadın ona bakıyordu. Resûl-i Ekrem (sav) durumu müşâhede edince, Fazl’ın bakışına engel olmak için, onun yüzünü başka tarafa çeviriyordu. Böylece Fazl’ın kadına bakmasına mâni’ oluyordu.”** (Bu hâdisে vedâ haccında cereyân etmiştir.) [79]

Âyet ve ehâdisteki bu nasslar (açık ifâdeler), yabancı kadına bakmanın harâm olduğunu ifâde etmektedir. Hiç şübhe yok ki, kadının yüzü de bakılması harâm olan a’zâlardandır. O hâlde, kadının yüzü de avrettir. Dolayısıyla, yabancıya karşı örtmesi lâzımdır. Kadının diğer a’zâlarına bakmak harâm olduğu gibi, el ve yüzüne bakmak da harâmdır.

Aklî delilleri ise şudur ki: Kadına, fitne (şehvetin uyanması) korkusundan dolayı, bakmak câiz değildir. Yüzüne bakmakta meydâna gelen fitne ve vesvese-i şeytâniyye ise; ayaklarına,

Lügat: cereyân, birinc, hâdisе, terkis, hâdis, şübhe

saçlarına ve baldırlarına bakmaktan daha tehlikeli ve şer bakımından daha büyüktür. Öyle ise, aklen, yüzün de hicâb altına alınması lâzımdır. Kadının saçlarına, baldırlarına bakmak ittifâken harâm olduğuna göre, onun yüzüne bakmak ise tarîk-ı evlâ ile harâm olur. Çünkü, yüz, güzelliğin tezâhür ve temerküz ettiği ve fitnenin zuhûruna sebep olduğu ve insânın kalbine hâtı-rât-ı şeytâniyyenin gelmesine ve temekkûn etmesine zemîn hazırladığı yerdir.

“Tefsîru Âyâtî'l-Ahkâm Mine'l-Kur'ân” adlı tefsîrin sâhibi olan Muhammed Ali Sâbûnî diyor ki:

“Âyet-i kerûmenin Şâfî ve Hanbelîye göre te'vîlini (izâhını) anladın. İşte onların da dediği gibi, âyet-i kerûmede kadının yüzünün avret olmadığına dâir bir delîl tasrîh edilmiştir. O hâlde, yüzü de avrettir.”

Ammâ, daha önce bahsi geçen Hz. Ebû Bekir (ra)'ın kızı Esmâ (ra) ile ilgili hadîse gelince; Şâfî ve Hanbelîlere göre:

a) Ya bu hadîs, bir ihtiyâc veyâ bir özre binâen kadının ellerine ve yüzüne bakmaya hamledilmiştir. Meselâ; onunla evlenmek veyâ kadına şâhidlik yapmak veyâhûd kâdî olduğundan dolayı bakması gibi. İşte bu durumlarda zarûret mîkdârı bakmak câizdir.

b) Veyâ Esmâ (ra) ile alâkalı bu hadîse, âyet-i hicâbdan evvel vukú' bulmasına hamledilmiştir.

İbn-i Kayyim el-Cevzî diyor ki:

“Bu âyet-i kerîmeler ve ehâdîs-i nebeviyye (sav) ifâde ediyor ki: Yabancı bir kadının herhangi bir yerine özürsüz ve zarûret olmadan bakmak harâmdır. Eğer bir özre binâen olursa, meselâ; onunla evlenmek veyâ aleyhinde şâhidlik yapmak istediği zamân,

işte bu iki hâlette, zarûret mîkdârı sâdece yüzüne bakması câizdir. Ammâ, kaduna özürsüz bir şekilde, zarûret olmadan bakmak -ister şehvetle, ister gayr-i şehvetle olsun- harâmıdır. Hem de kadunun hangi tarafı olursa olsun, yüzü ve eli ve sâir bedeni bunda müsâvidir, fark etmez. Hangi yerine bakarsa baksun, harâmıdır."

"Eğer denilse: 'Kadın, yüzünü namâzda açmasıyla namâzı neden bozulmaz?'

"Cevâben deriz ki: Çünkü, namâzda kadunun yüzünü örtmesinde meşakkat vardır. Buna binâen şer'-ı şerîf, kaduna kolaylık olsun diye, namâzda yüzünü örtmekle mükellef kalmamıştır." [80]

Müfessir Muhammed Ali Sâbûnî diyor ki:

"'Kadunun yüzü ve eli avret değildir' diye hükmeden müctehid imâmları, bu hükmü gelecek şartla söylemişlerdir: Kadun elini ve yüzünü, üzerinde bir zînet yoksa ve fitneye sebep olmak ihtimâli de mevcûd değilse (ya'nî şehveti uyandırmazsa) ancak bu şartla açabilir. Yoksa, zamânımızdaki gibi kadınların, güzelleşmek maksadyla yüzlerine ve ellerine boya vs sürerek, çarşı ve sokaklarda erkeklerin önünde bu zînetlerini izhâr etmeleri ve gezmeleri; bütün müctehid imâmlarının ittîfâkıyla harâmıdır ve bunda şübhe yoktur."

Hem ba'zı müctehid imâmlarının, "Kadunun eli ve yüzü avret değildir" diye hükmetmelerinin ma'nâsı; "Kadunun yüzünü ve elini açması lâzımdır veya sünnettir veya hüdâ örtmesi bid'attır" demek değildir. Hâşâ ve kella! Fukahâ-yi İslâm böyle bâtil bir ma'nâyı kasd etmemişlerdir. Çünkü, değil müctehidler, hiçbir avâm-ı mü'minîn dahi bunu söylemez. Belki o müctehid imâmlarının, "El ve yüz avret değildir" sözlerinin ma'nâsı, "Fitneden

Lügat: şübhe

emîn olunursa veyâ zarûret varsa, o zamân kadınlar yüzlerini ve ellerini açık bırakabilirler, bunda bir beis yoktur” demektir.

Asrımızda ise şeytânın yardımcıları çoğalmış; fitne, fücûr ve fuhşıyyât intişâr etmiş, ahlâksızlık revâc bulmuş; böyle fitneli ve dehşetli bir asırda, elbette ilim ve akıl sâhibi hiçbir kimse, kadının bu asırda yüzünü ve elini açmasının câiz olduğuna fetvâ vermez.

Açık saçıklık hastalığının âlem-i İslâm'ın her tarafına intişâr edip yayıldığı ve fitne ve fuhşıyyâtın vebâ hastalığı gibi ümmetin içine girdiği ve bilhâssa tâife-i nisâiyyenin Avrupa medeniyetini taklîd etmesiyle, daha fazla bu fitne âteşini körüklediği bu asırda; elbette her akl-ı selim sâhibi, kadının kat'î olarak -zarûret olmadan- yüzünü açmasının harâm olduğuna hükmeder. Çünkü, bu asırda fitne şiddetlidir. Fesâdın meydâna gelişi muhakkaktır. Kötülüğe ve günâha çağırانlar ve sevk edenler her tarafa yayılmıştır. Böyle, günâhların ve bid'aların çoğaldığı bir asırda, elbette ihtiyât etmek vâcibdir. Cenâb-ı Hak, dilediğini sırât-ı müstekime hidâyet eder.

ÜÇÜNCÜ HÜKÜM: Kadının yabancı erkeklere göstermesi harâm olan zîneti neresidir?

وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ âyet-i kerîmesi delâlet ediyor ki, kadının fitne korkusundan dolayı yabancı erkeklerin yanında zînetlerini açması harâmdır. “Zînet” kelimesi, aslında kadının “elbise, zînet eşyâsı, boya vs gibi kendisiyle süslenip tecemmül ettiği, güzelleştigi” şeylerdir. Daha sonra bu kelime, daha geniş ve umûmî ma'nâda kullanılarak, kadının vücûd a'zâlarına da teşmîl edilmiştir.

Şerh

Buna binâen **zînet** dört kısma ayrılır:

1- Fitrî zînet.

2- Mükteseb zînet.

3- Zâhirî zînet.

4- Bâtunî zînet.

Fitrî Zînet: Âyet-i kerîmede geçen “**zînet**”, Cenâb-ı Hakk’ın vücûdda yarattığı; meselâ derinin güzelliği, mu’tedil kâmet, gözlerin büyük ve geniş oluşu gibi fitrî vücûd güzelliklerine de şâmilidir, bunları da içine alıyor. Zîrâ, bir kısım ulemâ, zînet kelimesinin, yaradılıştâ mevcûd olan güzelliklere şâmil olmasını inkâr edip demişler ki:

“Vücûddaki güzelliklere o vücûdun zîneti denilmez. Belki zînet kelimesi, kadının sonradan tezeyyün için kendisinin kesb ettiği, meselâ sürme, kuna ve benzeri gibi zînet eş-yâlarına ıtlak olunur” demişlerse de, esah olan şudur ki; fitrî güzellikler de zînettendir. Çünkü, zînetin aslı ve cemâlin merkezi yüzdedir. Yüz ile insânın güzelliği veyâ çirkinliği anlaşılır. Cenâb-ı Hak kelâmunda, *“Baş örtülerini başlarının ön tarafına, boyunlarına ve göğüsleri üzerine atıp örtsünler”* [81] diye emir buyurmuştur.

Çünkü, kadınların başörtüsünü yüzün ve göğsün üzerine atıp o tarafa sarkıtmakla emir olunmaları; ancak yüz, göğüs ve boyun gibi a’zaları örtmek, bunların görünmesine mâni’ olmak içindir. Demek, bundan da anlaşılıyor ki, fitrî zînetler de zînet mefhûmu içinde dâhildir. Cenâb-ı Hak, kadınları, mehâsin-i hilkatlerini izhâr etmekten men’ edip, baş örtüleriyle hem fitrî, hem de gayr-i fitrî zînetlerini örtmelerini vâcib kılmıştır.

Zîneti, fitrî güzelliğin gayrısına hamledenler diyorlar ki:

Lügat: inkâr, vâcib

Cenâb-ı Hak, âyet-i kerîmede "zînet" diye zikretmiştir. Hâlbuki, ma'lûmdur ki, âyetteki zînetten murâd; yalnız zînetin nefsi, ya'nî kadının a'zâları üzerinde olmayan sâdece zînet eşyâları değildir. Çünkü, zînet eşyâlarına, elbise, küpe ve gerdânlık gibi şeylere, kadın bunlarla zînetlenmediği, ya'nî zînet eşyâsı kadının vücûdu üzerinde olmadığı müddetçe bakmak harâm değildir. Bunları kadın giyiniş süslediği zamân Cenâb-ı Hak bunlara bakmayı harâm kılmıştır. Binâenaleyh, bunlara bakmak harâm olduğuna göre, elbette kadının a'zâlarına bakmak daha şiddetli ve mübâleğalı harâmdır. Ba'zı âlimler her ne kadar vücûd yaradılışı zînetten olduğunu ikrâr etmemişler, ammâ bu âlimler de dâhil olmak üzere bütün ulemâ-yi İslâm, kadının vücûduna ve a'zâlarına bakmanın harâm olduğuna ittifâk etmişler. Demek ki, vücûddaki zînetin takıldığı yerleri açmak ve ecnebîlere göstermek, tarîk-ı evlâ ile yasaktır ve daha fazla günâhtır.

Ammâ kadının zâhir zîneti ise:

İbn-i Mes'ûd (ra) demiştir ki: **"Zînetin zâhir kısmı elbisedir."**

Mücâhid (ra) demiştir ki : **"Zâhir zînet; sürme, yüzük, kuna gibi şeylerdir."**

Saîd b. Cübeyr demiştir ki: **"Zâhir zînetten murâd; yüz ve ellerdir."**

İbn-i Atiyye (ra) şöyle demiş: **"Âyetin zâhiri lafzundan şunu anlıyorum: Kadın, hiçbir tarafını izhâr etmemekle ve zînet sayılan şeylerini elinden geldiği kadar setredip gizlemekle me'mûrdur. Ancak, zarûrî bir hâlden dolayı zînetinin açılması veya herhangi bir şeyi ıslâh etmek, düzeltmek ânında zînetinin görünmesi müstesnâ. Bunda bir mahzûr yoktur."**

İşte âyette geçen, “**zînetten zâhîr olanı müstesnâdur**” istisnâsı, kadınlarda zarûretin iktizâ ettiği bunlar gibi hâllere (evlenmek, şahidlik yapmak, doktora göstermek gibi) hamledilmiştir. Zarûret hâlinde ise kadın ma’fûvdur (afvedilmiştir.)

Bâtını zinetler ise: Cenâb-ı Hak’kın [82] **يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ** âyet-i kerîmesinde isimlerini zikrettiği kimselerden müstesnâ, hiç kimseye gösterilmesi helâl değildir. Âyet-te zikri geçenlerden bir kısmı şunlardır: Kadının kocası, babası, âbisi gibi. Bu mahremleri daha sonra tafsîlen zikredeceğiz. Câhiliyyet devrinde kadınlar başörtülerini başlarının arka tarafına bağlarlardı. Böylelikle göğüsleri, yüzleri, boyunları açık kalıyordu. İslâmiyyet gelince Müslümân kadınları, başörtülerini başlarının ön tarafına bağlamakla emrolundular. Tâ ki, bu başörtüleri, onların boyunlarını, gerdânlık yerlerini, göğüslerini ve başın ihtivâ ettiği saç vesâire ve kulağa takılan küpe ve boyundaki gerdânlıklarını örtsün ve bu zînetleri görünmesin. İşte, **وَلْيَضْرِبْنَ** **يُخْمِرْنَ عَلَى جُيُوبِهِنَّ** “Baş örtülerini yakalarının üzerine kadar örtsünler” [83] âyet-i kerîmesi bunu emretmektedir.

DÖRDÜNCÜ HÜKÜM: Kadının, yanlarında zînetlerini açabileceği mahremleri kimlerdir?

Cenâb-ı Hak, kadının, yanlarında hafî zînetlerini açmalarını men’ ettiği erkeklerden ba’zı kısımlarını istisnâ etmiştir ki; onlar da kocadan başka, hepsi kadının mahremleridir. Bunda-

ki illet ise, kadının mahremlerinin zarûretten dolayı kadınla berâber yaşaması ve iç içe olmalarıdır. Çünkü, aralarındaki karâbetten (yakın akrabalık bağından) dolayı onların yanlarına çokça girmek ve birbirlerine çokça bakmak zarûreti vardır. Hem de mahremler cihetinde fitneden emniyyet vardır. Ya'nî, mahremleri tarafından fitne korkusu (şehvet nazarı) olmadığı için, kadın, onların yanında ba'zı zînetlerini açabilir. Bunlara karşı tesettürle me'mûr değildir.

Kadının mahremleri:

1- Koca: Koca, zevcesinin her tarafına bakabilir. Bu ona helâldir. Hem kocanın, zevcesiyle istimta'ının (eğlenip faydalanmasının) bütün envâı helâldir.

Kurtubi demiştir ki: *"Kadının kocası ve câriyenin efendisi, kadının hem zînetine, hem de zînetin dışındaki her tarafına bakıp görebilir. Çünkü, kadının vücûdunun her tarafı -hem lezzet almak, hem de bakmak cihetiyle- her yönüyle ona helâldir. Buna binâen âyet-i kerîmede ilk önce لِبُعُولَتِهِنَّ ya'nî 'kadının kocası' zikredilmiştir."*

2- Baba ve dedeler: Dede, ister baba tarafından, ister anne tarafından olsun fark etmez. Çünkü, âyet-i kerîmede, أَوْ آبَائِهِنَّ *"veyâ babaları"* diye mutlak zikredilmiştir. (Bunda hem anne tarafının hem de baba tarafının babaları, ya'nî dedeler dâhildir.)

3- Kocalarının babaları: Çünkü, âyet-i kerîmede, أَوْ آبَاءِ بُعُولَتِهِنَّ *"veyâ kocalarının babaları"* diye zikredilmiştir.

4- Kendi oğulları veyâ kocalarının başka kadından olan üvey oğulları: Buna çocuğun çocuğu da, ya'nî torunlar da (ne kadar aşağı inerse insan) dâhıldır. Çünkü, âyet-i kerîmede

أَوْ أَبْنَاءِ بُعُولَتِهِنَّ "veyâ kendi oğulları veyâ kocalarının oğulları" diye umûmî zikredilmiştir.

5- Kardeşleri: İster ana ve babaları bir olan kardeşi olsun, ister yalnız babadan, isterse yalnız anneden olsun fark etmez. Bunlar hepsi kadının mahremidir. Çünkü, âyet-i kerîmede, أَوْ

إِخْوَانِهِنَّ "veyâ kardeşleri" diye mutlak zikredilmiştir.

6- Kardeşin veyâ kız kardeşin oğulları: Çünkü, bunlar da,

أَوْ بَنَى إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنَى أَخَوَاتِهِنَّ "veyâ kardeşlerinin veyâ kız kardeşlerinin oğulları" meâlindeki âyet-i kerîmenin sırrınca kardeş hükmündedirler. Bunlar hepsi kadının mahremi sayılırlar.

Tenbîh: Âyet-i kerîme "amca ve dayıları" her ne kadar zikretmemişse de; bunlar da şer'an kadının mahremleridirler. Nasıl ki, kadının sütten dolayı olan mahremleri âyetle geçmediği hâlde mahremden sayılmıştır. Bütün fukahânın icmâıyla, bunların -amca, dayı, süt kardeşi- hepsinin hükmü, aynı âyetle zikri geçen diğer mahremlerin hükmü gibidir. Bunlar da kadının mahremidirler.

BEŞİNCİ HÜKÜM: Müslümân bir kadının, kâfire bir kadın yanında zînetini açması câiz midir?

Fukahâ-yi İslâm, أَوْ نِسَائِهِنَّ kavli-i kerîminden murâd ne olduğu hakkında ihtilâf etmişlerdir. Ba'zıları bu kelimedden

murâd, "**Müslümân kadınlar**" demektir diye hükmetmişler ki, selef-i sâlihînin ekserisinin re'yi böyledir.

Kurtubî tefsirinde şöyle demiştir: "Cenâb-ı Hakk'ın **أَوْ نِسَائِهِنَّ** kavî-i kerîminden murâd; ya'nî, "**Müslümân kadınlar**" demektir. Bununla zimmî olan müşriklerin kadınları veyâ diğerkâfir kadınlar istisnâ edilmiştir. O hâlde, mü'mine bir kadına, müşrike bir kadının yanında vücûdunun herhangi bir tarafını açıp göstermesi helâl olmaz. Ancak câriyesi müstesnâ."

Ba'zı âlimler, Nasrânî bir kadının Müslime bir kadını öpmesini veyâ vücûdunun herhangi bir tarafını görmesini kerîh görmüşlerdir.

Hz. Ömer (ra), hilâfeti zamânında Ebû Ubeyde b. Cerrâh (ra)'a bir mektûb yazıp mektûbunda şöyle buyurmuştur:

"Muhakkak bana şöyle bir haber geldi ki; orada ehl-i zimmetin kadınları da Müslümânların kadınlarıyla berâber hamâma giriyorlar. Bunu yasakla ve zimmî kadınların, Müslümân kadınlarla berâber hamâma girmelerine engel ol. Çünkü, herhangi bir zarûretten dolayı özü olmadan ehl-i zimmetten bir kadının, Müslümân bir kadını çıplak olarak görmesi câiz değildir.

"Hz. Ebû Ubeyde (ra) bu mektûbu alınca hemen kalkıp, tazarru' ve duâ ederek şöyle dedi: '**Hangi kadın özüne binâen değil de ancak yüzünü beyâzlaştırmak (güzelleştirmek) için hamâma giderse, Cenâb-ı Hak onun yüzünü kara etsin. Öyle bir günde ki, ba'zı yüzler beyâz, ba'zıları da kap kara olarak haşrolur.**'"

Hazret-i İbn-i Abbâs (ra) şöyle demiştir: "Müslümân bir kadının vücûdunu Yahûdî veyâ Nasrânî bir kadının görmesi helâl değildir. Zîrâ, bunlar gidip o Müslümân kadının vücûdunu kocalarına tavsîf edebilirler."

Lügat: zimmî

Ba'zı ulemâ da, "Cenâb-ı Hakkin **أَوِ نِسَائِيَّ** kavinden [84] murâd; '**bütün kadınlar**'dır. Buna hem müslime, hem de gayr-ı müslime kadınlar dâhıldır" demişlerdir. (Dolayısıyla, bu görüşe göre, Müslümân bir kadın, her iki sınıf kadınlara zinetlerini izhâr edebilir.)

Âlûsî demiştir ki: "*Fahr-ı Râzî bu husústa, kâfire kadınlar da Müslümân kadınları gibidir diye hükmedip şöyle demiştir: 'Müftâbih olan şudur ki; kâfire kadınlar da bu husústa Müslümân kadınları gibidir. Âyetten murâd, bütün kadınlar demektir. Selef-i sâlihînin müşrik kadınları istisnâ etmeleri istihbâba mahmûldür. Ya'nî, onlara göstermemeleri müstehâbdır.'*"

Asrımızda bu kavî, Müslümânlar hakkında daha medâr-ı sühûlettir. Çünkü, bu asırda Müslümân kadınlar için kendilerini zimmi kadınlardan koruyup hicâb altına girmeleri çok müşkil-leşmiş, neredeyse mümkün olmayacak hâle gelmiştir.

Muhyiddîn-i Arabî demiştir ki: "**Benim yanımda sahîh olan şudur ki; bir kadın, sâir bütün kadınlara vücûdunu -diz kapağı ile göbek arası müstesnâ- gösterebilir. Bunda mü'mine ve müşrike kadınlar müsâvidir.**"

(Cumhûr-i fukahâyâ göre, ya'nî Hanefî, Mâlikî ve Şâfiî mezhebinin esahh kavline göre ve Hanbelî mezhebinin bir kavline göre; bir Müslümân kadının kâfire bir kadına karşı avreti, nâ-mahrem bir erkeğe karşı olan avreti gibidir.) [85]

Lügat: zimmi

ALTINCI HÜKÜM: Hür bir kadına, kölesinin yanında zînetini açması, hicâb altına girmemesi helâl midir?

Cenâb-ı Hakk'ın [86] **أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُھُنَّ** kavl-i kerîmî, zâhîren hem köleye, hem de câriyeye şâmilidir. Ba'zı ulemâ böyle demişler. Şâfiî mezhebi de böyle hükmetmiştir.

İbn-i Hacer, "**Minhâc**" adlı kitâbda açık bir şekilde ifâde etmiştir ki: *"Âdil bir kölenin, kendi efendisi olan hür kadına bakması, aynen bir erkeğin kendi mahremi olan bir kadına bakması gibidir. Ya'nî, kendi efendisi olan kadının diz kapağı ile göbek arası müstesnâ, diğer taraflarına bakması câizdir."*

İmâm-ı Ahmed b. Hanbel ile Ebû Hanîfe (ve İmâm-ı Şâfiî'nin de bir kavline göre) demişler ki: **"Kölenin de kendi efendisi olan kadına bakması helâl değildir. Çünkü, köle, efendisinin mahremi sayılmaz."**

Bu görüş sāhibleri, âyeti sâdece "**câriyeler**" şeklinde te'vil ederek köleleri hâric tutmuşlardır. Saïd b. Müseyyeb (ra)'dan rivâyet edilen gelecek kavli delil olarak getirmişlerdir. Saïd b. Müseyyeb (ra) şöyle demiştir: "Sûre-i Nûr'da geçen âyet sizi aldatmasın. Çünkü, o âyetten murâd, kadın olan câriyeler demektir. Erkek köleler murâd değildir."

Ya'nî, **أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُھُنَّ** cümlesi [87], câriyeler hakkındadır, erkek köleler hakkında değildir. Bu husûsta şöyle delil getirmişler ki; o erkek köleler de sâir erkekler gibi, fahuldurlar. (Ya'nî, onlarda da erkeklik kuvveti vardır.) Hem köleler,

ne kadının kocası ve ne de mahremidirler. Bununla beraber elbette onlarda da kuvve-i şehevîye vardır. O hâlde, kölenin efendisi olan kadına câiz değildir ki, kölesine karşı zînetini açık bıraksın; örtünmeden münkeşif olarak yanında bulunsun.

Hem demişler ki; âyette câriyelerin zikredilmesinin -ya'nî kadın kendi câriyesine karşı zâten zînetini, vücûdunu gösterebildiği hâlde, âyette onlardan da bahsedilmesinin- hikmeti ise şudur:

“Kadın kendi câriyesine de zînetini göstermesi câiz olmaz diye zannedilebilir. Çünkü, bahsi geçen bütün mahremler hepsi hür olanlardır. Âyet-i kerîme câriyeleri de zikredince, bu işkâl halledilmiş oldu. Ya'nî, anlaşıldı ki, kadın kendi câriyesine de zînetini gösterebilir.”

İbn-i Abbâs (ra) demiştir ki: *“Köle, efendisi olan bir kadının saçına bakabilir. Bunda beis yoktur.”* İmâm-ı Mâlik (ra) mezhebi de budur. İmâm-ı Şâfiî (ra) ise Hazret-i Enes (ra)'dan rivâyet edilen şu hadîsle delil getirmiştir. Hazret-i Enes (ra) şöyle rivâyet etmiştir:

“Nebiy-i Muhterem (sav) bir gün Hz. Fâtûma (ra)'ya hibe ettiği bir köle ile birlikte geldi. O zamân Hz. Fâtûma (ra)'nın üzerinde öyle bir elbise vardı ki, başını örttüğü zamân ayağına kadar kavuşmayıp, ayakları açık kalıyordu. Ayaklarını kapattığı zamân ise o örtü başına kavuşmuyordu. Resûl-i Ekrem (sav) Hz. Fâtûma (ra)'nın bu telâşını görünce şöyle dedi: ‘Sana bir beis yoktur. Çünkü, senin yanında baban ve hizmetçin olan kölen vardır.’ ” [88]

YEDİNCİ HÜKÜM: Kadına karşı şehvet hissi olmayan, onlara karşı ihtiyâc hissetmekten gâfil olan erkekler kimlerdir?

Âyet-i kerîme **أَوِ التَّائِبِينَ غَيْرِ أُولَى الْأَرْثَةِ** "Erkeklerden kadınlara şehvet duymayan ve onlara ihtiyâc hissetmeyen, mi'desinden başka bir şey düşünmeyen

kimseler ve erkeklikten kesilmiş pîr-i fânîler"[89] ifade ediyor ki, kadına bu gibi erkeklerin yanında zînetlerini izhâr etmeleri câizdir. Ya'nî, kadın, böyle erkeklere karşı ibda-i zînet edebilir. Bu kısım erkekler de, "**ebleh, gâfil, kadınların kadınlığa âid gizli husûsiyyetlerinden hiç anlamayan ve kadınlara karşı meyli ve iştihâsı olmayan**" erkeklerdir. Bu çeşit erkeklerin, ya vücûddaki âcizlik ve ârizadan, ya aklın zaafından veyâhûd çok fakir ve miskin olduklarından dolayı, onların bu çeşit hâlleri, onları kadına kötü nazarla bakmaktan alıkoymuş ve onların kalbine kötü düşüncelerin gelmesine, kadına karşı şehvetin uyanmasına engel olmuştur. Binâenaleyh, kadın bunlara karşı tam tesettürle me'mûr değildir.

Bu husûsta sahâbe-i kirâmdan ve tâbiinden olan müfessirlerin sözlerini nakledeceğiz. Tâ ki,

[90] **أَوِ التَّائِبِينَ غَيْرِ أُولَى الْأَرْثَةِ مِنَ الرِّجَالِ** âyetinin sahîh ma'nâsı ve ondan murâd ne olduğu vuzûha kavuşsun.

İbn-i Abbâs (ra) demiştir ki: "Âyette zikri geçen ve kadınların onlara karşı tam tesettürle me'mûr olmadıkları erkekler, kadına karşı ihtiyâcı olmayan ve kadın işinden tamâmen gâfil, habersiz olan kimselerdir."

Lügat: binâenaleyh, tesettür, binâen, miskin, şehvet

Katâde (ra) demiştir ki: "Onlar öyle erkeklerdir ki, sana tâbî' olup peşinde gezerler, tâ ki senden bir taâm alıp yesin. (Ya'nî, sâdece düşüncesi yemek ve içmek olup başka şeyden anlamayan erkeklerdir.)"

Mücâhid (ra) ise şöyle demiştir: "Onlar öyle ebleh (ahmak) erkeklerdir ki, sâdece derdi ve endişesi karnını doyurmaktır. Kadınlardan hiçbir şey anlamaz, onlara karşı iştihâsı yoktur."

Bunlardan başka aynı ma'nâda çok âlimlerin sözleri vardır. Bütün bunlar ifâde ediyor ki,

91] **أُولَى الْأَرْبَةِ**]'den murâd; kadına karşı ihtiyâc hissetmeyen ve kadına karşı meyli ve şehveti olmayan erkeklerdir. Bu tip erkeklerdeki bu hâl; ya eblehtir, gâfildir, kadınlara karşı hiç ilgisi yoktur, onların kadınlığa âid olan husûsiyyetlerinden anlamadığındandır. Veyâhúd da kendisindeki bu hâl, kadına karşı aslâ şehveti olmadığındandır.

SEKİZİNCİ HÜKÜM: Kadının, kendisine karşı hicâbla me'mûr olmadığı çocuklar hangileridir?

Ulemâ-i İslâm, Cenâb-ı Hak'kın **أَوْ الْطِّفْلِ الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلَى عَوْرَاتِ النِّسَاءِ** ya'nî "**Veyâhúd kadınların avretine muttali' olmayan mürâhik ve bâliğ olmayan çocuklar**" meâlindeki kavî-i kerîminde ihtilâf etmişlerdir.

Ba'zı ulemâ şöyle demişler: *Öyle çocuklardır ki, cinsî münâsebet için daha hadd-i şehvete bâliğ olmamıştır.*

Ba'zıları da demişler ki: *Bu çocuklardan murâd, öyle çocuklardır ki, küçüklüklerinden dolayı başkalarının avretini tanımazlar.*

Lügat: şehvet, bâliğ, cinsî

Bu son görüş daha kuvvetlidir. Hem bu çocuklardan murâd, öyle çocuklardır ki, kadının vücûdu veya hareketi veya duruşu gibi hâller -kadın olduğunu idrâk etmemesi sebebiyle- çocukta bir te'sîr meydana getirmez. Çünkü, bu çocuklar o kadar küçüktürler ki, kadınla erkek arasındaki münâsebetin ma'nâsını idrâk edemezler. Bu da, ancak on yaşından daha küçük olan çocuklara şâmilidir. Ammâ, mürâhik olan çocuklar ise (ya'nî sinn-i bülûğ çağına geldiği hâlde, daha bâliğ olmayan çocuklar demektir), onlarda kadınlara karşı şuûr ve his başlamıştır. Böyle çocuklarda, kadının vücûdu, duruşu ve hareketi te'sîr eder. Her ne kadar mükellefiyet çağına geldiği hâlde bâliğ olmasa dahi, böyle mürâhik olan çocuklara karşı kadının gizlenip örtünmesi lâzımdır.

DOKUZUNCU HÜKÜM: Kadının sesi avret midir?

Dîn-i mübîn-i İslâm, insânı fitneye sevk edip, gaflet ve günâha sokacak her şeyi harâm kılmıştır. Buna binâen, İslâm dîni, kadını ayaklarını yere vurmaktan nehyetmiştir. Tâ ki, ayaklarındaki halhalın sesi ba'zı erkeklerin kalblerinde şehvetin harekete gelmesine sebebiyyet vermesin.

Âyet-i kerîmede **وَلَا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِنْ زِينَتِهِنَّ** "Ya'nî, ayakları ile yere vurmasınlar ki; bu, ayaklarıyla yere vurmaları, hafî olan zînetleri bilinsin diyer" [92] buyurulmuştur. Kadınlar bu hareketten men' edilmiştir.

Hanefî ulemâsı, bu âyet-i kerîmedeki nehye dayanarak

Lügat: bâliğ

demişler ki: O hâlde, kadının sesi de avrettir. Başkasına sesini husûsî işittirmesi câiz değildir. Çünkü, mâdem kadın ayaklarındaki halhalın sesinin gelmesinden men' edilmiştir. Öyle ise, tarîk-ı evlâ ile, sesini yükseltmesinden men' edilir; bu durum, daha fazla nehye şâyandır.

Cessâs, tefsirinde şöyle demiştir: "Âyet-i kerîmede, kadın konuşurken yabancı erkeklerin işitecek derecede kendi sesini yükseltmesinden nehyedildiğine dâir delâlet vardır. Çünkü, kadının sesi, halhalın sesinden daha fazla fîtneye sebebiyyet verir. Buna binâen, bizim ashâbımız (Hanefti ulemâsı), '**Kadının ezân okuması mekrûhtur**' diye hükmetmişlerdir. Çünkü, ezân okumada, kadın sesini yükseltmeye muhtâcdır. Hâlbuki, kadın, yabancıların işiteceği kadar sesini yükseltmekten men' edilmiştir."

Şâfiîler ve diğer ulemâ ise, kadının sesinin avret olmadığına zehâb etmişlerdir. Çünkü, kadına câizdir ki, bir şeyi satsın veya satın alsın veya şehâdet için hâkimin huzûruna kadar gidip konuşabilsin. Bütün bu işlerde ise konuşurken, sesini başkasının işiteceği kadar yükseltmesi lâzımdır. (Eğer kadının sesi avret olsaydı, bu işlerde sesini yükseltmemesi lâzım gelirdi diye hükmetmişlerdir.)

Âlûsî demiştir ki: "Şâfiî mezhebinin mu'teber kitâblarında mezkûr olan şudur ki; ben de öyle diyorum: '**Kadınların sesi avret değildir. Onların sesini dinlemek fîtne korkusu olmadı müddetçe harâm değildir.**' " [93]

Zâhir olan şudur ki, fîtneden emîn olunduğu takdirde kadının sesi avret değildir. Çünkü, Nebiyy-i Muhterem (sav)'in zevcât-ı mutahharâtı, hadisleri rivâyet ediyorlardı ve erkeklerle

konusuyorlardı. Hâlbuki, bu erkeklerin içinde yabancılar da vardı. Bu hâl, onlara günâh ve münker sayılmazdı. Demek ki, fitne korkusu olmadığı takdirde kadın sesini dinlemek harâm değildir.

İbn-i Kesîr (rh) ise, kadın kendine nazar-ı dikkati celbedecek veyâ erkeğin kendine karşı şehvetini tahrîk edecek bütün hâllerden nehyedilmiştir husûsuna zehâb etmiştir. Bundan dolayıdır ki, kadın evinden dışarı çıkınca koku ve benzeri güzel şeyleri sürmekten nehyedilmiştir. Tâ ki, erkekler arasından geçerken kokusu onlara gidip bir fitneye sebebiyyet vermesin. Çünkü, Resûl-i Ekrem (sav) şöyle buyurmuştur:

“Nâmahreme bakan her göz zinâ etmiş olur. Kadın da güzel koku sürünüp, erkeklerin meclisinden geçince bu durum da aynı böyledir. Ya’nî, bu hâliyle zinâ etmiş gibi olur.” Ellerini, zînetlerini ve bileziklerini izhâr etmek için hareket ettirmesi ve göstermesi de böyledir. Ya’nî, kasden yaptığı bu hâliyle de zinâ etmiş sayılır.

Muhammed Ali es-Sâbûnî şöyle diyor:

“Erkeklerle lâzımdır ki, maıyyeti altındaki kadınları, başkasını fitneye, günâha ve gaflere sokacak her türlü hareketlerden men’ etsinler. Meselâ; kadınların dar elbise ile dışarıya, sokağa çıkmaları veyâ câzibeli renklerle çıkmaları veyâhûd da sokağa çıktıklarında seslerini yükseltmeleri, güzel koku sürmeleri, başkasında kötü hisleri uyandıracak şekilde gurûrla yolda yürümeleri, konuşurken konuşmasında kırılıp eğilmekle veyâ başka şekilde şehveti tahrîk edici hâllerde bulunmak ona câiz değildir. İşte bütün bu hâller, erkeklerin nazar-ı dikkatini kendi üzerine celbetmeye, erkeklerde hissiyyât-ı nefşâniyyenin uyanmasına ve fitnenin meydâna gelmesine sebebiyyet veren hâllerdir. Hem kadın kendisini bu hâllerden

şer'an muhâfaza etmelidir, hem de kocası ve mahremleri onu bu hâllerden men' etmelidir."

Cenâb-ı Hak şöyle buyurmuştur :

يَا نِسَاءَ النَّبِيِّ لَسْتُنَّ كَأَحَدٍ مِنَ النِّسَاءِ إِنِ اتَّقَيْتُنَّ فَلَا تَخْضَعْنَ

بِالْقَوْلِ فَيَطْمَعَ الَّذِي فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ وَقُلْنَ قَوْلًا مَعْرُوفًا

"Ey peygamber (sav)'in zevceleri! Siz sâir kadınlardan biri gibi değilsiniz. Eğer Ellâhu Teâlâ'dan korkarsanız, sizin sâir kadınlar üzerine fazîletiniz çoktur. O hâlde, erkeklerle konuşurken, yumuşak ve mutevâzâne konuşmayınız ki, kalbinde nifâk ve fücûr marazı (hastalığı) olanlarda, size karşı kötü hisler uyanmasın. Onlara dînin icâb ettiği şekilde, yumuşak ve mutevâzâne olmamak şartıyla, ihtiyâc nisbetinde iyiliği söyleyiniz." [94]

İşte, âyet-i kerîmede ve yukarıda geçtiği gibi, İslâmiyyet ile kâbil-i te'lîf olmayan ve Müslümân erkeklerin şehâmet-i dîniyye ve îmâniyyesine lâyık olmayan hâl ve hareketlerden, erkeklerin kendi mayyeti altındaki kadınları men' etmeleri, îmân ve İslâmiyyetin muktezâsıdır. Çünkü, hayât-ı ictimâiyyede fesâd ve fücûrun yayılması, ancak erkeklerin bu husûsa ehemmiyet vermemelerinden ve tenbellik ve gayretsizliklerinden doğar.

Kadınların hayâ perdelerini yırtıp tesettürsüz olarak yuvalarından çıkmaları, ancak şeref, nâmûs, iffet ve gayret-i İslâmiyenin yokluğundan veya zaafındandır. Kendi ırzı ve nâmûsu üzerine gayrete gelmeyen bir kimse, hakikî Müslümân değildir. Nebiyy-i Muhterem (sav) böyle gayretsiz olan insanları "deyyus" diye isimlendirmiş ve bu husûsta şöyle buyurmuştur:

“ ‘Üç sınıf insân vardır ki; Cennet’e dâhil olmazlar ve Cennet’in kokusunu duymazlar. Bunlar: Erkeklerle benzemek isteyen kadınlar, içki içenler ve deyyus olanlardır.’

“Oradakiler, ‘Ey Ellâh’ın Resûlü! Deyyus kimdir?’ diye suâl edince; ‘Deyyus o kimsedir ki, âilesinde pislîğin (ya’nî fücûrun) meydâna gelmesini kabûllenendir’ buyurmuştur.

“Bir rivâyette ise şöyle demiştir: ‘Ehl ü iyâline karşı gayrete gelmeyendir.’ ” [95]

ÂYET-İ KERÎMENİN İHTİVÂ ETTİĞİ

İRŞÂDÎ DÜSTÜRLAR:

Birincisi: Âyet-i kerîme ifâde ediyor ki; harâm-ı nazar, zinânın kılavuzudur, hem fuhuş ve fücûru erkek ile kadın arasında çeviren bir değirmen gibidir. O hâlde, Ellâh ve âhiret gününe îmân eden bir kimseye lââyık değildir ki, felâkete sebebiyyet veren bu yolda sülûk etsin. Ya’nî, Ellâh’a ve âhirete îmân eden bir mü’min, harâm-ı nazarı terk etmelidir.

İkincisi: Gözünü harâmdan korumak ve fercini zinâdan muhâfaza etmek, insân için rezâlet ve fuhşîyyâtta temizlik ve medâr-ı necâttir.

Üçüncüsü: Bir Müslümân kadına, kocasından ve mahremlerinden başka yabancı erkeklerin yanında zînetini izhâr edip göstermesi câiz değildir.

Dördüncüsü: Müslümân bir kadına farzdır ki; başını, boynunu ve göğsünü başörtüsüyle setredip kapatsın. Tâ ki, yabancı erkekler zînetine muttali’ olmasınlar.

Beşincisi: Daha kadınların avretlerine muttali' olmayan ve küçüklüklerinden dolayı kadınlarla olan münâsebeti bilmeyen sabîlerin ve hizmetçilerin, kadınların yanına girmelerinde şer'i bir mahzûr yoktur.

Altıncısı: Müslümân bir kadına harâmdır ki, erkeklerin nazar-ı dikkatini kendisine celbedecek bir harekette bulunsun veyâhúd erkekler arasına fitneye sebebiyyet veren şeyleri neşretsin. (Meselâ, güzel koku sürünüp erkeklerin yanından geçmesi gibi...)

Yedincisi: Bütün mü'min erkeklere ve mü'minât kadınlara farzdır ki; günâhlardan tevbe ve istiğfâr ederek, Ellâh'a rücû' etsinler ve âdâb ve ahlâk-ı İslâmiyyeye temessük edip, ahlâksızlık ve rezâlete sebebiyyet veren hâllerden sakınsınlar.

Sekizincisi: *İslâmiyyetin, hayât-ı ictimâiyye ile ilgili telkîn ve irşâd ettiği âdâb-ı muâşeret ve terbiye düstûrlarında, beşer için esâretten sıyânet (ya'nî esâret-i nefsânîyye ve hayvânîyyeden kurtulmak) ve toplum hayatının birlik ve berâberliğini tezelzûlden muhâfaza etmek vardır. Ya'a'nî, İslâmiyyet, telkîn ettiği ahlâk ve terbiye düstûrlarıyla, beşeri her türlü tehlike ve perîşâniyyetten kurtarup saâdet-i dâireyi te'mîn eder.*

TESETTÜRÜN HİKMET-İ TEŞRÎİ

Cenâb-ı Hak, mü'minât kadınlara emrettiği gibi mü'min erkeklere de emretmiştir ki, gözlerini harâma bakmaktan kapatsınlar ve ferclerini de zinâdan korusunlar. Tâ ki, nefisleri bu şekilde tezkiye etsin ve hayât-ı ictimâiyyeyi fuşşiyât pislîğinden temizlesin; ve beşeri fesâd çukurlarına düşmekten ve fitrat-ı insâniyyeye zıd olan hâllerden muhâfaza edip, hayvâ-

niyyetten kurtarsın; ve nefisleri, tehlikelere, fücûr ve gaflete sebebiyyet veren esbâbdan ictinâb ettirsin.

Dîn-i mübîn-i İslâm, bu husústa kadını daha fazla tezkiye ve tathîr etmiştir. Çünkü, kadını erkekten fazla olarak -mahrem akrabaları ve kocası müstesnâ- yabancı erkeklerin yanında ibda-ı zînet etmemekle de mükellef kılmıştır. Hem kadına şer'î usûlü dâiresinde örtünmeyi de farz kılmıştır. Tâ ki, kadının siperi olan şer'î hicâbla, onun şeref ve haysiyyetini tehlikeden korusun ve onları yaralayıcı kötü nazarlardan, hâin gözlerden muhâfaza etsin. Hem fâcir ve fâsık erkeklerin kötü isteklerini gerçekleştirmeye mâni' ve engel olsun. Kadının ibda-ı zînet etmek sûretiyle fitneyi uyandırarak arz-ı endâm etmesi, ictimâî hayâtın fesâdına ve fitrî olan hayâ perdesinin çözülüp nâmûsunun pâyimâl olmasına sebebiyyet verdiği için, Cenâb-ı Hak, kadınların örtünme emrini te'kid ederek, yabancı erkeklerin yanında izhâr-ı zînet etmemek sûretiyle korunmalarını emretmiştir. [96]

Demek, kadınların tesettürü hakkında ikinci merhaleden nâzil olan bu âyet-i kerîme ile, kadınların ihtiyâc durumunda dışarı çıktıklarında yüz, boyun ve göğüslerini de örtmeleri gerektiği emredilmektedir.

Lûgat: nâzil

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MÜSLÜMÂN KADINLARIN TESETTÜR ŞEKLİ

Müfessir Muhammed Ali es-Sâbûnî'nin "Revâiü'l-Beyân Tefsîru Âyâtî'l-Ahkâm Mine'l-Kur'ân" adlı eserinde kadının tesettürü hakkında kaleme aldığı bir kısım beyânâtının tercümesidir:

Cenâb-ı Hak, Ahzâb Sûre-i celîlesinin 59. âyet-i kerîmesinde kadınların tesettürü hakkında şöyle buyurmaktadır:

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِّزَوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ ذَلِكَ أَدْنَى أَنْ يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذَيْنَ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا

"Ey Peygamber! Zevcelerine, kızlarına ve sâir mü'minlerin hânımlarına söyle, başlarını ve yüzlerini kapatacak şekilde dış örtülerinden (çarşaflarından) bir kısmıyla üzerlerini örtsünler! Bu çarşafı yüzünü ve bedenini örtme emri, hür olan kadınların câriyelerden fark olunmalarına ve zânîlerin ezâ ve tasallutundan emin

Lügat: peygamber, muhammed, tasallut, tesettür, çarşaf, sinin, şekil

olmalarına daha yakındır (daha elverişlidir.) Ellâhu Teâlâ, tevbe edenlerin günâhlarını mağfîret ve rahmet edicidir.”

Denildi ki, İslâmiyyetin ilk yıllarında hür kadınlar dışarıya çıktıklarında ba’zı erkeklerin sözlü taarruzuna ma’rûz kalıyorlardı. Bu sebeble erkekler tevbiîh olunduğu zamân, “Biz onları câriye zannettik” diye i’tizâr etmeleriyle bu âyet-i kerîme nâzil oldu. [97]

MEZKÛR ÂYETİN LAFZÎ TAHLÎLİ

أَزْوَاجٍ kelimesinden murâd: Ümmehâtü'l-Mü'minin olan ezvâc-ı mutahharât-ı Nebevî (asm)'dir.

يُدْنِينَ Ya'nî, kendilerini örtüleriyle setretsinler, örtülerini üzerlerine çeksinler demektir.

Âyet-i kerîmede geçen يُدْنِينَ kelimesinden murâd: “Kadınlar yüzlerini ve vücûdlarını örtüleriyle örtüp kapatsınlar. Tâ ki, hür kadınlar, câriyelerden ayırd edilsinler ve câriye zannolunup ezâya ma’rûz kalmassınlar” demektir.

جَلَابِيبٍ “Celâbîb” kelimesi, “cîlbâb” kelimesinin çokluk hâlidir. Cîlbâb, bütün vücûdu örten örtüye denir.

Şihâb demiştir ki: “Cîlbâb, bütün vücûdu örten izârdur.”

Ba’zıları demişler ki: “Yorgan, çul ve benzeri gibi, bütün vücûdu tepeden turnağa kadar örten örtüye Arab lisânunda cîlbâb denir.”

Lügat: nâzil

Ba'zıları da demişler ki, *"kadının cilbâbı"* ile kastedilen, kadının üstüne attığı ve bütün vücudunu örttüğü *"mülâet"* denilen örtüdür. Ya'nî, "çar" dedikleri nesne ki, Arab kadınlarının *"milhâfe"* (çar veya çarşaf denilen kaftan) gibi üzerlerine attıkları geniş, büyük ve bütün vücûdu örten örtüdür. Âyet-i kerîmedeki *"cilbâb"* kelimesinden kastedilen ma'nâ da bu örtüdür.

Celâleyn tefsîrinde şöyle denilmiştir: *"'Celâbîb' kelimesi 'cilbâb' kelimesinin cem'idir. O da, kadının bütün vücûdunu örtmek maksadıyla üzerine attığı örtüye denir."*

Hazret-i İbn-i Abbâs (ra) demiştir ki: *"Müslümân kadınları, cilbâb ile başlarını, yüzlerini örtmekle emrolundular. Ancak bir tek gözlerini açık bırakırlardı. Tâ ki, hür oldukları bilin-sinler."*

Hulâsâ, *"cilbâb"*, kadının bütün vücûdunu setreden, hiçbir tarafını açık bırakmayan, *"çar"* ve *"çarşaf"* denilen bir örtüdür.

عَفُورًا Ya'nî; *"Günâh ve taksîrâtı setreden, mahveden"* ma'nâsında Ellâh'ın bir ismidir. *"Günâhlardan ictinâb edip, tevbe ve istiğfâr edenlerin günâhlarını affedici"* ma'nâsın-dadır.

رَحِيمًا Kullarına rahmet eder. Onlara lütfuyla muâmele eder. Tâkat getiremeyecekleri şeyleri kullarına teklif etmemek O'nun eser-i rahmetindendir.

ÂYET-İ KERÎMENİN İCMÂLÎ MA'NÂSI

Cenâb-ı Hak, Nebiyy-i Muhterem (sav)'e, bütün ümmetini da'vet etmesini ve bu konudaki evâmirini tebliğ etmesini emir buyurmaktadır. Ya'nî, Cenâb-ı Hak, Resûlullâh (sav)'e emre-diğor ki: **"Bütün Ümmet-i İslâmiyyeyi, âdâb-ı İslâmiyye ile temessük etmeye, fezâîl-i îmâniyye ile âmîl olmaya ve İslâm'un hîkmetli nizâmuna göre hareket etmeye da'vet et! İslâm'un öyle hîkmetli nizâmı ki; ferdün salâhı, cem'ıyyetin selâmet ve saâdeti, ancak onun muktezâsına göre amel etmekle mümkündür. Bilhâssa hayât-ı ictimâiyye saâdetinin temelî ve esâsı olan ve bütün Müslümân cem'ıyyetini ilgilendiren ve Cenâb-ı Hak tarafından Müslümân kadınlara farz kılınan bu hicâb-ı şer'îyi emret!"**

İşte Cenâb-ı Hak, Nebiyy-i Muhterem (sav) vâsıtasıyla ümmetini bu husústaki emirlerine imtisâl etmeye hâssaten da'vet ediyor. **İslâmiyyet, kadına örtünmeyi emretmekle, onun şerefini, haysiyyetini ve iffetini koruyor ve onu yaralayıcı kötü nazarlardan, eziyet verici kelimelerden, günâhla hastalanmış nefislerin şerlerinden muhâfaza ediyor.** Hem kötü niyet sâhibi olan fâsık erkeklerin, kadınlar için kötü şeyleri kasd ederek ağızlarından attıkları çirkin ve mahrem sözlerden kadınları himâye ve sıyânet altına alıp hürmetini koruyor.

Cenâb-ı Hak, bu ma'nâda âyet-i kerîmede şöyle buyurmaktadır:

"Ey Resûlüm (sav), Ellâh'ın evâmirini mü'min kullarına tebliğ et ve ilk önce nefsinden başlayarak, ümmehât-ı mü'minîn olan zevcât-ı mutahharâtına ve fazilet ve şeref sâhibi olan kızla-rına emret ki; şer'î cılıbâblarını üzerlerine atsınlar ve erkeklerin

nazarlarından kendilerini himâye edip, setretsinler. Tâ ki, ezvâc-ı tâhirât ve Nebiyy-i Muhterem (sav)'in kızları, sâir Müslümânların kadınlarına iffet ve tesettürde ve hayâ hususunda rehber ve nümûne olsunlar. Hem fâsıklar ve fâcirler, şerleriyle onların şeref ve haysiyyetlerine dokundurucu hareketlerde bulunup zarar vermesinler.

“Hem ezvâc-ı tâhirâtına (ra) emrettiğin gibi, sâir mü'minlerin kadınlarına da emret ki, güzelliklerini ve zînetlerini setreden, kötü dillerin eziyet verici kelimelerinden onları koruyan çarşaflarını üzerlerine örtsünler ve yüzlerini ve cesedlerini cîlbâblarıyla kapatsınlar. Tâ ki, tesettür sâyesinde, hür olanlar câriyelerden belli olup, kötü garaz sâhiblerinin şerrine hedef olmasınlar ve bu vaz'ıyyetleriyle fâhişe kadınlara benzemekten uzak kalıp onlara benzetilmesinler. O zamân erkekler, böyle mestûre hâtûnlara kötülükle kasd etmezler.

“İşte bu vaz'ıyyet, onlar için daha medâr-ı iffet ve medâr-ı tahaffüzdür. Çünkü, bu şekilde şer'î hicâba bürünenlere, günâhla kalbi hasta olanlar, kötülük niyetiyle yanaşıp, kötü maksadlarını gerçekleştirmeye zemîn bulamazlar.

“Cenâb-ı Hak, Gafûr ve Rahîm'dir. Emrine imtisâl edenleri afveder. Kullarına şefkatlidir. Çünkü, onlara, ancak dünyâ ve âhîret saâdeti ve salâhını te'mîn eden hayırlı şeyleri emreder.”

ÂYETTEN İSTİFÂDE EDİLEN ŞER'Î HÜKÜMLER

BİRİNCİ HÜKÜM: Bütün kadınlara örtünmek farz mıdır?

Âyet-i kerîmenin zâhiri, hicâbın, şer'an mükellef olan, ya'nî "Müslümân, hür ve bâliğa" olan bütün mü'minât kadınlara farz olduğuna delâlet ediyor. Çünkü, âyet-i kerîmede şöyle buyrulmaktadır:

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِّزَوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ

"Ey Peygamber! Zevcelerine, kızlarına ve sâir mü'minlerin kadınlarına söyle, başlarını ve yüzlerini kapatacak şekilde dış örtülerinden (çarşaflarından) bir kısmıyla üzerlerini örtsünler!" [98]

Âyet-i kerîmede hitâb, umûm Müslümân kadınlaradır. Örtünmek, Cenâb-ı Hakk'ın emrine bir imtisâl olduğundan, ibâdettir. Müslümân bir kadına örtünme, namâz ve oruç gibi farîza-yı dîniyyedir. O hâlde, Müslümân bir kadın, hicâb-ı şer'iyi inkâr edip terk ederse kâfir olup, İslâm dininden çıkmış olur. Eğer tesettür-i şer'î aleyhinde çalışan ifsâd komitelerini taklîden şer'î hicâbla örtünmeyi terk edip, fakat farzıyyetine de inanırsa; bu durumda Kur'ân'ın nassına muhâlefet etmiş olduğundan, günâhkâr olur.

Müslümân olmayan kadınlar -her ne kadar hicâb-ı şer'î ile me'mûr değillerse de- fakat hayât-ı ictimâiyyeyi ifsâd edecek hareketlerde bulunmaktan men' edilirler. Kâfire kadınlar, zî-

Lügat: inkâr, kâfir

netlerini izhâr edip, tamâmen açık saçık bir şekilde ve erkekleri yoldan çıkaracak, fitneye sokacak ve harâm-ı nazara sevk edecek bir tarzda çarşı ve sokakta dolaşmaktan, erkekler arasına çıkmaktan men' edilirler. Çünkü, kâfire kadınlar da, İslâm cem'iyetinin âdâb-ı ictimâyyesine riâyet etmekle mükelleftirler. İslâmiyyetin ictimâî ahlâk ve âdâb düstûrları herkese tatbik edilir. Hayât-ı ictimâyyeyi ihtilâlden, fitne ve fücûrdan muhâfaza etmek için, ister Müslümân kadın olsun, isterse kâfire kadın olsun, herkes İslâmiyyetin âdâb-ı ictimâyyesinden olan tesettüre riâyet etmek mecbûriyyetindedir. İslâmiyyetin bu siyâset-i şer'iyyesini tatbik etmek mes'elesi, Müslümân idârecinin üzerine vâcib olan vazifelerden biridir.

Ammâ, câriyelerin durumuna gelince, bu mes'eledede İslâm ulemâsının ihtilâfı vardır. Fakat, bu husústa Allâme Ebû Hayyân'ın görüşü tercîh edilen kavldir ve onunla amel etmek rûh-i İslâmiyyete en yakın olanıdır. Ebû Hayyân şöyle demiştir: *"Tesettür emri umûmîdir. Hem hür kadınlara, hem de köle olan (câriye) kadınlara şâmilidir"* Ya'nî, câriyelerin de tesettüre riâyet etmesi lâzımdır, diye hükmetmiştir. İslâmın hayât-ı ictimâyyesini fitne ve fuhuşâtтан muhâfaza edip, nâmûs ve haysiyyeti korumak ve iffeti te'mîn etmek husûsunda şeriâtın rûhuna en muvâfık olanı bu görüştür.

Ammâ, bâliğa olmak durumu ise; o, mükellefiyyetin şartıdır. Ya'nî, bir kız, bâliğa olmadan şer'an tam tesettürle mükellef değildir. Ben de (Revâiü'l-Beyân Tefsîrinin sâhibi Muhammed Ali es-Sâbûnî) diyorum ki: Müslümânların vazifelerinden birisi de, kız evlâdlarını on yaşından i'tibâren hicâb-ı şer'îye alıştırmalarıdır. Tâ ki, daha sonra bu hicâb-ı şer'î ile örtünmeleri kendilerine zor gelmesin. Bu ise teklîfen değil, belki

Lügat: vâcib

te'dîben emredilir. Çünkü, şer'an bâliğa olmamış bir kız, şer'î tesettürle mükellef değildir. Ancak bu hüküm, namâza kıyâs edilerek telkin edilir. Nasıl ki, henüz bülûğ çağına ermeyen bir kız çocuğu, alışması için namâzla emredilir. Çünkü, hadîs-i şerifte şöyle vârid olmuştur:

"Çocuklarınız yedi yaşına gelince onlara namâzı emrediniz. On yaşına gelince de namâzı terk ettikleri takdîrde te'dîben onlara vurunuz. Ve bu yaşta yataklarını ayırınız.

Aynen öyle de, daha bülûğ çağına ermeyen bir kız çocuğu da tesettüre alışması için on yaşından itibaren tesettürle emredilir.

İKİNCİ HÜKÜM: Tesettürün keyfiyeti nasıldır?

Cenâb-ı Hak, Ahzâb Sûresi 59. âyet-i kerîmede mü'minât kadınlara cîlbâbla örtünmeyi emretmiştir. Tâ ki, şer'î hicâb olan cîlbâbları, iffet ve nâmûslarının hıfz u sıyâneti için bir kal'a gibi olsun ve ehl-i fücûrun ve hevesât-ı rezîlenin şerrinden kurtulup selâmette kalsınlar.

Müfessirîn-i izâmın tesettürün keyfiyeti hususunda muhtelif kavilleri vardır. Şöyle ki:

1- İbn-i Cerîr-i Taberî, İbn-i Sîrin'in şöyle dediğini rivâyet etmiştir. Ubeyd es-Selmânî'den, **"Cîlbâbların üzerlerine örtünler"** meâlindeki âyet hakkında sordum. Hicâbın şeklini şöyle ta'rîf etti: Üzerindeki milhâfeyi (çar ve çarşaf dedikleri kaftanı) kaldırıp, onunla bütün vücûdunu örttü ve o çarşafı bütün başını kaşlarına kadar kapattı ve yüzünü de örttü. Yalnız sol gözünü açık bıraktı. [99]

2- Yine İbn-i Cerir ve Ebû Hayyân, Hz. İbn-i Abbâs (ra)'ın şöyle dediğini rivâyet ediyorlar: *"Kadın, cîlbâbını cebin denilen yüz cephesinin her iki tarafına kadar getirip kapatır. Bağlayarak, ondan sonra örtüsünü burnu üzerine atar. Her ne kadar iki gözü açık kalsa dahi, fakat boynunu, göğsünü ve yüzünün büyük çoğunluğunu (ya'nî, gözleri açık kalabileceğinden dolayı yüzünün hepsini demeyip ekserisini demiş) örter."* [100]

3- Es-Suddî'den tesettürün keyfiyeti (şekli) hakkında şöyle rivâyet edilmiştir. Es-Suddî demiştir ki: *"Kadın bütün vücudunu örttükten sonra bir gözünü ve alnını ve yüzün diğer taraflarını da kapatır, ancak bir tek gözünü açık bırakır. (Ya'nî bütün yüzünü kapatıp, sâdece bir tek gözünü açık bırakır.)"*

Ebü Hayyân demiştir ki: *"Endülü's beldelerinin âdeti işte böyle idi. Ya'nî, orada Müslümân kadınları, cılbâb denilen şer'î örtüleriyle bütün vücudlarını, hattâ bütün yüzlerini de örtüp, sâdece bir tek gözlerini açık bırakırlardı."*

4- Abdurrezzâk ve bir cemâat, Ümm-i Seleme (r.anha)'dan şöyle dediğini rivâyet etmişler: **يُذْنِبْنَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيْبِهِنَّ** âyeti nâzil olunca, ensâr kadınları dışarıya çıktıklarında, siyâh elbise (cîlbâb) giydiklerinden dolayı sanki başları üzerinde siyâh karga varmış gibi görünmeye başladılar.

ÜÇÜNCÜ HÜKÜM: Kadının, yüzünü örtmesi vâcib midir?

Sûre-i Nûr'da, kadının kendi mahremlerinden başka erkeklerin yanında ibda-ı zînet etmekten men' edildiğine dâir beyânât vardır. Şöyle ki:

Lügat: nâzil, vâcib

وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ *“Mü'minât kadınlar, kocaları ve babaları gibi mahremlerinden başka yabancı erkeklere zînetlerini göstermesinler”* diye buyrulmaktadır. [101]

Buna binâen, zînetin (güzelliğin) aslı yüzde tezâhür ettiğinden ve yüz, güzelliği gösteren a'zâ ve fitnenin yeri olduğundan (ya'nî, başkasını celb ve cezb edip, fitneye düşüren güzellikler en fazla yüzde mevcûd olduğundan); yüz, fitnenin yeridir. O hâlde, Müslümân kadın, kendi yüzünü yabancı erkeklere karşı örtmek mecbûriyyetindedir.

“Yüz avret değildir, açık kalabilir” diyen âlimler, bu hükmü şu şartlara bağlı olarak demişlerdir: *“Eğer fitneyi (şehveti) uyandıracak boya ve sâire gibi yüzün üzerinde zînet maksadıyla kullanılan bir şey mevcûd değilse ve fitneden emniyyet de varsa (Meselâ, pîr-i fânî olmuş bir kadın gibi) işte bu hâlette yüzünü açabilir. Yoksa, fitne ihtimâlî olduğu takdirde bilittifâk kadının yüzünü açık bırakması harâmdır.”*

Binâenaleyh, asrımızda fitneden emniyyet olunmadığı hususunda şübhe yoktur. Ya'nî, böyle fuhuşâtın çoğaldığı asrımızda, kadın yüzünü açık bırakıp erkeklerin arasına girdiği takdirde, hiç şübhesiz fitne meydâna gelir. O hâlde, kadının şeref ve iffetine hürmeten ve sıyâneten, sâir a'zâlarını örtmekle mükellef olduğu gibi, yüzünü de -zarûret hâlleri müstesnâ- örtmesi vâcibdir.

Lügat: şübhe

KADININ YÜZÜNÜ ÖRTMESİ VÂCİB OLDUĞUNA DÂİR MÜFESSİRLERİN GÖRÜŞLERİ

Evvelâ: İbn-i Kayyım el-Cevzî, Cenâb-ı Hakk'ın **يُذْنِبْنَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ** kavl-i kerimini şöylece tefsîr etmiştir:

“Ya'nî, başlarını ve yüzlerini kapatsınlar. Tâ ki, hür oldukları bilinsinler ve tehlikelere ma'rûz kalmassınlar.”

“Celâbîb”ten murâd ise, İbn-i Kuteybe demiştir ki: “**El-erdiyet (ya'nî, kaftan, çarşaf) demektir.**” [102]

Sâniyen: Ebû Hayyân, “**Bahr-ı Muhît**” adlı tefsîrinde şöyle demiştir:

يُذْنِبْنَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ kavl-i ilâhîden murâd: Kadının bütün vücûdunu şâmilidir. Ya'nî, kadınlar, cîlbâblarıyla baştan ayağa kadar bütün vücûdlarını örtsünler demektir.”

عَلَيْهِنَّ kavlından murâd: **Ya'nî, yüzleri üzerine örtülerini çeksınler demektir. Çünkü, câhiliyyet devrinde kadınların açık tarafları sâdece yüzleri idi.** (Ya'nî, yüzden başka

sâir a'zaları örtülü olmakla berâber, yüzlerine dikkat etmeyip açık bıraktıkları için, Cenâb-ı Hak yüzlerini de örtmelerini emretti.)” [103]

Sâlisen: Ebu's-Suûd şöyle demiştir: “Âyetin ma'nâsı, kadın herhangi bir ihtiyâcı için dışarıya sokağa çıktığında, cîlbâb denilen örtüsüyle yüzünü ve cemî-ı bedenini örtsün demektir.

Es-Suddî demiştir ki: **'Kadın bir gözünü ve alnını ve yüzünün bir tarafını örter, ancak bir tek gözünü açık bırakabilir.'** " [104]

Râbian: Cessâs diye meşhûr olan Ebû Bekir er-Râzî demiştir ki:

يُذْنِبْنَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيهِنَّ bu âyet-i celleda şöyle bir delâlet vardır ki: *Genç kadınlar (pîr-i fânî olmayan kadınlar) dışarıya çıktıkları zamân, yabancı erkeklere (kocas ve mahremi olmayan erkeklere) karşı yüzlerini örtmekle me'mûrdurlar. Böylece tesettüre riâyet etmek sûretiyle iffetlerini korumalıdır. Tâ ki, kötü erkeklerin şerrinden kendilerini muhâfaza edebilsinler.*" [105]

Hâmisen: Tefsîr-i Celâleyn'de şöyle açıklanmıştır: " '**Celâbîb**' Cilbâb kelimesinin cem'idir. Cilbâb ise, mülâet (ya'nî, çar ve çarşaf) denilen bir örtüdür ki, kadın onunla bütün vücûdunu örter."

İbn-i Abbâs (ra) demiştir ki: "Mü'minlerin kadınları, hicâb âyetinden sonra başlarını ve yüzlerini cilbâblarıyla setretmekle emrolundular. Ancak bir tek gözlerini açık bıraktılar. Tâ ki, bu tesettürleri sâyesinde hür oldukları bilinsin ve erkeklerin şerrinden mahfûz kalsınlar." [106]

Sâdisen: Tefsîr-i Taberî'de ise şöyle bir açıklama vardır: "İbn-i Sîrin (ra)'ın şöyle dediği rivâyet edilmiştir:

يُذْنِبْنَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيهِنَّ âyeti hakkında Ubeyde es-Selmânî'den sordum, şöyle açıklama yaptı. 'Üzerinde bulunan milhâfeyi (ya'nî çar ve çarşaf denilen kaftanı) **kaldırıp, onunla baştan ayağa kadar bütün vücûdunu ve bütün yüzünü kapattı.**

Yalnız yüzü üzerinde bulunan örtünün sol tarafından sol gözünü dışarı çıkardı. Ya'nî, bütün başını ve yüzünü kapatarak sâdece sol gözünü açık bıraktı." (İbn-i Sîrin bu sûretle âyet-i kerîmede geçen tesettürün şeklini ta'rîfetmek istemiştir.) [107]

Sâbian: İbn-i Abbâs (ra) Ahzâb Sûresi 59. âyet-i kerîme hakkında şöyle diyor: **"Ellâh (cc) tüm mü'minlerin hânımlarına, ihtiyâcları için evlerinden çıkarken başlarının üzerinden cîlbâblarını sarkıtarak yüzlerini tek bir göz hâric örtünmelerini emrediyor."**

Ümmü Seleme (ra) şöyle diyor: **"Bu âyet-i kerîme nâzil olunca, ensâr kadınları evlerinden çıkarken başlarında siyâh örtüler örtünerek çıkmışlardı. Sanki başları üzerinde siyâh kargalar vardır."**

Sâid bin Cübeyr (ra) **"Cîlbâblarını üzerlerine örtsünler"** âyetini şöyle açıklıyor: **"Ya'nî, normal başörtüsünden başka çarşafı örtünürler. Müslümân bir kadına, başörtüsünden başka cîlbâb (çarşaf) olmadan yabancı birinin bakması helâl değildir. Normal başörtüsünden başka cîlbâbla örtünüp hem başını, hem de göğsünü sıkıca kapattıktan sonra ancak yabancı erkekler bir kadını görebilirler."** [108]

Lügat: nâzil

MÜSLÜMAN KADININ YÜZÜNÜ VE ELLERİNİ ÖRTMESİ İLE ALÂKALI FIKHÎ HÜKÜMLER

Hanefî mezhebine göre:

"Bir kadının bütün vücûdu namâz içerisinde avrettir. Hattâ, saçları da avret sayılır. Yalnız yüz ve eller ve mu'temed kavle göre de ayaklar müstesnâdır. (Fakat, başka kavillere göre, ayakları da kapatmak lâzımdır.)

"Genç (ya'nî pîr-i fânî olmayan) bir kadın, erkekler arasına çıktığı zamân, yüzünü açmaktan men' edilir. Yüzünü ve ellerini örtmekle mükelleftir. Yüz ve eller avret olduğu için değil, belki fitne korkusundan veya şehvet hissini uyandırdığından dolayı yüz ve ellerin örtülmesi emredilmiştir. Bu sebeble, kadın, dışarı çıktığında yüzünü ve ellerini örtmekle mükelleftir.

"Bunun ma'nâsı şudur ki: Kadın, erkeklerin arasına çıktığı zamân, yüzünü açmaktan men' edilir. Çünkü, kadınların yüzleri ve elleri açık olursa, harâm-ı nazar vukû' bulabilir. Mâdem bu harâm-ı nazar mümkündür ve bu hâlin de her zamân vukû' bulması şart değildir. Öyle ise, bu durum, yüz ve ellerin açılmasının harâm olduğuna kâfi bir sebebdir. Binâ-enaleyh, kadınlar yüzlerini ve ellerini örtmekle mükelleftirler.

"Nazar-ı şehvetle kadınların yüzlerine bakmak **'harâm'**dır. Ancak, kadının yüzüne bakmaya ihtiyâc varsa ve şehvet nazarıyla olmamak kaydıyla bu durum câizdir. Meselâ, bir hâkim hüküm verdiği; veya bir şahid, kadının aleyhinde şahid olduğunda; veya hâd bir erkek bir kadınla evlenmek istediğinde; bu durumlarda o kadının yüzüne bakmak câizdir. Ayrıca tedâvî ânında kadın birşeyler satın almak istediği zamân, ihtiyâc nisbetinde zarûrete mebnî kadının yüzüne bakılabilir.

“**‘Şehvetle bakmak’**tan murâd: İnsânın kalbinin harekete gelmesi ve tabiatıyla lezzete meyletmesidir. **Şehvetin ademi de odur ki; insânın kalbinin böyle bir şeyle hiç harekete gelmemesidir.** Kendi güzel oğluna veya güzel kızına baktığı gibi, yabancı bir kadına bakmakla hiç kendisinde şehvet hissi ve kalb hareketi olmazsa, o zamân şehvetle bakılmamış demektir.

“**Yabancı bir kadının çarşafına şehvetle bakmak da harâmdır.** Kadının sâdece yüzüne ve ellerine, zarûretten dolayı bakılabilir. Eğer şehvet hissi kendisinde uyanmasından korkarsa veya şübhelenirse, o zamân yabancı bir kadının yüzüne ve ellerine bakamaz. Yüze bakmanın helâl olması, adem-i şehvetle mukayyedir. Şehvet uyanırsa, velev ki uyanması şübheli de olsa, kesinlikle yüze ve ellere bakmak harâmdır. Bu, selef-i sâlihîn devrinde böyledir. Bizim zamânımızda (ya’nî Dürrü’l-Muhtâr’ın müellifi ve İbn-i Âbidîn’in zamânlarında) ise kesinlikle kadınların yüzlerine ve ellerine, şehvet uyanсын-uyanmasın bakmak harâmdır. Çünkü, fitne ve şehvet hissinin uyanması bu asırda (müellifin asrı ve bilhâssa asrımızda) umûmî bir belvâ hâline gelmiştir. Kur’ân’ın sarîh ifâdesiyle, kadın kesinlikle bütün vücûdunu (yüz ve el dâhil) çarşafıyla örtmekle mükelleftir.” [109]

“**Ni’met-i İslâm**” adlı eserde ise şöyle denilmektedir:

“İhticâb ve mestûriyyetin nev’i ikidir:

“**Birisi**, hâne derûnunda ihticâbdır ki, kadın kısmı ev içinde zevcinin ve mehâriminin gayrisine muhtelit (karışık) olmamak ve görünmemektir.

"Diğeri ise, hâne hâricinde ihticâbdır (örtünmektir) ki, kimseye görünmemek üzere yüzünü ve baştan ayağa kadar bütün endâmını ve hattâ libâsını setr ve ihfâ üzere olmaktadır.

"Yüzlerini ve ellerini ve hattâ ayaklarını namâzda açık bulundurabilirler. Fakat, zarûret olmadıkça nâmahreme bunları dahi göstermezler. Sokakta yüz açmak ve libâsın kolunu veyâ eteğini çıkarmak, muhâlif-i emr-i şer'îdir. İhticâb, emr-i Kur'ânîdir. Onda tehâvünün vebâli azîmdir. **'Yüz nâmahrem değildir'** ta'biri, hakk-ı salâtın gayride galattır (yanlıştır.)

"Setr-i avret, zükûr ve inâsda (erkek ve kadında) kadîmdir. Nisvân-ı Arab, dîn-i mübinden evvel ve hattâ sadr-ı İslâm'da setr-i endâm ile erkeğe muhâlit olup, başlarında bir örtü bulunur, fakat bir çoğunda kayıdsızlıkla (düğmesizlikle) yaka açığı ve kol bileziği görünür ve örtü içinde olanlar bile yürüyüp yere ayak vurdukça, bacaklarındaki halhallerin mevcûdiyyeti ihsâs olunurdu.

"Sûre-i celîle-i Ahzâb ile nüzûl-i âyet-i hicâbla (örtünme âyeti ile) bunlar nehy, ve kadınlar erkeklerle ihtilâttan men' olunarak tahte'l-hicâb (örtüler altında) sıyânet kıldılar. Zînetlerinden ma'dûd olan libâslarını dahi erkekten setre me'mûr olarak mîrt ve mûlâe (bürgü ve çarşaf)'lar içinde bulundular ve yüzlerine nikâb çekip, yalnız gözlerini açık bulundurdular." [110]

Şâfiî Mezhebinde ise:

"Kadının namâz hâricinde bütün vücudu avret sayılır. Kadın, erkekler arasına çıktığı zamân bütün vücudunu örtmekle mükelleftir. Âkil ve bâliğ bir erkeğin, ihtiyâr olsa dahi, hadd-i şehvetebâliğ olmuş yabancı bir kadına bakması harâmdır.

Lügat: setr-i avret, bâliğ

Çünkü, Cenâb-ı Hak buyuruyor ki: **قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ** 'Mü'min erkeklere de ki; gözlerini nâmahreme bakmaktan kapatsunlar, bakmasunlar.' [111]

وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ 'Ve mü'minât kadınlara da de ki; onlar da erkeklere bakmaktan gözlerini sakunsunlar, bakmasunlar.' [112]

"Nâmahremın yüz ve ellerine, fitne korkusu olmasa dahi bakmak harâmdır. Eğer yüz ve ellere şehvetle bakarsa ki; şehvetten murâd, bakmakla lezzetlenirse; o zamân fîtneden emîn olsa dahi yine harâmdır. Tüysüz bir gence şehvetle bakmak, fîtneden emîn olsa dahi yine harâmdır. Buradaki şehvetten murâd; bir şahıs güzel birisinin yüzüne bakıp ondan lezzet alırsa, hoşlanırsa; bu şehvet sayılır. Cemâline bakmakla hoşlanıp lezzet alırsa; işte bu, nazar-ı şehvettir. Böyle bir nazar da kesinlikle harâmdır. Bir kadının da nâmahrem erkeklere bakması harâmdır. Fakat, şer'î bir muâmele ve şehâdet ve ta'lîm gibi zarûrî hâllerde ihtiyâc nisbetinde bakılabilir." [113]

İşte yukarıda zikredildiği gibi, en meşhûr müfessirlerin sözleri ve açıklamaları ve bu ma'hâda sâir ulemâ-i İslâm'ın sözleri ve tefsîrleri açık bir şekilde gösteriyor ki; **kadının yabancı erkeklerin yanında sâir vücûdunu şer'î hicâbla örtmesi vâcib olduğu gibi, yüzünü de kapatması -zarûret olmadıkça açmaması- vâcibdir**. Ancak, şer'î şerîfin müsâade ettiği hâllerde veyâ fitne

Lügat: vâcib

korkusu olmadığı takdirde (meselâ, pîr-i fânî olmuş kadın gibi) kadın yüzünü açabilir.

Şeriatın, kadına yüzünü açma müsâadesi verdiği hâllerden birkaçı:

"Meselâ: Bir erkek, bir kıza tâlib olup, onunla evlenmek istediğinde, o kızın ellerine ve yüzüne bakabilir. Kız ise kendisine tâlib olan bu erkeğe, zarûret mikdârı yüzünü ve ellerini açıp gösterebilir.

"Hem meselâ: Müslümân bir kadın hac veya umre ibâdeti için ihrâma girdiği zamân, o hâlette yüzünü açık bırakır. Çünkü, o vakit ibâdet vaktidir ve o hâlette fitneden emniyet vardır. Bunlar gibi şer'-i şerîfin cevâz verdiği hâllerde kadın yüzünü açabilir.

"İşte bu husûsî hâller ile sâir vakitler bir olmaz, bunlar birbiriyle kıyâs edilmez. Ya'nî, bu müstesnâ hâllere kıyâsen kadının, sâir normal hâllerde de dışarıya çıktığında yüzünü açık bırakması câiz değildir. Nasıl ki, zamânımızdaki ilülden mahrûm ba'zı câhillerin dedikleri gibi. Çünkü, bu câhiller zümresi, **'Mâdem ki kadın ihrâma girdiği zamân yüzünü kapatmaz, açık bırakması lâzumdur'** diyorlar, **'o hâlde, sâir normal hâllerde de ona kıyâsen yüzü açık gezmesinde mahzûr yoktur, câizdir'** diye hükmediyorlar. Delîl olarak da, **'Yüz, avret değildir'** diyorlar.

"Bu sözler, 'İslâm şeriatından gâfil olanların ve İslâm'ın ahlâk-ı ictimâiyyesinden ve rûhundan nasîbi olmayanların' serdettikleri sözlerdir.

"Evet, her kim bu dalâlet asrının efkârından fıkren tecerrüd edip nazarını kaldırsa ve selef-i sâlihînin hayâtına ve tarz-ı yaşayışlarına baksa ve fazîlet sâhibleri olan kadınların - sahâbe-i

kirâm hazerâtının ve tâbiinin hânımlarına- yaşayış tarzlarına ve beşerin bir saâdet ve altın asrı olan Asr-ı Saâdete, tâbiinin ve selef-i sâlihînin asırlarındaki hayât-ı ictimâiyye-i İslâmiyedeki tesettüre olan sıyânete, iffetin ne derece muhâfaza ediliş riâyet edildiğine bakıp, âlem-i İslâm'ın bu güne kadar bu konuya ne kadar ehemmiyet verip, nasıl ciddiyetle üzerinde durdukları- na göz gezdirse; elbette kat'ıyyen bu şer'î hicâba muhâlif beyânâtta bulunup i'tikâd edenlerin hatâsını görür ve anlar. (Çünkü, Âlem-i İslâm'ın her asırda bu şekildeki tesettüre riâyet ettiği- ne dâir tarz-ı hayâtları şâhiddir. O hâlde, buna muhâlif hükmeden kim olursa olsun hatâda olduğu ve sırât-ı müstekîmden ayrıldığı bedâheten anlaşılır.) Muhâlefet eden zümre ise, kadının yüzünü kapatması vâcib olmadığını, belki yüzünü açık bırakması lâzım geldiğini iddiâ eden kimselerdir.

“Evet, bu tip insânlar, Müslümân kadınlarını –yüz avret olmadığı husûsunu hüccet göstererek– yüzlerini açmaya da’vet ediyorlar. Onlar bilmiyorlar ki, bu yüzü açma bid’ası, dîn düşmânları tarafından Âlem-i İslâm’ı kadın fitnesi vâsıtasıyla mağlûb etmek için ortaya atılan şeytânî bir hîle ve tuzaktır ve Müslümân kadınları şer’î hicâbdan dışarı çıkarıp, açık saçık gezmeye teşvik etmek için dehşetli bir fitnedir.

“Evet, dîn düşmânları uzun zamân uğraşarak en nihâyet Müslümân kadınlarını bu açık saçıklık fitnesine düşürmeye muvaffak oldular.

[114] **إِنَّا لِلّٰهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ**

“Revâü’l-Beyân Tefsîru Âyâtî’l-Ahkâm Mine’l-Kur’ân” adlı tefsîrin sâhibi Muhammed Ali es-Sâbûnî’nin ehl-i bid’ayı hakka da’vet etmesidir.

Lügat: vâcib

YÜZÜ AÇIK BIRAKMA BİD'ASI

"Günümüzde şeâmetli şöyle yeni bir da'vâ ortaya atılmıştır ki: Kadın, yüzünü açık bırakmayı da'vâ etmekte, yuvasından dışarı çıkarken, şimdiye kadar âdet-i İslâmiyye olan yüzünün nikâbını (örtüsünü) kaldırıp, yüzü açık olarak sokağa çıkmakta ve yabancı erkeklerin huzurunda yüzünü açık bırakmakta bir beis görmemektedir. İsnâd ettikleri delil ise şudur ki:

" 'Yüz avret değildir. Bu sebeble yüzü örtmek, şer'î örtünmede dâhil değildir. O hâlde, yüzü açık gezmekte mahzûr yoktur' diyorlar.

"Bu da'vânın menşei ise; kendilerini, her yüz sene başında gelmesi hadîsle sâbit olan muslih-i dîn ve müceddid-i dîn olan zevât-ı âliyye seviyesinde görüp, î mân ve İslâmiyyet husûsunda tecdîdât yaparak ehl-i î mân arasında gûyâ karşılıklı anlaşma ve dayanışmayı te'mîn edip, İslâmiyyet uğrunda fedâkârlık rûhunu yaymak istediklerini da'vâ eden kimse-lerdir.keyfiyyeti, şekli, ehemmiyyeti ve hikmeti husûsunda yazmış olduğu "Tesettür Risâlesi"nde şöyle buyurmaktadır: "Bir siperi ve kal'ası, çarşafı olduğunu gösterir." Bu zât (ra), sun'î müceddidlere söz hakkı bırakmamış ve kadının yüzünün nikâbı ve şer'î hicâbı olan çarşaf vb mesâil için yirmi sekiz sene hapse girmiştir. (Mütercim)" data-toggle="tooltip"> [115] **HÂŞİYE** Kadının yüzünün açık kalması da'vâsı, ehl-i ilim olduklarını iddiâ edenlerin ortaya attıkları bid'akârâne yeni bir da'vâdır. Böyle kimseler, ictihâd da'vâsında bulunuyorlar ve müctehid imâmlarına karşı hadlerini aşarak; yeni, asrî ve arzî olan re'yleriyle ve bid'akârâne dar görüşle-riyle onlarla mübâreze ettiklerini bu çeşit bid'avârî bâtıl hükümleriyle isbât etmek istiyorlar.

HÂŞİYE; Meselâ: Hakikî müceddid-i dîn olan Üstâd Bedüzzamân Said Nursî (ra), bugüne kadar bütün ulemâ-i İslâm'un da ittîfâk ederek kabûl ettikleri hicâb-ı şer'înin keyfiyyeti, şekli, ehemmiyyeti ve hikmeti husûsunda yazmış olduğu "Tesettür Risâlesi"nde şöyle buyurmaktadır: "Bir siperi ve kal'ası, çarşafı olduğunu gösterir" Bu zât (ra), sun'î müceddidlere söz hakkı bırakmamış ve kadının yüzünün nikâbı ve şer'î hicâbı olan çarşaf vb mesâil için yirmi sekiz sene hapse girmiştir. (Mütercim)

Lügat: keyfiyyet, tesettür, hikmet, tercim, çarşaf

"Hem bu tâife-i insâniyye da'vâ ediyorlar ki: **'Biz de mezheb imâmılarınun dünde ictihâd yaptıkları gibi ictihâd yapabiliriz.'** Ya'nî, kendilerini müctehid derecesinde kabûl ederek, halkın kendilerine tâbi' olup, onlara yardımcı ve destek olmalarını da'vâ etmektedirler.

"Bu, yüzü açık bırakma da'vâsı, gençler arasında, bilhâssa İslâmiyyet rûhundan uzaklaşarak bu asrın te'siri altında kalanlar arasında revâc bulmuştur. Bunu isteyenler, hak bir da'vâ olduğu için değil; belki hevâ-yi nefsin hışuna gittiği ve ona da'vet edici olduğu için istiyorlar. Çünkü, nefis, şehvânî arzû ve isteklerini yerine getirmeyi sever ve ister. Her insânda şehvânî arzûlar olduğuna göre, böyle harâm ve bid'akârâne şeylere tarafdâr olup, bunları da'vâ edenlere rastlamamız hayreti mûcib değildir. Çünkü, böyle insânlar, hayvânî ve şehvânî hislerine mağlûb oldukları için elbette böyle bid'akârâne şeylerin revâcına tarafdâr olacaklar ve İslâmiyyetin hükmü budur diye, perde altında bâtil da'vâlarının yayılmasına çalışacaklardır.

"Eğer bu gibi insânların da'vâları, sâdece açık saçık bir şekilde çarşı ve sokaklarda gezen ve câhiliyye devrindeki kadınlar gibi hayâ perdelerini yırtarak İslâm'ın ahlâkına muhâlif olarak hicâb-ı şer'îlerini çıkarıp izhâr-ı zînet eden kadınları tesettüre, ihtişâma ve Cenâb-ı Hakk'ın emrettiği cilbâbı üzerlerine örtmeye da'vet etmek ise; o zamân bu da'vâlarında bir derece haklı olabilirler. Çünkü, bu tip kadınlar, tam tesettüre hemen riâyet edemeyebilirler. Böyle kadınlar hakkında: **'Yüz ve el husûsunda biraz vüs'at vardır. Hikmet muktezâsınca bu iş tadrîcen, yavaş yavaş olur. Şimdi vücûdlarını örtsünler, daha sonra imânları kemâl buldukça yüzlerini ve ellerini de kapatırlar'** deseler, belki da'vâları kabûl edilir. Fakat, bu ehl-i bid'a tâifesi, Cenâb-ı Hakk'ın

örtmesini emrettiği yerlerini cilbâb ve nikâblarıyla örtüp, tesettüre riâyet eden ve İslâmiyyetin ihtîşâmını muhâfaza ederek itâat eden mü'mine kadınları yüzlerini açmaya teşvik edip, kadının hakiki zîneti olan hayâ ve vakar perdelerini kaldırmaya da'vet ediyorlar. Gûyâ kendi zu'mlarıncâ Kitâb ve Sünnet'e uyduklarını söyleyip, **'Yüz avret olmadığı için örtülmesi lâzım değildir, kadınlar yüzlerindeki nikâblarını çıkarmalıdır'** diye bid'akârâne fetvâlar veriyorlar.

"Asr-ı Saâdette cereyân eden tâhire bir Müslümân kadının hâdisesi, hakikaten medâr-ı ibret olup, sahâbelerin kemâl-i îmânlarından dolayı hayâ husûsunda ne derece titiz davrandıklarını gösteren şâyân-ı takdîr bir hâdisedir. Hâdise şöyle cereyân ediyor:

"Müslümân kadınlardan birinin Peygamber Efendimiz (sav)'in de katıldığı bir gazâda oğlu şehîd olmuştu. Bu mü'mine kadın, yüzü örtülü olduğu hâlde ölüler arasında oğlunu arıyordu. Ona denildi ki: **'Yüzün örtülü iken oğlunu nasıl bulabilirsin?'**

"O Müslümân kadın şöyle cevâb verdi: **'Veledimi kaybedeyim de, hayâtı kaybetmeyeyim.'** (Ya'nî, **'Benim nazarımda iffetimi korumak için taktığım bu nikâb, oğlumdan daha ehemmiyetlidir. Nikâbım ki, hayâ perdemdir; oğluma fedâ edemem'** demek istemiştir.)"

"Evet, hakikaten dîn nâmuna, kadını yüzünü açık bırakmaya da'vet edip, buna cevâz verenlerin durumu medâr-ı hayrettir. Hem erkeklerin ahlâken sukût ettiği, gençlerin fâsık olup sersemleştiği -Ellâh'ın koruduğu kimseler müstesnâ- ve fîsk u fücûrun çoğaldığı böyle bir asırda, kadınlara yüzlerinin perdesi olan nikâbını açarak yüzü açık gezmeyi güzel görmek sûretiyle fetvâ verenlerin îmân ve İslâmiyyet nâmuna ortaya çıkmaları, elbette medâr-ı hayret ve eseftir.

"Biz de, bu asırda ortaya çıkıp, hadlerini aşarak müctehidlik ve müceddidlik da'vâsında bulunanlara deriz ki: **Durunuz! Haddinizi aşmayınız! Sizler sırât-ı müstekîmden inhi-râf etmişsiniz. Hem siz, sakûn re'ylerinizle İslâmîyyetin ve şeriatın ahkâmı hakkındaki sahîh, sağlam ve doğru fikri cerhedip yaralamışsınız.**

" **'Kadının yüzü avret değildir'** diyen fukahâ-yi İslâm, fitne korkusu olmamak ve fitneden emîn olmak şartını koşmuşlar ve demişler ki: **'Yüz avret değildir. Fakat, fitne korkusu olduğu** (ya'nî, şehvetle nazar vukû' bulduğu) **takdîrde kadının yüzünü açık bırakması harâm'dur.**" Acabâ böyle dehşetli ve fitneli bir asırda fitneden hiç emîn olunur mu?

"İslâm dîni, fitne korkusundan dolayı kadının yabancı erkeklerin yanında avretinden herhangi bir tarafı açmasını harâm kılmıştır. Hiç ma'kûl müdür ki, İslâm dîni kadına, saçını ve ayaklarını setretmesini emretsin de, ona cemâlin merkezi olan yüzünü açmasına müsâmaha edip müsâade etsin!.. Acabâ, hangisi daha fazla fitneye sebebiyyet verip, şehvet uyandırır; kadının yüzü mü, yoksa ayakları mı?

"Ey bid'akârâne fetvâ verenler! Aklınızı başınıza toplayınız! Müslümânları dînleri husûsunda şübheye ve iltibâsa düşürmeyiniz!

"Acabâ, halhalın sesi, erkeklerin kalbinde şehvânî hislerin harekete geçmesine sebebiyyet vermesin diye, kadına ayaklarını yere vurmasını nehyeden ve zinetinden bir şeyi izhâr etmesini yasaklayan İslâm dîni, hiç mümkün müdür ki; kadına, güzelliğin tezâhür ettiği, fitnenin zuhûr ettiği ve hâtırât-ı şeytânîyyenin temekkûn ettiği a'zâ olan yüzünü yabancı erkeklerin yanında açmasına zarûret olmadıkça müsâade etsin. Hâşâ!" [116]

DÖRDÜNCÜ HÜKÜM : Şer'î hicâbın (örtünmenin) şartları nelerdir?

Şer'î usûle göre örtünmenin şu zarûrî şartları mevcûddur:

"Evvelâ: Hicâb (örtü), bedeni baştan ayağa kadar her tarafı örtmelidir. Çünkü, âyet-i kerîmede, **يُذْنِبْنَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَاسِيِهِنَّ** diye geçmektedir. Daha önceki açıklamalardan da anlaşıldığı gibi, **'cîlbâb'**, bütün vücûdu baştan ayağa kadar setreden bir örtüdür.

"يُذْنِبْنَ **'İdna'**nın ma'nâsı, **'sarkıtmak, aşağıya doğru salvermek'** demektir. Bu durumda, **'hicâb-ı şer'î'**, **'bütün vücûdu setreden örtü'** demektir.

"Sâniyen: Hicâbın ince, şeffâf olmaması, kalın olması lâzımdır. Çünkü, örtünmekten gâye, vücûd a'zâlarını setredip vücûdun belli olmamasıdır. Bir örtü eğer vücûdu tam ma'nâsıyla kapatıp örtemiyorsa, ona şer'î hicâb denilmez. Böyle bir örtü rü'yete mâni' olup nazara perde teşkil etmediği için şer'î bir ölçü sayılmaz. Binâenaleyh, bu şekildeki örtü de kadının zîneti ve elbisesi sayıldığından, bunu da örtmesi vâcibdir.

"Hazret-i Âişe (ra)'dan şöyle vârid olmuştur ki: 'Hazret-i Ebû Bekir (ra)'ın kızı Esmâ (ra), Resûlullâh (sav)'in huzûruna, üzerinde ince bir cîlbâb (örtü) olduğu hâlde girdi. Resûlullâh (sav) onun bu hâlini hoş görmeyerek yüz çevirdi.' Demek, ince olan cîlbâb (örtü) şer'î hicâb sayılmaz.

"Sâlisen: Hicâbın hem nefsinde zînet olmaması; hem de sâde olup, nazar-ı dikkati celb edecek şekilde câzib renkler sâhibi ol-

maması lâzımdır. *Hicâb zâtında zînet olunca (ya'nî örtünün kendisi de zînet gibi olup, kadın için medâr-ı tecemmül ise), onunla örtünmek câiz değildir. Böyle bir elbise şer'î hicâb sayılmaz. Çünkü, şer'î hicâb odur ki, kadının yabancı erkeklere karşı zînetini örtüp, izhârdan men' edendir.*

"Râbian: Dar olmayıp, geniş ve bol olması lâzımdır. Ya'nî, bedeni göstermemesi, avret mahallerini tecessüm ettirmemesi, vücûd hatlarını tamâmen örtüp belli etmeyecek şekilde olması ve bilhâssa vücûdda fitneyi uyandıracak a'zaları göstermemesi lâzımdır. "Sahîh-i Müslim'de rivâyet edilmiştir ki; Resûl-i Ekrem (asm) şöyle demiştir:

صنفان من أهل النار لم أرهما قوم معهم سياط كأذناب البقر يضربون بها الناس ونساء كاسيات عاريات مميلات مائلات رؤسهن كأسنمة البخت المائلة لا يدخلن الجنة ولا يجدن ريحها وإن ريحها ليوجد من مسيرة كذا وكذا وفى رواية أخرى وإن ريحها ليوجد من مسيرة خمسمائة عام. -رواه مسلم

" 'Ehl-i Cehennem'den iki sınıf insân vardır ki, onları henüz görmedim. Birisi bir takım insânlardır ki, berâberinde sığırın kuyruğuna benzer kamçılar vardır, onunla insânlara zulmederek vururlar. Diğer sınıf ise, giyinmiş çıplak olan ve erkeklerin kalblerini kendilerine meylettiren, yolda sağa sola sallanarak (erkekleri fitneye düşürmek maksadıyla) kibirlî yürüyen ve başlarındaki saçlarını, erkekleri yoldan çıkarmak maksadıyla, devenin hörgücüne benzeten kadınlardır. Bunlar Cennet'e girmezler ve Cennet'in kokusunu da duymazlar ki, Cennet'in kokusu bu kadar mesâfeden hissedilir. "

"Başka bir rivâyette ise: **'Muhakkak ki, Cennet'in kokusu beş yüz senelik mesâfeden hissedilir'** buyurulmaktadır.

"Peygamber (asm) Efendimizin **كاسيات عاريات** kavlinden murâd: **Ya'nî, öyle kadınlardır ki; giyinmiş oldukları hâlde** (elbisenin darlığından veya şeffâf ve inceliğinden dolayı) **hakükatte çıplaktırlar. Çünkü, onlar, öyle elbise giyerler ki, vücûdlarını tamâmen örtmez, avret mahallerini tam gizlemez. Hâlbuki, libâstan gâye, tesettürdür. Bir elbise ki, vücûdu tamâmen örtüp, vücûd hatlarını gizlemezse; onu giyen kimse çıplak sayılır.**

ميميلات مائلات kavli-i şerîfinden murâd ise şudur: **Ya'nî, onlar öyle kadınlardır ki, hâlleriyile, erkeklerin kalblerini kendilerine meylettirirler ve yolda yürürlerken de, erkekleri gaflete ve fitneye düşürmek maksadıyla kibirli kibirli sağa sola meyl ederek yürürler.**

كأسمة البخت kavlinin ma'nâsı ise: **Ya'nî, öyle kadınlar ki, saçlarını başlarının üzerinde toplayıp yükseltirler ki, aynı devenin hörgücüne benzetirler. Zamân, bu hadîs-i şerîfi tasdik edip tefsîr etmiştir. Bu da, Resûl-i Ekrem (asm)'ın istikbâle âid mu'cizât-ı Nebeviyyesindendir.**

"Hâmisen: Kadın, dışarıya çıktığında koku sürmemelidir. Çünkü, Resûl-i Ekrem (sav), bu gibi hareketleri zem zumnında şöyle buyurmuştur: **'Nâmahreme (kasden) bakan göz, zinâ etmiş olur. Muhakkak bir kadın da koku sürmüş olduğu hâlde, erkeklerin bulunduğu meclisten geçerse, o da böyledir, ya'nî zinâ etmiş gibi olur.'** [117]

"Başka bir rivâyette ise şöyle buyrulmuştur: **'Kadın, koku sürü-**

Lügat: hareket, muhakka, meclis

nüp, erkekler kokusunu hissetsin diye erkeklerin bulunduğu meclisten geçerse; zâniye olmuş gibi olur.'

"Sâdisen: Kadın, örtüsüyle erkeklere benzememesi lâzımdır. Ya'nî, kadının örtüsü hem erkeklerin kıyâfetine benzememelidir, hem de o örtü erkeklerin giydiği bir libâs olmamalıdır (Palto gibi). Çünkü, Ebû Hureyre (ra)'den şöyle rivâyet edilmiştir: **'Peygamber (sav), kadın elbisesi giyen erkeğe ve erkek elbisesi giyinip erkeğe benzemek isteyen kadınlara la'net etmiştir.'**

"Başka bir hadîs-i şerîfte şöyle buyurulmuştur: **'Cenâb-ı Hak, kadınlara benzemek isteyen erkeklere ve erkeklere benzemek isteyen kadınlara la'net etmiştir.'** Ya'nî, **'şekil, elbise ve zînetlerinde erkeklere benzemek isteyen kadınlar' demektir.** Bu zamândaki kadınlar gibi ki; şekilleriyle, görünüşleriyle ve giyinişleriyle erkeklere benziyorlar. Cenâb-ı Hak bizi hıfz u himâyeti altına alıp selâmette bulundursun. (Âmin.)

ÂYET-İ KERÎMEDEN İSTİFÂDE OLUNAN

İRŞÂDÎ DÜSTÜRLAR

"1. Hicâb (örtünme), bütün Müslümân kadınlara farzdır. Hicâb, nisâ-i mü'minîne şer'î ve kat'î bir vecîbedir.

"2. Nebiyy-i Muhterem (sav)'in tâhirât olan zevceleri ve kızları, sâir Müslümân kadınlarına en hakîkî muktedâ bih ve rehberdirler. (Mâdem onlar, tesettür-i şer'î olan çarşafı yüzleri dâhil baştan ayağa kadar örtünmüşlerdir. Elbette bir Müslümân kadının da onları taklîd etmesi lâzım ve elzemdir.)

"3. Şer'î hicâbın, kadının hem zînetini, hem elbise sayılan herşeyini, hem de bütün vücûdunu örtmesi vâcibdir.

"4. Şer'î tesettür olan çarşaf, kadınlara, onları darlığa, me-

Lügat: şekil

şakkete sokmak ve hürriyetlerini selb etmek için farz kılınmamıştır. Belki bu tesettür emrinin farziyyetinin hikmeti, bilakis kadının izzet ve şerefini, nâmûs ve haysiyyetini muhâfaza etmek ve hevesât-ı rezîlenin esâretinden kurtararak hürmetini yükseltip, hakîkî hürriyyetine kavuşturmaktır.

“5. Hicâb-ı şer’î ile örtünmekte, kadının hürmetine sıyânet ve hayât-ı ictimâîyye-i İslâmiyyede fesâd ve fitnenin meydâna gelmesinden himâye ve fuhuşâtın yayılmasına engel vardır. (Ya’nî; kadın, şer’î usûl dâiresinde tesettüre riâyet etmesiyle, hem kendi şeref ve iffetini korumuş, hürmetini yükseltmiş olur; hem de hayât-ı ictimâîyyede fesâd ve fuhuşâtın yolunu kapatmış olur.)

“6. Müslümân kadınlara vâcibdir ki; Ellâh’ın evâmirine temessük etsinler ve İslâm’ın farz kıldığı edeb-i ictimâîyye ile edeblesinler.

“7. Cenâb-ı Hak kullarına Rahîm’dir. Onlara öyle ahkâmları teklif etmiştir ki, o ahkâmın içinde, dünyâ ve âhiret salâhı, saâdeti ve hayrı vardır.”

Hulâsâ: Kadınların tesettürü hakkında üçüncü merhalede nâzil olan bu cîlbâb âyeti ile de kadınların nâmahrem erkeklere karşı çarşafı baştan ayağa kadar kapanmaları farz kılınmış ve zînetten sayılan başörtülerini ve elbiselerini de örtmeleri emredilmiştir. Böylece, bu âyet-i kerîme ile, **kadınların başörtülerini ve elbiselerini yabancı erkeklere göstermeleri yasaklanmıştır.**

Lügat: nâzil

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KADININ EVİNİN İÇİNDEKİ TESETTÜRÜ İHTİCÂBDIR

Cenâb-ı Hak, Ahzâb Sûresinin 53. âyet-i kerîmesinde meâlen şöyle buyurmaktadır:

وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَسْأَلُوهُنَّ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ ذَلِكُمْ

أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ وَمَا كَانَ لَكُمْ أَنْ تُؤْذُوا رَسُولَ اللَّهِ

“Ey îmân edenler! Peygamber (sav)’ın zevcelerinden bir şey istediğinizde, onu perde arkasından isteyin. Bu, sizin kalbleriniz için de, onların kalbleri için de daha temizdir. Ellâh’ın Resûlünü üzmeniz aslâ câiz değildir.” [119]

Şimdi bu âyet-i kerîme hakkındaki müfessirlerin görüşlerini, hadîs-i şerîfler ve şerhlerini ve bu konuyla alâkalı fikhî hükümleri nakledeceğiz:

a) Müfessirlerin Görüşleri:

“Beydâvî” adlı tefsîrde meâlen şöyle deniliyor:

“ **‘Onunla menfaat görülecek bir şeyi, Hz. Peygamber (sav)’ın zevcelerinden istediğiniz zamân, onu perde arkasından isteyin.**’ Rivâyet olunuyor ki; Ömer (ra) Hz. Peygamber (sav)’e: **‘Ey Ellâhın Resûlü! Evinize iyi insânlar da kötü insânlar da giriyor. Mü’minlerin annelerini hicâbla emretsen nasıl olur?’** dedi. Bu sebeble Ahzâb Sûresi 53. âyet-i kerîmesi nâzil oldu.

“Başka bir kavle göre, Hz. Peygamber (sav) ashâbıyla berâber yemek yiyiyordu. Bir adamın eli Hz. Âişe (ra)’nın eline değdi. Resûlullâh (sav) bundan çok sıkıldı. Bu sebeble hicâb âyeti nâzil oldu. **ذٰلِكُمْ اَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ** ‘Bu, (Hz. Peygamberin zevcelerinden perde arkasından bir şey istenilmesi) **hem sizin, hem de onların hâtrât-ı şeytâniyyeden mahfûz kalması için daha iyidir.**’ ” [120]

“**Hâzin Tefsîri**”nde ise şöyle denilmektedir:

“Sîze lâzım olan bir şeyi, Hz. Peygamber (sav)’ın zevcelerinden istediğinizde, perde arkasından isteyin. Hicâb âyeti nâzil olduktan sonra, Resûlullâh (sav)’ın zevcelerine, ister nikâblı olsunlar ister nikâbsız olsunlar, hiçbir kimse bakmamıştır. Bu hem sizin, hem de onların kalblerindeki şübheyi gidermeye daha yakındır.”[121]

“**Tefsîr-i Neseî**”de meâlen şöyle denilmektedir:

“Bu âyet-i kerîme nâzil olmadan önce, Resûlullâh (sav)’ın zevceleri, erkeklere görünüyordular. Hz. Ömer (ra) de onlar hakkında hicâbı arzû ediyordu ve bu husûsta bir âyetin inmesini istiyordu. Bu sebeble Resûl-i Ekrem (sav)’e şöyle dedi: **‘Ey Ellâh’un Resûlü! Hâne-i saâdetinize iyiler de, kötüler de giriyor. Mü’minlerin annelerini hicâbla emretsen daha iyi olmaz mı?’** Bu

Lügat: nâzil

sebeble Ahzâb sûresinin 53. âyet-i kerîmesi nâzil oldu.” [122]

“*Ahkâmü'l-Kur’ân li'l-Cessâs*”da meâlen şöyle denilmektedir: **وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَسْأَلُوهُنَّ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ** **H.z. Peygamberin zevcelerinden bir şey istediğinizde, onu perde arkasından isteyin.**’ Bu âyet-i kerîmede, H.z. Peygamber (sav)’in zevcelerinin şahıslarını görmenin tehlikeli olduğu bildiriliyor. Hem başkalarına şahıslarını göstermemeleri; hem onların, hem de bakanların kalblerinin temizliği için daha uygun olduğu beyân ediliyor. Çünkü, bu durum, ya’nî karşılıklı birbirini görmek, çoğu kez meyil ve şehveti uyandırır. Cenâb-ı Hak hicâb âyetiyle bunun kökünü kesmiştir.

وَمَا كَانَ لَكُمْ أَنْ تُؤْذُوا رَسُولَ اللَّهِ **Ellâh’ın Resûlüne eziyet vermeniz câiz değildir.**’ Cenâb-ı Hak bu âyet-i kerîmede, eve girmeden evvel izin istemenin vâcib olduğunu, Peygamber (sav)’in yanında uzun süre konuşmanın terk edilmesini ve onlarla H.z. Peygamber (sav)’in zevceleri arasında bir hicâbın bulunması gerektiğini beyân etmektedir. Ve ancak böyle davranılırsa H.z. Peygamber (sav)’in râhat olacağını, aksi takdirde eziyet duyacağını ifâde etmektedir.

“ **H.z. Peygamber (sav)’in zevcelerinden arada bir engel olmaksızın bir şey suâl edilmez**’ hükmü, her ne kadar H.z. Peygamber (sav)’in zevceleri hakkında nâzil olmuş ise de; fakat ma’nâsı hem ezvâc-ı tâhirât, hem de diğer mü’mine kadınlar hakkında umûmîdir. Çünkü, biz ona tâbî’ olmakla emrolunmuşuz. Ellâh’ın Peygamberine has kıldığı husûslar müstesnâ.” [123]

Lügat: nâzil, vâcib

(Müfessir Cessâs, Hanefî mezhebine mensûb olduğundan, bu konuda Hanefîlerin ictihâdını esâs almıştır. Hanefî mezhebine göre, hicâb âyeti, evzâc-ı tâhirâtla berâber umûm mü'mine kadınlar hakkındadır.)

"Fî Zılâlî'l-Kur'ân" adlı tefsîrde ise bu âyetin tefsîri hakkında meâlen şöyle deniliyor: "Gelecek âyet-i kerîme, Peygamber (sav)'in hânımlarıyla yabancı erkekler arasında perde bulunması gereğini hükme bağlıyor:

وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَسْأَلُوهُنَّ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ *'Peygamberin hânımlarından bir şey isteyeceğiniz vakit, onu perde arkasından isteyin.'*

"Bu âyet, perdenin, kalblerin temiz kalmasını sağlayacağını açıklıyor:

ذَلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ *'Bu sâyede sizin kalbleriniz de onların kalbleri de daha temiz kalır.'*

"Hiç kimse Ellâh'ın bu emrine aykırı bir söz söyleyemez. Hiç kimse perde ve örtülerin kaldırılıp, kadın-erkek hepsinin bir arada oturması, söz ve sohbeta dalması kalblerinin daha temiz, vicdânlarının daha nezîh, tabîatlarına daha uygun ve tarafların edeb ve terbiyeli yaşamalarına daha muvâfık vs gibi ba'zı cılız ve zaîf fikirli câhillerin dediğini diyemez. Evet, bunları kimse söyleyemez.

"Çünkü, Ellâh şöyle buyuruyor:

وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَسْأَلُوهُنَّ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ *'Onlardan bir şey isteyeceğiniz vakit, onu perde arkasından*

isteyin. Bu sâyede sizin kalbleriniz de, onların kalbleri de daha temiz kalır.'

"Hem de Ellâh bu emri, Peygamber (sav)'ın temiz hânumları ve mü'minlerin anaları hakkında veriyor. Kendileriyle hiç kimsenin edeb ve fazîlette boy ölçüşemeyeceği saha-bîleri hakkında söylüyor. Ellâh herhangi bir konuda bir şey buyurduğu, onun yarattıklarından biri de bir şey dediği zamân, makbûl olan söz, Ellâh'ın buyurduğudur. Bunun dışındaki her söz, boş ve bâtıldır. İnsânın psikolojisini, onu yaratan Ellâhu Teâlâ'dan daha iyi kim bilebilir? Aksini iddiâ etmek, câhillikten başka bir şey değildir.

"Gözler önünde duran realite, Ellâh'ın doğruyu söylediğini, hılâfını iddiâ edenlerin ise yalan ve hatâlı olduğunu haykırmaktadır. Bugün dünyâda nice tecrübe ve hâdiseler bu sözümüzü doğrulamaktadır. Hem de kadın-erkek münâsebetlerinin, açık-saçık bir arada yürütüldüğü memleketlerde, bu da'vâmızın delîl ve şahidlerini daha sarîh ve kat'î olarak görmek mümkündür. Meselâ Amerika, kadın-erkek ihtilâtının en fecî sonuçlar doğurduğu ülkelerin başında gelir." [124]

b) Hadis-i Şerîfler ve Şerhleri:

"Sahîh-i Müslim bi şerhi'n-Nevevî" adlı eserde meâlen şöyle denilmektedir:

"Hz. Âişe (ra) diyor ki: Hicâb âyeti nâzil olduktan sonra, kazâ-yı hâcet için Sevde (ra) dışarı çıktı. Sevde (ra), cüsseli bir kadındı. Kadınlar içinde cüsse i'tibârıyla en büyük o idi. Daha önce onu tanıyan bir kimseden gizlenemezdi, görününce hemen tanınırdı. Bu esnâda Hz. Ömer (ra) onu gördü ve: **'Yâ Sevdâ! Vallâhi sen**

Lügat: nâzil

bizden gizlenemezsin. Baksana nasıl dışarı çıkıyorsun!’

“Âişe (ra) diyor ki: Sevde (ra) geriye döndü. Resûlullâh (sav) de hücremde akşam yemeğini yiyiyordu. Elinde kemikli bir et parçası vardı. Hz. Sevde eve girdi ve dedi ki: ‘Yâ Resûlullâh! Ben dışarı çıktım, Ömer (ra) bana şöyle şöyle dedi.’

“Hz. Âişe (ra) buyuruyor ki: Hz. Peygamber (sav)’e vahiy geldi. Daha sonra vahyin ağırlığı ondan kalktı. O et parçası hâlâ elindeydi ve buyurdu ki: **‘İhtiyâcınız için dışarı çıkmamız hususunda size izin verildi.’**

“Diğer bir rivâyette ise, Âişe (ra)’dan şöyle rivâyet ediliyor: Resûlullâh (sav)’in zevceleri kazâ-yı hâcet için geceleyin Medîne dışında bir yere gidiyorlardı. Hz. Ömer (ra) ise, **‘Yâ Resûlullâh! Zevcelerine hicâbı emret’** diyordu. Hz. Peygamber (sav) ise hicâbı emretmiyordu.

“Resûlullâh (sav)’in zevcelerinden Sevde binti Zem’a (ra) bir gece yatışı vaktinde dışarı çıktı. Hz. Sevde (ra) uzun boylu idi. Hz. Ömer (ra) ona seslendi: **‘Yâ Sevde, biz seni tanıdık!’** Hz. Ömer (ra)’ı bu şekilde söylemeye sevkeden âmil, hicâb âyetinin nâzil olmasını şiddetle arzû etmesiydi. Hz. Âişe (ra) diyor ki: **‘Bunun üzerine hicâb âyeti nâzil oldu.’**

“Şu hadîsten anlaşılıyor ki: Hicâbın farziyyeti, ezvâc-ı tâhirâta (Hz. Peygamber’in hânımlarına) hâstır. Bu hicâb emri, yüz ve eller dâhil olmak üzere onlar hakkında farzdır ve bu husûsda ulemânın ittifâkı vardır. Hz. Peygamber (sav)’in hânımlarına şehâdet ve diğer ihtiyâclar için yüz ve ellerini açmaları câiz değildir. Hz. Peygamber (sav)’in zevceleri, tesettürlü olsalar bile, şahıslarını göstermeleri câiz değildir. Kazâ-yı hâcet için dışarı çıkmaları müstesnâdır.

Lügat: nâzil

“Çünkü, Elláhu Teálâ buyuruyor ki: **وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَسْأَلُوهُنَّ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ**

‘Siz onlardan bir şey istediğiniz zamân, perde arkasından isteyin.’ Ezvâc-ı tâhirât, insânlarla berâber oturunca, perdenin arkasında oturuyorlardı ve dışarı çıktıkları zamân perdele-
niyorlardı, şahıslarının görünmelerini de böylece setrediyorlardı. Hz. Ömer (ra)’ın vefâtında kadınlar, Hz. Hafsa (ra)’yı aralarına alarak Hz. Ömer (ra)’ın cenâzesi üzerine getirdiler ve böylece
başkalarının onu görmelerine engel oldular.

“Yine Peygamber (asm) Efendimizin zevcelerinden Hazret-i Zeyneb (ra) vefât ettiği zamân, şahsının görülmemesi için cenâzesinin üzerine bir kubbe yaptırdılar.”[125]

“Et-Tâc” adlı hadis kitâbında meâlen şöyle deniliyor:

“Ömer (ra) şöyle demiştir: Dedim ki: **‘Yâ Resûlullâh! Senin yanına iyi adam da, kötü adam da giriyor. Bunun için mü’minlerin analarına hicâbı emretsen?’** Bunun üzerine
Elláhu Teálâ hicâb âyetini, ya’nî,

وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَسْأَلُوهُنَّ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ ذَلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ

‘Onun zevcelerinden bir şey istediğiniz zamân, perde arkasından isteyin. Bu, hem sizin kalbleriniz, hem de onların kalbleri için daha temizdir’ meâlindeki âyeti inzâl etti.

“Resûl-i Ekrem (asm)’ın, **‘Muhakkak siz kadınlara, ihtiyâclarınızı gidermek için dışarıya çıkmanıza izin verildi’** hadîsinden,

Müslümân kadınların ihtiyâclarını gidermek için, fitneyi uyandırmayacak bir şekilde, iffetli bir tavır takınarak, dışarı çıkmalarının câiz olduğu anlaşılmaktadır.[126]

Yine aynı eserde meâlen şöyle deniliyor: “Mü'minlerin annesi Sevde (ra), bir gece kazâ-yı hâcet için dışarı çıktı. Hz. Ömer (ra) onu tanıdı. Çünkü, cüsseli bir kadındı. Hz. Ömer (ra) gayrete gelerek, **'Yâ Sevde, seni tanıdık!'** dedi. Hz. Sevde (ra) ihtiyâcını gidermek için dışarı çıktığı hâlde, Hz.Ömer (ra)'ın onunla bu şekilde konuşmasına çok kızdı. Hz. Peygamber (sav)'in yanına döndü ve içeri girdi. Hz. Peygamber (sav), Hz. Âişe (ra)'nın yanında idi. Resûlullâh (sav), kemikli bir et parçası yiyiyordu. Hz. Sevde (ra) Ömer (ra)'ı Resûlullâh (sav)'e şîkâyet etti. Hz. Peygamber (sav)'e vahiy geldi ve vahyin ağırlığı üzerinden kalktıktan sonra, şöyle buyurdu: **'Kazâ-yı hâcet için, ihtiyâc hâsıl olduğunda dışarı çıkmanız husûsunda Ellâh size izin verdi.'**

“Mü'minlerin anneleri için, ihtiyâc hâsıl olması hâlinde dışarı çıkmaları câiz olursa, diğer nisâlar hakkında bu hâl tarîku'l-evlâ câiz olur. Abdullah (ra)'dan, Peygamber (sav) şöyle buyurmuştur: **'Kadın avrettir. Dışarıya çıktığında şeytân ondan ayrılmaz.'**[127]

“Nâmahremlerin gözlerinden gizlenmesinin lüzûmu husûsunda kadın avret gibidir. Dışarı çıktığında şeytân onunla berâber dolaşır. Ona, insanların en güzeli olduğu husûsunda vesvese verir. O kadın da şeytânın bu iltifâtına aldanıp yolda salınarak, güzelliğini izhâr ederek yürümeye başlar. Bu ise harâmıdır.

“Meymûne binti Sa'd (ra)'dan Peygamber (sav) şöyle buyurdu: 'Zînetini kocasından başkasına gösteren, ya'nî açık saçık ge-

zen kadın, kıyâmet gününde ışığı olmayan bir karanlığa benzer.’ [128]

“Mâdem kadın avrettir ve kocasının dışındaki erkeklere karşı açılıp saçılması harâmdır. **Öyle ise, zarûret olmaksızın dışarı çıkamaz.** Dışarı çıkması ise, i'tinâ göstermek ve açılmamak şartıyla olabilir. Eğer buna riâyet etmezse; bu vaz'iyet Ellâh'ı ve Resûlünü ve bütün mü'minleri gadaba getirir.

“**Fâide:** Bugünün kadınları başları, yüzleri, göğüsleri ve elleri açık olarak, a'zâlarını belirtecek şekilde dar elbiseler giyerek dışarı çıkmaktadırlar. Bu ise büyük bir günâhtır. Çünkü, bu hâl, açılıp saçılmanın son zirvesi ve ahlâksızlığın nihâyetidir. Yine bu durum, kadınların örtmekle emrolundukları zînet ve avret mahallerinin açılmasıdır. Kadınların bu günâhlardan, erkeklerine de büyük bir hisse düşmektedir. Bâhusûs eğer erkekleri, onların bu hâlette dışarı çıkmalarında müsâmahakâr davranıyor, onları bu durumdan alıkoymuyorlarsa; bu daha korkunç bir durumdur. Ellâh'tan selâmet dileriz.

“Kadın, evinin hizmetçisidir. Kadın, evinden dışarıya ancak ihtiyâc olduğunda ve fitneyi uyandırmayacak bir şekilde çıkabilir.” [129]

“İhyâ-i Ulûmü'd-Dîn” adlı eserde meâlen deniliyor ki:

“Resûlullâh (sav) bir hadîs-i şerîflerinde şöyle buyuruyor: '**Kadının Rabbi'nin cemâline en yakın bulunduğu zamân, evinin derinliğinde bulunduğu zamândır. Kadının evinin açık bir yerinde namâz kılması, câmide namâz kulmasından daha fazîletlidir. Evinin iç kısmında namâz kılması, evinin açık kısmında kıldığı namâzdan daha üstündür. Evinin içindeki küçük odasında**

Lügat: fâide

kıldığı namâz ise, evinin içinde kıldığı namâzdan daha üstündür.'

"Bunun böyle olması ise, kadının daha fazla gözlerden gizlenmesinden ileri geliyor. Bu sırta binâen Ellâh'ın Resûlü (sav) bir hadîs-i şerîflerinde, **'Kadın avrettir. Binâenaleyh, evinden çıktığı zamân, onu saptırmak için şeytân onu gözetlemeye yeltenir'** buyurmuştur.

"Diğer bir hadîs-i şerîflerinde ise Resûl-i Ekrem (sav) şöyle buyurmaktadır: **'Kadının on avreti vardır. Ne zamân ki, kadın evlenirse, kocası onun tek bir avretini örter. Öldüğünde, kabir onun on avretini birden örter.'**

"Kocanın eşi üzerindeki hakları çoktur. Onların en mühimmi ise iki şeydir:

"1- Nâmûsunu korumak ve tesettüre riâyet etmek.

"2- İhtiyâc hâricinde bulunan şeyleri istemeyi terk etmek ve kocanın kazancı harâm olduğu takdirde onu yemekten sakınmaktır.

"Adamın biri sefere çıktı . Hânımına, **'Evîn ikinci katundan, alt katuna inme!'** diye emir verdi. Hânımın babası alt katta bulunuyordu. Hastalandı. Bunun üzerine kadın Ellâh Re-sûlü (sav)'e haber gönderdi: **'Bana izin versün, üst kattan alt kata babamın yanına ineyim.'** Ellâh'ın Resûlü (sav) kadına, **'Kocana itâat et!'** buyurdu.

"Bundan sonra kadının babası vefât etti. Yine Resûlullâh'a haber gönderip, babasının cenâzesinde bulunmak için emrini bekledi. Bunun üzerine Ellâh'ın Resûlü (sav), **'Kocana itâat et!'** buyurdu. Böylece kadının babası defnedildi. Definden sonra Resûlullâh (sav) kadına, **'Senin kocana itâat etmeğlğin yüzü suyu hürmetine, Cenâb-ı Hak babanı afveyledi'** haberini gönderdi.

"Diğer bir hadîs-i şerîflerinde ise Resûl-i Ekrem (sav) şöyle bu-

yurdular: 'Bir kadın, eğer kocasının izni olmadığı hâlde evinden çıkup, dışarıya giderse; eve dönünceye veya tevbe edinceye kadar melekler, ona la'net okurlar.'

"Kadının gözetmekle mükellef olduğu emirleri kısaca şöyle ifade edebiliriz:

"Evinde oturmalı. Evinden ancak kocasının izniyle çıkmalı. Eğer kocasının izniyle çıkarsa, güzelliklerini yurtuk ve eski, dikkat çekmeyecek bir kıyâfet içinde gizlemeli. Çarşı ve pazarlardan gitmeyi değil, tenhâ yolları seçmeli. Yabancı erkeklere sesini duyurmaktan veya yabancı bir erkeğe şahsını tanıtmaktan sakınmalı. İhtiyâclarını te'mîn etmek için, kocasının dostuna kendisini tanıtmamalı. Gâye ve hedefi, hâlini islâh ve evinin tedbiri olmalı. Namâzuna, orucuna yönelmeli. Kapıya gelen kocasının bir dostu, izin istediği zamân, kocası hâzır olmadığı takdirde, kapıdan onların kimler olduğunu dahi sormamalı ve onlarla karşılıklı konuşmaya girişmemeli. Bütün bunları nefsinin ve kocasının gayreti için yapmalı." [130]

c) Fıkhi Hükümler:

"Nihâyetü'l-Muhtâc ilâ Şerhi'l-Minhâc" adlı eserde meâlen şöyle denilmektedir:

"Hz. Peygamber (sav)'in husûsiyyetlerinden ba'zıları: **Hz. Peygamber (sav)'in hânımları ebediyyen başkalarına harâmdır. Hz. Peygamber (sav)'in zevceleri fazîlet bakımundan diğer kadınlardan daha üstündür. Sevâb ve ikâbları kat kattır. Fazîlet ve ikrâm bakımundan onlar mü'minlerin anneleridirler. Hicâbsız, perdesiz,**

Resûlullâh (sav)'in zevcelerinden bir şey suâl etmek harâmdır.

"Yukarıdaki metinde geçen, '**Hicâbsız ve perdesiz onlardan suâl etmek harâmdır**'; bu suâl etmek ne husûsta olursa olsun geçerlidir. '**Siz onlardan bir şey istediğiniz zamân, perde arkasından isteyin**' kavlınden murâd; '**Kapı, perde veyâ duvar gibi bir engelin arkasında bulunmaları lâzımdır**' demektir. Âyet-i kerîmede geçen 'hicâb' kelimesinden murâd, onların sahislarını kapatıp göstermeyen duvar gibi şeylerdir." [131]

"**Ni'met-i İslâm**" adlı eserde şöyle deniliyor:

"Kadınların mestûriyyetleri, kendilerini sıyânet ve haklarında şeref ve sıyânettir. Çünkü, unâs (kadınlar) tecâvüzgâh-ı zûkûrdur (erkeklerin tecâvüzgâhıdır.) Urza-i tecâvüz olmak kadar zillet olamaz. Kadının izzeti iffetindedir. İffeti de, göreceği tecâvüzden tebâud nisbetindedir. Tebâudda dahi, ihticâbâtan eslem tarîk yoktur.

İhticâb ve mestûriyyetin nev'ı ikidir:

"**Biri:** Hâne derûnunda ihticâbâttır ki; kadın kısmı ev içinde zevcinin ve mehâriminin gayrıyla muhâlit olmamak ve görünmemektir.

"**Diğeri:** Hâne hâricinde ihticâbdır ki, kimseye görünmemek üzere yüzünü ve baştan ayağa kadar bütün endâmını ve hattâ libâsını setr ve ihfâ üzere olmaktır. Bunun zıddına '**tekeşşûf**', evvelkinin zıddına '**tebezzül**' ta'bir olunur.

"Kadınlar tekeşşûf ve tebezzûlden ve ricâlin uyûn-i iştihâsına dar örtülerle arz-ı endâm etmekten memnu'durlar. Yüzlerini ve ellerini ve hattâ ayaklarını namâzda açık bulundurabilirler. Velâkin, zarûret olmadıkça, nâmahreme bunları dahi gösteremezler.

Sokakta yüz açmak ve libâsının kolunu veya eteğini çıkarmak, muhâlif-i emr-i şer'îdir. İhticâb, emr-i Kur'ânîdir. Onda azîmdir. **'Yüz nâmahrem değildir'** ta'biri, hakk-ı salâtın gayrı-da galâtıdır.

"Setr-i avret, zükûr ve inâsda kadîmdir. Nisvân-ı Arab, dîn-i mübînden evvel ve hattâ sadr-ı İslâm'da setr-i endâm ile erkeğe muhâlit olup, başlarında bir örtü bulunur; fakat bir çoğunda kayıdsızlıkla (dügmesizlikle) yaka açığı ve kol bileziği görünür ve örtü içinde olanlar bile, yürüyüp yere ayak vurdukça, bacaklarındaki halhalların mevcûdiyyeti ihsâs olunur idi.

"Sûre-i celîle-i Ahzâb ile, nüzûl-i âyet-i hicâb'da bunlar nehy ve kadınlar erkeklerle ihtilâttan men' olunarak tahte'l-hicâb sıyânet kılınıldı. Zînetlerinden ma'dûd olan libâslarını dahi erkekten setre me'mûr olarak mîr ve mülâe (bürgü ve çarşaf) içinde bulundular ve yüzlerine nikâb çekip, yalnız gözlerini açık bulundurdular.

"Kılık lar zamân ve mekânâ göre mütebeddîl ola geldiyse de, nisvân-ı ehl-i İslâm'ın zeyy-i ihticâbları bihamdihi Teâlâ zâil olmadı. Hattâ, Müslimîne raiyye olan gayr-ı Müslim nisvânı bile ba'zı mahallerde görülen bakayânın delâleti vechiyle mestûr ve muhtecâb oldular. (Biz, İstanbul Hristiyan kadınlarının dahi mestûriyyetleri zamânına yetiştik.) Ancak tâife-i nisâca her vakit için, hâl-i tabîi olan meyl-i teberrüc (erkeğe izhâr-ı mehâsin etmek) ricâlin müsâmahalarıyla onları varta-i tebezzüle vardır oldu. Sokaklarda peçeler kaldırılmakta, sağrı lar gerilmekte, dirseklerle berâber kolların libâsı ve zeyl-i zîneti gösterilmektedir ki, bu ahvâlden onların hesâbına müteşerri' erkekler istihyâ eylemektedir.

"Evlerin erzâkı gibi melbûsât ve müzeyyenâtı dahi getirip, ken-

Lügat: setr-i avret, tabîi

dilerine beğendirmek sûretiyle hâricden tedâriki vezâif-i ricâlden olarak erkekler için ehem ve âsân iken; kadınların çarşıya çıkıp, ağıâr ile ülfet ve hiç olmazsa bilâ-zarûret sohbet-i bâdosta etmek hış görölüyor. Erkeklerin geceliklerini dahi kendilerine kadınların alıp getirmeleri ar olsa da ağır gelmiyor. Fesubhânellâhi'l-Azım." [132]

Hulâsa: Şâfiî mezhebine göre, yukarıda zikredilen Ahzâb Sûresinin 53. âyet-i kerîmesi evzâc-ı tâhirâta hâstır. Bu sebeble, **sâir nisâ-i mü'mînîn, tesettürlü bir şekilde erkeklerin huzûruna çıkması câizdir.**

Bir kısım fukahâ-yi İslâm ise şöyle buyurmuştur: Bu âyet-i kerîme, evzâc-ı tâhirâta (Peygamberimizin zevcelerine) hâs değildir. Belki evzâc-ı tâhirât dâhil olmak üzere umûm mü'mine kadınların ev içindeki hicâblarını beyân etmektedir. Bu görüşe göre: **Kadınlar, evin içinde nâmahrem erkeklerle ancak bir perde veyâ duvar veyâhûd kapı arkasından konuşabilirler. Böyle bir hicâb olmadan evin içinde erkeklerle karşılıklı konuşamazlar ve onlarla bir araya gelmek sûretiyle ihtilât edemezler. Kadın, dışarı çıkınca da Ahzâb Sûresinin 59. âyet-i kerîmesi gereğince çarşafını giyecektir.**

BEŞİNCİ BÖLÜM

BEŞİNCİ BÖLÜM

Tesettür-i şer'î olan çarşaf hakkında, Bekr bin Abdillâh Ebû Zeyd'in te'lif ettiği "**Hirâsetü'l-Fazîleti**" adlı eserin mevzûmuzla alâkalı ba'zı kısımlarının tercümesini naklediyoruz:

HUSÚSÎ HİCÂB

Bütün mü'mine kadınlara, yabancı erkeklere karşı yüz ve eller dâhil olmak üzere bütün bedeni örten şer'î hicâba (çarşafa) bürünmek şer'an farzdır. Hicâbı sağlayan bu örtü, zînet eşyasını, elbise ve başörtüsü ve buna benzer edinilen bütün zînetleri, her türlü yabancıya karşı örtecek şekilde olmalıdır.

"Böyle bir hicâbın farz oluşu, Kur'ân ve Sünnetteki pek çok delîl ile, Peygamber Efendimiz (sav) zamânında hicâb ve cilbâb âyeti nâzil olduğundan i'tibâren, râşid halîfeler (dört büyük halîfe) devrindeki mü'min kadınlara varıncaya kadar gelen amelî icmâ' delîl teşkîl etmektedir. Böylelikle, fazîletli nesillerden sonra da İslâm devletinin küçük devletçiklere bölündüğü Hicrî on dördüncü asır ortalarına kadar bu uygulama, bu şekilde devâm ede-

Lûgat: hicrî, nâzil

gelmiştir. Bu husústaki sahîh rivâyetler ve kıyâs da bunun farz olduğuna delildir. **‘Maslahatların gerçekleştirilmesi ve mefsedetlerin bertaraf edilmesi’** şeklindeki sahîh kâide de bunu gerektirmektedir.

“Kadına farz olan bu hicâb, kadın evde bulunuyor ise, duvar ve perdelerin arkasında olmakla; şâyet kendisine yabancı (nâmahrem) bir erkeğin karşısında evin içinde ya da dışında bulunuyor ise, o takdîrde hicâb-ı şer’î ile, ya’nî onun bütün bedenini ve bedeni üzerindeki diğer zînetlerini örten çarşaf ve humâr (baş, yüzü, boynu örten örtü) ile gerçekleştirecektir. Nitekim, âyet ve hadîsin açık nassları, böyle bir hicâbın ancak yukarıda geçen şartları taşıdığı takdîrde şer’î bir hicâb olduğunu ortaya koymaktadır.

“Tesettür-i şer’î ile alâkalı mühim ba’zı mes’eleler:

“Birinci mes’ele: Hicâbın ta’rîf edilmesi.

“İkinci mes’ele: Hicâb kaç örtü ile olur?

“Üçüncü mes’ele: Mü’min hânuhlara hicâbın farz oluşunun delilleri. Şimdi bu mes’eleleri birer birer açıklayalım:

“1. Kadının Şer’î Hicâbının Ta’rîfi:

“ **‘Hicâb’**, lûgat ma’nâsı i’tibâriyle, **‘örtmek, araya girmek, engel olmak’** ma’nâlarına gelen bir masdardır. **Kadının hicâbı**, şer’î ma’nâsı i’tibâriyle, **kadının bütün bedenini ve zînetlerini örtmesi demektir. Bu örtme, ona yabancı olan erkeklerin (nâmahremlerin), bedenini yâhûd da süslediği herhangi bir zînetini görmelerini engellemelidir.** Bu örtünme, ya örtüyle, yâhûd da evin içinde bulunmak sûretiyle tahakkuk eder. **Bedenin örtünmesi, bedenın tamâmına şâmil, yüz ve eller de bedenın şümûlü içerisinde.**

İleride Cenâb-ı Hakk'un izniyle buna dâir deliller ortaya konacaktır.

"2- Hicâb Ne İle Olur?

"Hicâbın 'örtmek' ma'nâsında genel bir lafız olduğunu öğrendik. **Burada bu lafızla, kadının bedenini ve onun edinmiş olduğu elbise, süs eşyası ve benzeri şeylerini nâmahreme (yabancı erkeklere) karşı örten örtü (çarşaf) kasd edilmektedir.** Hicâb, âyet ve hadîsin delâletlerinin tedkik edilmesi neticesi şu iki husûstan birisi ile tahakkuk eder:

"1- Evlerden ayrılmamak sûretiyle hicâb: Çünkü, evler, kadınları yabancı erkeklere ve onlar ile ihtilâta karşı setreder.

"2- Örtü ile hicâb: Bu da cîlbâb (çarşaf) ve humâr ile örtünmek iledir. Şer'i hicâb şöylece ta'rîf edilebilir: **'Kadının yüzü, elleri ve ayakları dâhil olmak üzere bedenın tamamını ve edinilmiş zînetini (küpe, gerdânluk gibi) yabancıların bunlardan herhangi birisini görmesini men' edecek şekilde setredip örtmesidir.** ' Bu (hicâb), **humâr** (başörtüsü) ve **cîlbâb** (çarşaf) ile tahakkuk eder. Bunları şöylece açıklayabiliriz:

"1- Humâr: Müfred bir kelime olup, çokluk hâli **'humur'** diye gelir. **Humâr**, kadının başını, yüzünü, boynunu ve alnını kendisi ile örttüğü başörtüsünün adıdır.

"Humârı (başörtüsünü) giyinme şekli: Humârı (başörtüsünü) başının üzerine koyar, sonra onu çenesinin etrâfından ve yüzünün üzerinden çevirecek şekilde, boynunun üzerine sarkıtır, daha sonra artan bölümünü yüzünün, gerdânının ve göğsünün üzerine bırakır. Böylelikle, evinde açması âdet olan yerlerini de tamâmen örtmüş olur.

"Başörtüsünün, altındaki saçlarını, yüzünü, boynunu, gerdânını, göğsünü ve küpe taktığı yerleri gösterecek şekilde ince olmaması gerekir. Ümm-i Alkame'den şöyle dediği rivâyet edilmiştir:

Abdurrahmân bin Ebi Bekr'in kızı Hafsa'nın Hz. Âişe (ra)'nın yanına girdiğini gördüm. Üzerinde alnını gösterecek kadar ince bir başörtüsü vardı. Hz. Âişe (ra), bu örtüyü çekerek yırttı ve, **'Sen, Ellâh'ın Nûr Sûresinde ne indirdiğini bilmiyor musun?'** dedi. Sonra bir başörtüsünün getirilmesini isteyerek onu üzerine örttü. Bunu İbn-i Sa'd ve İmâm-ı Mâlik **'Mu-vattâ'**nda ve başkaları rivâyet etmiştir.

2- 'Cilbâb' kelimesinin çokluk hâli **'celâbîb'** diye gelir. Cilbâb, kadınların başından ayaklarına kadar kendisi ile örtüldüğü ve üzerindeki elbise ve zînetiyle bütün bedenini örten bir örtüdür. **'Cilbâb'a, 'mülâet, milhâfe, ridâ, dîsar ve kisa'** da denilir.

"Cilbâbın giyinme şekli: Kadının, cilbâbı başının üstünden sarkıtarak, başörtüsünü, elbisesini, zînetini ve bütün bedenini ayaklarına kadar örtmesidir. Böylelikle, kadının vücûd çizgilerini, üzerindeki elbiseleri ve süs eşyâlarını örtmesi gereken çarşafta, bir takım şartların bulunması gerektiği anlaşılmaktadır. Şöyle ki:

"a) Cilbâb (çarşaf) kalın olmalıdır, ince ve şeffâf olmamalıdır.

"b) Başın üst tarafından giyilmesi gerekir. Omuzlar üzerinde değil. Çünkü, omuzlar üzerinde giyilmesi, Cenâb-ı Hakk'ın mü'min hânuhlara farz kıldığı ve cilbâb adını alan el-biseden farklıdır. Ayrıca, omuzlar üzerinde giyildiği takdirde, vücûdun bir bölümünün çizgileri de ortaya çıkar. Diğer taraftan erkeklerin kıyâfetlerine, onların ridâ ve abalarını giyin-melerine benzeyiş de söz konusudur.

"c) Cilbâbın kendisi zînet olmaması gerekir ve süslemek gibi,

görünür bir zînet de ilâve edilmemelidir.

"d) Cîlbâbın başın üst tarafından i'tibâren, ayaklara kadar örtecek özellikte olması gerekir. Böylelikle, dizlere kadar örten ve '**nısf-u fecce: yarım abaye**' diye adlandırılan kı-yâfeti giyinmenin şer'î bir hicâb olmadığı anlaşılmaktadır.

"3- Mü'min Hânimlara Hicâbın Farz Oluşunun Delilleri:

"Bilindiği gibi, sahâbe asrından ve onlardan sonra gelenlerden kesintisiz olarak devralınan uygulama, uyulması ve kabûl ile karşılanması gereken şer'î bir delildir. İşte mü'min kadınlar arasında sürekli olarak devâm edegelen amelî uygulamanın icmâ' ile ortaya koyduğu şudur ki: Kadınlar, o zamândan tâ asrımıza kadar herhangi bir zarûret ya da bir ihtiyâc bulunmadıkça evlerinde kalır, dışarıya çıkmazlar. Aynı şekilde, mü'min hânımlar, erkeklerin karşısına ancak cîlbâbla örtünerek çıkarlardı, yüzlerini açmazlardı, vücûdlarından herhangi bir tarafı açıkta bırakmazlardı, süs takınarak görülmezlerdi. Müslümânlar bu uygulamayı ittîfâkla yapagelmışlerdir.

"Cîlbâbla örtünme şeklindeki bu uygulama onların iffet, temizlik, hayâ, edeb ve nâmûsa düşkünlük gibi âlî maksadlarını tahakkuk ettiren bir uygulamadır. Bu bakımdan, kadınların elleri, yüzleri açık bir şekilde bedenlerinin yâhûd zinetlerinin herhangi bir bölümünü örtmeksizin dışarı çıkmalarına imkân verilmemiştir. Bu çarşafa bürünme, cîlbâb âyeti nâzil olduktan i'tibâren Ashâb ve onlara hakkıyla ittiba' eden Tâbiîn devirlerinden asrımıza kadar bilinegelen ve mîrâs olarak devir alınan iki icmâ' konusudur. Bunu, aralarında Hâfız ibn-i Abdîberr, İmâm-ı Nevevî, İbn-i Teymiyye'nin de içinde bulunduğu ulemâ-i İslâm ve müctehidîn-i izâm icmâen nakledegelmışlerdir. Bu uygulama, İslâm devletinin devletçiklere bölünme zamânı olan

Lügat: imkân, nâzil

-yaklaşık- Hicrî 14. asrın ortalarına kadar gelmiştir.

“İbn-i Hacer-i Askalânî ‘Fethu'l-Bârî’de şöyle buyurmuştur: ‘Asr-ı Sâdette hicâb âyeti nüzûlünden i’tibâren günümüze kadar kadınlar yüzlerini nâmahremlere karşı örterek gelmişlerdir.’[133]

“Açılma önce Mısır’da, yüzün üzerinden örtülerin kaldırılmasıyla başladı. Bu uygulama daha sonra Türkiye’de, arkasından Suriye’de, daha sonra Irak’ta görüldü. Ardından İslâm ülkelerinin batısında ve Arab olmayan Müslümânların arasında da görülmeye başladı. Daha sonra bu açık-saçıklık, vücûdu örten elbiselerin tamâmını çıkarmak demek olan açılıp saçılmaya kadar devâm etti.

إِنَّا لِلّٰهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ

“Mü’min kadınlara hicâb-ı şer’î olan çarşafı giymenin farz olduğuna dâir deliller

“A) KUR’ÂN-I KERÎM’DEN DELİLLER:

“Hicâb-ı şer’î olan çarşafın mü’minlerin bütün hânımları için umûmî ve ebedî bir farz olduğuna dâir Nûr ve Ahzâb sûrelerinde çeşitli deliller yer almaktadır. Bu delilleri aşağıdaki şekilde sıralayabiliriz:

“1. Delil: Cenâb-ı Hakk’ın, **‘Evlerinizde oturun’** fermanıdır. Cenâb-ı Hakk şöyle buyurmaktadır: **‘Evlerinizde oturun. İlk câhiliye devrindeki gibi açılıp saçılarak, salınıp yürümeyin. Namâzı dos doğru kılın, zekâtı verin, Ellâh’a ve Resûlü (sav)’e itâat edin.**

Lügat: hicrî

Ey ehl-i beyt! Ellâh sizden ancak kiri giderip, tam anlamıyla sizi temizlemek ister. [134]

"Bu âyet-i kerîme, Cenâb-ı Hakk'ın (cc), Peygamber Efendimiz (sav)'in hânımlarına hitâbıdır. Mü'minlerin hânımları da bu husûsta onlara tâbî'dir. Cenâb-ı Hakk'tan husûsî olarak Peygamber hânımlarına hitâb etmesi, şerefli olmalarından ve Resûlullâh (sav)'in nezdindeki i'tibârlarından dolayıdır. Aynı zamânda onlar, mü'minlerin hânımları için uyulacak en mükemmel örneklerdir. Hem Peygamber (sav)'e de pek yakındırlar.

"Cenâb-ı Hakk, mü'minlerin anneleri olan Hazret-i Peygamber (sav)'in zevcelerine, evlerinde oturmayı emretmek sûretiyle; sıkça dışarı çıkarak, yüzleri açık ve hoş kokular sürünüp süslenerek, Cenâb-ı Hakk'ın çarşafı örtülmesini emrettiği güzellik ve zînetlerini örtmeden nâmahreme karşı câhiliyye devrindeki gibi açılıp saçılmayı yasaklamaktadır.

"Âyet-i kerîmede geçen '**teberrüc**' ta'bîri, '**Baş, yüz, boyun, göğüs, kol, bacak ve buna benzer yaradılış i'tibâriyle zînet olan güzelliklerini veya elbisesi gibi diğer süslerini göstererek nâmahrem erkeklerin karşısına çıkmak**'tır. Çünkü, açılıp saçılmakla birlikte, sıkça dışarı çıkmak, böylece nâmahrem erkeklerin içine karışmak, pek büyük bir **fesâd** ve **fitneyi** ihtivâ eder.

"2. Delîl: **Hicâb âyetidir.** Cenâb-ı Hakk şöyle buyurmaktadır: '**Ey îmân edenler! Peygamberin evlerine sizin için yemeye izin verilmeden girmeyin, yemek vaktini de beklemeye kalkışmayın. Fakat, da'vet olduğunuzda girin. Yemek yediniz mi dağılın, söze dalmak için de beklemeyin. Çünkü, bu, Peygamber (asm)'i râhatsız eder. O sizden hayâ etmektedir. Ama, Ellâh ise hakkı beyân**

Lügat: ehl-i beyt

etmekten çekinmez. Peygamberin hânımlarından ihtiyâcınız olan bir şeyi istediğinizde, onlardan perde arkasından isteyin. Bu, sizin kalbiniz için de, onların kalbleri için de daha temizdir. Sizin, Ellâh'ın Resûlüne eziyyet vermeniz de, ondan sonra zevcelerini nikâhlamanız da ebediyyen harâmdır. Çünkü, bu, Ellâh'ın yanında çok büyük bir günâhtır.'

" 'Siz bir şeyi âşikâr yapar veya onu gizlerseniz, şübhesiz ki Ellâh her şeyi çok iyi bilendir.'

" 'Kadınlar için babaları, oğulları, kardeşleri, kardeşlerinin oğulları, Müslümân kadınları ve sağ ellerinin mâlik olduğu (câriyeleri) hakkında günâh yoktur. (Evlerine girebilirler ve onlarla konuşabilirler. Bunlar hakkında hicâbla mükellef değillerdir.) Ellâh'tan korkun. Şübhe yok ki Ellâh her şeye şâhiddir.' [135]

"İbn-i Cerîr (ra), bu âyetin tefsîrinde şunları söylemektedir:

"Cenâb-ı Hak, '**Peygamber hânımlarından her hangi bir şey istediğinizde onlardan perde arkasından isteyin**' fermânı ile şunları söylemektedir: Eğer sizler, Peygamberin ve sizin eşleriniz olmayan mü'minlerin hânımlarından bir şey isteyecek olursanız; onlardan perde arkasından isteyiniz. Sizinle Peygamber hânımları ve mü'minlerin hânımları arasında kendi zînetlerini setreden her hangi bir perde (duvar) arkasından isteyiniz. Perdesiz ve hicâbsız karşılırlarına çıkmayınız.

"**3. Delîl:** Kadınlara cîlbâblarını, başları, yüzleri ve bütün beden ve elbiseleri üzerine sarkıtmayı emreden cîlbâb (çarşaf) âyetidir. Cenâb-ı Hak, Ahzâb Sûresi 59. âyetinde şöyle buyurmaktadır: '**Ey Peygamber! Zevcelerine, kızlarına ve mü'minlerin hânımlarına de ki: Cîlbâblarını (çarşaflarını) üzerlerine giysinler. Bu,**

onların tanınup incitilmemeleri için daha uygundur. Elláh, Gafûr ve Rahûm'dır. [136]

"İmâm Süyûtî (ra) şöyle demektedir:

'Bu cilbâb âyeti (Ahzâb, 59) ezvâc-ı tâhirât ile berâber diğer mü'mine kadınlar hakkındadır. Bu âyet-i kerîmede, kadınların baş ve yüzlerini örtmelerinin farz olduğu hükmü belirtilmektedir.'

"Cenâb-ı Hakk (cc), bu âyet-i kerîmede özellikle Peygamber (sav)'in hânımlarını ve kızlarını söz konusu etmesi, onların şerefleri ve bu tesettürün diğer kadınlara nisbetle Peygamber (sav) Efendimize yakınlıkları sebebiyle onların hakkında daha kesin oluşundan dolayıdır.

"Daha sonra Cenâb-ı Hak, hükmü, bütün mü'minlerin hânımları hakkında umûmleştirmektedir. Bu âyet-i kerîme, bütün mü'minlerin hânımlarının yüzlerini, bütün bedenlerini ve sonradan edindikleri elbise gibi diğer zînetlerini, kendilerine yabancı sayılan erkeklere karşı bütünüyle örtmenin farz olduğu hususunda çok açık hüküm ihtivâ etmektedir. Bu ise, onların cilbâb (çarşaf) ile örtünerek tesettüre bürünmeleri ile olur. Cilbâb; yüzlerini, bütün bedenlerini ve zînetlerini örtüp setreder; bununla onlar, açılan câhiliyye kadınlarından ayırd edilmektedirler. Bu, onların başkaları tarafından her hangi bir eziyete ma'rûz kalmaması ve her hangi bir kimsenin onlardan yana ümîde kapılmaması içindir.

"Bu âyet-i kerîmede, 'yüz'ün setredilip örtünmesinin kasd edildiğine dâir birkaç cihetten delîl vardır.

Bu cihetleri şöylece açıklayabiliriz:

"1. Cihet: Âyet-i kerîmedeki cilbâbın ma'nâsı, Arab dilindeki ma'nânın kendisidir. Bu da, vücûdun baştan aşağı tamâmını ör-

ten geniş bir örtü demektir. Mülâe, abaye ma'nâsındadır. Bu, kadının elbiselerinin üzerinden, başının üstünden, yüzünün ve bedeninin diğer kısımları ile bedenindeki elbise, başörtüsü vs. zinetleri ve ayaklarını örtecek şekilde uzatılan örtünün adıdır. Böylelikle hem lügat, hem de şer'î ma'nâsı i'tibârıyla bedenın diğer bölümleri gibi yüzün de cılbâb ile örtülmesi gerektiği sâbit olmaktadır.

"2. Cihet: Cılbâbın yüzü örtmeyi de içine alması, anlaşılan ilk ma'nâdır. Çünkü, İslâmiyyetten önceki câhiliyye devrinde, kadınların bedeninden görünen kısımları, yüzleri idi. O bakımdan Cenâb-ı Hakk, Peygamberin ve mü'minlerin hânumlarına cılbâbı üzerlerinden sarkıtarak, yüzlerini setredip örtmelerini emretmiştir. Çünkü, buradaki 'idnâ: sarkıtmak, salmak' fiili, 'alâ: üzerine' harf-i cerrî ile geçişli fiil hâline gelmiştir. Bu ise, gevşek bir şekilde sarkıtmak ma'nâsını ihtivâ ettiğini göstermektedir. Gevşek bir şekilde sarkıtmak ise, ancak yukarıdan aşağıya olur. Burada cılbâbın, başların üzerinden, yüzlerin ve bedenlerin üzerine sarkıtmakla gerçekleştirilmesi söz konusudur.

"3. Cihet: Cılbâbın yüzü, bütün bedeni ve bedenın üzerindeki sonradan elde edilen elbiseleri örtmesi gerektiği, Ashâbın hânumları tarafından anlaşılmış ve tatbik edilmiş bir hükmüdür. Şöyle ki: **Abdurrezzak'ın Musannef'inde**, Ümm-i Seleme (ra)'dan şöyle dediğine dâir bir rivâyet nakledilmektedir: **'Cılbâblarını üzerlerine salsınlar' âyeti nâzil olunca, Ensâr hânumları üzerlerinde giyindikleri siyâh örtüleri olduğu hâlde dışarı çıktıklarında, vakarlarından âdetâ başlarının üzerinde siyâh kargalar varmış gibi göründüler.**

"Hz. Âişe (ra)'dan şöyle dediği rivâyet edilmektedir: **'Cenâb-ı Hak, Ensâr hânumlarına rahmet buyursun! Çünkü, Ahzâb Sûresi 59. âyeti nâzil olunca, Ensâr hânumları çarşafklarını yuttular, onlara büründüler. Resûlullâh (sav)'in arkasında başlarının üze-**

Lügat: harf-i cerr, nâzil

rinde kargalar konmuş gibi namâza durdular.’ Bu hadîsi de İbn-i Merduye rivâyet etmiştir.

“Her iki hadîste de hânımların yüzlerini örttüklerinden bahsedilmektedir.

“Ümm-i Atiyye (ra) dedi ki: Resûlullâh (sav) bizlere Ramazân ve Kurbân bayramlarında, ay hâli olanları ve henüz evlenmemiş genç kızları dâhil (namâzgâha) çıkarmamızı emretti. Ay hâli olanlar namâza durmayacaklar, fakat hayra ve Müslümânların duâlarına (ve ibâdetlerine) şâhid olacaklar. Ben, **‘Ey Ellâh’ın Resûlü! Ya bizim herhangi birisinin cilbâbı yoksa ne yapsun?’** diye sordum. Peygamber (sav) şöyle buyurdu: **‘Kız kardeşi ona kendi cilbâbını versin.’** Bu hadîs, Buhârî ve Müslim tarafından rivâyet edilmiştir. **İşte bu hadîs, kadının cilbâbsız olarak yabancı erkeklerin önüne çıkmasının yasak olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.** Doğrusunu en iyi bilen Ellâh’tır.

“4. Cihet: Âyet-i kerîmede, cilbâbın bu ma’nâsına ve Ensâr ve Muhâcirlerin hânımlarının (ra) cilbâblarını üzerlerine salmak sûretiyle yüzlerini örtmek için ellerini çabuk tuttukları bu uygulamalarına delâlet eden, nassda zikredilmiş bir karîne de bulunmaktadır. Bu karîne, Cenâb-ı Hakk’ın, **‘Ey Peygamber! Zevcelerine, kızlarına ve mü’minlerin hânımlarına de ki: Cilbâblarını (çarşaflarını) üzerlerine giysinler’** fermanındadır. Buna göre Peygamber (asm), hânımlarını hicâba büründürmek ve yüzlerini örtmelerini sağlamakla yükümlüdür. Bu husûsta Müslümânlar arasında farklı bir kanâat belirten hiç birisi yoktur. Bu âyet-i kerîmede Peygamber hânımlarının, kızları ve mü’minlerin hânımları ile birlikte söz konusu edildiğini görüyoruz. İşte bu, bütün mü’mine hânımların cilbâblarını salmak sûretiyle yüzlerini örtmelerinin farz olduğuna açık bir delâlettir.

Lügat: peygamber, atiyye, çarşaf, sinin

"5. Cihet: 'Bu, onların tanınıp incitilmemeleri için daha uygundur' âyetindeki (illet) Cenâb-ı Hakk'ın, 'Giysinler, salsınlar' emrinden anlaşılan 'salmak' ile alâkalıdır. Bunun böyle olması, yüzün setredilmesinin vücûbunu öncelikle gerektiren bir durumdur. Çünkü, yüzün örtülmesi, iffetli kadınların bilinip de her hangi bir eziyete ma'rûz kalmamaları için bir alâmettir.

Bu âyet-i kerîme, yüzün örtülüp kapatılması husûsunda açık bir nassdır. Diğer taraftan yüzünü örten bir kadının, bedeninin geri kalan bölümünü ve avretini açması aslâ ümit edilemez. Dolayısıyla, hicâbın yüzün üzerinden açılması, serseriler tarafından eziyete ma'rûz kalmasına bir sebebdır. O hâlde bu ta'lîl (gerekçe), mü'min kadınların cîlbâb ile tüm bedenlerini ve zînetlerini örtmelerinin farz oluşunun illetidir. Böylelikle, iffetli oldukları, onların şübhe ve kötü niyetli kimselerin düşündüklerinden uzak, örtülü, tesettürlü kimseler oldukları bilinsin; kendileri fitneye ma'rûz kalmasın, başkalarını fitneye çekmesin ve böylelikle eziyete ma'rûz kalmasınlar. Bilindiği gibi bir kadın, çarşafa büründüğü takdirde, kalbinde hastalık bulunan bir kimse ona hiçbir şekilde ilişemez. Hâin bakışlar ona bakamaz. Oysa, yüzünü açık burakan bir kadın böyle değildir; herkes ondan bir şeyler umabilir.

"4. Delîl: Nûr sûresinde yer alan iki âyet-i kerîmededir. Yüce Ellâh şöyle buyurmaktadır:

" 'Mü'minlere söyle ki: Gözlerini (harâmdan) sakunsunlar, mahrem yerlerini de korusunlar. Böylesi onlar için daha temizdir. Şübhe yok ki Ellâh, yaptıkları işlerden haberdârdır.'

" 'Mü'min kadınlara da de ki: Gözlerini (harâmdan) sakunsunlar, mahrem yerlerini de korusunlar, dışarıda kendiliğinden görünen kısmı hâric, süslerini göstermesinler. Baş örtülerini de yakalarının üzerine indirsinler. Zînetlerini eşlerinden, babaların

Lügat: şübhe

dan, kocalarının babalarından, oğullarından, kocalarının oğullarından, kardeşlerinden, kardeşlerinin oğullarından, kız kardeşlerinin oğullarından, Müslümân kadınlarından, câriyelerinden, kadınlara meyli olmayan erkeklerden ve kadınların avret yerlerini henüz anlamayan erkek çocuklardan başkasına sakın göstermesinler. Gizledikleri zînetleri bilinsin diye de ayaklarını yere vurmasınlar. Ey îmân edenler! Ellâh'a topluca îmân edin ki felâh bulasınız. ' (Nûr Sûresi, 30-31)

"Bu iki âyet-i kerîmede hicâbın ve yüzün örtülmesinin farz oluşuna dâir delâlet, beş vecihle ortaya çıkmaktadır.

Şöyle ki:

"1. Vecih: Birinci âyette ve ikinci âyetin başında aynı zamânda hem erkeklere hem de kadınlara gözlerin harâmdan sakınılması ile mahrem yerlerinin korunması emrinin verildiğini görüyoruz. Bunun tek sebebi, zinâ günâhının büyüklüğü ve gözü harâmdan sakınmak ile mahrem yerlerini korumanın hem dünyâda, hem de âhirette mü'minler için daha temiz oluşu ve hayâsızca günâha düşmekten uzak tutmasıdır. Şübhesiz, mahrem yerinin korunması ancak bu husûsta selâmete kavuşup günâhtan korunmak için gerekli sebepleri gerçekleştirmekle olabilir. Bu sebeblerin en büyüğü, gözün harâmdan sakınmasıdır. Gözün harâmdan sakınması ise, ancak bedenin bütünüyle ve hakikî ma'nâda örtülmesiyle gerçekleşir. Yüzün açılmasının, yüze bakıp ondan zevk almaya sebep olduğu husûsunda aklı başında hiçbir kimsenin şübhesi yoktur. Gözler de zinâ eder. Gözlerin zinâsı, nâmahreme bakmaktır.

"2. Vecih: 'Dışarıda kendiliğinden görünen kısmı hâric, süslerini göstermesinler.' Ya'nî, bilerek ve kasdî olarak yabancılara hiçbir zînetini göstermesinler. Yüz de zînette dâhildir. İsteyerek değil de zarûrî olarak kendiliğinden görünen müstesnâdır.

"Cenâb-ı Hakk'ın, '**Zînetlerini göstermesinler**' emrindeki İlâhî ifâdenin bir sırrı üzerinde dikkatle duralım: Yüce Ellâh, burada süsün gösterilmemesi fiilini kadınlara isnâd etmiş bulunmaktadır. Bu muzârî (Geniş Zamanlı) bir fiildir. Bilindiği gibi, **nehy eğer muzârî kipi ile gelirse**; harâm hükmünü daha da şiddetli bir şekilde ifâde eder. İşte bu da, bedenin bütününün ve üzerinde bulunan elbise ve başörtüsü gibi süslerin örtülmesinin vücûbuna açık bir delildir; yüzün ve ellerin örtülmesi ise, öncelikle söz konusudur.

"3. Vecih: 'Baş örtülerini de yakalarının üzerine indirsinler.' Şöyle ki:

"Cenâb-ı Hak, mü'min kadınlara bedenlerini ve zînetlerini örtmelerini emretti; daha sonra kadının kendi zînetinden herhangi bir kısmını açmayı kasd etmeden, kasıd olmadan görünenin afvedileceğini anlattıktan sonra; burada, tesettürün mükemmelliği için başkasına gösterilmesi harâm olan süsün şümûlüne bedenün tamâmının girdiğini açıklamaktadır. Giyilen bluzlar âdeten boynun, gerdânın ve göğsün bir bölümünü gösterecek şekilde, yaka bölümü kesik olduğundan ötürü; yüce Ellâh onun setredilip örtülmesinin vücûbunu ve kadının bluzün örtmediği bölüm üzerine hicâbını nasıl indireceğini belirterek, '**Başörtülerini de yakalarının üzerine indirsinler**' diye buyurmaktadır. Bu emirdeki '**darb**' kelimesi '**indirmek, bir şeyi bir şeyin üzerine düşürmek**' demektir.

" '**Başörtülerini yakalarının üzerine indirsinler**' âyeti, Cenâb-ı Hakk'ın, mü'min hânuhlara yönelik bir emri olup onlardan başörtülerini açık yerlere sağlam bir şekilde sarkıtmaları emrini ihtivâ etmektedir. Açık yerler ise baş, yüz, boyun, gerdân ve göğüstür. Bu da kadının başına koyduğu ve sağ taraftan sol omuzuna doğru doladığı başörtüsünü sarmakla olur. İşte, '**Takannu**', ya'nî

'Başın örtülmesi' budur. Bu şekil, câhiliyye devri kadınlarının başörtülerini arkalarından salarak, ön taraflarını açık bıraktıkları uygulamalarından farklıdır.

Bu âyet-i kerîme ile kadınlar câhiliyye-yi ûlâya muhâlif olarak yüz, boyun, gerdân ve göğüslerini tesettürle emrolunmaktadırlar.

"Bundan önceki ifâde ile uyum arz eden ve görüldüğü gibi Arab diline de uygun gelen bu tefsîr, açıkça şunu göstermektedir:

İşte Ashâb'ın hânımlarının anladıkları ve uyguladıkları da budur. Buna bağlı olarak Buhârî, **'Sahîh'**inde açtığı başlıkta, **'Başörtülerini yakalarının üzerine indirsinler'** dedikten sonra, senedini kaydederek Hz. Âişe (ra)'nın şu sözlerini nakletmektedir: **'Ellâh, ilk Muhâcîr kadınlara rahmetini ihsân buyursun. Yüce Ellâh, 'Başörtülerini yakalarının üstüne indirsinler' emrini indirince, çarşaflarını yurttarak onlar ile başlarını örttüler.'**

"İbn-i Hacer, bu hadîsi açıklarken, **'Onunla örtündüler, ifâdesi, yüzlerini örttüler demektir'** [137] dedikten sonra, önce geçtiği şekilde örtünme şeklini açıklamaktadır.

"Bu husûsta münâkaşa ederek yüzün açılacağını söyleyen ve buna, yüce Ellâh'ın bundan açıkça söz etmediğini ileri süren kimseye şunları söyleriz:

"Bu husûsta münâkaşa ederek yüzün açılacağını söyleyen ve buna, yüce Ellâh'ın bundan açıkça söz etmediğini ileri süren kimseye şunları söyleriz:

Şâni yüce Ellâh burada aynı şekilde **'başı, boynu, gerdâni, göğsü, pazuları, kolları, elleri'** de söz konusu etmemektedir. Acabâ buraları açmak câiz midir? Eğer bir kimse bize, **'Hayır'**, diyecek olursa biz de ona, **'Yüz de böyledir, onun da açılması öncelikle câiz olmaz'** deriz. Çünkü, yüz, güzelliğin ve çekiciliğin toplandığı yerdir. Şer'at nasıl olur da başın, boynun, gerdânın, göğsün, kolların, ayakların setr edilmesini emreder de yüzün setredilip örtülmesini emretmez? Oysa o daha çok fitneye

Lügat: şekil

düşürücüdür. Bakana da, kendisine bakılana da te'sîr eder. Aynı şekilde, Ashâbın hânımlarının âyeti anlayışı hakkında ne söyleyebilirsiniz? Çünkü, onlar bu âyet nâzil olunca yüzlerini de örtmekte âdetâ birbirleri ile yarıştılar.

"4. Vecih: 'Gizledikleri zînetleri bilinsin diye ayaklarını yere vurmasınlar' emrindedir. Cenâb-ı Hak, süsün gizlenmesini emredip, nasıl başörtüsü kullanılacağını, onun yüzün, göğsün vb a'zaların üzerine bırakılacağını söz konusu ettikten sonra; tesettürün mükemmel olması ve fitneye düşmeye sevk eden sebeblerin ortadan kaldırılması için mü'min hânımlara yürüdükleri takdîrde ayaklarını yere vurmalarını yasaklamaktadır. Tâ ki, üzerlerindeki halhal ve buna benzer süs eşyaları ses çıkarmasın. Bu yolla zînetleri bilinmesin ve fitneye sebep teşkil etmesin. Böyle bir uygulama, şeytânın işindendir.

"Bu vecihde üç türlü delâlet vardır:

"1- Mü'min hânımların üzerlerindeki süslerinin bilinmesi için ayaklarını yere vurmaları harâmıdır.

"2- Mü'mine hânımların ayaklarını ve ayakları üzerindeki süsleri setretmeleri gerekir. Bunları açmaları câiz değildir.

"3- Yüce Ellâh, mü'min hânımlara, fitneye çağıran her bir şeyi harâm kılmıştır. Kadının yabancı erkeklerin karşısında yüzünü açması, öncelikle ve daha güçlü bir şekilde harâmıdır. Çünkü, yüzün açılması fitnenin çıkması ve harekete geçilmesi için daha güçlü bir sebeptir. Dolayısıyla, yüzün örtülmesi ve yabancıların önünde açılmaması daha doğrudur. Aklı başında hiçbir kimse bu husûsta şübhe etmez.

"Şimdi bu âyetin yabancı erkeklere karşı kadının başın üzerinden ayaklara kadar hicâba bürünmesi gerektiğini nasıl ortaya

Lügat: nâzil, şübhe

koyduğuna ve bedeninin yâhûd da süslerinin herhangi bir bölümünü fitneye düşürür ihtimâli dolayısıyla kasden açmaya götüren kapıları nasıl kapattığına dikkat edelim. Takdîs ederiz o Zât-ı Zülcelâlî ki, şer'î hükümlerini koyup, bu hükümlerini hikmetli ve muhkem kulmuştur.

"5. Vecih: Yaşlı kadınların hicâbı bırakabileceklerine dâir ruhsatı kullanmayışlarının, kendileri için daha hayırlı oluşudur. Cenâb-ı Hak şöyle buyurmaktadır:

وَالْقَوَاعِدُ مِنَ النِّسَاءِ الَّتِي لَا يَرْجُونَ نِكَاحًا فَلَيْسَ عَلَيْهِنَّ جُنَاحٌ أَنْ يَضَعْنَ

ثِيَابَهُنَّ غَيْرَ مُتَبَرِّجَاتٍ بِزِينَةٍ وَأَنْ يَسْتَغْفِرْنَ خَيْرٌ لَهُنَّ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

" 'Nikâh ümidi ortadan kalkmış, yaşlanıp hayız ve çocuktan kesilmiş, pîr-i fânî olması sebebiyle şehveti uyandıracak bir hâli kalmamış o kadınlar için süslerini göstermek şartı ile örtülerini bırakmakta (örtünmemekte) onlar üzerine vebâl yoktur. Bununla berâber, karşıla örtünüp iffetlerini muhâfaza etmeleri onlar için daha hayırlıdır. Ellâh çok iyi işitendir, çok iyi bilendir.' [138]

"Cenâb-ı Hak (cc), yaşları ilerlemiş ve bunun neticesi olarak ay hâlinde kesilmiş, çocuk doğurma ihtimâlleri kalmamış kadınların, yüce Ellâh'ın sözünü ettiği mü'min hânımların hicâba bürünmelerini farz kılan âyet-i kerîmedeki dış giyimleri olan cilbâbı bırakmalarına ruhsat vermiştir. Böylelikle, yüzlerini ve ellerini açabileceklerdir. Yüce Ellâh iki şartla bu husûsta onlardan günâhı kaldırmış bulunmaktadır.

Lügat: nikâh

"1. Şart: Kendilerinde sűs nâmina herhangi bir űey kalmamıř olmalı ve yabancı erkeklerin kendilerine arzű duyulacak hâlde çıkmıř olmamalıdır. Bunlar ise, evlenme űmıdleri kalmamıř olan ve kendilerinin bűyle bir űey ummadıkları gibi kendileri ile kimsenin de evlenmeyi űmıd etmeyeceęi kimselerdir. Buna sebep ise, onların kendileri de arzű duymayan ve kendilerine arzű duyulmayan derecede yařlanmıř olmalarıdır. Bir dereceye kadar gűzellięi devâm eden ve kendisine arzű duyulan kadınların ise bu hűkűmden yararlanmaları câiz deęildir.

"2. Şart: Her hangi bir zînet ile sűslenmemelidirler. **Bu da řu iki husűs ile birlikte gerçekteřir:**

1- Bunlar çarşaf giymemekle, açılıp saçılmak maksadını gűtmemelidirler. Bundan maksadları, ihtiyaç duymaları hâlinde elbise yűklerini hafışletmek olmalıdır.

"2- Zînet eřyâsı sűrme, boya, dıř elbiselerle gűzelleřmek ve buna benzer çekici olan her hangi bir zînete bűrűnmemiř olmalıdır.

"O hâlde, genç bir mű'mine kadının, yaşlanmış bir kadın hakkında verilen bu ruhsatı kullanması câiz değildir.

"Daha sonra yűce Rabb'imiz, **'Bununla berâber, çarřafla űrtűnűp iřfetlerini muhâfaza etmeleri onlar için daha hayırlıdır'** buyurmaktadır. Bu ise, nikâh űmıdi kalmamıř olan kadınların iřfetli tarařı tercih etmeleri için bir teřviktir. Bir zînete bűrűnmeseler bile bu tarařı tercih etmelerinin onlar için daha hayırlı ve daha faziletli olduęunu belirtmektedir. Bu âyet-i kerime, mű'min hânımların yűzlerini de, bedenlerinin dięer kısımlarını da, sűs eřyâlarını da űrterek hicâba bűrűnmelerinin farz olduęuna delildir. űnkű, bu ruhsat, kendilerinden gűnâhın kaldırıldıęı, haklarında

Lűgat: nikâh

vebâlin söz konusu edilmediği, nikâh ümidi kalmamış kadınlar içindir. **Zîrâ, böyleleri hakkında kötü zan beslemek, bu yaşa ulaşmış oldukları hâlde söz konusu olmaz.** Ruhsat ise, ancak azîmetin söz konusu olmadığı hâlde geçerlidir. Azîmet ise, ondan önceki âyet-i kerîmelerde sözü geçen hicâbın farz kılınmasıdır.

"Nikâh ümidi kalmamış kadınların iffetli davranmalarının, yüz ve ellerini açma ruhsatını kullanmalarından daha hayırlı olması da gösteriyor ki; mü'min hânımlar arasından bu yaşa gelmemiş olan kimseler hakkında iffetli davranmak bir farzdır ve bu onlar için öncelikli olarak söz konusudur. Böylesi, fitne sebeblerinden ve hayâsızca işlere düşmekten daha ehemmiyetli bir uzaklaştıracıdır. Eğer böyle bir iş yapacak olurlarsa, günâh ve vebâl söz konusu olur. Bundan dolayı bu âyet-i kerîme; **yüzün, ellerin, bedenın diğer bölümlerinin ve süslerin, cılbâb ve humâr (başörtüsü) ile hicâba büründürölüp örtünmesinin farz olduğunun en güçlü delillerindendir.**

"Kadının tesettürü hakkında sünnet-i seniyyedeki delillerin pek çok envâı vardır. Bu deliller, kimi zamân yüzün setredilip örtülmesini açıkça ifâde etmiş; kimi zamân cılbâbsız dışarıya çıkılmayacağını, kimi zamân ayakları setretmeyi ve bunları setretmek için elbisenin sarkıtılması emrini ifâde etmiş; kimi zamân kadının avret olduğu, avretin de setredilmesi gerektiğini dile getirmiş; ba'zan halveti (yalnızca baş başa kalmayı) ve kadınların yanına yalnızken girmeyi harâm kılmakla, kimi zamân evlenmek isteyen kimsenin evlenmek istediği kişiye bakma ruhsatını vermekle bu hükümler dile getirilmiş bulunmaktadır. Bu şekilde mü'min hânımları muhâfaza eden ve onları iffet, hayâ ve ırzlarını himâye çerçevesinde koruyan, sünnetten çeşitli deliller gelmiş bulunmaktadır.

Lügat: nikâh

"İşte bu husústa Peygamber (sav) Efendimizin yol gösterici sünnetinden ba'zı rivâyetleri aşağıya kaydediyoruz:

"1- Mü'minlerin annesi Áişe (ra) dedi ki: 'Bizler Resûlullâh (sav) ile birlikte ihrâmda bulunuyorken kâfileler yanımızdan gelip geçerdî. Bizim hizâmıza geldiklerinde bizden herhangi bir kadın cîlbâbını başundan yüzü üzerine sarkıttı, yanımızdan geçip gittikten sonra onu açardık.'

"Bu hadîsi **Ahmed, Ebû Dâvûd, İbn-i Mâce, Dâre Kutnî** ve **Beyhekî** rivâyet etmiştir.

"İşte bu rivâyet, Hz. Áişe (ra)'nın, Resûlullâh (sav) ile birlikte ihrâma girmiş sahâbe hânımlarının, kâfileler yanlarından geçerken yüzlerini örtmeleri, kâfileler gittikten sonra ise ihrâmlı oldukları için yüzlerini açmaları şeklindeki biribiri ile zâhiren zıd olan iki farz ile ilgili davranışlarını açıklayan bir rivâyettir. **Bu durumda, ihrâmlı kadın yabancı erkekler karşısında asıl olan hükmü uygulamaya geçiriyordu. Bu hüküm ise hicâbun farzıyyetidir. Bundan dolayı yüzünü örtüyordu. Eğer yanında ona yabancı bir erkek bulunmuyorsa, ihrâm hâlinde yüzünü açma hükmü ile amel ediyordu.** İşte bu, bütün mü'min hânımlarının hicâba bürünmelerinin farz oluşuna açık bir delildir.

"2- Ebû Bekr (ra)'ın kızı Esmâ (ra) dedi ki: 'Bizler, erkeklere karşı yüzlerimizi örterdik.'

"3- Mü'minlerin annesi Áişe (ra) dedi ki: 'Ellâh, ilk muhâcîr hânımlarına rahmetini ihsân etsin! 'Baş örtülerini yakalarının üstüne salsunlar' âyet-i kerîmesi nâzil olunca onlar çarşaflarını yurttılar ve onunla örtündüler.'

"Bu hadîsi Buhârî, Ebû Dâvûd, Tirmizî, İbn-i Cerîr tefsîrinde, Hakîm, Beyhekî ve başkaları rivâyet etmiştir.

Lügat: nâzil

"Hâfız İbn-i Hacer, '**Fethü'l-Bâri**' adlı eserinde şunları söylemektedir:

" '**Onunla örtündüler**' lafzı; yüzlerini örttüler anlamındadır. Hocamız Muhammed el-Emîn (ra) '**Advâü'l-Beyân, c. 6, s. 594-595**'te şunları söylemektedir. Bu sahîh hadîs, burada sözü geçen sahâbe hânumlarının, yüce Ellâh'ın '**Onlar başörtülerini yakalarının üzerine salsunlar**' âyet-i kerîmesinden yüzlerini de örtmeleri gerektirdiği ma'nâsını çıkartmış oldukları husûsunda açık bir delîldir. Bunun için örtülerini yarmış ve böylece başlarını örtmüşlerdir. Ya'nî, o örtüleriyle yüce Ellâh'ın yüzlerini de örtmelerini gerektiren, '**Başörtülerini yakalarının üstüne salsunlar**' fermânındaki emrine uyarak, yüzlerini de örtmüşlerdir.[139]

"Böylelikle insâflı bir kimse kesin olarak şunu anlar: Kadının erkeklere karşı hicâba bürünmesi ve yüzünü onlara karşı örtmesi, Cenâb-ı Hakk'ın kitâbını açıklayıcı durumdaki sahîh sünnette sâbit bir husûstur. Hazret-i Âişe (ra), yüce Ellâh'ın kitâbındaki emirlere uymak için ellerini çabuk tutan o kadınlardan övgü ile söz etmiştir. Bilindiği gibi onlar yüce Ellâh'ın, '**Başörtülerini yakalarının üstüne salsunlar**' fermânından, yüzlerin de örtünmesi ma'nâsını, ancak Peygamber (sav)'den öğrenmişlerdir. Çünkü, Peygamber (sav) aralarında bulunuyor ve onlar, ona dînleri ile ilgili içinden çıkamadıkları her husûsa dâir soru soruyorlardı. Şâni yüce Ellâh da, '**İnsânlara kendilerine ne indirildiğini açıklayasın diye sana da bu zikri indirdik**' [140] buyurmaktadır. Dolayısıyla, onların kendiliklerinden bu âyeti böylece açıklamalarına imkân yoktur.

Lügat: imkân

"Yine **İbn-i Hacer**, '**Fethü'l-Bârî**'de şunları söylemektedir:

İbn-i Ebî Hâtim'in, Abdullah bin Osman bin Heysem'den, onun Safiyye'den buna açıklık getiren bir rivâyeti vardır. O rivâyetin lafzı şöyledir: Biz Âişe (ra)'nın huzûrunda Kureyş kadınlarını ve onların fazîletlerini söz konusu ettik de, şunları söyledi: **Şübhesiz, Kureyş kadınları fazîletlidirler. Ama, ben Ellâh'a yemîn ederim ki; Ensâr kadınlarından daha fazîletlisini görmedim. Onlar kadar Ellâh'ın kitâbını tasdik eden, onlar kadar indirilen ilâhî emirlere imân eden kimseni görmedim. Nûr sûresindeki, 'Başörtülerini yakalarının üzerine salsınlar' fermânı indirilince, erkekleri hemen onlara gidip bu sûrede Ellâh'ın indirdiği âyeti onlara okudu. İstisnâsız her bir kadın hemen kalktı ve hicâbuna yöneldi. Sabah olduğunda, sabah namâzını cilbâblarına bürünmüş olarak, başları üzerinde kargalar varmış gibi namâz kıldılar.**

"Nitekim bu, az önce sözü geçen Buhârî'nin rivâyetinde de açıkça geçmiş bulunmaktadır. **Âişe (ra)**; bilgisi, anlayışı ve takvâsı ile birlikte, o kadınlardan böyle büyük bir medh ile söz etmekte ve yüce Ellâh'ın kitâbını onlardan daha çok tasdik eden, indirilen âyetlere onlardan daha çok imân eden kimse görmediğini açıkça ifâde etmektedir. İşte bu, onların, yüce Ellâh'ın, '**Başörtülerini yakalarının üzerine salsınlar**' meâlindeki âyetinden, yüzlerini de örtmeleri gerektiğini anladıklarına açık bir delil olduğu gibi; bu anlayışlarının Ellâh'ın kitâbını tasdik etmenin, O'nun indirdiği emirlerine imân etmenin bir netîcesi olduğunu da göstermektedir. Ayrıca bu, **kadınların erkeklere karşı hicâba bürünmelerinin, yüzlerini örtmelerinin, Ellâh'ın kitâbını tasdik etmek ve indirdiği ahkâmlara imân etmek demek olduğu da** görüldüğü gibi açık bir ifâdedir.

"İlme müntesib kimselerin kalkıp, kitâbda da, sünnette de kadının yabancıları karşı yüzünü örtmesine delil teşkil edecek

her hangi bir hususun vârid olmadığını söylemelerine gerçekten hayret edilir. Hâlbuki, Ashâb kadınları bu işi Ellâh'ın fermânına îmân ederek, kitâbında indirmiş olduğu emre uyarak yaptılar. Bu ma'nâdaki açıklamalar az önce Buhârî'deki rivâyette de geçtiği gibi, sahîh hadîsde sâbittir ve bu görüldüğü üzere bütün Müslümân hânımlarının hicâba bürünmeleri gereği hususunda en büyük ve en açık delillerdendir.

"4- Âişe (ra) dedi ki: 'Mü'min hânımlar Resûlullâh (sav) ile birlikte sabah namâzlarına cîlbâblarına bürünmüş olarak gelirlerdi. Sonra namâzı bitirdiklerinde evlerine geri dönerlerdi de alaca karanlıktan dolayı kimse onları tanyamazdı.' Hadîsi Buhârî ve Müslim rivâyet etmiştir.

"5- Ukbe bin Âmir'den rivâyete göre Peygamber (sav) şöyle buyurmuştur: 'Sakın kadınların yanlarına girmeyiniz.' Ensârdan bir adam, **'Ey Ellâh'ın Resûlü! Ya kayın(lar) hakkunda ne dersin?'** diye sordu. Peygamber (sav), **'Kayın ölumdür'** diye buyurdu. Hadîsi Buhârî ve Müslim rivâyet etmiştir.

"Bu hadîs, hicâbın farz oluşuna delîldir. Çünkü, Peygamber (sav) yalnız başlarına olan kadınların yanlarına girmekten sakındırmış ve erkeğin yakın akrabâsını ölüme benzetmiştir. Bu ta'bir ise, bu husústaki sakındırmanın oldukça ileri derecede olduğunu ortaya koyar. Erkeklerin, kadınların yanına girmeleri ve onlarla baş başa kalmaları yasak olduğuna göre -başka hadîslerde de sâbit olduğu üzere- onlardan ancak hicâb arkasından bir şeyler isteneceği öncelikle söz konusudur. Onların yanına giren kişi, hicâb emrini kırmış olur. Hâlbuki, bu, bütün kadınlar hakkında umûmî bir emirdir. O bakımdan bu emir de, yüce Ellâh'ın, **'Onlardan perde arkasından isteyiniz'** âyetindeki emri gibi, bütün kadınlar hakkunda umûmî bir hükümdür.

"C- Kesin Ve Açık Kıyâs

"Bedenin ve zînetlerin diğer bölümleri gibi yüz ve elleri de örtmeyi ihtivâ eden ve bunların herhangi bir kısmını açmayı harâm kılan âyet ve sünnetten deliller bulunduğu gibi; bu nasslar aynı zamânda kıyâs delili ile de bedeninin tamâmının ve zînet gibi yüzün ve ellerin de örtülmesi gerektiğine delâlet etmişlerdir. Bu kıyâslardan ba'zıları:

"a) Gözün harâmdan sakınılması ve edeb yerlerinin korunması emrine kıyâsen, yüzün açılması, vücûda bakmaya daha çok da'vetkâr ve mahrem yerini korumamaya daha büyük çapta bir sebebdir.

"b) Ayakların yere vurulmasına kıyâsen, yüzün açılması fitneyi daha büyük çapta gerektiricidir.

"c) Yumuşak edâli konuşmanın yasaklanmasına kıyâsen, yüzün açılması daha büyük bir fitnedir.

"d) Ayakların, kolların, boynun ve saçın örtülmesinin nass ve icmâ' ile emredilmiş olmasına kıyâsen, yüzün açılması fitneyi ve fesâdı daha büyük çapta gerektirir.

"Ve buna benzer açıkladıklarımızdan çıkartılabilecek daha pek çok kıyâs yapılabilir. Bütün bunların netîcesinde, yüzün ve ellerin örtülüp onların açılmamasının öncelikli ve kı-yâsa daha uygun olduğu ortaya çıkmaktadır. İşte bu tür kıyâslara da '**Celi (açık) kıyâs**' adı verilir. Böyle bir kıyâs, gâyet açıktır ve hiçbir şekilde eleştirilemez.

Netice Ve Bir İkáz

“Netice: Yapılan bu açıklamalardan, **Cenâb-ı Hakk’ın basîretine nûr verdiği her kimse, mü’min hânunlar hakkındaki hicâbun farzıyyetinin, bedeninin tamâmını, üzerinde bulunan elbise gibi bütün zînetleri şâmil olduğunu kesin olarak bilecektir.** Bundan dolayıdır ki, Peygamber (sav)’ın devrinden günümüze kadar Arab Yarımadasında ve sâir İslâm diyârlarında mü’minlerin hânunları hep buna uygun uygulamalarda bulunagelmışlerdir. Çarşafa bürünmüşlerdir. Bugün genel olarak İslâm dünyâsında görünen yüzün açılması, bedeninin bir çok yerlerinin ve zînetlerin tamâmının açılması ise, tefessûhe varan açık saçıklığı netice vermiştir.

“Bunun için, hânunları bir dereceye kadar açılmış mü’min erkeklerin Ellâh’tan korkmaları, Ellâh’ın emrettiği şekilde hânunlarını tesettür-i şer’î olan çarşafa hicâba büründürmeleri, onların bu şekilde hicâb üzerinde sebât gösterip onun dışına çıkmamaları için gerekli sebepleri gerçekleştirmeleri icâb eder. Çünkü, yüce Ellâh, kadınların velîlerine İslâmî gayret ve dîni hamîyyet esâsları üzere velâyetlerini yerine getirmelerini farz kulmuştur.

“Mü’min hânunların da tesettür-i şer’î olan çarşafa bürünmek emrine, Ellâh ve Resûlü (sav)’ın emirlerine iktidâ etmeleri; ve mü’minlerin anneleri olan ezvâc-ı tâhîrâta tâbi’ olarak gönül isteği ile bu çağrıtı kabûl etmeleri gerekir. Şübhesiz Ellâh, sâlih kulların gerçek dostudur.

“İKÂZ:

“Bu dîne inanan erkek ve kadın her mü’minin, dîn düşmân-

Lügat: peygamber, tesettür, çarşaf, şekil

larının ister içten, ister dıştan gelen Batılulaşma çağrılarına, mü'min kadınların iffetin tâcı ve şeref ve haysiyyetin koruyucusu olan hicâblarından çıkartılarak açılıp saçılmaya, ve onlara yabancı olan erkeklerin içine hicâbsız gönderme propagandalarına kanmayarak bunlardan son derece sakunmaları; nassları delen, temel esâsları yıkan, iffet, nâmûs ve bunların korunmasını isteyen şer'î maksadlar ile ters düşen bir takım şaz (temel kurallara uymayan) görüşlere aldanmamaları; Müslümânların, bu şaz görüşleri kabûl edenlerin yaşadığı ülkelerde görülen açıklık ve ihtilât saldırılarının önünde durmaları icâb eder.

“İslâm târîhi boyunca fitnenin var olduğu ve dîne bağlılığın zayıfladığı, zamânın bozulduğu devirler olmuştur. Ancak, yüz ve ellerin açılmasının câiz olduğunu hiçbir âlim söylemiş değildir. Aksine, bir çok âlimin de naklettiği üzere, hepsi de yüz ve ellerin örtülmesi gerektiği hususunda icmâ' hâlinedirler.

İslâm dünyasını kaplayan dinde za'fiyyetin ve bunca fesâdın hükümfermâ olduğu bir devirde, kadınların yüzlerini açma propagandasını güçlendirmek için 'Kadının yüzü ve elleri avret değildir' diyen bir kısım fukahânın bu görüşünü kayıdsız ve şartsız mutlak olarak ortaya atmak, İslâmî an'aneye bir huyânettir. Hâlbuki, 'Kadının yüzü ve elleri avret değildir' diyen fukahâ, aynı zamânda, 'Kadının fitneden dolayı yüzünü ve ellerini kapatması farzdır' kaydını ilâve etmişlerdir.

“Aslında farz olan, kadının bütün bedenini ve edindiği bütün diğer zînetlerini örtmesidir. Bunların herhangi bir kısmını yabancı olan bir erkeğe kasden göstermesi câiz değildir. Ellâh ve Resûlü (sav)'ın emrini, ashâb-ı kirâmın hânunlarına yaptıkları uygulamayı kabûl etmek ve dün-i mübîn-i İslâm'un asırlar boyunca Müslümânların uygulamalarına bağlı kalmak bunu gerektirir.

“HİCÂBIN FAZİLETLERİ

“Yüce Ellâh, mü'min hânuhlara tüm bedenlerini ve zînetlerini örterek, kendilerine yabancı olan erkekler karşısında hicâbı farz kılmak sûretiyle, Kendisine ibâdet etmelerini istemiştir. Bu şekildeki ibâdetin yerine getirilmesi karşılığında sevâb ve mükâfât; terk edilmesi hâlinde ise cezâ söz konusudur. **Bundan dolayı, hicâb emrinin çiğnenmesi, insânı helâk eden büyük günâhlardandır. Başka bir takım büyük günâhlara düşmeye de sebebdır. Bedenin herhangi bir bölümünü kasden açmak, zînetin herhangi bir kısmını kasdî olarak göstermek, yabancı erkeklerle ihtilât, başkalarını fitneye düşürmek ve buna benzer hicâb emrinin çiğnenmesinin sebep olduğu pek çok âfet buna örnektir.**

“O hâlde, mü'min hânuhlara düşen vazîfe, yüce Ellâh'ın kendilerine farz kılmış olduğu hicâb, tesettür, iffet ve hayâ emirlerini, Ellâh ve Resûlüne itâat olmak üzere gereği gibi uyup riâyet etmektir. Cenâb-ı Hakk şöyle buyurmaktadır:

مَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَىٰ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ

لَهُمُ الْخَيْرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا مُّبِينًا

‘Ellâh ve Resûlü bir işi hükme bağladığında, hiçbir mü'min erkek ve hiçbir mü'mine kadına o işlerinde istediklerini yapmak hakları yoktur. Kim Ellâh'a ve Resûlüne isyân ederse, şübhesiz ap açık dalâlete düşmüş olur.’ [141]

“Hem yüce Ellâh'ın, kadına tesettürü farz kılmasının pek çok

hikmetleri, azım sırları, övülmeye değer erdemleri ve pek büyük maksad ve maslahatları vardır. Bunların bir kısmını şöylece sıralayabiliriz:

"1- Nâmûsu korur. Hicâb; nâmûsları korumanın şer'î bir himâyesidir. Şübhe, fitne ve fesâda sebep olan husûsların bertaraf edilmesidir.

"2- Kalblerin temizliğini sağlar. Hicâb; mü'min erkek ve hânımların kalblerinin temizliğini, takvâ ile ma'mûr hâle gelmesini, harâm kılınan husûslara karşı gereken saygının gösterilmesini sağlar. Nitekim yüce Ellâh, **'Bu, sizin kalbiniz için de, onların kalbleri için de daha temizdir'** [142] fermânı ile bunu dile getirmektedir.

"3- Yüksek ahlâkî değerlere sâhib olmayı sağlar. Hicâb; iffet, ihtîşâm, hayâ ve gayret gibi yüksek ahlâkî değerlere sâhib olmayı sağlar. Örtülmesi gereken yerlerini açılıp saçılmaya, aşâğılık bir konuma düşmeye, fesâda kapılmaya ve benzeri kötü hâllerle kirlenmeye karşı kadını muhâfaza eder.

"4- İffetli hânımların alâmetidir. Hicâb; hür ve iffet sâhibi hânımlar için iffetli, şerefli olduklarına; şübhe ve onlar hakkında şübhe duyulacak kirlî hâllerden berî olduklarına dâir şer'î bir alâmettir. **'Bu, onların tanınıp incitilmemeleri için daha uygundur'** [143] fermânı bunu göstermektedir. Ayrıca hicâb, kalbin temiz oluşuna, dışardan görünen açık bir delildir. Şübhesiz iffet, kadının baş tâcıdır. İffet, bir yuvanın üzerinde kanat çırpacak olursa, mutlaka o yuvada huzûr ve sükûn olur.

"Burada hâtırlanması gereken bir husûs da şudur ki: Şâir en-Numeyrî, Haccâc'ın yanında kendisinin, **'Onlar takvâlarından**

Lügat: sükûn, şübhe

ötürü parmak uçlarını dahi örterler ve gece karanlığı içerisinde örtülerine bürünerek dışarı çıkarlar' beytini okuyunca, Haccâc, 'İşte hür Müslümân kadın böyle olur' demiştir.

"5- Başkalarının ümide kapılmalarını ve şeytânî vesveselerini kesip atar. Hicâb; her türlü râhatsız edilmelere, erkek ve kadınların kalblerindeki hastalıklara karşı toplumsal bir koruyucudur. Kötü umutların ardını arkasını keser, hâinâne bakışları geri çevirir, erkeğin ve kadının nâmûsuna ve mahremlerine gelebilecek râhatsız edici her bir şeyi geri çevirir. Muhsan (nâmûslu ve iffetli) hânımların hayâsızlık yaptıkları iftirâsına, onlar hakkında kötü sözler söylenmesine, şübhe ve tereddüdlere uyanmasına ve buna benzer şeytânî bir takım vesveselere karşı koruyucu bir siper ve kal'adır.

"6- Hayâyı muhâfaza eder. 'Hayâ' kelimesi 'hayât'tan alınmıştır. Hayâsız hayât olamaz. Hayâ, yüce Ellâh'ın üstün ve şerefli kılmayı murâd ettiği rûhlarda yerleştirdiği bir huydur. Bu huy, kişiyi erdemli davranışlarda bulunmaya sevk eder ve bayağı ve âdî hareketleri defeder. Hayâ, insânın özelliklerindendir. Fitratın bir hasleti ve İslâm'ın bir ahlâkıdır. Hayâ, îmânın şu'belerinden bir şu'bedir. Hayânın etkisi ile kişi, erdemlerle bezenir; kötülüklerden alıkoyan bir muhâfazaya bürünür. Hayâ, nefsi kötü ahlâka düşmekten alıkoyar. Hayâ, açılıp saçılmanın ve ihtilâtın Müslümân toplumlarına sızmasını engeller. Hicâb ise, hayânın korunması için en müessir bir araçtır. Hicâbın bırakılması, hayânın terk edilmesi-
dir.

"7- Hicâb, zinâya ve her şeyi mübâh gören ibâhî akuma karşı bir himâyedir.

"8- Kadın bir avrettir. Hicâb ise bu avreti örten bir unsurdur.

Lügat: şübhe

Bu da takvâdan ileri gelir. Nitekim, yüce Ellâh şöyle buyurmaktadır: **‘Ey Âdemoğulları, size avret yerlerinizi örtecek bir libâs ile giyinip süsleneceğiniz bir elbise indirdik. Takvâ el-bisesine gelince, o da ha hayırlıdır.’** [144]

“Abdurrahmân bin Eslem (ra), bu âyetin tefsîrinde şunları söylemektedir: **‘Ellâh’tan korkup avretini örtmesi, takvâ elbisesinin ta kendisidir.’**

“Peygamber (sav)’in şöyle duâ ettiği rivâyet edilmektedir: **‘Ellâh’um! Avretlerimi ört, korkularımı emniyete çevir.’** Bu hadîsi Ebû Dâvûd ve başkaları rivâyet etmiştir. O hâlde, Ellâh’um; bizim de, mü’minlerin hânımlarının da avretlerini setret, ört! Âmin.

“9- Hicâb, gayreti (nâmûs ve iffeti kiskanmayı) korur.

KADININ EVİNDE KALMASI ŞER’İ BİR AZÎMETTİR. DÎNİN TESBÎT ETTİĞİ

ÖLÇÜLER DÂHİLİNDE DIŞARI ÇIKMASI İSE BİR RUHSATTIR

“Asıl olan, kadınların evlerinde kalmalarıdır. Çünkü, yüce Ellâh, ‘Evlerinizde oturun’ [145] diye buyurmuştur. O hâlde, evlerde oturmak, kadınlar hakkında şer’î bir azîmettir. Evlerden çıkmaları ise ancak bir zarûret, yâhûd bir ihtiyâc dolayısıyla söz konusu olabilecek bir ruhsattır. Bundan dolayı, âyetin devâmında, **‘İlk câhiliyye devrindeki gibi açılıp saçılarak salınıp yürümeyin’** diye buyurulmuştur. Ya’nî, câhiliyye mensûbu kimselerin alışkanlık ve âdetleri gibi süslenerek, ya da hûş kokular sürünerek erkeklerin arasına çıkmayın.

“Evlerde kalma emri, hânımlar için, duvar ve perde arkasında

kalarak yabancıların önüne çıkıp görünmemek ve erkeklerle ihtilât etmemek içindir. Kadınlar, yabancı erkeklerin önüne çıkacak olurlarsa, bu durumda hicâb, bütîin vücûdu ve sonradan edinilmiş diğer zînetleri örten cîlbâba (çarşafa) bürünmekle gerçekleşir.

“Kur’ân-ı Kerîm’in âyetlerine bakan şunu görür: Evler, yüce Ellâh’ın kitâbındaki üç âyet-i kerîmede kadınlara izâfe edilmiştir. Oysa evler aslında erkeklere yâhûd da hânımların velîlerine âiddir. Bu izâfenin yapılmasının sebebi -doğruyu en iyi bilen Ellâh’tır- kadınların evlerde kalmalarının devâmlılığının göz önünde bulundurulmasıdır.

“O hâlde, bu üç âyetteki izâfe, onların orada iskân olmalarından, meskenlerinde kalıp oradan ayrılmamalarından dolayıdır. Yoksa, evlerin onlara mülk olarak verilmesi ma'nâ-sında bir izâfe değildir. Sözü edilen bu üç âyet-i kerîmede yüce Ellâh şöyle buyurmaktadır: **وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ** ‘**Evlerinizde oturun**’ [146]

وَاذْكُرْنَ مَا يُتْلَىٰ فِي بُيُوتِكُنَّ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ وَالْحِكْمَةِ ‘**Evlerinizde okunan Ellâh’ın âyetlerini ve hikmeti hatırlayın!**’ [147]

لَا تُخْرِجُوهُنَّ مِنْ بُيُوتِهِنَّ ‘(İddet müddetleri bitmedikçe) **evlerinden onları** (boşanmış kadınları) **çıkarmayın!**’ [148]

“Bu düstûrun korunması sâyesinde **aşağıdaki şer’î maksadlar** da gerçekleşir:

“**1-** Fitratın, insân varlığının durumunun ve Âlemlerin Rab-

Lügat: iskân

bi'nin şeriatının öngördüğü kullar arasındaki adâletli vazîfe paylaşımı olan, **'kadının evin içerisinde, erkeğin de evin dışında çalışması'** şeklindeki iş bölümüne riâyet etmek.

"2- Şeriatın gereği olan İslâm toplumu -karma karışık olmaması ma'nâsında- ferdî bir toplum olduğu ilkesine riâyet etmek. Çünkü, kadının kendine hâs bir toplumu vardır ve o evin içerisinde; erkeğin de kendine hâs bir toplumu vardır, o da evin dışındadır.

"3- Kadının hayâtî vazîfesini îfâ edeceği evinde kalması, ona çok yönlü vazîfesini yerine getirecek zamânı ve duyguyu kazandırır. Onun bu çok yönlü vazîfesi, **'eş, anne, kocasının evini koruyup gözetmek, onun yanında sükûna kavuşanın (yaşayanın) haklarına vefâkârlık göstermek; yiyecek, içecek, giyecek hazırlamak ve bir nesil yetiştirmek'**tir.

"İbn-i Ömer (ra)'ın rivâyet ettiği hadîsde sâbit olduğuna göre; Resûlulah (sav) şöyle buyurmuştur: **'Kadın kocasının evinde bir çobandır ve güttüklerinden sorumludur.'** Hadîsi Buhârî ve Müslim rivâyet etmişlerdir.

"4- Kadının evinde oturması, yüce Ellâh'ın (cc) ona farz kıldığı namâz ve benzeri diğer rükünleri eksiksiz yerine getirmesini sağlar. **Bundan dolayı, kadının üzerinde evinin dışında bir vazîfe yoktur. Namâzları cemâatle kılmak ve Cum'a namâzına gitmek yükümlülüğü ondan kaldırılmıştır. Kadının üzerindeki hac farîzası, ba'zı mezheblere göre, onunla berâber hac edecek bir mahremîn bulunması şartına bağlıdır.**

"Yüce Ellâh (cc), kadına cihâd da farz kılmamıştır. Bundan dolayı Peygamber (sav), hiçbir zamân cihâd için herhangi bir kadına bir sancak vermemiştir. Ondan sonraki halîfeler de bu uygulamayı

devâm ettirmiştir. Hiçbir zamân bir kadın savaşa yâhûd savaş ile ilgili herhangi bir vazîfeye çağrılmamıştır. Aksine, savaşlarda kadınların yardımını istemek ve onların katılımı ile çok görünmeye çalışmak, ümmetin zayıflığına ve düşünce ve yaklaşımlarındaki dengenin alt -üst olduğuna delildir.

“Ümmü Seleme (ra)’dan şöyle dediği rivâyet edilmiştir: **‘Ey Ellâh’ın Resûlü; erkekler gazâyâ çıkıyor, biz ise çıkamıyoruz. Üstelik biz mürâsun yarısını alıyoruz’** deyince; yüce Ellâh, **‘Ellâh’un, kendisi ile kiminizi kiminize üstün kıldığı şeyleri temennî etmeyin’** [149] fermanını indirdi. Bunu Ahmed, Hakîm ve başkaları sahîh bir senedle rivâyet etmişlerdir.

“Şeyh Ahmed Şâkir (rh) bu hadîs ile ilgili olarak **‘Umdetü’t-Tefsîr’** (c. 3, s. 157)’de şunları söylemektedir:

‘Bu hadîs, mü’minler arasında hayâsızlığın yayılmasını fazlasıyla isteyen çağımızdaki müfterî yalancıların söylediklerini reddetmektedir. Bu kimseler, kadını yuvasından, içinde bulunduğu himâye ortamından ve Ellâh’un kendisine emrettiği tesettürden uzaklaştırmak sûretiyle kollarını ve bacaklarını açarak erkeklerin arasına karışmalarına ve böylece fitne ve fücûra sebebiyyet vermek istemektedirler ve bununla Yahûdiler ile diğer kâfirlere benzemeye çalışmaktadırlar. Kıyâmet gününe kadar Ellâh’un kesintisiz la’neti onların üzerine olsun.’

“5- Kadının şeref, haysiyyet ve iffetinin korunması, zarûret olmadan evden çıkmaması ve evdeki vazîfelerini yerine getirmesi ile mümkün olur.

“Şübhesiz İslâm, fıtrat dînidir. O hâlde, kadına ancak fıtratı ile uyuşan vazîfeleri yapması mübâhdır. Çünkü, o, gebe kalan,

çocuk doğuran, emziren bir eştir; ev hânımıdır, çocukların annesidir, ilk tedrisât yeri olan evde, âile yuvasında nesillerin eğiticisidir.

"Kadınların evlerinde kalmalarının emredilmesi şeklindeki bu esâs böylece sâbit olduğuna göre, şübhesiz yüce Ellâh bu evlerin i'tibârını da korumuş, herhangi bir şübhe veya tereddüd uyandırıcı husúslara karşı himâye etmiş, evlerin mahremiyetlerini açığa çıkartan her bir durumu yasaklamıştır. Bu da, evin içerisindekilerin görünmemesi için evlere girmek istendiği vakit gerekli iznin alınmasının meşrû' kılınması ile gerçekleştirilmiştir. Bu bakımdan, yüce Ellâh şöyle buyurmaktadır:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ بُيُوتِكُمْ حَتَّى تَسْتَأْذِنُوا وَتُسَلِّمُوا عَلَى أَهْلِهَا ذَلِكَ خَيْرٌ لَّكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ

" 'Ey îmân edenler! Kendi evlerinizden başka evlere izin alıp o ev halkına selâm vermeden girmeyin. Bu sizin için daha hayırlıdır. Olur ki (bunları düşünüp) öğüt alırsınız.' [150]

فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا فِيهَا أَحَدًا فَلَا تَدْخُلُوهَا حَتَّى يُؤْذَنَ لَكُمْ وَإِنْ قِيلَ

لَكُمْ ارْجِعُوا فَارْجِعُوا هُوَ أَزْكَى لَكُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ

" 'Eğer evlerde kimse bulamazsanız, size izin verilinceye kadar oralara aslâ girmeyin. Eğer size geri dönün denilirse, geri dönüp gidin. Bu sizin için daha temizdir. Ellâh sizin ne yaptığınızı çok iyi bilir.' [151]

لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ مَسْكُونَةٍ

Lügat: şübhe

فِيهَا مَتَاعٌ لَّكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا تَكْتُمُونَ

“ ‘Oturulmayan ve içlerinde size âid meta’ bulunan evlere girmenizde size günâh yoktur. Ellâh, açıkladığınızı da gizlediğinizi de bilir. ’ [152]

“Başkalarının evini, ev sâhibinin izni olmadan görüp gözeten kimsenin; gözünün çıkarılması hâlinde gözünün heder olduğuna (bunun karşılığında göz çıkaranın cezâlandırılmayacağına) dâir pek çok sahîh hadîs bulunmaktadır. Yine bu husûstaki hadîslere göre, izin isteyen kimse, kapıya karşı durmamalıdır. Kapının sağında veya solunda beklemeli, kapıyı aşırıya kaçmaksızın hafîf bir şekilde vurmali, ‘**Esselâmü aleyküm**’ demelidir. Bu şekilde izin istemeyi üç defaya kadar tekrârlayabilir.

“Bütün bunlar, Müslümânların avretleri olan evlerin korunması içindir. Pekî, hânımların evlerin dışına açık saçık ve erkeklerle karma karışık bir hâlde dışarıya çıkmalarını isteyen hâli ne olacak? Ey Ellâh'ın kulları! Ellâh'ın size verdiği emirlere sum sıkı sarılın ve haddi aşmayın!

ALTINCI BÖLÜM

ALTINCI BÖLÜM

Kadınlarla alâkalı bir kaç fikhî mesâilî beyân edeceğiz:

BİRİNCİ MES'ELE: HALVET

"Halvet"; bir erkeğin, yanında hânımı veyâ mahremi olmadan yabancı bir kadınla tek başına kalmasıdır. **"Mahrem"** den murâd; nikâhı ebediyyen kendisine harâm olan kadınlardır. Bu mahremiyyet; akrabâlık bağı, süt bağı veyâ evlilik sebebiyle olan mahremiyyettir. Böyle bir halvet, ya'nî yabancı bir kadınla tek başına kalmak, bütün fukahâ-yî İslâm'a göre harâmdır.

Peygamberimiz (asm) şöyle buyuruyor: **"Kişi yabancı bir kadınla tek başına kalırsa üçüncüleri şeytân olur."** [153]

Kişinin nişanlısıyla halvet durumu

Kişinin, nişanlısıyla henüz dînî nikâh yapmadan halvette kalması, fukahânın ittifâkıyla harâmdır. Çünkü, dînî nikâh olmadan, nişanlısının yabancı kadınlardan farkı yoktur.

Lügat: nikâh

Tedâvî için yabancı bir kadınla halvet durumu

Tedâvî için yabancı bir kadınla halvette kalmak, zarûret olsa bile harâmdır. Ancak kadının bir mahremi veyâ kocası veyâ güvenilir bir başka kadının bulunması durumunda câizdir.

Tüysüz gençlerle halvet durumu

Şâbb-ı emred ta'bîr ettiğimiz tüysüz ve yüzü parlak gençlerle halvet, fitneden korkulur ise harâmdır. Şâfiilere göre, bir şâbb-ı emredin diğer bir şâbb-ı emredle veyâ bir erkeğin bir veyâ birkaç şâbb-ı emredle halvette bulunmaları harâmdır.

Mahremlerle olan halvet durumu

“Mahremlerle berâber halvette kalmak, ya'nî kişinin annesi, bacası, teyzesi gibilerle halvette kalması câizdir. Haneî ulemâsı şöyle demişler: Kişi, mahremi ile tek başına sefere çıkabilir ve halvette kalabilir; el verir ki, fitne söz konusu olmasın. Eğer kişi, fitnenin olmasından korkar ise veyâ ekser re'yi ve zannı fitne olacağına kâni ise; o zamân mahremi ile halvet câiz olmadığı gibi, sefere çıkması da câiz değildir. Süt bacasıyla halvet câiz olmadığı gibi, sefere çıkmak da câiz değildir.” [154]

“Bir erkeğin, yabancı, ya'nî nikâhı kendisine ebediyyen harâm olanların dışında bir kadınla evde veyâ odada veyâ arabada tek başına kalması câiz değildir. O yabancı kadın, kardeşinin hânımı, teyzesinin kızı, dayısının kızı, halasının kızı veyâ hizmetçisi veyâ hemşire veyâ bayan doktor vb olsun yine câiz değildir.” [155]

İKİNCİ MES'ELE:

YABANCI KADINLARLA MUSÁFAHA (EL SIKIŞMA, TOKALAŞMA) HARÂMDIR

Peygamberimiz (sav) şöyle buyuruyor: “Sizden birinizin başına demirden bir iğnenin batırılması, kendisine helâl olmayan bir kadına dokunmasından daha hayırlıdır.” [156]

Diğer bir hadîslerinde ise **Hazret-i Peygamber (sav)** şöyle buyurmuştur: “Ben kadınlarla musáfaha etmem, (el sıkışmam).” [157]

Bir başka hadîslerinde ise **Hazret-i Peygamber (sav)** şöyle buyuruyor: “Muhakkak ki ben, kadınların ellerine dokunmam.” [158]

“‘Kalbimiz temizdir, kalbimiz bozulmadığı müddetçe kadınlarla musáfaha yapabiliriz’ diyen ba’zı kişilere cevâben deriz ki: Sizin kalbiniz mi daha temizdir, yoksa Hazret-i Muhammed (sav)’in kalbi mi daha temizdir? Oysa o, yabancı kadınlarla aslâ musáfaha yapmamış, ümmetine bu husûsta cevâz vermemiş ve aslâ buna rızâ göstermemiştir.

“İnsânlar; hânunlarının, kızlarının ve kız kardeşlerinin, akrabâları olan amca oğulları, dayı oğulları, teyze oğulları, bacasının kocası ile musáfaha etmelerini hış görmek husûsunda Ellâh’tan korksunlar. Çünkü, bunlar, o kadınların mahremleri değillerdir.” [159]

**ÜÇÜNCÜ MES'ELE: İĞRETİ SAÇ (PERUK) TAKMANIN,
DÖVME YAPTIRMANIN, GÜZEL OLSUN DİYE DİŞLERİN
ARALARINI TÖRPÜLEMEK SÚRETİYLE SEYREKLEŞTİR-
MENİN HARÂM OLDUĞUNA DÂİR ÂYET VE HADİSLER**

a) Âyet-i kerîmeler:

Cenâb-ı Hak şöyle buyuruyor:

إِنْ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا إِنَّا كَا وَ إِنْ يَدْعُونَ إِلَّا شَيْطَانًا مَرِيدًا "Müşrikler Elláhu Teálâ'yı bırakıp da, yalnız dışı saydıkları (Lat, Uzza, Menât ve emsâli) putlara taparlar.

Böylece onlar, ancak, çok inâdcı, así şeytâna tapmış olurlar." [160]

لَعَنَهُ اللَّهُ وَقَالَ لَأَتَّخِذَنَّ مِنْ عِبَادِكَ نَصِيبًا مَفْرُوضًا "Elláhu Teálâ, şeytânı rahmetinden kovdu. O da, 'Yâ Rab! Senin kullarından kendime muayyen bir pay edineceğim'

dedi." [161]

وَلَا ضِلَّيْنَهُمْ وَلَا مَنِّينَهُمْ وَلَا مُرْتَنَّهُمْ فَلْيَبْتَئِكُنْ أَذَانَ الْأَنْعَامِ وَلَا مُرْتَنَّهُمْ فَلْيَغْيِرُنْ

خَلَقَ اللَّهُ وَمَنْ يَتَّخِذِ الشَّيْطَانَ وَلِيًّا مِنْ دُونِ اللَّهِ فَقَدْ خَسِرَ خُسْرَانًا مُبِينًا

"Onları behemal doğru yoldan sapturacağım. Kendilerini uzun emellere düşürüp olmayacak kuruntularla aldatacağım. Kesinlikle onlara emredeceğim de hayvânların kulaklarını yaracaklar

(putlar için nişânlayacaklar), **şühhesiz onlara emredeceğim de, Ellâh'ın yarattığını değiştirecekler. Cenâb-ı Hakk'ı bırakıp da şeytânı dost edinen, elbette ap açık bir ziyâna uğramıştır.**" [162]

يَعِدُهُمْ وَيُمَنِّيهِمْ وَمَا يَعِدُهُمُ الشَّيْطَانُ إِلَّا غُرُورًا "Şeytân onlara boş vaadlerde bulunur. Olmayacak kuruntulara düşürür. Şeytânın kendilerine vaad ettiği şeyler ise, evhâm ve dalâletden, aldatmaktan başka bir şey değildir." [163]

أُولَٰئِكَ مَاؤُهُم جَهَنَّمُ وَلَا يَجِدُونَ عَنْهَا مَحِيصًا "İşte onların varacakları yer Cehennem'dir ve ondan kaçıp kurtulacak bir yer de bulamayacaklardır." [164]

b) Hadîs-i şerîfler:

وعن أسماء قالت ثم سألت امرأة النبي صلى الله عليه وسلم فقالت يا رسول الله إن ابنتي أصابتها الحصبه فامرق شعرها وإنى زوجها أفأصل فيه فقال لعن الله الواصلة والموصولة. متفق عليه

"Esmâ radyellâhu anha'dan rivâyete göre bir kadın, 'Yâ Resûlellâh! Kızım kızamığa yakalandığından saçları döküldü. Onu evlendirdim. (Dökülen saç) yerine bir saç takayın mı?' diye sordu. Resûl-i Ekrem (asm), 'Ellâh, iğreti saç (peruk) takana ve taktırana la'net etti (rahmetinden uzaklaştırdı)' buyurdu." [165]

و عن عبد الله بن عمر رضى الله عنهما ان رسول الله صلى الله عليه وسلم لعن الواصلة والموصولة والواشمة والمستوشمة. متفق عليه

"Abdullah bin Ömer radiyellâhu anhümâdan Resûlullâh (sav)'in, '**İğreti saç (peruk) takan ve takturan, dövme yapan ve yapturan kadınlara la'net etti**' dediği rivâyet olunmuştur." [166]

"Bütün bunlar, dîn-i mübîn-i İslâm'a göre harâmdır." [167]

"Kadın hakkında yasak olan şeylerden biri de, -ister hakîkî, ister sun'î kıl olsun- saçına başka bir saç eklemesi veyâ peruk takmasıdır. Buhârî ve başkaları, Hazret-i Âişe, kızkardeşi Esmâ, İbn-i Ömer, İbn-i Mes'ûd ve Ebû Hureyre (r.anhüm)'den rivâyet ederek diyorlar ki: '**Resûlullâh (sav) iğreti saç (peruk) takana ve takturana la'net etti.**' "

Buhârî, Esmâ (ra)'dan rivâyet ediyor. Esmâ (ra) diyor ki:

"Bir kadın Peygamberimiz (sav)'den sordu: '**Yâ Resûlellâh! Benim kızım kızamık hastalığına yakalandı ve bu hastalıktan dolayı saçları döküldü. Ben onu biriyle nikâhladım. Onun başına saç ekleyeyim mi?**' Peygamber (sav) şöyle buyurdu: '**Ellâh, iğreti saç (peruk) takana ve takturana la'net etti.**' "

Saîd bin Müseyyib (ra) anlatıyor:

"Hazret-i Muâviye (ra), Medîne'ye son gelişinde bize hutbe okudu. Bir tutam saç çıkardı ve buyurdu ki: '**Yahûdîlerden başka bunu yapan hiç kimseyi görmedim. Peygamber (asm), saç ekleyenlere yalancı demiştir.**' "

Bir rivâyette ise Muâviye (ra) Medîne halkına şöyle hitâbda bulundu: “Âlimleriniz nerede? (Bu işe neden engel olmuyorlar!) Ben Resûlullâh (sav)’den bunu nehyettiğini işittim, şöyle diyordu: **‘İsrâiloğullarının helâki, onların hânımlarının bu işi yapmaları (iğreti saç ‘peruk’ takmaları) sebebiyle oldu.’**” [168]

DÖRDÜNCÜ MES’ELE: KADININ SAÇINI TIRAŞ ETMESİ

“Mâlikî ve Haneî mezhebinde, bir zarûret olmaksızın (hastalık gibi) kadının, saçını tıraş etmesi câiz değildir. Bu husûsta Peygamberimiz (sav)’in nehyi vardır. Fakat, bir özür ve hastalık varsa, saçını tıraş etmesinde bir beis yoktur. Şâfi ve Hanbelî mezhebinde ise kadının saçını tıraş etmesi mekrûhtur.” [169]

BEŞİNCİ MES’ELE: KARI-KOCANIN KARŞILIKLI HAK VE VAZİFELERİ

Bu konu ile alâkalı âyet ve hadîslerin meâllerini vermekle iktifâ ediyoruz.

Cenâb-ı Hak, Kur’ân-ı Kerîm’de şöyle buyuruyor:

الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَبِمَا آتَفَقُوا مِنْ أَمْوَالِهِمْ فَإِلَّذَا حَافِظَاتٌ لِلْغَيْبِ بِمَا حَفِظَ اللَّهُ وَالَّتِي تَخَافُونَ نُشُورَهُنَّ فَعِظُوهُنَّ وَاهْجُرُوهُنَّ فِي الْمَضَاجِعِ وَاضْرِبُوهُنَّ فَإِنْ أَطَعْنَكُمْ فَلَا تَبْغُوا عَلَيْهِنَّ سَبِيلًا إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا كَبِيرًا

“Ellâh'ın insânlardan bir kısmını diğerlerine üstün kılması sebebiyle (kemâl-ı akl, cihâd ve imâmet gibi) ve mallarından harcama yaptıkları için, erkekler kadınların idârecisi ve koruyucusudur. Sâliha kadınlar, Ellâhu Teâlâyâ itâat ve kocalarının hukûkuna riâyet edicilerdir. Ve Ellâhu Teâlânın onları hıfz etmesi sebebiyle kocalarının gıyâbında ırzlarını ve mallarını muhâfaza edicilerdir. İsyanlarından ve geçimsizliklerinden korktuğunuz kadınlara gelince;

“a) Önce hukûk-ı ezvâcî ta'lûm edin ve yumuşaklıkla onlara nasihat edin.

“b) (Bu şekilde yola gelmez ve itâat etmezlerse) onları yataklarda yalnız bırakın (cinsî münâsebette bulunmayın).

“c) (Eğer yatağınızdan ayırmakla da isyândan ve nâşizelikten vaz geçmezlerse) onları, a'zâlarını kırmayacak ve yüze vurmayacak şekilde dövün. Eğer onlar size itâat ederlerse, onlara karşı zulüm yolunu ta'kîb etmeyin. Ellâhu Azîmüşşân onlara zulme râzı olmaktan münezzehtir ve kebirdir.” [170]

KADININ KOCASI ÜZERİNDEKİ HAKLARI İLE İLGİLİ HADİSLER:

1) Meymûn'un babasının rivâyet ettiği hadîs-i şerifte Nebî (sav) şöyle buyurmuştur:

“Herhangi bir kimse, hakkını ödemeye niyeti olmadığı hâlde, az veya çok bir mehirle herhangi bir kadınlı evlenirse; onu aldatıp, ihânet etmiş olur. Hakkını ödemediği ölürsün, kıyâmet günü Ellâh'a günâhkâr olarak kavuşur.”

Lügat: cinsî

2) İbn-i Ömer (ra), "Resûlullâh (sav)'in şöyle buyurduğunu duydum" demiştir: **"Hepiniz birer çoban gibisiniz ve eliniz altundakilerden sorumlusunuz. Devlet başkanı bir çoban gibidir ve elinin altundakilerden sorumludur. Bir kimse kendi âilesi içerisinde bir çobandır ve idâresi altundakilerden sorumludur. Kadın kocasının evinde bir çobandır ve eli altundakilerden sorumludur. Hizmetçi efendisinin malı hususunda bir çobandır ve eli altundakilerden sorumludur. Hulâsâ: Hepiniz birer çobansınız ve hepiniz idâreniz altundakilerden sorumlusunuz."**

3) Ebû Hüreyre (ra)'dan, Resûlullâh (sav)'in, **"Mü'minlerin îmân yönünden en mükemmel olanları, ahlâk bakımından en iyi olanları ve âilesine karşı en iyi davrananlarıdır"** buyurduğu rivâyet edilmiştir.

4) Hz. Âişe (ra), Resûlullâh (sav)'in; **"Sizin en hayırlınız. âilesine karşı en hayırlı olanınızdır. Ben âileme karşı sizin en hayırlınız"** buyurduğunu rivâyet etmiştir.

5) Semûre b. Cündüb (ra)'den, Resûlullâh (sav)'in; **"Kadın kaburga kemiğinden yaratılmıştır. Onu doğrultmaya çalışırsan kırarsın. Onunla hış geçin ki, berâber yaşayabilesin"** buyurduğu rivâyet edildi.

6) Ebû Hüreyre (ra)'dan, Resûlullâh (sav)'in şöyle buyurduğu rivâyet edildi: **"Kadınlarla güzel geçinin. Çünkü, kadın, kaburga kemiğinden yaratılmıştır. Kaburga kemiğinin en eğri kısmı üst taraftır. Eğer sen onu doğrultmaya çalışırsan, kırarsın. Kendi hâline bırakırsan, dâimâ eğri kalır. Öyle ise, kadınlarla güzel geçinin..."**

Müslim'in bir rivâyetinde de şöyle vârid olmuştur: **"Kadın, kaburga kemiğinden yaratılmıştır. Eğer ondan faydalanmak ister-**

sen, o eğri hâliyle faydalanırsun. Yoksa, onu doğrultmaya çalışırsan, kırarsın. Kadının kurulması ise, boşanmasıdır.”

“Hiçbir mü'min, sâliha zevcesine kızmasın. Onun bir huyunu beğenmese bile, beğendiği başka huyları olabilir” buyurduğu rivâyet edildi.

**7) Muâviye b. Hayde (ra) der ki: “ ‘Yâ Resûlellâh, zevcelerimizin üzerimizdeki hakkı nedir?’ diye sordum. O da, ‘Yediğinden yedirip, giydiğinden giydirmen, yüzüne vurma-
man, ona kötü söylememen ve dışarıda uzun süre kalmak sûretiyle onu yalnız başına bırakmaman’** buyurdu.”

Kadına gözetmesi gereken vâciblerden birisi de, kocasının servetine karşı gevşeklik göstermemesi, belki onu korumasıdır. Nitekim, Ellâh'ın Resûlü (sav) buyurdu ki:

“Kadına, kocasının evinden ancak onun izni olduktan sonra yedirmek helâl olabilir. Meğer ki, bozulmasından korkulan yaş yiyeceklerden olursa. (O zamân izin almadan fazlasını yedirebilir.) Eğer kadın, kocasının rızasını aldıktan sonra yemeğinden yedirse, kocaya yazılan mükâfat kadar, kendisine de yazılır. Eğer onun izni olmaksızın yedirse, bu yedirmenin sevâbı kocaya yazılır. Günâhı ise kadına yazılır.” [171]

Evlenecek kızın anne ve babası üzerindeki hakkı ise, ona (mutlak ma'nâda) güzel muâşeretî ve (hususî olarak) kocasıyla olan muâşeretinin edeblerini öğretmektir. Nitekim, rivâyet edildi ki; (Arab hükemâlarından) Hârice el-Fezzârî'nin kızı Esmâ, kızını evlendirdiği zamân ona şöyle hitâb etti:

“Sen, içinde bulunduğun yuvadan ayrılıp, tanımadığın bir yatağa giriyorsun. Daha evvelce ülfet etmediğin bir eşle karşılaşıyor

sun. Binâenaleyh, sen ona zemîn ol, o da sana gök olsun. Sen ona beşik ol, o sana direk olsun. Sen ona câriye ol ki, o da sana köle olsun. Ondan uzaklaşma ki, o seni unutmamış olsun. Eğer o sana yaklaşırsa, sen ona daha da yaklaş. Eğer o senden (heybet ve) şiddetle uzaklaşırsa, sen de (onun şiddetinden korunmak için) ondan (muvakkaten) uzaklaş. Onun burnunu, kulağını ve gözünü koru. O, senden ancak güzeli koklasun. Ancak iyiyi dinlesin. Ve ancak güzele baksun.”

Hulâsa: Kadının gözetmekle mükellef bulunduğu edebler hususunda en derleyici söz şudur:

Evinin derinliğinde oturmalı. İhtiyâc olmadan dışarı çıkmamalı, eviyle meşgûl olmalı. Komşularıyla az konuşmalı. Ancak gerektiği zamân onlara gitmeli. Kocasının evde olmadığı zamân, onun nâmûsunu ve malını korumalı. Bütün emirlerinde kocasının sevinmesini taleb etmeli. Nefsinde ve kocasının malında, kocasına ihânet etmemeli. Onun evinden ancak onun izniyle çıkmalı. Eğer onun izniyle çıkarsa, güzelliklerini yurtuk pırtık bir kıyâfet içinde gizletmeli. Çarşı ve pazardan gitmeyi değil, tenhâ yolları seçmeli. Yabancı bir erkeğe sesini duyurmaktan sakınmalı. Yine yabancı bir künseye şahsını tanıtmaktan sakınmalı. İhtiyâclarını te'mîn etmek için kocasının dostuna kendini tanıtmamalı. Kendisini tanıdığını bildiği veya kendisini tanıdığını zannettiği bir kimseye kendisini tanıtmayacak bir şekilde davranmalı. Hedefi; hâlinin islâhı, evinin tedbiri olmalı. Namâzına, orucuna yönelmeli. Kapıya gelen kocasının bir dostu, izin istediği zamân, kocası hâzır olmadığı takdirde, kapıda onlar kimler olduğunu dahi sormamalı ve onlarla karşılıklı konuşmaya girişmemeli. Bütün bunları kendi nefsi ve kocasının gayreti için yapmalı. Cenâb-ı Hakk'ın rızık olarak kocası vâsıtasıyla kendisine verdiğine kanâat etmeli. Kocasının hakkını, nefsinin hakkına

takdüm etmeli. Ve diğer akrabâlarının hakkına da takdüm etmeli. Nefsinde çok nazîf olmalı. Her hâlûkârunda öyle bir durumda olmalı ki, kocası istediği ânda onunla ihtiyâcını giderebilmeli. Çocuklarına şefkat göstermeli. Onları örtmeye dikkat etmeli. Çocuklarına küfretmek ve kocasına karşılık vermek husûsunda dili kısa olmalı.

Nitekim, Ellâh'ın Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

“Ben ve yanakları kırmızı bulunan bir kadın (iki parmağıyla işâret ederek) Cennet'te bunların ikisi gibiyiz. Öyle bir kadın ki, kocasından dul kalmış, nefsinî, küçük kızlarını büyütmek için şehvetinden hapsetmiş. O çocuklar hayırlı bir şekilde büyüyüp, minnetsiz oluncaya veya ölünceye kadar bu hâl devâm etmiştir.”[172]

Başka bir hadîs-i şerîfte ise **Hazret-i Peygamber (sav)** şöyle buyurmuştur:

“Cenâb-ı Hak benden önce Cennet'e girmeyi her Âdem oğluna harâm kılmuştur. Ancak ben sağuma bakıyorum. Ne göreyim! Bir kadın benden evvel Cennet kapısına varmak isti- yor. Soruyorum: ‘Şu kadının durumu nedir ki, benden evvel cennet kapısına varmak istiyor?’ O zamân bana denilir ki: ‘Ey Muhammed! Bu güzel bir kadındı. Yanında yetimleri vardı. Onları büyütmek için sabredip kocaya gitmedi. Binâenaleyh, Cenâb-ı Hak bu kadın kuluna bu hareketinden ötürü böyle bir ihsânda bulunmuştur.’ ” [173]

Kadının gözetmesiyle mükellef olduğu edeblerden birisi de, güzelliği ile kocasına karşı böbürlenmemek, kocasının çirkinliğinden dolayı onunla alay etmemektir. Rivâyet ediliyor ki, el-Esmâî şöyle demiştir: **“Ben bir ara çöle, göçebeler arasına gittim. Çok güzel bir kadını çok çirkin bir kocanın nikâhı altında**

görünce dedim ki: **‘Ey kadın! Sen nefsin için râzı mısın ki, böyle çirkin bir kocanın nikâhı altında bulunursun?’** Kadın: **‘Ey kişi sus! Bu sözünle kötülük yaptın. Belki de umulur ki, kocam Ellâh ile arasında bir iyilik yapmıştır. Cenâb-ı Hak beni onun sevâbı olarak kendisine vermiştir. Veyâ umulur ki, ben Ellâh ile aramda bir kötülük yapmışım. Cenâb-ı Hak bu çirkin kocayı bana cezâ olarak vermiştir. Acabâ, ben Ellâh’un bana râzı olduğuna râzı olmayayım mı?’** ”

Esmâîl diyor ki: **“Kadın bu şekilde beni susturdu.”**

Kadının edeblerinden birisi de, kocası bulunmadığı zamân ibâdet ve takvâdan ayrılmamaktır. Kocası bulunduğu zamân da, onunla oynamak, gülüşmek ve lezzetin bütün esbâbına başvurmaktan geri kalmamaktır.

Kadının üzerinde evlenme hakkı olarak vâcib olan şeylerden birisi de, kocası öldüğü zamân, dört ay on günden fazla mâtemli kalmamaktır. Kokudan ve süsten bu müddet zarfında kaçınmaktır. Ebû Seleme’nin kızı Zeyneb şöyle diyor:

"Resûlullâh’ın pak zevcesi Ümmü Habîbe’nin babası Ebû Süfyân bin Harb öldüğü zamân, onun yanına gittim. Ümmü Habîbe, içinde kına ve başka maddeler bulunan bir kokuyu istedi. Onu evvelâ bir kızın başına vurdu. Sonra onunla mübârek yanaklarını ovaladı. Daha sonra şöyle buyurdu:

“Ellâh’a yemin ederim, benim koku sürünmekte artık bir ihtiyâcım yoktur. Ancak, Ellâh’un Resûlü (sav)’den dînledim ki, şöyle buyurdu: ‘Ellâh’a ve âhiret gününe îmân eden bir kadın için herhangi bir ölünün mâtemini üç günden fazla çekmek helâl değildir. Meğer ki, kocasının mâtemi ola. Onu dört ay on gün çekmelidir.’ ” [174]

Lügat: âhiret, çirkin, nikâh, vâcib, âhire, şekil

Kadına düşen edeblerden birisi de, ev içinde, kudreti yettiği her hizmeti yapmaktır. Ebû Bekr (ra)'ın kızı Esmâ (ra)'dan rivâyet ediliyor: **“Zübeyr ile evlendim. Zübeyr'in yeryüzünde ne malı, ne kölesi, atından ve devesinden başka ne de herhangi birşeyi vardı. Ben onun atının yemini veriyordum. Onu atı beslemekten kurtarmıştım, atın seysisliğini yapıyordum. Devesine hurma çekirdeğini döver yedirirdim. Suyu çekiyor, su kabını delindiği zamân dikiyor ve hamurunu yoğuruyordum. Başımın üzerine bir fersahın üçte ikisi kadar uzakta bulunan yerden hurma çekir- deklerini devesine taşıyordum. Pederim Ebû Bekir (ra) bana bir câriye gönderip, o câriye Zübeyr'in atına bakıncaya kadar bu vazifelere devâm ettim. Pederim o câriyeyi göndermek sûretiyle sanki beni âzâd etmişti.”** [175]

KOCANIN ZEVCESİ (KARISI) ÜZERİNDEKİ HAKLARI İLE İLGİLİ HADİSLER

1) Ümmü Seleme (ra), Resûlullâh (sav)'in; **“Herhangi bir kadın, kocası kendisinden hoşnûd olduğu hâlde ölürse, Cennet'e girer”** buyurduğunu rivâyet etti.

2) Enes b. Mâlik (ra)'den şöyle rivâyet edildi: Nebî (sav), **“Erkeklerden Cennet'lik olanlarınızı size haber vereyim mi?”** buyurdu. Biz de, **“Evet yâ Resûlellâh”** dedik. Buyurdular ki: **“Nebîler Cennet'tedir. Sıddıklar (işî ve sözü doğru olanlar) Cennet'tedir. Şehrin bir köşesinde bulunan dîn kardeşini surf Ellâh rızası için ziyâret eden kimseler Cennet'tedir.”**

“Size kadınlarınızdan Cennet'lik olanları haber vereyim mi?” deyince, biz, **“Evet yâ Resûlellâh”** dedik. Buyurdular ki: **“Ko-**

casına karşı muhabbet gösteren ve çocuk doğuran kadındır ki; öfkelenildiği veya kendisine kötü davranıldığı yahud kocası kızdığı zamân, ‘İşte, elim senin elindedir, sen râzı oluncaya kadar uyku gözüne girmeyecek’ der.”

3) Ebû Hüreyre (ra), Resûlullâh (sav)’in; **“Hiçbir kadının, kocası yanındayken ve izni olmadan (nâfile) oruç tutması ve evine birisinin girmesine müsaade etmesi helâl değildir”** buyurduğunu rivâyet etti.

4) Muâz b. Cebel (ra), Nebî (sav)’in şöyle buyurduğunu rivâyet etti:

“Ellâh’a inanan hiçbir kadının, kocası istemediği hâlde başka birinin evine girmesine izin vermesi, yine kocası istemediği hâlde dışarı çıkması, başka birine itâat etmesi, ya-tağundan ayrılması ve kocasını dövmesi helâl değildir. Kocasını haksızlık ediyorsa, onu râzı etmeye çalışsın. Eğer kabûl ederse ne a’lâ, Ellâh da o kadının özrünü kabûl eder. Delî-lini kuvvetlendirmiş olur ve günâha da girmez. Kocasını râzı olmazsa, artık kadın, Ellâh katında ma’zûr sayılır.”

5) İbn-i Abbâs (ra) anlatıyor:

Has’am kabilesinden bir kadın Resûlullâh (sav)’e gelerek; **“Yâ Resûlellâh, kocanın karısı üzerindeki hakkının ne olduğunu bana bildir. Ben bekâr bir kadınum. Eğer o hakları ye-rine getirmeye gücüm yeterse evlenirim, yoksa kocasız dururum”** dedi.

Resûlullâh (sav), **“Kocanın karısı üzerindeki hakkı; bir deve üzerinde bile olsa kendisiyle cimâ etmek istediğinde ona karşı koymamasıdır. Yine kocasının izni olmadan nâfile oruç tutmaması da kocanın karısı üzerindeki haklarındandır. Eğer izinsiz nâfile oruç tutacak olursa, aç ve susuz kalmış olur. Sevâb elde edemez. Kocasının izni olmadan evin-den dışarı çıkamaz. Şâyet çıkarsa,**

gökteki meleklerle, rahmet ve azâb melekleri, geri dönünceye kadar kendisine la'net ederler" buyurdu. Bunun üzerine kadın, **"Hiçbir zamân evlenmeyeceğim"** dedi.

6) Zeyd b. Erkam (ra), Resûlullâh (sav)'in şöyle buyurduğunu rivâyet etti: **"Kadın, kocasının bütün haklarını yerine getirmedikçe Ellâh'ın hakkını edâ etmiş olamaz. Kocas, bir deve üzerinde iken bile kendisini isterse, onu nefsinden men' edemez."**

7) Abdullah b. Amr (ra) Resûlullâh (sav)'in; **"Kendisine muhtâc olduğu hâlde kocasının iyiliklerine karşı şükretmeyen bir kaduna, Ellâh rahmet nazarıyla bakmaz"** buyurduğunu rivâyet etti.

8) Muâz b. Cebel (ra)'den, Nebî (sav)'in şöyle buyurduğu rivâyet edilmiştir: **"Dünyâda kocasına eziyyet eden bir kaduna, o adamın hûrilerinden olacak zevceleri; 'Ona eziyyet etme, Ellâh canını alsın, o senin yanında bir misafirdir, yakında senden ayrılıp,bize gelecek!' derler."**

9) Talik b. Ali (ra)'den, Resûlullâh (sav)'in; **"Bir adam karısını ihtiyâcı için çağırduğunda, tandır başında bile olsa kocasının ihtiyâcına cevâb versin"** buyurduğu rivâyet edildi.

10) Ebû Hüreyre (ra)'den, Resûlullâh (sav)'in; **"Bir adam karısını yatağına çağırır da gelmezse ve kocası geceyi kendisine kızgın olarak geçirirse, sabaha kadar, melekler ona la'net eder"** buyurduğu rivâyet edildi.

Buhârî ve Müslim'in diğeri bir rivâyetlerinde ise, Resûlullâh (sav) şöyle buyurmuştur: **"Rûhum kudret elinde olan Ellâh'a yemûn ederim ki; bir kimse karısını yatağına çağırır da gelmezse; gökteki melekler, kocası râzı oluncaya kadar, ona kızgın dururlar."**

Buhârî, Müslim ve Nesaî'nin diğer bir rivâyetlerinde ise şöyle buyrulmuştur: **"Kadın, kocasının yatağından ayrı olarak geceyi geçirirse, sabaha kadar melekler ona la'net eder."**

11) İbn-i Abbâs (ra), Nebî (sav)'in şöyle buyurduğunu rivâyet etmiştir: "Şu üç kimsenin namâzları başlarının üzerinden bir karış yükselmez:

"1- İstenmedikleri hâlde, bir topluma imâm olan kişi.

"2- Kocasını kendisine kuzgun olduğu hâlde, geceyi geçiren kadın.

"3- Birbirinden alâkayı kesen iki kardeş."

12) Câbir b. Abdullah (ra)'dan Resûlullâh (sav)'in şöyle buyurduğu rivâyet edildi:

"Şu üç kimsenin hiçbir namâzı makbûl olmaz ve hiçbir iyiliği semâya yükselmez:

"a- Efendisinden kaçan bir köle ki, sâhibine dönüp onun hizmetine girinceye kadar.

"b- Kocasını kendisine kuzgun olan kadın ki, kocası râzı oluncaya kadar.

"c- Sarhóş olan kimse ki, ayıluncaya kadar (itâatleri makbûl değildir.)"

13) İbn-i Ömer (ra), Resûlullâh (sav)'in şöyle buyurduğunu rivâyet etti: İki kimse vardır ki, onların namâzları başlarından yukarı yükselmez:

"Birincisi: Efendisinden kaçıp, geri dönmeyen köle.

"İkincisi: Kocasına karşı huysuzluk edip, kötülüğünden vaz geçmeyen kadındır."

14) Yine İbn-i Ömer (ra), "Resûlullâh (sav)'in şöyle buyurduğunu duydum" der:

"Bir kadın, kocasını istemediği hâlde evinden çıkarsa; dönünceye kadar gökteki bütün melekler ve insânlar

la cinlerden başka uğradığı her şey ona la'net eder."

15) Kays b. Sa'd (ra) şöyle anlatıyor: Hire'ye gittim ve oradaki halkın hükümdârlarına secde ettiklerini gördüm. Bunun üzerine, **"Resûlullâh (sav) kendisine secde edilmeye daha lâ-yuktur"** diye düşündüm. Resûlullâh (sav)'e gelerek, **"Ben Hire'ye gittim. Onların hükümdârlarına secde ettiklerini gördüm. Sen ise secde edilmeye onlardan daha lâ-yıksun"** dedim. Resûlullâh (sav) bana, **"Eğer benim kabrine uğrayacak olsaydın, ona secde eder miydün?"** diye sordu. Ben de, **"Hayır"** deyince; **"Böyle yapmayınız. Eğer bir kimsenin bir kimseye secde etmesini emretseydüm, kadınların kocalarına secde etmelerini emrederdim. Çünkü, Ellâh, erkeklere kadınlar üzerinde birçok haklar vermiştir"** buyurdu.

16) İbn-i Ebî Evfâ (ra) şöyle anlatıyor: Muâz b. Cebel (ra) Şâm'dan geldiği zamân, Nebî (sav)'e secde etti. Resûlullâh (sav) ise, **"Bu ne?"** deyince, şöyle cevâb verdi: **"Ben Şâm'a gittiğimde, orada halkın patrik ve keşişlere secde ettiklerini gördüm. Ben de sana karşı böyle davranmak istedim."** Resûlullâh (sav) ise; **"Böyle yapma. Çünkü, ben, bir kimsenin diğer bir kimseye secde etmesini emretseydüm, kadunun kocasına secde etmesini emrederdim. Rûhum kudret elinde olan Ellâh'a yemîn ederim ki, kadın kocasının hakkını yerine getirmedikçe, Rabbinin hakkını edâ etmiş olmaz"** buyurdu.

İbn-i Mâce'nin rivâyeti de şöyledir: Resûlullâh (sav) şöyle buyurdu: **"Böyle yapmayınız. Çünkü, ben, bir kimsenin Ellâh'tan başkasına secde etmesini emretmiş olsaydım, kadının kocasına secde etmesini emrederdim. Muhammed'in rûhu kudret elinde olan Ellâh'a yemîn ederim ki, kadın kocasının hakkını yerine getirmedikçe, Rabbinin hakkını edâ etmiş olamaz. Kocasını kendisiyle,**

devenin sirtunda iken bile cîmâ etmek istese, ona karşı gelemmez.

“Eğer bir kimsenin bir kimseye secde etmesini emretseydim, üzerindeki hakkının büyüklüğünden dolayı, kadının kocasına secde etmesini emrederdim. Hiçbir kadın, kocasının hakkını yerine getirmediğçe, imânın tadını duyamaz. İsterse kocası, devenin sirtunda iken bile kendisiyle cîmâ etmek istemiş olsun.”

17) Ebû Hüreyre (ra), Nebî (sav)’in; “Bir kimsenin, bir kimseye secde etmesini emretseydim, kadının kocasına secde etmesini emrederdim” buyurduğunu rivâyet etmiştir.

18) Âişe (ra)’den, Resûlullâh (sav)’in şöyle buyurduğu rivâyet edildi: “Eğer bir kimsenin, bir kimseye secde etmesini emretseydim, kadının kocasına secde etmesini emrederdim. Eğer bir adam karısına, kızıl dağdan siyâh dağa, siyâh dağdan kızıl dağa koşmasını emretse, ona düşen derhâl işe başlamak olurdu.”

19) Ebû Hüreyre (ra) anlatıyor. Resûlullâh (sav)’e bir kadın gelip, “Ben filan kimsenin kızı filanum” diyerek kendisini tanıttı. Resûlullâh (sav), **“Seni tanıdım. İsteğin nedir?”** diye sordu. Kadın, **“İsteğim, amcamın oğlu filan âbid hakkında görüşmek”** dedi. Resûlullâh (sav), **“Onu tanıyorum”** buyurdu. Kadın, **“O beni istiyor. Kocanın karısı üzerindeki haklarının ne olduğunu bana bildir. Eğer gücüm yeteceği bir şey ise, onunla evleneceğim”** dedi. Resûlullâh (sav), **“Kocanın haklarından biri şudur: Eğer burnundan kan ve irin aksa da kadın onu diliyle yalasa, yine de kocasının hakkını yerine getirmiş sayılmaz. Şâyet insânın insâna secde etmesi gerekseydi, yanına girdiğinde kadının kocasına secde etmesini emrederdim. Çünkü, Ellâh, erkeği kadından üstün kılmuştur”** buyurdu.

Bunun üzerine kadın, **“Seni hak peygamber olarak gönderen**

Ellâha yemin ederim ki, dünyâ durdukça evlenmiyeceğim” dedi. [176]

20) Enes b. Mâlik (ra) anlatıyor. Ensârdan bir ev halkının, üzerinde su çektikleri bir develeri vardı. Bu deve onlara zorluk çıkardı ve sırtına bindirmedi. Deve sâhibleri, Resûlullâh (sav)’e, **“Bizim üzerinde su çektığımız bir devamız vardı. Bize zorluk çıkardı ve bizi sırtına bindirmedi. Hurmalar ve ekinler susuzluktan yandı”** dediler. Resûlullâh (sav) ashâbına, **“Kal-kın gidelim”** dedi. Kalkıp gittiler ve Resûlullâh (sav) bostana girdi.

Deve bostanın bir tarafında duruyordu. Resûlullâh (sav) ona doğru yürüdü. Ensâr; **“Yâ Resûlellâh! O, köpek gibi oldu, sana saldırmasından korkuyoruz”** dediler. Resûlullâh (sav), **“Ondan bana zarar gelmez”** buyurdu. Deve Resûlullâh (sav)’i görünce ona doğru yöneldi ve önünde secdeye kapandı. Resûlullâh (sav), alnından tutarak ona boyun eğdirdi ve işe koştu. Bunun üzerine Ashâb-ı Kirâm, **“Yâ Resûlellâh! İnsânın insâna secde etmesi doğru mudur?”** dediler. Resûlullâh (sav), **“İnsânın insâna secde etmesi doğru değildir. Eğer insânın insâna secde etmesi uygun olsaydı, üzerindeki hakkının büyüklüğünden dolayı kadının kocasına secde etmesini emrederdim. Eğer koca, tepeden turnağa kadar irin saçan bir yara ile kaplı olsa da kadın kocasına yönelerek onu yalasa, yine de hakkını edâ etmiş sayılmaz”** buyurdu.

21) İbn-i Abbâs (ra) anlatıyor. Nebî (sav)’e bir kadın geldi ve; **“Yâ Resûlellâh! Ben kadınlar adına gelen bir elçiyim. Ellâh cihâdı erkeklere farz kıldı. Eğer cihâda katılırlarsa sevâb kazanırlar. Öldürülürlerse Rableri katında rızıklandırılan birer dişi**

olurlar. Biz kadınlar topluluğu ise, onların yanında durup sebât ediyoruz. Bu mükâfattan bize ne var?” diye sordu. Bunun üzerine Resûlullâh (sav) şöyle buyurdu: “Gördüğün kadınlara haber ver ki, kocasının hakkuna riâyetle itâat etmek, Ellâh yolunda cihâd etmek gibidir. Ama, sizden kocasının hakkuna riâyet eden de pek azdır.”

Taberânî'nin rivâyetinde bu hadîs şöyledir: Nebî (sav)'e bir kadın geldi ve şöyle dedi:

“Ben kadınların sana gönderdiği bir elçiyim. Bilsin veya bilmesin, onlardan senin huzûruna çıkmamı istemeyen hiçbir kadın yoktur. Ellâh erkeklerin Rabbi olduğu gibi, kadınların da Rabbi ve İlâhıdır. Sen de Ellâh'un hem erkeklere, hem de kadınlara gönderdiği peygamberisin. Ellâh, cihâdı erkeklere farz kıldı. Cihâda katılırlarsa sevâb kazanırlar. Şehîd olurlarsa Rableri katında rızıklandırılan birer diri olarak hayâtlarını sürdürürler. Onların kazandığı bu sevâba, hangi itâatin sevâbı eşit olur?”

Resûlullâh (sav), **“Kocalarına itâat etmeleri ve kendi haklarını bilmeleridir. Ama, içinizden bunu yapan çok azdır”** buyurdu.

22) Ebû Saîd el-Hudrî (ra) şöyle anlatıyor. Bir adam kızını Resûlullâh (sav)'e getirerek, **“Benim bu kızım evlenmek istemiyor”** dedi. Resûlullâh (sav) kıza hitâben, **“Babana itâat et”** buyurduğunda, kız, **“Seni hak peygamber olarak gönderen Ellâh'a yemîn ederim ki, bana kocanın, karısı üzerindeki haklarının ne olduğunu bildirmediğin sürece evlenmem”** dedi.

Resûlullâh (sav), **“Kocanın karısı üzerindeki hakkı şudur ki, eğer kocasında kanayan bir yara olsa da onu yalasa, veya burnundan kan yâhûd irin aksa ve onu yutsa, yine de kocasının hakkını yerine getirmiş sayılmaz”** buyurdu. Kız, **“Seni hak peygamber**

olarak gönderen Ellâh'a yemîn ederim ki, hiç evlenmeyeceğim" dedi. Bunun üzerine Nebî (sav), "İzni olmadukça onu evlendirmeyin" buyurdu.

23) Amr b. Ahvâs el-Cüşemî (ra)'den, vedâ haccında, Resûlullâh (sav)'in, Ellâh'a hamd ve senâ edip O'nun adını anarak ba'zı öğütlerde bulunduktan sonra şöyle buyurduğu rivâyet edildi:

"Dikkat ediniz. Kadınlarla güzel geçiniz. Çünkü, onlar, sizin yanınızda birer emânettirler. Açıkça bir kötülük işlemedikçe, onlar hakkında güzel geçinmekten başka bir şey yapamazsınız. Eğer açıktan size itâat etmezlerse, yatakta onları ayurun, yaralamaksızın döviün. Eğer size itâat ederlerse, başka bir yol aramayın. Dikkatli olunuz. Sizin kadınlarınız üzerinde, kadınlarınızın da sizin üzerinizde hakkı vardır. Sizin onlar üzerindeki hakkınız, yatağunızı istemediğiniz kimselere çiğnetmemeleri (iffetlerini korumaları) ve hoşlanmadığınız kimselerin evinize girmesine izin vermemeleridir. Onların sizin üzerinizdeki hakları ise, yemelerinde ve giyinmelerinde onlara iyilik göstermenizdir."

24) Ebû Hüreyre (ra), Resûlullâh (sav)'in, **"Kadın beş vakit namâzını kılar, nâmûsunu korur ve kocasına itâat ederse; Cennet'in dilediği kapısından girer"** buyurduğunu rivâyet etti.

25) Abdurrahmân b. Avf (ra)'dan, Resûlullâh (sav)'in şöyle buyurduğu rivâyet edildi: **"Kadın beş vakit namâzını kılar, Ramazân orucunu tutar, nâmûsunu korur ve kocasına itâat ederse; ona, 'Cennet'in hangi kapısından dilerse oradan gir' denilir."**

26) Husayn b. Mihsân (ra) anlatıyor. Onun halası, Nebî (sav)'e geldi. Resûlullâh (sav) ona, **"Sen evli misin?"** diye sor-

du. O da, **“Evet” dedi.** Resûlullâh (sav), **“Kocanla geçimin nasıl?”** diye sorunca, **“Gücümün yetmediği şeyler hâric, ona itâati terk etmiyorum”** dedi. Resûlullâh (sav), **“Ona itâati nasıl terk edebilirsiniz? O senin hem Cennet’in, hem Cehennem’indir”** buyurdu.

27) Âişe (ra)’nın şöyle dediği rivâyet edildi: Resûlullâh (sav)’e, **“Kadın üzerinde en büyük hak sâhibi kîmdir?”** diye sordum. O da, **“Kocasıdır”** buyurdu. **“Erkek üzerinde en büyük hak sâhibi kîmdir?”** diye sorduğumda da, **“Annesidir”** diye cevâb verdi.

28) Ebû Hüreyre (ra)’den, Resûlullâh (sav)’in şöyle buyurduğu rivâyet olunmuştur: **“Bir kimse karısını yatağına da’vet edip de (ma’zereti olmadığı hâlde) gelmez ve kocası da ona dargun olarak gecelerse; sabah oluncaya kadar melekler o kadına la’net ederler.”** [177]

Buhârî ve Müslim’in başka bir rivâyetlerinde, **“Kadın kocasının yatağını (ma’zeretsiz) terk ederek gecelerse, o kadına melekler sabaha kadar la’net ederler”** şeklinde vârid olmuştur. Başka bir rivâyette ise şöyle denilmektedir: Resûl-i Ekrem (sav), **“Nefsîm yed-i kudretinde olan Ellâh’a kasem ederim ki, bir adam zevcesini yatağına da’vet eder de, kadın gelmezse; Ellâhu Teâlâ o kadına, kocası râzı oluncaya kadar dargun olur”** buyurdu.

29) Ebû Ali Talk b. Ali (ra)’den rivâyet olunduğuna göre, Resûl-i Ekrem (sav) şöyle buyurmuştur: **“Koca, zevcesini hâceti (cinsî münâsebet) için çağırduğunda, ocak başında olsa dahi erkeğin da’vetine icâbet etsin.”** [178]

Lügat: cinsî

30) Ümmü Seleme (ra)'dan rivâyete göre, Resûl-i Ekrem (sav) Efendimiz şöyle buyurmuştur:

“Kocanın zevcesi üzerindeki hakkı şudur ki, kocası cimâ (cinsî münâsebet) arzû ettiği zamân da’vetine icâbet etmesi ve kocasının izni olmadan bir gün dahi olsa nâfile oruç -farz oruç müstesnâ- tutmamasıdır. Eğer kocasının izni olmadan (nâfile) oruç tutarsa günâhkâr olur ve ondan kabûl olunmaz. Ve kocasının evinden izni olmadan bir şey vermemesi; izinsiz bir şey verdiği takdirde kocasına mükâfat verilir, vebâli de kadının boynunda kalır. Ve kocasının izni olmadan evinden dışarı çıkmaması. İzinsiz evinden dışarı çıktığı zamân, tevbe edinceye kadar veyâ eve dönünceye kadar Ellâh ve gazab melekleri ona la’net eder.” [179]

1) Ellâh’ın Resûlü (sav), kadınları zikrederek şöyle buyurdu: *“Gebe kalıcıdırlar, doğurucudurlar, emziricidirler, evlâdlarına şefkat göstericidirler. Eğer kocalarına karşı yaptıkları nankörlük olmasaydı, onların namâz kılanları Cennet’e girecekti.”* [180]

32) *“(İsrâ gecesinde veyâ uykuda) âteşe muttali’ oldum. Baktım ki, âteşte bulunların çoğu kadınlardı.”* Bu arada kadınlar, *“Neden durum böyledir ya Resûlellâh?”* diye sordular. Bunun üzerine Resûlullâh (sav), *“Çokça la’net okurlar ve kocalarının iyiliklerini inkâr ederler de ondan”* cevâbını verdi. [181]

33) *“Cennet’e muttali’ oldum, baktım gördüm ki, Cennet âhâlîsinin en azını kadınlar teşkil ederler. Bu durum karşısında sordum: ‘Kadınlar nerede?’ Cennet hâzini bana şu cevâbı verdi: ‘Onları iki kırmızı şey, ya’nî altın ve süslü elbiseler Cennet’te meşgûl etti.’ ”* [182]

Lügat: cinsî, inkâr

Hulâsa; kocanın, eşi üzerindeki hakları çoktur. Onların mühimmi iki şeydir:

a) Nâmûsunu korumak ve tesettüre riâyet etmek.

b) İhtiyâcın hâricinde bulunan şeylerin istemesini terk etmek; ve kocasının kazancı harâm olduğu takdirde, onu yemekten sakınmaktır.

Evet, selef-i sâlihîn devrinde kadınların âdeti şöyle idi: Kişi, evinden çıktığı zamân, hânımı veya kızı arkasından şöyle haykırdı: **“Harâm kazançtan sakın. Zîrâ, biz açlıkla fakîrlük üzerinde sabredebiliriz, fakat âteş üzerinde sabredemeyiz!”**

Seleften bir kişi sefere çıkmak ister. Komşuları onun sefere gitmesini hoş görmediler. Bundan ötürü hânımına, **“Neden onun sana herhangi bir nafaka bırakmadan sefere çıkması-na râzı olursun?”** diyerek kinadılar. Kadın şu cevâbı verdi: **“Ben kocamı tanıdığım zamândan beri yiyici olarak tanımışım. Onu rızık verici olarak tanımış değilim. Benim rızık verici bir Rabbim vardır. Yiyici gidiyor, rızık verici ise kalıyor.”**

Cenâb-ı Hak cümlemizi bu dehşetli asrın câzibedâr fitnesinden muhâfaza eylesin, âmin.

SEMENDEL YAYINLARI